

T.C.
Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

**MİLLİ KİMLİK BAĞLAMINDA SİVAS 4 EYLÜL DERGİSİ'NİN EĞİTİM
İŞLEVİ**

Derya Güner
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç.Dr.Nebahat GÖÇERİ

Sivas-2017

**MİLLİ KİMLİK BAĞLAMINDA SİVAS 4 EYLÜL DERGİSİ'NİN EĞİTİM
İŞLEVİ**

Derya GÜNER

Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Ortaöğretim Sosyal Alanlar
Eğitimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Nebahat GÖÇERİ

Ocak 2017

KABUL VE ONAY

Derya Güner'in hazırlamış olduğu "Milli Kimlik Bağlamında 4 Eylül Dergisi'nin Eğitim İşlevi" başlıklı bu çalışma, 22.12.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı" nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Fatih DERVİŞOĞLU (Jüri Başkanı)

Doç. Dr. Nebahat GÖÇERİ (Danışman)

Doç. Dr. Mustafa DURMUŞ ÇELEBİ (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Doç. Dr. Hakan KOÇ

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'sinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

Tarih

Derya GÜNER

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, sosyal tarihi ve Kemalizm ile ifade edilen düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlanması çok partili hayata geçişle birlikte başlamıştır. Özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün ihtilal ürünü olan "MİLLET EGEMENLİĞİ" kavramı o dönemde her alanda yayılmaya çalışılmıştır. Bu noktadan hareketle Millet Egemenliğinin bütünleyicisi eşitlik, halk, halkçılık kavramdan oluşmuştur. Bu manada önce (1912-1931) tarihleri arasında Türk Ocakları açılmış, fakat yetersiz kalıp rejimin yerleşmesinde istenilen rolü oynayamayınca Şubat 1932'de Halk Evleri kurulmuştur. Bu yaygın eğitim kurumları sadece milletçilik, halkçılık değil aynı zamanda insanlara inkılâpları, ülkede ki tüm şubelerine anlatma imkânı bulmuştur.

Bu ideolojinin yerleşmesinde faaliyet verdiği süre zarfında Halkevleri başarılı olmuştur. Bu bağlamda kurulan Halkevlerinden birisi de Şubat 1933'te Sivas'ta kurulan Sivas Halkevidir. Sivas Halkevi merkez ile taşra arasında gelişmişlik farkını anlatma amacı gütmüştür. Bu noktadan hareketle çıkılan Orta Yayla Dergisi (1-16) ve 4 Eylül Dergisi (17-51) Halkevlerinin resmi yayın organı olmuş bizatihi bu dergi aylık sayıları ile halkı daha da aydınlatmaya ve yapılan çalışmaları da insanlara anlatmıştır. Kemalizm ideolojisini hem evlerde hem de onun yayın organı sayesinde halka ulaştırmayı hedeflemiştir. Ayrıca bu çalışmada Sivas tarihi açısından önemli bir yeri olan ve bilinmeyen bir tarihi gün ışığına çıkarmayı amaçladık ve bu çalışmamızın da ileride yerel tarih çalışmalarına kaynaklık edeceğini düşündük.

Çalışmamız araştırmacı ve betimsel bir yaklaşımla ele alındı. Ayrıca kütüphanelerden arşiv tarama çalışması yapıldı.

Çalışmalarım sırasında akademik desteklerini esirgemeyen tezim ile ilgili önerileri ve ulaşamadığım kaynakların temininde yardımları için Prof. Dr. M Fatih Dervişoğlu, Doç. Dr. M Kasım Özgen'e ve bu zorlu süreçte çalışmam boyunca en büyük özveride bulunan; bana sabırlı olmayı öğreten tez danışmanım Doç. Dr. Nebahat Göçeri'ye teşekkürü borç bilirim. Her zaman beni destekleyen, yanımda olduklarını hissettiğim annem, babam ve kardeşlerime sonsuz teşekkürler. Bu süreçte en az benim kadar sıkıntı çektiğini hissettiğim manevi gücüm eşim Cebrail

Güner'e ve en önemlisi kendisine ayırmam gereken zamandan çalarak ama ileride beni anlamasını umut ettiğim oğlum Şamil Emin Güner'e teşekkürler.

ÖZET

GÜNER, Derya, Milli Kimlik Bağlamında 4 Eylül Dergisi'nin Eğitim İşlevi, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2017

Bilindiği üzere Halkevleri (1932-1951) yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin çok önemli eğitim yuvalarından biri olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nde Halkevleri diye adlandırılan bu kurumlar toplumların bilgilendirilmesi, değişimi, gelişiminde çok önemli bir yere sahip olmuştur. Bu noktadan hareketle Halkevleri de Cumhuriyet kazanımlarının halka aktarılması, köy ile şehirli arasındaki kültür farkının azaltılması, halkın hurafelerden kurtulması ve modern zihniyetle yetiştirilmesi, toplumun kültür düzeyinin yükseltilmesi Türk Halkının muasır medeniyet seviyesine yükseltilmesinin sağlanması, yapılan inkılapların yerleşmesinin sağlanması için halkın arasında düşünce ve kültür birliğinin teminini gerekmiştir. Ülkenin muhtelif şehirlerine yayılan Halkevleri ülküsünü yaymak için dergiler yayınlamışlar ve böylece daha geniş kitlelere ulaşmayı amaçlamışlardır. Bu amaçla çalışmamızın adı "Milli Kimlik Bağlamında Sivas 4 Eylül Dergisi'nin Eğitim İşlevi" olmuştur. Çalışmamız 5 ana bölümde ele alınmıştır.

I. Bölümde Halk, Halkçılık, Halk eğitimi Kavramlarına değinilmiş, Halkevlerine giden yolda Türk Ocakları ve Millet Mekteplerinden bahsedilmiştir. Bu kurumların kuruldukları tarihlerde eğitime olan katkıları irdelenmiştir.

II. Bölümde dergide vurgulanan kavramlar bu kavramlar çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin nasıl şekillendiği olup bunlar Şef, Ergenekon, Halkçılık, İdeal, İhtilal, İntizam, İstikbal, İstiklal, Laiklik, Mefkûre, Millet, Milliyetçilik, Misak-ı Milli, Pozitivizm, Pragmatizm, Realite, Reform, Rönesans, Terakki, Turancılık, Milli, Kemalizm, Sebat, Ülkü, Devletçilik, Reform, Demokrasi gibi kavramlardır.

III. Bölümde ise Orta Yayla (4 Eylül) Dergisi'nin Kullandığı Eğitim Yöntem ve Teknikler incelenmiştir. Derginin yayınlandığı tarihlerde Türkiye'de eğitimde Dalton Planı'nın uygulandığı ortaya çıkarılmıştır. Bunu takip eden diğer bir yöntem Konferans yöntemidir. Bir hitap çeşidi olan Konferans bilgi verme esasına dayanmakta, halkta devrimler, ilkeler, inkılaplar bu evler sayesinde ve bu evlerin yayın organları sayılan bu dergiler aracılığıyla duyurulmuştur. Ayrıca öğrencilere

hedeflenen ilkeler kazandırılırken aile de eğitime dâhil edilmiş bu da Rehberliğin önemli konularından olan Çevre-Veli İlişkilerine önem verildiğini göstermiştir. Yaparak Yaşayarak Öğrenme, özellikle ilköğretim kademesinde çok etkili olan Somuttan Soyuta İlkesi ve Yakından Uzağa ilkesi bu bölümde anlatılmıştır.

IV. Bölüm ise tezimizin ana fikrini oluşturmaktadır. 1936-1942 yılları arasında nasıl bir kimlik inşası oluşturulmaya çalışılmıştır. Dergide ismi geçen ve tarihe yön veren şahsiyetler etrafında oluşturulan kimlik, Atatürk'e odaklı bir kimlik inşası halkta oluşturulmaya çalışılmış, Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra da İsmet İnönü odaklı kimlik inşası üzerinde durulmuş ve Demokrat Parti'nin kimlikler ve kimlik oluşumuna bakışı incelenmiştir. Bu projenin başarıya ulaşip ulaşmaması yani CHP'nin bu dergi sayesinde halkta istediği kimliği oluşturmayı başarıp başarmadığı IV. Bölümde anlatılmıştır.

Bu tez beş bölümden oluşmaktadır. Son bölümde, sonuç, tartışma ve öneriler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Milli Kimlik, halkçılık, tarih eğitimi, eğitim öğretim

ABSTRACT

GÜNER, Derya, Educational Function of Sivas 4 Eylül Magazin in the Context of National Identity, Master's Thesis, Sivas, 2017

As it is known, the community centres used to be one of the most important educational places between the years 1932 and 1951. These institutions which are called by a variety of countries as “civil society organisations” have a very important role in enlightening, changing and development of societies. From this point of view, It was required to ensure the unity of thought and culture between the people of the society for transmitting the people's houses and republic acquisitions, lessening the gap between villagers and city dwellers, society's getting rid of superstitions and being educated with modern mentality, raising the cultural level of the society, getting the Turkish citizens to the contemporary civilisation level and making the revolutions permanent. These houses, which spread to the variety of cities of the country, published magazines and to do so they addressed to larger masses. Because of all these reasons, our work is named “the educational function of the magazine: ‘Sivas 4 Eylül with the context of national identity. Our work is held in 5 main chapters. In the first chapter firstly people, populism and public education are mentioned and after those Turkish hearths in the way to community centres and schools of the nation is mentioned. The contribution to the education of these institutions is studied when they were established. In the first sub-heading of the second chapter, the underlined concepts are about how Turkish republic was formed and some of these concepts are: chief, Ergenekon, populism, ideal, revolution, regularity, future, independence, secularism, goal, society, national, nationalism, national pact, contemporary civilisation, positivism, pragmatism, reality, reform, renaissance, development, pan-Turanism, Kemalist, persistence, statism, reform, democracy.

And, in the third chapter which has a significant effect on creating the title of our thesis the educational methods and techniques “Orta Yayla/ 4 Eylül” magazine uses are studied. During the times, the magazine was published it came out that the Dalton plan was known in Turkey. The technique that follows this is the conferencing technique. Conference technique is a kind of addressing; it is based on

giving information. The revolutions, principles and reforms announced to the public via these houses and magazines as media organs of these houses and the subjects is announced via conferences. Besides, while students are acquiring the targeted principles, the family is included to the education too. And this shows that environment-parent relationship was important that time too. In this chapter learning by practising and experience, from concrete to abstract (which is very important in elementary school) and near to far principles were studied.

The fourth chapter forms the main idea of our thesis. The identity project that CHP tried to constitute is handled between 1936 and 1942. The identities which was formed under the impression of personalities who is mentioned in the magazine and gave direction to history, A public identity was tried to be created focused on Atatürk. After Atatürk had died the creation of an identity focused on İsmet İnönü's identity was the subject and Democratic Party's thought about the creation of identities and identity is studied. Whether this project will be successful or not that is to mean whether CHP was successful or not as to creating a public identity they want will be studied in the third chapter thanks to this magazine.

This thesis consists of five parts. In conclusion, there is some discussions, results and recommendations.

Keywords: Identity, National identity, populism, History Education, Teaching Education.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ETİK SÖZÜ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
RESİMLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	4
1.1. Halk, Halkçılık, Halk Eğitimi Kavramları	4
1.2. Halk Eğitimi	6
1.3. Türk Ocakları	9
1.4 Millet Mektepleri	14
BÖLÜM II	18
2. 1.VURGULANAN KAVRAMLAR.....	18
2.1.1 Şef (Büyük, Millî, Ebedî, Yüce).....	18
2.1.2 Ergenekon:.....	20
2.1.3 Halkçılık:	21
2.1.4 Devletçilik:	22
2.1.5 Ülkü (İdeal, Mefkûre):.....	23
2.1.6 İhtilal:	25
2.1.7 Demokrasi:	26
2.1.8 Lâiklik:	27

2.1.9 Kuvâ-yı Milliye:	28
2.1.10 Millet (Özgen) ve Milliyetçilik:	28
2.1.11 Turancılık (Türkçülük):	31
2.1.12 Kemalizm:	32
2.1.13 Pozitivizm (Nasılcılık):.....	35
2.1.14 Realizm – Realite (Gerçekçilik):	38
2.1.15 Misak-ı Millî:.....	39
2.1.16 Terakki (İlerlemecilik- Progressivism):.....	40
2.1.17 Rönesans:.....	41
2.1.18 İstiklâl:	42
2.1.19 Reform (Islahat) :.....	46
2.1.20 Sebat:	47
2.1.21 İntizam:.....	47
BÖLÜM III.....	48
A) ORTA YAYLA/ 4 EYLÜL DERGİSİ'NİN KULLANDIĞI ÖĞRETİM İLKELERİ, YÖNTEM VE TEKNİKLER	48
3.1 Dalton Plânı:	48
3.2 Konferans Yöntemi:	50
3.3 Yapararak Yaşayarak Öğrenme İlkesi:	53
3.4 Somuttan Soyuta İlkesi:	54
3.5 Yakından uzağa ilkesi:	55
3.6 Çevre ve Veli ile İlişkiler (Okulla aileyi kaynaştırma gayesi):.....	56
BÖLÜM IV	59
1936-1942 YILLARI ARASINDA NASIL BİR KİMLİK İNŞA EDİLECEĞİ NOKTASINDA TARTIŞMA KONULARI.....	59
4.1.Dergide kullanılan kavramlar çerçevesinde oluşturulan kimlik	59

4.2 Dergide ismi geçen ve tarihe yön veren şahsiyetler etrafında oluşturulan kimlik	74
4.3 Dergide Altıok ile ilgili yazılar ve kimlik inşası:	98
4.3.1 Cumhuriyetçilik:	98
4.3.2 Devletçilik:	102
4.3.3 Halkçılık:	104
4.3.4 İnkılâpçılık:	104
4.3.5 Milliyetçilik:	105
4.3.6 Lâiklik:	107
4.4 Kadınların Sosyal ve Hukuksal Haklarına ilişkin yazılar ve kimlik inşası.	108
4.5 Hüseyin Nihal Atsız-Vehbi Cem Aşkun ’un Kimlik Tartışması:	111
4.6 1936-1942 yıllarında Atatürk odaklı kimlik inşası:	113
4.7 1936-1942 yıllarında İsmet İnönü odaklı kimlik inşası:	113
4.8 Demokrat Parti’ni Kimlik Oluşumuna Bakışı.....	114
4.9. Kimlik İnşası Projesi Başarıya Ulaştı mı?	116
V. BÖLÜM.....	118
TARTIşMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	118
KAYNAKÇA	121

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ortayayla/4 Eylül Dergisindeki Konferansların Dağılımı 51

Tablo 2. Ortayayla/4 Eylül Dergisindeki Sayılarla Konuların Dağılımı 148

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Orta Yayla Dergisi'nin 1936 tarihli ilk baskısının kapağı.....	128
Resim 2. Orta Yayla Dergisi'nin 3. Sayısının kapak fotoğrafı.....	129
Resim 3. Orta Yayla Dergisi'nin 3. Sayısının iç kapak fotoğrafı.....	131
Resim 4. Orta Yayla'nın 8 ve 9. Sayılarının başkapağı bir okul.....	131
Resim 5. Mustafa Kemal Atatürk.....	132
Resim 6. Recep Peker.....	133
Resim 7. Sekreter Şükrü Kaya.....	134
Resim 8. Celal Bayar.....	135
Resim 9. Derginin yayınlandığı yıllarda Sivas'taki çalışmalar.....	136
Resim 10. Sivas Halkevi yönetim kurulu.....	137
Resim 11. Sivas Halkevi sosyal, kültürel, eğitsel aktivitelerden sorumlu ekip.....	138
Resim 12. Halkevinin diğer etkinliklerinden.....	139
Resim 13. Halkevlerinde sanatsal, kültürel çalışmalar ve belediyenin sosyal hizmetleri.....	140
Resim 14. Sivas Halkevinde spor etkinliklerini gösteren fotoğraf.....	141
Resim 15. Orta Yayla dergisinden sonra 4 Eylül adıyla çıkan derginin kapağı.....	142
Resim 16. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.....	143
Resim 17. 1940 lı yıllarda Sivas'tan görüntü.....	144
Resim 18. Sivas Halkevi binasından bir fotoğraf.....	145
Resim 19. Feyzi Kutlu Kalkancı.....	146
Resim 20. Halkevinin sanatsal ve sosyal çalışmaları.....	147
Resim 21. Vehbi Cem Aşkun (Ortaokul Türkçe Öğretmeni).....	147

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AÜDTCF: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi

AKT: Aktaran

ATAM: Atatürk Araştırma Merkezi

Bkz: Bakınız

C: Cilt

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

çev: Çeviren

DP: Demokrat Parti

Ed: Editör

Haz.: Hazırlayan

md: Madde

s: Sayfa

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

TTK: Türk Tarih Kurumu

v.d: Ve diğerleri

GİRİŞ

Milli Kimlik Bağlamında Sivas 4 Eylül Dergisi'nin Eğitim İşlevi adlı tezin amacı 1936-1942 yılları arasında Sivas'ta önce Orta yayla daha sonra 4 Eylül diye adlandırılan derginin yerel tarihe ve eğitime olan katkısını araştırmak olmuştur. 24 Şubat 1933 günü açılan Sivas Halkevi, 1936 yılı Mayıs ayından itibaren Orta Yayla adıyla bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Dergi 17. Sayısından itibaren isim değiştirerek 4 Eylül adını almıştır. 31 Mart 1942 tarihinde 51. Sayısını yayınladıktan sonra yayın hayatına veda etmiştir. Dergide Sivas ili, çevresinin tarihi, çevrede yetişmiş ve tanınmış kişilerin yaşam öyküleri, halk şairlerinin hayatları, eserleri, folklor, sosyal yazılar, ekonomik, sağlık alanında yazılar, spor vb. konular yer almıştır. Verilen Kurtuluş Savaşı'nın ardından Cumhuriyet ilan edildikten sonra yapılan devrimler sonucu batı medeniyeti benimsenmeye çalışılmış, kültürel bir değişim yaşanmıştır. Modernleşme ya da “ muasır medeniyet seviyesine erişme” hedefine sadece maddi ve teknik unsurlar değil, topyekûn bir kalkınma modernleşme esas alınmıştır. Bilindiği gibi halk, belli bir yer ve zamanda yaşayan o ülkeyi vatani bilen, kaderini o ülkenin kaderine mutluluğunu o ülkenin mutluluğuna adanmış insanlar bütünüdür. Halkçılık ise 1931 Cumhuriyet Halk Partisi'nin programında ifadesini bulan irade ve hâkimiyetin kaynağı olarak milleti işaret eden anlayış, söz konusu irade ve hâkimiyet, hem vatandaşın devlete hem de devletin vatandaşa olan görevlerini hakkıyla yerine getirmesidir. Bu iki kavramdan hareketle CHP'nin altı ilkesinden biri olan Halkçılığın en iyi şekilde anlatıldığı bu derginin en önemli metodu eğitim olmuştur. Halka inkılâplar eğitim yoluyla aktarılmış insanlar bu amaçla bilinçlendirilmiştir. Orta Yayla - 4 Eylül Dergisi'nin çıkış noktası Mustafa Kemal Atatürk'ün ortaya çıkardığı inkılap ve ulusa dayanan rejimin ülkülerini yaymaktır. Çeşitli kurslar, sanatsal aktiviteler, konferanslar düzenleyerek bir nevi eğitimin informal işlevini yerine getirmiştir diyebiliriz. Tezimizin I. Bölümünde Halk, Halkçılık, Halk Eğitimi kavramlarından bahsedilmiştir ve bu yolda kurulan tarih boyunca Türk Ocakları ve Millet Mekteplerinden bahsedilmiştir. Türk Milliyetçiliğine ve ideolojisine bağlı örgütlenmeler, Türk Ocağının doğuşu, gelişmesi, kapatılmasını anlattıktan sonra diğer adı “Ulus Dershaneleri” olan “Millet Mekteplerinden bahsedilmiştir. Bu mektepler toplumun her kesimine okuma yazma

öğrenme hakkı tanıdığı için tezimizin ana ilkesi olan halkçılığı en iyi şekilde yansıttığı söylenebilir.

II. Bölümde ise dergide vurgulanan kavramlar ve Türkiye Cumhuriyeti'ne giden yolda hangi kavramların halka benimsetilmeye çalışıldığını ortaya çıkarılmıştır. Bu kavramlar belli bir sıralamaya tabi tutularak tek tek incelenmiştir. Bu kavramlar Şef, Halkçılık, Milli, Pozitivizm, Pragmatizm, Reform, Sebat, Kemalist, Devletçilik, İstiklal, Turancılık, Ülkü, Demokrasi, Terakki gibi kavramlar etrafında yeni bir devlet yeni bir millet yeni bir kimlik inşası kurgulanmıştır. Bu dergi vasıtasıyla ulaşılamayan yerlere ulaşılmıştır.

III. Bölüm tezimizin ana başlığına konu olan Orta Yayla - 4 Eylül Dergisinin kullandığı yöntem ve teknikler bu kısımda incelenmiştir. Türkiye'de derginin yayınlandığı tarihlerde Türkiye de Sivas ilinde Dalton Planının bilindiği ve uygun öğretim kademesinde uygulandığı görülmüştür. Dergi halkla bütünleşmek için çeşitli okullarda Konferans yöntemine başvurmakta, temelinde bilgi verme esasına dayanan bu yöntemde hitabet yoluyla halka ilkeler, inkılaplar duyurulmuştur.

Çocuklarda kazandırılmak istenen olumlu değişimler için aile de eğitime dâhil edilmiş, rehberliğin diğer bir önemli kavramı olan ayrıca bireyi tanıma tekniklerinden biri olan Çevre-Veli ilişkilerine oldukça önem verilmiştir. İlkokul çocuklarında özellikle Piaget'in somut işlemler dönemi diye adlandırılan dönemde çocuklarda etkili olan Somuttan Soyuta ilkesi ve anahtar kavramı “ Çevre” olan Yakından Uzağa ilkesi de derginin eğitim işlevine dair tespit edilen tekniklerdir. İşte eğitimin vazgeçilmezi olan bu yöntem teknikler derginin yayınlandığı 1936-1942 yılları arasında eğitime ne kadar önem verildiğinin göstergesidir.

IV. Bölüm ise 1936-1942 yılları arasında CHP'nin oluşturmaya çalıştığı kimlik projesi ele alınmıştır. Orta Yayla - 4 Eylül dergisinde Mustafa Kemal Atatürk odaklı kimlik inşası üzerinde durulmuş, Mustafa Kemal Atatürk'ün kişisel özelliklerinden hareketle halkta oluşturulmaya çalışılan kimlik özellikleri ve Mustafa Kemal Atatürk ile başlayan İsmet İnönü ile devam eden bu süreç anlatılmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı döneminde bu inşa sürecinin başarıya ulaşip ulaşmadığı tezin odaklandığı en önemli sorundur.

Çalışmamız ilerleyen zaman sürecinde Sivas ilinde yapılacak yerel tarih çalışmalarına kaynaklık edeceğini ve faydalanmak isteyen arkadaşlara yararlı olacağını umut ediyoruz.

BÖLÜM I

1.1. Halk, Halkçılık, Halk Eğitimi Kavramları

Atatürk'ün halka yönelen inkılâplarını yeterince kavrayabilmek için öncelikle Halk ve Halkçılık kavramları üzerinde durmak gerekir. Herkesin kendine göre bir halk ve halkçılık anlayışı geliştirdiği günümüzde öncelikle kavramları yerli yerine oturtmak, bazı gerçekleri bilimsel açıdan saptamak zorunlu görünmektedir.

Halk sözcüğü aynı ülkede yaşayan ve aynı uyrukta bulunan insan topluluğuna verilen genel addır. Yer ve zaman birlikteliği bir insan topluluğunu halk biçimine dönüştürmektedir (Çeçen, 2000: 21-22). Günümüzde ise sosyologların tanımlarına baktığımız zaman halk kavramının pek çok tanımının olduğunu görürüz. Örneğin Yahudi halkı gibi aynı soydan gelen aynı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan topluluğuna halk denildiği gibi, aynı ülke sınırları içinde yaşayan ancak değişik soydan olan insanlara da halk denilmektedir (Duman, 2013: 15).

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde ise Halk belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, ahali, kamu, folk gibi anlamlara gelmektedir (TDK, 2014).

Ayrıca halkın tanımının ülkeden ülkeye de değiştiği görülmektedir. Örneğin; Lenin'in halk kelimesinden işçiler ve yoksul köylülerden kastedildiği söylenebilir. Bilindiği gibi “ Halka Doğru” Çarlık Rusya'sında 19. Yüzyılın ikinci yarısında gelişen “Narodnik” hareketinin temel şîarı olmuştur. Rus aydınlarının geniş bir kesimini etkileyen Narodnik hareketinin taraftarları, temelde Marksist bir ideolojiye dayanmakta ve çarlığı devirmek için mücadele etmekteydiler. Bu açıdan Çarlık yönetimine karşı köylüyü kazanıp uyarmak ve aydınlatmak için çalışıyorlardı (Sarmay, 2008: 222). İngilizcede daha çok millet tanımını çağrıştıran ifadelerle “aralarında geleneksel, tarihi ve kültürel bağlar olan bir grubun üyeleri; bir kültürü, ırkı, dini ve dili olan kişileri” göstermenin yanı sıra, idari manada, “belli bir kişinin kontrolünde veya liderliği altında toplanan grubun üyeleri sınıf açısından olmasa bile statü farklılığını vurgulayan “malı mülkü olmayan, tesirsiz, imtiyazsız, farksız insanlar” gibi çeşitli tanımlar yapılmıştır. Fransızcada az gelişmişlik manasını içinde barındıran halk mefhumu, Alman kültüründe bilhassa Hegel ile dinî, edebî ve felsefî hayatta hâkim bir rol oynamıştır. Almanlara göre halk “içinde insanların emniyet,

tanınma ve güven özlemlerini buldukları aidiyetin gücü” şeklinde nitelendirilebilir (Eraslan, 2003: 13-15).

İngilizler halkı “ millet” (İngilizcesi nation) kavramı ile ifade ederler. Ancak bunun iki anlamı vardır; Birincisi halk, ikincisi devlet. Her ne kadar bu iki kavram için aynı kelime kullanılsa da Çin’de bu ayrım çok nettir iki kavramı birbiri ile karıştırmamak gerekir. Çünkü T’si ve Han Hanedanlığından bu yana Çin Devleti’ni aynı halk kurmuştur (Usta, 2011: 58-59).

Halkın tanımından sonra yine kendisinden türetilen Halkçılık kavramını incelemek gerekir. Halkçılık başlangıçta Cumhuriyet Halk Partisi’nin kabul ettiği (diğer ikisi cumhuriyetçilik ve milliyetçilik olan) üç ana ilkedен biri olarak kabul edilir (Karpat, 1996:251). Zira millî kültür denildiği zaman da bugün Türkiye’de yaşayan insanların yüzde doksanı aşan çoğunluğunu Türk halkı teşkil ettiğine göre millî kültürün de nüvesinde Türk halkı kültürünün olması ve esas temsilcisinin de halk olması icap eder (Turhan,1965: 19).

Eğer kitlesel katılım “ilkesinin” demokratik uygulamanın önemli bir unsuru olduğunu kabul edersek, bu ilkenin, milli mücadelenin başlangıcından beri Kemalizm’in ayrılmaz bir parçası olduğunu söylemeliyiz. Sultan halifeye karşı ideolojik mücadelenin anahtar kelimeleri “halk” ve “millet” idi (Ahmad,2014:199).

Bir diğer tanıma göre ise halkçılık halkın temel inançları, duyguları, ihtiyaçlarının göz önüne alınması demektir. Bu ilke ile lâiklik mutlaka bir tutulmalıdır (Baykara, 2006:262).Bu tanımlardan hareketle halkçılığın Atatürk’ün diğer ilkeleri ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Çünkü Halkçılık yönetimin, ekonominin, siyasetin, devlet ve toplum düzenlemelerinin toplumdaki güçlü varlıklara geleneksel birikimler, kalıntılar sonucu ağırlık kazanan kişilere, kesimlere, ailelere değil, güçsüzlere emeği ile geçinenlere halka dönük olmasıdır. Ama sınıf egemenliğini reddeder.

Halkçılık, Cumhuriyetçilik ilkesinin içerdiği demokratik, özgürlükçü, çoğulcu yönetimin yasalardaki bir hak olmaktan çıkarılıp halklaştırılmasını, işlerliğe kavuşturulmasını, yönetimde, siyasal kalkınmadan gelir dağılımında, devlet ve ulus olanaklarının kullanılmasında halk yararının gözetilmesini amaçlar (Kili,2000: 94). Bu tanımın manasını Atatürk’ün bir sözü ile pekiştirilmiştir: “...Zannedirim ki bugün kü varlığımızın asıl niteliği, milletin genel eğilimlerini ispat etmiştir, o da

halkçılıktır ve halk hükümetidir. Hükümetlerin halkın eline geçmesidir...”(Dumoulin, 2000: 48).

Bu cümlelerden hareketle tespit edilmesi gereken bir nokta da halkçılığın tanımlarında anlamını bulan Demokrasi kavramıdır. Özellikle Atatürk halkçılığında Demokrasi halkçılık unsurunun uygulanmaya yönelik tarafını ifade eder. Soydan ve servetten kaynaklanan bir asillikten bahsedilemez. Herkes kanun önünde eşittir. Kanun karşısında eşitlik içtimaî (toplumsal)barışın ve dengenin yegâne teminatıdır (Öztürk, 2009:312).

Bu ilkede “Millete efendilik yoktur; hizmet etme vardır! Bu millete hizmet eden onun efendisi olur” (Kocatürk, 2005: 93)

Bu tanımların ışığı altında Halkçılık:

- Tabîdir
- Orijinaldir
- Millîdir
- Halk için Halkla beraberdir
- İlmîdir
- Bütün Millet Fertlerini Kucaklar
- Güne ve Geleceğe Karşı Sorumludur
- Atatürk Düşüncesinin Hedefi Demokrasidir (Yalçın vd., 2002:283-287)

Bu noktadan hareketle bu özellikleri ile Halkçılık ilkesi Türk toplumuna birçok fayda sağlamıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Herkes kanun önünde eşittir. Halk devletin yönetimde söz ve karar sahibidir. Bu ilkeye göre, devlet vatandaşın refah ve mutluluğunu amaçlar. Vatandaşlar arasında işbölümü ve dayanışmayı öngörür. Milletin, devlet hizmetlerinden yararlanmasını sağlar. Halkçılığı Atatürkçü düşünce sistemi doğrultusunda anlamak ve yorumlamak gerekir. Atatürkçülüğe aykırı olan düşünce ve görüşler, halkçılığa da uygun değildir.

1.2. Halk Eğitimi

İnsanoğlu çevresini tanımak, denemek, biriken deneyim ve bilgilerini yakınlarına aktarmak alışkanlığını kazanmış sürekli bir öğrenme ve öğretme çabası içindedir. İşte bu açıklamadan hareketle öncelikle eğitimin tanımı yapılmalıdır.

Eğitim (Osm.: terbiye, Fra .-İng. :education, pedagogie): Kişinin zihnî, bedenî, duygusal, toplumsal yeteneklerinin davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırması yolundaki çalışmaların tümüdür. Eğitim, hayat boyu devam eder; plânlı ya da tesadüfi olabilir (Akyüz, 2013:2).

Eğitimle ilgili olarak yapılan tanımların ortak özellikleri ise şunlardır:

- Eğitim bir süreçtir

- Eğitimde bireyin kendi yaşantılarının olması gerekir

- Eğitim davranış değiştirmeyi amaçlamaktadır

-Değiştirilmesi amaçlanan davranışların “istendik” olması gerekmektedir

(Gürsel vd. , 2005: 15).

İşte Halkevlerine giden yolda Türkiye Cumhuriyeti’nde uygulanan halk eğitimi metotlarına geçmeden evvel halk eğitimi kavramına kısaca göz atmak gerekir. Halk Eğitimi, yetişkin halk tarafından gönüllü olarak doğrudan doğruya mesleki değerlerini arttırmayı esas almaksızın yapılan eğitim öğretim çalışmalarına ve diğer faaliyetlere denir. Halk Eğitimi için her zaman her yerde, her hal ve şartta yapılacak eğitim demektir. Halk Eğitimi okul eğitimi dışında yurttaşların çalışma gücünü arttırmak yaşayış seviyesini yükseltmek, millî ve insanî meziyetlerini geliştirmek amacıyla yapılan, eğitim öğretim çalışmalarıdır (Duman, 2013: 27-28). Tanımlardan anlaşılacağı üzere halk eğitiminin amacı da işlevi de ortaya çıkmıştır. Tamamıyla örgün eğitimden farklı bir amaç ortaya konmaktadır. Çünkü örgün sisteme bir şekilde giremeyen vatandaşlar bu eğitimden bir şekilde faydalanmaktadır. Örgün eğitimde belli bir yaş grubu var iken halk eğitiminde karşımıza köylü, kentli, işçi, çiftçi, öğrenci, esnaf, ev hanımı ya da başka bir meslek sahibi çıkabilir.

Asıl işlev burada kendisini ortaya çıkarır. Halk Eğitimi bireyi eğitmeyi amaçlar, toplumun kültür düzeyinin yükselmesini sağlar, köy ile şehirli arasındaki kültürel ve ekonomik farkın kaybolmasına yardımcı olur ki bu noktada halk eğitiminin salt eğitim amaçlı değil kültürel, endüstriyel işlevini de görmekteyiz. Çünkü insanları statik durumdan üretici konuma getirir.

Osmanlı Devleti’nde başlıca eğitim kurumları sıbyan mektepleri, medreseler ve Enderun Mektebi idi. Ancak, istekli ve yetenekli kişileri ya da halkın bir şeyler öğrendiğini, bilgilerini geliştirdiği başka kurumlar, yollar da vardı. Böylece bunlar

hem otodidakt yetişmeye, hem de halk eğitimine imkân sağlıyorlardı. Otodidakt yetişme, örgün eğitim dışında bir takım yaygın eğitim kurumları içinde bilgili kişilerden, kitaplardan vb. yararlanarak kendi kendini yetiştirme anlamına gelir. Bu tür yetişenler arasında son derece bilgili olanlar da vardı ve bunlara hocasız âlim, mektepsiz münevver (aydın) de deniliyordu (Ergin,1977.375-382'den Akt: Akyüz, 2013:107)

Osmanlıda örgün sistemine bir şekilde girememiş okuma-yazma olanağı bulamamış insanlar çeşitli eğitim ortamlarında bulunarak anlatılanları, konuşulanları dinleyerek sözlü költüre dayalı bilgi sahibi olurlardı. Bu ortamları Akyüz şöyle sıralamıştır.

- Genel eğitim ve konferans yeri
- Siyasi eğitim yeri
- Tekke zaviye dergâhlar
- Kütüphaneler
- Sahaflar, kitapçılar
- Devlet adamları zenginlerin konakları
- Bilginlerin, ediplerin, sanatçıların evleri
- Bazı halktan insanların evleri
- Kahvehaneler
- Çırakların eğitimi
- Ortaoyunu, Karagöz (Akyüz, 2013:108-110)

Ülkemizde günümüzde sosyal, ekonomik, siyasi sorunların temeline inildiğinde en büyük problemi eğitim noksanlığı olduğu gözler önüne serilmiştir. Sorunların temeline inildiğinde ise Osmanlı Devleti'nin çökmesinde en önemli etkenin eğitimdeki aksamalar olduğunu ifade etmek mümkündür. Eğitim- Öğretim yöntemi esas olarak nakilci (aktarmacı) ve ezbercidir. “Osmanlıca” denen Türkçe, Arapça, Farsça karışımı (suni, yapay) bir dil geliştirilmiştir. Böylece aydınlarla halkın dili arasında uçurum derinleşmiş, eğitimin ve bilginin toplumda yaygınlaşması güçleşmiştir. Azınlık ve yabancılara öğretim hakkı tanınmış, fakat bu faaliyetleri denetlenmediğinde devlet için siyasi, ekonomik olumsuz sonuçları görölmüştür (Akyüz, 2013: 60)

Aynı gerçek, daha Milli Mücadele sürerken kendini göstermiş ve yeni bir devlet kurmak için yola çıkanlar çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. Esasında Mustafa Kemal Atatürk'ün kafasında daha öğrencilik yıllarından itibaren gelişmeye başlayan düşünceler, daha sonraki yıllarda metot ve yöntem kazanıp, Mütareke Dönemi'nin hemen ardından yapılan İstiklâl Savaşı ve Lozan Antlaşması ile neticelenen Türk Zaferi sonrasında uygulanan gereken tek hedef haline gelmişti (Duman, 2012: 30) Atatürk: “ Eğitim ve öğretimde izlenecek yöntem, bilgileri insan için fazla bir süs bir zorbalık aracı ve yahut manevî bir zevkten çok maddî hayatta başarılı olmayı sağlayan pratik ve kullanımı bir mümkün bir cihaz hâline getirmektir” (İnan, 2010:364). “Bizim takip edeceğimiz siyasetin temeli evvelâ mevcut cehaleti ortadan kaldırmaktır. Ayrıntıya girmekten sakınarak, bu fikrîmi birkaç kelime ile açıklamak için diyebilirim ki, mutlaka bütün köylüye okumak, yazmak ve vatanını, milletini, dinini, dünyasını tanıttak kadar coğrafi, tarihî, dinî ve ahlâkî bilgiler vermek ve dört işlemi öğretmek eğitim programımızın ilk hedefidir” (Dumoulin, 2000: 37).

Bir yandan inkılaplar yapılırken diğer yandan yeni Türkiye Cumhuriyeti eğitim politikası üzerinde yoğunlaşıyordu. Çalışmalar kısa sürede başlamıştır. 14-Ağustos-1923 tarihinde Ali Fethi Bey başkanlığında kurulan İcra Vekiller Heyeti halk eğitimini devlet politikası haline getirip çözmeye çalıştı ve hükümet programında halk eğitimine önem verdi. Yeni çıkarılan kanunlarla birlikte eğitim sistemimizde yenilikler oldu ve birçok eski eğitim kurumunun faaliyetleri son bulmuştu. Bu dönemin en önemli yeniliklerinden birisi de Tevhid-î Tedrisat Kanunu'dur. Bu kanunla aynı amacı gerçekleştiren değişik eğitim kurumları birleştirilmiş ve hemen ardından kapsamlı bir eğitim seferberliği başlamıştır (Duman, 2013: 31-32).

1.3. Türk Ocakları

II. Meşrutiyet 1908'de ilan edildikten sonra sağlanan hürriyet ortamı ile dil, edebiyat, sanat, spor ve felsefe kulüpleri açılmıştır, milliyet fikrine olan ilgi artmaya başlamıştır. Dilde Türkçülük akımı kuvvet kazanmış, saltanatla meşrutiyetin beraber gitmeyeceği fikirleri ortaya çıkmış, milliyetçi görüşleri benimseyip savunan çeşitli dernekler kurulmuştur. Bunlardan başlıcaları kuruluş sırasına göre Türk Derneği (Kasım 1908), Türk Yurdu (Ağustos 1911) ve 25-Mart-1912'de resmen kurulan Türk

Ocağı'dır (Kılıç, 2006: 14). 1912 yılında kurulan Türk Ocakları Türk kültürünü halk tabakaları arasında geniş manası ile yayma amacı güdüyordu. Yurdun çeşitli yerlerinde açılan şubeleri ile bu teşkilat 1931 yılına kadar faaliyetlere devam etti. (Duman, 2013: 34) Bilindiği gibi I. Meşrutiyet'in kaldırılmasını müteakiben II. Abdülhamit'in sıkı takibine rağmen ülke genelinde bazı gizli faaliyetler ve cemiyetler kuruldu. Meşrutiyet taraftarlarının kurduğu İttihat ve Terakki Cemiyeti II. Abdülhamit'e tekrar Meşrutiyet'i kabul ettirmeyi amaçlıyordu. Bu durumun ortaya çıkmasında şüphesiz 1908 Reval Görüşmeleri akabinde Makedonya'yı Osmanlı'dan ayırma düşüncesi etkili oldu. Rusya ve İngiltere'nin niyetleri ortaya çıkınca Enver Paşa önderliğinde İttihatçılar ayaklandılar. Ayaklanma büyümesin diye II. Abdülhamit Meşrutiyet'i yeniden ilan etmek zorunda kaldı. İlk ödevleri 1908 devriminden sonra da tahtını kurtarmayı başaran Abdülhamit'i hal' etmek, ondan sonra da İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni Türkiye'nin gerçek hâkimi yapmaktı (Lewis,2000:216-217). Meşrutiyet korku altında yaşayan birçok duyguların açığa çıkmasına vesile oldu. Milliyet duygusu da bunların içinde en önemlisi idi. Meşrutiyet'in getirdiği hürriyet havası ile siyaset herkesçe yapılmakla birlikte, okul sıralarına kadar uzanmaktaydı. Öğrenciler arasında siyasallaşmayı öğrencilerin kurduğu cemiyetler ile İttihat ve Terakki'nin kurduğu cemiyetler geliştirmektedir (Duman, 2013: 35). 1908 İnkılabından sonra Osmanlının politik hayatı oldukça özgürleşmiş ve İmparatorluk'un içinde bulunduğu durumdan kurtulması için neler yapılması gerektiği konusunda birbirleri ile çatışan üç ana fikir akımının belli dergilerin etrafında somutlaştığı bir bölünme ortaya çıkmıştı. Bu politik akımlar sırasıyla Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülüktür. İslamcılar daha çok Sebil'ür-Reşat Dergisi'nde, Osmanlılar hayli dağınık kaldılarsa da örneğin İctihad Dergisi'nin içinde belli ağırlıkları olduğu söylenebilir. Türkçülerin yayın organı ise yukarıda belirtildiği gibi Türk Yurdu Dergisi'dir (Öğün,2000:121).

Türkçülüğün önde gelen savunucularından Yusuf Akçura'ya göre Türkçülük: Tevhid-i Etrak, Türklük veya Türk Milliyet-i Siyasiye' dir. Türk birliği ilkin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Türklerin, Türk olmadıkları halde az çok Türkleşmiş olanların ve ulusal vicdandan yoksun olanların bilinçlendirilmesi Türkleşmesi ile başlayacaktır. Sonra Asya Kıtası ile Doğu Avrupa'da yayılmış olan Türklerin

birleştirilmesine geçilerek azametli bir siyasi milliyet meydana getirmektir (Akçura, 2005: 18).

Özellikle Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu ve Hüseyin zâde Ali gibi aydınlar, arlığa karşı mücadele eden Narodniklerden etkilenmekle beraber, bilindiği gibi Türkiye’de Marksizimi değil, siyasi Türkçülük ve halkçılık fikirlerini savunmuşlardır (Sarmay, 2008:222-223).

Türkçülerin programı ise;

-Büyük Türk Birliği(Pantürkizm)

-Türk tarihi ve harsı

-İslam beynelmileli

-Muasırlaşma

-Millî İktisat

-Millî Edebiyat ’tır (Safa,1996: 30-32).

Türk Ocağı’nın kuruluş alışmaları Türk Yurdu Cemiyeti’nin kurulmasından önce Askeri Tıbbiye Mektebi’nin öğrencileri tarafından başlatılmıştır (Üstel,2010: 52). Askeri Tıbbiye öğrencilerin okulları her şeyden evvel bir vatanseverlik ocağıydı ve orada öğrenciler vatanın savunması fikriyle donatılıyorlardı.1910 yılında İstanbul’a dönen ve İttihat Terakki’nin Merkez-i Umumî üyesi olan Hüseyin zade Ali’nin tıp profesörü olması, Yusuf Akçura’nın Harbiye Mektebi’nde siyasi tarih ders okutması da bu bağlamda ele alınabilir. Askeri Tıbbiye öğrencileri, okullarının üst katında boş olan bir odada ve Karaca Ahmet’te geceleri gizli toplantılar yaparak fikirlerini olgunlaştırmaya çalışmışlardır. Jön Türk ve Tanin Gazetelerinin yaptığı yayınlar daha kapsamlı Türkçü dernek oluşturma fikrini kuvvetlendirmiş ve genç Türklere yol göstermiştir. Askeri Tıbbiyeliler, milliyet esasına dayanan cemiyet kurma faaliyetlerini yoğunlaştırmışlar ve “190 Tıbbiyeli Türk Evladı” adına bir program hazırlayarak dönemin tanınmış yazar, şair, düşünür ve bilim adamlarına göndermişlerdir (Kılıç, 2006: 16-17).

Program şöyledir:

a) Hayatın ebedi bir mücadele olduğuna ve bu mücadelede muvaffakiyetin en büyük şart olduğuna

b) Ziraat, ticaret ve sanayi ile kazanılmış bir içtimaî hâkimiyeti kuru bir siyasi hâkimiyete tercih ettiklerine

c) Bu emellerin gerçekleşmesi için Donanma Cemiyeti gibi bir teşkilat yaparak sırf millî ve sosyal bir cemiyet meydana getirmelerine

d) Bu cemiyet gelecekte Anadolu'da, Rumeli'de ve hatta Türk bulunan diğer memleketlerde şubeler açacak, ziraat, ticaret, sanayi mektepleri kuracaktı...(Bayrak tutan, 1996: 94-95)

Türk Ocakları aynı zamanda bir nevi üniversitesi niteliğinde idi. Yine Türk Ocakları zamanının en ileri, yüzü batıya dönük, uygar, halkçı ve milliyetçi kuruluşlarıydı. Türk Ocakları; aktif politikaya girmemeyi prensip olarak kabul etmelerine ve politikanın her şeye bulaştığı I. Dünya Savaşı dönemlerinde bile bu prensiplerine bağlı kalmalarına rağmen Mütareke yıllarında gerek işgalci kuvvetlere karşı ve gerekse millî bir politika tayin etmekten uzak kalan Osmanlı hükümetine karşı tavır almak ve günlük olaylara karışma gereği duydular. İşgal kuvvetleri tarafında ocakları kapatılan Türk Ocaklılar Milli Mücadele döneminde M. Kemal Atatürk'ün gösterdiği yolda millî uyanışı sağlamak için çalışmışlardır (Duman, 2013: 37-38).

Milli Mücadele sona erdikten sonra da M. Kemal'in başlattığı modern Türkiye'nin oluşturulması için yapılan yeni mücadelede Türk Ocakları, bütün üyeleri ile beraber Türk devriminin liderinin yanında yer almışlardır. Bu tarihsel gelişim Mustafa Kemal'in Türk Ocakları'nın idealleriyle aslında daha gençlik yıllarında örtüşmeye başlamıştır. "Benim yaradılışımda fevkalade olan bir şey varsa, Türk olarak dünyaya gelmemdir". Mustafa Kemal Erzurum Kongresi'nin üyelerinden biri olarak hatıra defterine "Hepimiz Ziya Gökalp'in manevî evlatları idik" diye yazmıştır. Başka bir sözünde ise "Hissimin babası Namık Kemal, fikrimin babası Ziya Gökalp" diyerek Anadolu'da başlattığı Türk Millî hareketi millî bir Türk Devleti meydana getirmeyi hedef alıyordu (Kılıç,2006: 50).

Ziya Gökalp'te "Türkçülüğün Esasları" adlı kitabında Mustafa Kemal'in Türkçülüğe bakışını değerlendirirken " Büyük kurtarıcımız Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin öncülüğü ve yol göstermesi ile bir yandan Türkiye'yi düşman istilalarından kurtarıırken, öte yandan devletimize, ulusumuza, dilimize gerçek adını verdi. Dahası diyebiliriz ki Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, hiç haberi olmadan Türkçülüğün siyasal gündemini uyguladı; çünkü gerçek birdir, iki olamaz. Türkçülükle halkçılığın sonunda aynı gündemde birleşmeleri, ikisinin de gerçeğe ve

gerçekliğe uymasının bir sonucudur” (Gökalp,2004:236) diyerek Türk milletinin sahip olduğu mevkii, Mustafa Kemal’in Türkçülükle ilgili uğraşını, kararlılığını, yapıcılığına bağlamakta ve Atatürk’ün giriştiği zor devrimi Türkçülükle halkçılık bağlantısını kurarak açıklamaktadır. Türkçü aydınlar içinde, halka doğru ve halkçılık ilkesini sistemli bir şekilde ortaya koyan Ziya Gökalp olmuştur. O’na göre, deha halktadır. Çünkü millî hayatın, millî değerlerin, dolayısı ile milletin temeli olan kültür ondadır. Bu sebeple Türkçülüğün en önemli ilkelerinden biri halka doğru gitmektir, gidecek olanlar da aydınlardır. Ziya Gökalp’in halkçılık anlayışı, genelde diğer Türkçüler tarafından paylaşılmakla beraber, Yusuf Akçura farklı bir yaklaşım içindedir. Akçura imparatorluğun ayakta kalması için millî bir burjuva sınıfının yaratılmasını görmektedir. Dolayısı ile Ziya Gökalp’in toplumdaki sınıfların ortadan kaldırılması görüşü ile Akçura’nın sınıfsal yaklaşımı çelişmektedir. Ayrıca Akçura, halk=millet denklemini reddediyor, halkçılığı tamamen “democratisme” anlamında kullanıyordu (Sarımay,2008: 225-228).

Cumhuriyet döneminde ise tek partinin sağlamaştırılmasında en önemli rolü oynayan Türk Ocakları’nın kapatılması meselesine gelindiğinde ise çok çeşitli görüş ayrılıkları bulunmaktadır. (Üstel, 2010:358). Türk Ocakları kısa sürede tutucu ve gerici kadroların eline geçmesi ve Atatürk devrimlerine sahip çıkarak bunların halk kitlelerince benimsenmesini tarihsel bir işlev olarak yerine getirebilse idi halkevleri gibi bir örgütlenme biçimi gündeme gelemeylebilirdi (Çeçen,2000: 85-86).

3 Mart 1924 tarihinde halifeliğin kaldırılmasının hemen ardından Halk Fırkasından kopmalar başlamış, nitekim 9 Kasım1924 tarihinde ilk olarak 10 milletvekilinin istifası ile başlamış, daha sonraki günlerde de bu ayrılmalar devam etmiştir.17 Kasım1924’te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kuruluşunu tamamladı. Kısa zamanda bu partinin geniş taraftar kitlesine sahip olduğu söylenebilir. Doğuda meydana gelen Şeyh Sait isyanı, İstiklâl Mahkemeleri kurulması ve Takrir-i Sükûn Kanunu’nun çıkarılmasına sebep oldu. Böylece 3Haziran1925’te toplanan Bakanlar Kurulu aldığı kararla Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının ülkedeki tüm şubeleri ile birlikte kapatma kararı aldı. 1927’de ise bu gelişmelerin ardından yapılan değişikliklerle “Türk Ocaklarının devlet siyasetinde CHP ile birlikte olduğu” Türk Ocakları yasasının 3. maddesinde yer aldı. Buradan anlaşıldığı üzere İnkılâpları gerçekleştiren CHP karşısında başka bir güç ortaya çıksın istememekte idi (Duman,

2013: 40-41).Türk Ocakları işlevselliklerini yitirirken giderek Atatürk'e karşıt olan eski İttihatçıların toplandığı merkez haline geliyordu ve kendisinden beklenen kültürel ve toplumsal görevleri yerine getireceğine yeni iktidara siyasal yönden ayak bağı oluyordu. Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulduğunda Türk Ocakları sanki karşıt partinin şubeleri imiş gibi çalıştılar. Hamdullah Suphi (Tanrıöver) de Ocakları silahlı eyleme sürükleyebileceğinin işaretlerini veriyordu (Çeçen,2000: 87-88).

İşte bu aykırı çalışmalar ve 23 Aralık 1930 Menemen hadisesi bardağı taşıran son damla olmuştur. Türk Ocakları 10Nisan1931'de toplanarak Merkez Heyeti'nin raporunu dinlemiş, Reşit Galip, Hakkı Tarık, Dr. Fuat, Necip Ali ve Mükerrrem Beylerden oluşan birinci encümen kurultaya sunduğu öneri ile oybirliği ile Türk Ocakları'nın kapatılması ve kuruluşunun tüm varlığının CHP'ye devredilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kapatma ve birleşme işlemleri Gazi Mustafa Kemal'in isteği üzerine gerçekleşmiştir. Türk Ocakları'nın kapatılmaları, dönemin siyasal yapısı değerlendirildiğinde doğal bir gelişme olarak kabul edilebilir.

Sonuç olarak Türk Ocakları'nın kapanma nedenlerini iki ayrı açıdan ele alırsak; tüm güçlerin tek elde toplanması siyasasının bir gereği olarak Ocakları CHP içine alıp bu parti içinde eritilmeleri genel neden olmuştur. İkincisi ise doğrudan doğruya Türk Ocakları ile ilgili özel nedeni oluşturmaktadır. Bu da Türk Ocakları'nın gün geçtikçe CHP karşısında yer alan siyasî bir kuruluş niteliği kazanmasıdır (Yükseliman,2002: 50-52).

1.4 Millet Mektepleri

Millet, Arapça bir kelimedir. Yol ve bundan genişleyerek din ve şeriat manasına gelir. Zaten “din”, “bağ”, “şeriat” da cadde anlamındadır (Yücel, 2013:177).

Ziya Gökalp'e göre millet, ne ırkî, ne kavmî, ne coğrafi, ne siyasî, ne iradî bir zümredir. Millet, lisanca, dince, ahlâkça ve bediiyatça (estetik) müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir (Yücel, 2013:196). Afet İnan'a göre ise millet;

- a) Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan
- b) Birlikte yaşamak hususunda ortak arzu ve bunu kabulde samimi olan,
- c) Ve sahip olunan mirasın korunmasına birlikte devam hususunda istek ve dilekleri ortak olan insanların birleşmesinden oluşan topluma millet adı verilir (İnan, 2010:

32-33). Milletin tanımlarından hareketle toplumsal bir ihtiyaç olan eğitim toplumun kültür ve karakterini muhafaza eder. Türkiye’de eğitim ve öğretimin modernleşmesi Tanzimat’la birlikte başlamış gerçek anlamda modern eğitim öğretim sistemine geçiş ise Cumhuriyet döneminde mümkün olmuştur. Daha Milli Mücadele yıllarında Atatürk’ün Türkiye’nin çağdaşlaşması için her şeyden önce “cehaletin izale edilmesi” ve eğitimin geniş halk kitlelerine yayılması zorunluluğu üstünde ısrarla durduğu görülmektedir (Duman,2013: 47). Kendisini savaştan sonra çok daha büyük sorunların beklediğini bilen Mustafa Kemal Atatürk Sakarya Savaşı öncesinde 16 Temmuz 1921 tarihinde toplanan Eğitim Kongresinde yaptığı konuşmada bu noktaya değinerek, “Silahıyla olduğu gibi dimağıyla da mücadele mecburiyetinde olan milletimizin birincisinde gösterdiği kudreti ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur” diyerek bu noktaya işaret etmiştir. Savaşın kazanılmasından sonra kendisine ne yapmak isterdiniz? Diye sorulduğu zaman “Maarif vekili olarak milli irfanı yükseltmek en büyük emelimdir”. Diye cevap vermiştir. Atatürk mektep ile ilgili görüşlerini açıklarken şunları söylemişti:

“İlim ve fen teşebbüs atının merkezi faaliyeti ise mekteptir. Binaenaleyh mektep lazımdır. Mektep namını hep beraber hürmetle, tazimle zikrederim. Mektep genç dimağlara, insanlığa hürmeti, millet ve memlekete muhabbeti, şerefi istiklâli öğretir... İstiklâl tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için, takibi muvafık olan en samimi yolu belirtir...” Bunu temin eden mekteptir. Cumhuriyet’in eğitim düzeninde bu amaçlara uygun bir yöntem geliştirmek amacıyla Türkiye’ye dünyaca tanınmış bilim adamları ve eğitimciler davet edilmiştir ki; bunlardan biri de Columbia Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. John Dewey’dir. Dewey, Türk eğitimi ile ilgili 1924’lü yıllarda hazırladığı raporunda; “Bilhassa ziraî tedrisatı ve ikmal tedrisatı (olgunlaştırma eğitimi), halk mektepleri ve iktisadî teavünü (ekonomik yardımlaşmayı) gibi meseleleri tetkik etmek üzere Danimarka’ya bir komisyon gönderilmelidir” şeklinde görüşlerini açıklamıştır (Albayrak, 1994).

Özellikle buradan anlaşılıyor ki yetişkinlerin eğitimi amacıyla kurulan Millet Mektepleri Danimarka Halk Okulları’ndan etkilenmiş. Bu çalışmalardan hareketle 1 Kasım 1928’de Türkiye Cumhuriyeti’nde harf inkılâbı yapılmıştır. Yeni harfleri, geniş halk kitlelerine ulaştırmayı ve öğretme işini hükümet üstüne almıştır. Harf Devrimi ile birlikte, geniş halk kitleleri kısa zamanda okuryazar yapmak ve onları

çağdaş cumhuriyet bireyi olarak çağın gerekleri doğrultusunda yetiştirmek, Cumhuriyet yöneticilerinin başlıca hedefi idi. Bu yüksek hedefe ulaşmanın aracı olarak tasarlanan Millet Mektepleri Teşkilat Talimatnamesi adını taşıyan bu program 11 Kasım 1928 tarihinde hükümet tarafından onaylanıp kabul edildi (Duman,2013: 50). 1928 yılında yapılan yönetmeliğe göre (A) ve (B) derslikleri olmak üzere iki derslik açılması ve (A) dersliklerinde hiç okuma yazma bilmeyenlerin; (B) dersliklerinde ise Arap alfabesi ile okuryazar olanlara yeni Türk harflerinin öğretilmesi amaçlanmıştır.(md.1)

1929 yılında hazırlanan yönetmeliğe göre ise (A) dersliklerinin yalnızca yeni harfleri öğretmesi; (B) dersliklerinde de okuma yazma öğrenmiş olan vatandaşlara “hayat ve maişetlerinin (geçimlerinin) ve vatandaşlık sıfatlarının istilzam ettiği (gerektirdiği) ana bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır. (1929-md.1.4.45) Başka bir deyişle bu eğitim kurumlarında “İyi İnsan İyi Vatandaş” yetiştirilmesi felsefesine bağlı kalınmıştır (Albayrak,1994). Bunlar 16-45 yaş arasında binlerce kadın ve erkeği çatısı altında toplamıştır. Dersler çoğunlukla akşamları yapılıyor ve dört ay sürüyordu. Sabit ve gezici olarak 2’ye ayrılan bu okulların iki sınıfı vardı. A sınıfında daha çok okuma yazma öğretimi üzerinde duruluyor, B sınıfında ise Kıraat (okuma), Tahrir (yazma), Hesap, Ölçüler, Sağlık Bilgisi, Yurt Bilgisi’ne ağırlık veriliyordu. Bu okulları bitirenlere Atatürk’ün anayasa metnini hediye etmesi “vatandaşlık eğitimi” bakımından anlamlıdır. Millet Mekteplerinden 1928-1950 arasında 1,5 milyondan fazla yetişkin belge almıştır. Fakat hareketin en yoğun çalışma dönemi ilk 5-10 yıldır.1927’de halkın %10,7 si okuryazarken bu oran 1935’de %19,5’e, 1940’da %22,4’e yükselmiştir.1928’de Atatürk Başöğretmen unvanı ile bizzat kendisi karatahta başında halka okuma yazma öğretmiştir (Akyüz,2013:405) Millet Mekteplerinden elde edilen olumlu sonuçlar giderek zamanla düşüş göstermiştir. Bu olumsuzlukta merkezi yönetimlerin ilk yıllardaki ilgi ve desteği göstermemelerinin etkisi olmuştur. Örneğin; 1928-29 döneminde (A) dersliklerinden 485.632, (B) dersliklerinden de 111.378 yetişkinin belge alması Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’ü çok mutlu etmiş ve 1 Kasım 1929 tarihinde TBMM’yi açarken yaptığı konuşmada mutluluğunu; “Millet Mektepleri normal tedrisat haricinde kadın ve erkek, yüzbinlerce vatandaşın nurlanmasına hizmet etti” diyerek dile getirmiştir.(Albayrak,1994) Fakat zamanla Milli Eğitim müfettişlerinin ilgi ve

denetimlerinin azalması bu olumsuzluklara bir de Dünya Ekonomik Bunalımı yani Kara Perşembe esnasında Türkiye'nin de yaşadığı ekonomik sorunlar, Osmanlıda üzerimize kalan dış borç, Millet Mekteplerine bütçeden ayrılacak payın yeterince ayrılamamasına neden olmuştur. Sonuç olarak toparlamak gerekirse Millet Mektepleri yeni alfabeye geçiş sürecinde önemli bir eğitim işlevini yerine getirmiş ömrünü zamanla tamamlayarak yerini tezimizin önemli bir kısmını oluşturan Halkevlerine bırakmıştır.

BÖLÜM II

2. 1.VURGULANAN KAVRAMLAR

2.1.1 Şef (Büyük, Millî, Ebedî, Yüce)

Orta Yayla dergisinde tanımlanan şef kavramı şöyledir:

Esasen mevcut bir mefkûreye hizmet ederler yahut da yepyeni mefkûreler etrafında kütleleri toplarlar. Bu insanlar tek cepheli değil, çok cephelidirler. Millî Şef Millî muhabbetin millî hürmetin ve millî itimadın mihrakıdır (4 Eylül, 1939: 9).

“ Şefin rolü her memlekette özellikle parti hayatına girmiş memleketlerde çok önemlidir. Çünkü politik kanıları çoklukla ilkeler halinde birleştirip olgunlaştıracak ve ilkeleri zihinleri aşılacak ve sürekli olarak besleyecek, memleket siyasetine doğrultu verecek, ulus bireylerini politik alanda yetiştirecek olan Şef'tir. Her toplulukta ve parti içinde bu yüksek yönetimini eline teslim ve emanet ettiği makam ve kişi üzerinde sık sık değişiklik yapması da otoriteyi zayıflatmak bakımından zararsız sayılamaz” (Goloğlu, 1974: 8).

Orta Yayla'nın 4 ve 5. Sayılarında “Şefin acı varlık mücadelesinde ihtiyaç duyulan sebat, ısrar, ümit ve neşe gibi vasıflara sahip olduğunu Türkiye'nin yeni cemiyetini yaratmak ve bunun toplanmasına içtimaî renk verme hususunda emek sarf ettiğinden” bahsedilmiştir (Orta Yayla, 1937:1). Derginin 10 ve 11. Sayılarında Mustafa Kemal Atatürk'ün Şef sıfatıyla bir konuşmasına yer verilmiştir. “Şef daima yükselen ekonominin mimarıdır” (Orta Yayla, 1937: 7) sözleriyle bir yandan yeni bir devlet inşa sürecinde aynı anda ekonomik kalkınmanın da gerekli olduğunu ve bu hedefin de yine şef tarafından gerçekleştirildiğine dergi yer vermiştir. Orta Yaylanın en önemli sayılarından bir diğeri ise 29 Ekim 1938'deki 16. Sayısıdır. Cumhuriyetimizin 15. yılı münasebetiyle Atatürk'ten şöyle bahsedilmiştir:

“Bu bayram günü kutlanırken İnönü Sakarya, Dumlupınar, Lozan Ulu Şefin bütün dünyaya tanıttığı ve taptığı eşsiz harikalardır. Bu bayram gününde biricik Şefimiz Atatürk'ü anmak ve birbirimizi kutlamalıyız” (Orta Yayla, 1938:6). Derginin ilk çıktığı sayıdan itibaren Şef kavramına yüklenen manalar çeşitlenmiştir. “Ulu” ve “biricik” kavramları adeta onun tek olduğunu ve eşsiz bir insan olduğunu bu noktada vatana adeta bir ömür adayan bu insanı dergimiz de üzerine düşen

vazifeyi yerine getirmiştir. Dergimiz 17. sayısından itibaren 4 Eylül adını almıştır. 1939'da çıkan yeni sayısında derginin niçin 4 Eylül adını aldığı açıklanmıştır. Halkevlerinin çıkardığı dergilere ad verilirken buldukları bölgenin yöresel, tarihsel veyahut devrimsel özgürlüklerinin sağlanması normal bir harekettir. Örneğin Samsun Ebedi Şefin ayak bastığı gün olan 19 Mayıs olduğu için bu dergiye en uygun 19 Mayıs gibi sembolik bir isim verildi. Orta Yayladan ise 4 Eylülle geçilmiştir (4 Eylül, 1939:1) Dergide dikkati çeken bir diğer nokta ise artık Atatürk'ün hayatta olmayışıdır, hatta vefatı dolayısıyla 19. Sayfasında büyük bir başlık vardır. “Ebedi Şefimiz İçin” (4 Eylül, 1939: 19) başlığında Atatürk'ün vasıfları tüm sayıda yer almıştır. Bu sayıdan itibaren Atatürk'ün Ebedi Şef olarak Türk Milletinin manevî dünyasında yaşayacağı hissettirilmiştir.

4 Eylül dergisinin 18. sayısında Halkevlerinin açılış yıldönümü münasebeti ile bir konuşmaya yer verilmiş “ Bilirsiniz ki büyük Türk Milleti Ebedi Şefin önderliği altında şahlanan bir arslan gibi gerine gerine ayağa kalktı. Başını göklere yükseltip bastığı yerler sarsıldı. Milletler tarihinde daha eşine rastlanmayan bu yüksek kalkınma Türklüğün Tanrısal, köksel bir silkinme ile kendi üstüne çöken kara bulutların arasından bir güneş gibi tekrar doğmuştur” (4 Eylül, 1939:1). Buradan hareketle Halkevlerinin kurulmasında büyük rolü olan Atatürk'e yüksek bir şükran duyulduğu görülmektedir. Dergide dilin bugün kullandığımız Türkçeye benzer bir biçim almaya başladığı da fark edilmektedir.

Dergide dikkat çeken diğer bir unsur ise “Milli Şef” unvanının artık İsmet İnönü de oluşudur. Kuruluş yıldönümü münasebeti ile aynı sayıda “Halk İçin Halkla Beraberiz Biz, Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti Yaşasın Milli Şef İnönü” (4 Eylül, 1939:3) cümleleri bu tespitimizi doğrulamaktadır. İlerleyen sayfalarda ise Türk Milletinin ebedi şeften sonra yerini dolduracak kişiyi bulmakta hiç sıkıntı çekmediği ve bu konuma en layık kişinin de İsmet İnönü'nün seçilmesi diğer tespitlerimiz arasındadır. Derginin 23. sayısında “ Bizim Hatay ve bir Hatıra” adlı başlıkta Milli Şefin elinden taç giyen Hatay, Ebedi Şefin aziz hatırasını çiçeklendirir içimizde” (4 Eylül,1939:5) derken Hatay'ın alınmasından duyulan mutluluk konu olarak işlenmiştir. 4 Eylül Dergisi'nde bir diğer göze çarpan husus özellikle baş kapaklarda artık İsmet İnönü'den Reiscumhurumuz diye bahsedilmesidir. Milli Şef unvanı ile bu yetki tam anlamı ile pekişmiş, halkın İsmet İnönü'ye olan bağlılığı arttırılmıştır.

Ayrıca aynı derginin 16. sayfasında Lozan'da İsmet İnönü'nün başarısına değinilmiş ve Cumhuriyetimizin 16. Yılı münasebeti ile bir parola benimsettirilmeye çalışılmış: “Genç ve dinç Cumhuriyetimiz 16 yaşında Genç Cumhuriyetimizin kalbinde ideal Mustafa Kemal, damarlarındaki enerji Milli ve eşsiz şef İsmet İnönü” (4 Eylül, 1939: 16). Derginin 44. Sayısı tamamen İsmet İnönü'ye ayrılmış artık dergide ilerleyen sayılarda şef kavramı tamamen İnönü'ye atfedilmiştir. “Bugün nefes alışımızı şefe borçluyuz, bayrağımızın renginde onu görürüz, o insanüstünde yaratılan bir dehadır ne mutlu ki Türk Milleti'nin başında Milli Şef İnönü bulunuyor” (4 Eylül,1941:1).

2.1.2 Ergenekon:

“Türk Bozkır hayatının sonsuz mücadelelerle dolu hatıralarını taşıyan çok zengin edebiyat türü olan destanlarda kurttan türeme Bozkurt efsaneleri Türk halkının ıstırap ve iştiyaklarını dile getiren motifler olarak görülür. Kurt Türk efsanelerinde merkezî bir rol oynamaktadır (Kafesoğlu, 2000:330). Göktürlere ait önemli bir destan olan Ergenekon dergide özellikle Atatürk'ün bahsedildiği yerlerde ve edebiyat kısmında geçmektedir. Bir diğer tespitimiz de Orta Yayla'da bu kavrama rastlamamız. 4 Eylül'ün 23. Sayısında “ Halk Edebiyatımızın Bugün kü Durumu” adlı başlıkta, Destanların iki kısım olduğunu ifade edilmektedir. Birinci türün tarihsel olgulardan zamanımıza kadar yansıtan eski büyük, kahramanlık destanlarıdır ki, ekseriya kaynağını mitolojiden alır ve vakaları hikâye ederken bunu süsler. Oğuz Kağan, Ergenekon gibi tanımlanmaktadır. Türk destanlarını incelediğimizde kurt genellikle sıkıntılı anlarda yardıma gelen, lider, yol gösterici anlamlarında kullanılmıştır. 4 Eylül'ün bir diğer sayısında (26. Sayı) ise “Atatürk” adlı bir başlıktaki yazıda ondan şöyle bahsedilmiştir: Anadolu Yaylasında Çankaya sırtlarında ebedî güneşin nurlarıyla bütün yurt yıkandı. Türk Rönesans'ının meydana getirdiği bu güneş ülkemizde sağır gökleri delmek için bacalar yükseldi; rüzgârlarla yarış için çelik kartallar uçtular, ırmakları imrendirmek için demir yolları, dağları, ovaları geçtiler. Bu yeni Ergenekon'da Atatürk çocuğu doğdu. Bu yarı uykudan kalkış, direniş yoktan var olan Atatürk'ün eseridir (4 Eylül, 1939: 6). Bu açıklamalardan hareketle Atatürk tıpkı bu destanlarda kurt gibi Türk milletinin içine düştüğü durumlarda adeta yol gösterici olup var olma yok olma mücadelesinde Türk Milletini adeta sırtlayıp çöken bir Osmanlı ardından yepyeni filizlenen bir Türkiye Cumhuriyeti oluşturmuştur.

2.1.3 Halkçılık:

Hilmi Ziya Ülken'e göre halkçılık "popularizme" kelimesine karşılık gelir. Siyasi ve genellikle sosyal akımlarda büyük halk yığınlarının kalkınması hedefini güden görüş demektir. Halkçılık sınıf farklılıklarını azaltma ve eşitlik ideali bakımından sosyalizme benziyorsa da ona irca edilemez. Atatürk'ün kurduğu Halk Partisi ve onu içine alan halk kuvvetidir (Ülken, 1969:126). Dergimizde Halkçılık kavramını ilk Orta Yayla'dan başlayarak 17 sayıda taradık. Orta Yaylanın Haziran 1936'da ilk çıkardığı dergide 2. Sayısında Halkçılığın tanımı "halkevlerinin işlevinde verilmiş Halkevleri inkılabımızın doğurduğu ulusal kavramlardan doğduğunu cumhuriyetçilik ulusçuluk halkçılık lâiklik devrimcilik olduğunu halkçılığın ise en önemli unsur olduğu" belirtilmiştir (Orta Yayla, 1936:1). Derginin Nisan 1937'de çıkan 3. Sayısında ise "Türk olmanın temel şartlarında Cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, lâik, devletçi olunmasının önemine değinilmiş hepsinin birbiri ile bağlantılı olduğu" vurgulanmıştır (Orta Yayla, 1937: 20). 1938'de 12 ve 13 sayılı dergide ise halkevlerinin fikri borcu olarak halk kütlelerine bildiklerimizi öğretmek olduğunu belirtmiş ve dergide halkçılık tanımını şöyle bulmuştur: Halkçı, halk için halkla beraber yürüyen demektir. Halkı hayvan sürüsü gibi sevk ederek devleti idare etmek değil; halkın iştiraki ile halkın ortaklığı ile halkın severek ve bilerek birlikte iş yapması demektir. İşte halkevleri de çalışanların ödevi ereği ve amacıdır (Orta Yayla, 1938:3). Buradan anlaşılıyor ki Cumhuriyet Halk Fırkasının 6 okundan biri olan Halkçılık derginin her sayısında adeta ilmek ilmek işlenmiştir. Ayrıca derginin ismi 18. Sayıdan itibaren 4 Eylül olmuş 18. Sayısında halkçılık kavramı Orta Yayla'nın 12 ve 13. Sayısında vurgulanan cümlelere ek olarak halkevlerinin arkadaşlık hevesi ile ısınan çatısı milleti tek tek olmaktan çıkarmaktan cemiyeti kaynaştırmak katılmak bir granit oluşturmaktır (Orta Yayla,1939:2).

Bu cümlelerden hareketle dergi şahısları tek tek değil bir bütün halinde belli bir amaç doğrultusunda birbirine kenetlenmiş bir toplum ortaya çıkarma çabasıdadır. Derginin 37. sayısında ise "Teşkilat-ı Esasimizde ve bugün hizmet başında irfan muhitinde o geniş halk içinde bulunan bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan lakin milliyetçi, halkçı, inkılapçı Cumhuriyet'in bize bütünüyle Atatürk'ün en kıymetli emanetidir" (Orta Yayla,1940:1) diyerek halkçılığın anayasamızın cumhuriyetçiliğın bütünleyicisi olduğu gözler önüne

serilmiştir.

4 Eylül Dergisi'nin 50. Sayısında "Halkevlerinde Öğretim Meselesi" adlı başlıkta halkevlerinde eğitim ve öğretimin birinci derecede ehemmiyeti haiz bir konu olduğunu bunun da halkçılık prensibine uyarak halkın fikri ve bedeni kabiliyetini inkişaf ettirmek ve onu yurda daha faydalı bir unsur haline getirmek bu kültür müesseselerinin vazifeleri arasındadır (Orta Yayla, 1942: 5). Bu açıklamalardan hareketle halkevlerinin memlekette iyi insan iyi vatandaş oluşturma gayreti açıkça görülmekte eğitsel işlevi gözler önüne serilmektedir.

2.1.4 Devletçilik:

Zaman zaman bu kavramı liberalizmin karşıtı olarak kullanıldığına tanık olunsa da devletçilik bir iktisat siyaseti kavramı olarak müdahalecilik ile esas olarak eşanlamlı görülmektedir. Devletçilik genel olarak, devlet işletmeciliğini de zorunlu bir unsur olarak içeren müdahaleci bir iktisat politikasıdır (Boratav,1983). Devletçilik, özel teşebbüs hürriyetinin ve piyasa ekonomisinin reddi demek değildir. Çünkü kalkınmanın temel esaslarından biri de teşebbüs hürriyetidir. Devletçilik yahut Atatürk Devrindeki himayeci tavır, yabancı sermaye dostluğu veya düşmanlığı değil, meslek ve iş sahalarında Türk'ten gayrısının rol oynamasına imkân vermeyen millî bir yaklaşımdır (Öztürk, 2009:315-316).

Orta Yayla Dergisinin 1. Sayısında "Orta Yayla Dergisi Niçin Çıkıyor?" adlı başlıkta Derginin ana başlıklarından birisi de ekonomik ve finansal yazılardır, Ekonomide de devletçilik benimsenmiştir" (Orta Yayla,1936:1) denilmiştir. Derginin bir sonraki sayfasında "Devletçiyiz" adlı bir başlık kullanılmış Cumhuriyet Halk Partisinin programlarında da "Ferdî mesai ve faaliyeti esas tutmakla beraber mümkün olduğu kadar az zaman içinde milleti refah ve memleketi mamuriyete eriştirmek için milletin umumî ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği işler bilhassa iktisadî sahada Devleti fiilen alâkadar etmek mühim esaslarımızdandır.

Bununla beraber yapılması lazım gelen işlerden şahsî teşebbüslere bırakmaktan heyeti içtimaiye için zararlı olan teşebbüsleri devlete yaptırmak. Şimendifer (Fabrika gibi sonra fertleri bizzat yapacakları işlerde kendileri için daha faydalı ve muvaffak çalışacakları şartları tanzim etmek: İş Kanunları gibi. Bunun neticesinde evvela fertlerin elindeki sanayinin ilerlemesi cihetinde adımlar atıldı. Teşvik-i Sanayi

Kanunu 1927, Gümrük tarifelerine himayecilik kondu. Sümerbank tevazzuh etti 1933, Beş Yıllık Kalkınma Planı 1933-1938, Mensucat Sanayi: Pamuk, kenevir, yün Maden Sanayi: Sömikok, Kömür, bakır, kükürt Selüloz Sanayi: Kâğıt, karton, seramik ve bilhassa madenlere önem verildi: demir, bakır, petrol, elektrik. İşte ekonomideki değişmeyi gösteren misal. Dün bir sosyete vardı ki onda cereyan eden hâkim olan şartlardan bazıları: Rasyonel Sanayi yok, tesis etme fikri bile yok, himaye yok, her şey dışardan alınıyor, Bugün ise...(Orta Yayla, 1936:2)

2.1.5 Ülkü (İdeal, Mefkûre):

Türkçede kullanılan “ülkü” felsefedeki idealden ayırmak ve yalnız toplumdaki üstün bir amaç güden akımları göstermek için kullanılabilir. Eski terimde önce bu yerde “ Gaye-i Hayal” daha sonra Gökalp tarafından “mefkûre” yapma kelimesini kullanmış. (1914-1924) tarihlerinden sonra ülkü ve ideal kelimeleri mefkûrenin yerini almıştır (Ülken, 1969:311). Bir millet büyük bir felakete uğradığı, korkunç bir tehlike karşısında bulunduğu zaman fertlerindeki şahsiyetleri yutar: O zaman umumun ruhunda yalnız milli bir şahsiyet yaşar. Bütün kalplerde bu millî şahsiyeti idame etmek tehalükünden başka bir duygu kalmaz. Bu hengâmede fertler kendi hürriyetlerini değil, milletlerin istiklâlini düşünürler. İşte o muazzez duygu ile karışık olan bu mukaddes düşünceye mefkûre(ülkü) denilir (Gökalp, 2014: 52-53). Dergi bu kavramların üzerinde sıklıkla durmuştur. Orta Yayla'nın ilk sayısında “Orta Yayla Büyük Türk Ulusunun sinesinden doğan Büyük Şefin yarattığı inkılâp ve ulusal rejim ülkülerini yaymak için çıkıyor. Orta Yayla bir ülkü dergisi olduğu için onda her çeşit yazı çıkmayacaktır” (Orta Yayla, 1936:1). Buradan hareketle derginin işlevi de gözler önüne serilmiştir. Dergi Atatürk'ün Millî Kimlik bağlamında bir ulus ortaya çıkarma gayesinde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle ilkeler inkılaplar doğrultusunda bir ulus inşası dergi kanalı ile tamamlanmaya çalışılmıştır. Derginin 1936 yazında çıkan sayısında ise Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayında büyük dil kongresini topladığı Türk dili üzerine meşgul olup Türk filolojisi tetkiklerine başladığını, bütün bu uğraşmalarının millî bir yapı yaratmak hususunda “ideali” için ne suretle çalışır bir mimar olduğunu göstermeye kifayet eder (Orta Yayla, 1937:7). Dergi bazen maddi imkânsızlıklar nedeni ile bazen 2'şer sayıyı aynı anda çıkarmak zorunda kalmış olması bir diğer tespitimiz arasındadır. 12 ve 13. Sayılarda Halkevleri ile ilgili istatistiksel bilgilere yer verilmiş “Bugün Türk Yurdunun 167

köşesinde birer ülkü çırağı halinde yanan ve etrafına kutsal ışıklar saçan Halkevleri vardır. Bu yıl da Atatürk evlerine 42 ev daha katıldı. Ne mutlu bunları yaratana ne mutlu bizlere! ... (Orta Yayla,1938:3)

Atatürk'ün vefatını takip eden aylarda derginin ismi değişime uğramış ve ismi 4 Eylül olmuştur. 4 Eylül dergisinin ilk sayısında “Ebedi Şefimiz İçin” adlı başlıkta Atatürk'ün vefatı dolayısıyla bir yazı kaleme alınmış; “ Bugün duyan, düşünen Türk neslinde psikolojik bir inceleme yapılırsa görülecektir ki her Türkün ruhunda bir Atatürk ülküsü yaşıyor. Fakat kederimiz sonsuzdur, gönlümüz mahzundur, bunu Türk olanlar daha iyi anlarlar (4 Eylül,1939: 19). Halkevlerinin 7. Yıl Dönümünde yayın komitesi başkanı Cemal Güntekin'in söylevinde “17 milyon gönül şimdi birer halkevi, gözümüzün ferinde ülkümüzün alevi, bu çatının altında odur ışıtan yurdu, bu kültür yapısını onun ülküsü kurdu, bu ülküyle burada bir nesildir işleyen yalnız duygu değil kafadır genişleyen” (4 Eylül, 1939: 4-5) diyerek Türk milletini oluşturan yapının ülkü olduğunu Türk Milletinin bu ortak değerlerden ideallerden doğduğunu dergi ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Ayrıca söylevlerde şiirsel bir üslup kullanılması diğer tespitler arasındadır. Dergi 20. Sayısında ise 19 Mayıs'ın yıldönümü münasebeti ile şu cümlelere yer vermiştir: “Yarı sömürge Osmanlı İmparatorluğu'nu ferde kıymet vermeyen bozuk sosyetesine yerine, cemiyetin yüksek menfaatlerini esas tutan idealist vatandaşlardan müteşekkil varlık kurduk. Bu varlığı genç omuzlar üstünde yarınlar intikal ettireceğiz” (4 Eylül, 1939:3). Derginin 28. Sayısında ise halkevlerinin ilk açıldığı zamanki gayesinin milleti şuurlu, birbirini anlayan, seven, ideale bağlı bir halk kütlesi halinde teşkilatlandırmak (4 Eylül, 1939:1) olduğundan bahsedilmiştir. Aynı sayıda bir diğer göze çarpan durum o dönemde başvekil Dr. Refik Saydam'ın katkılarının yadsınamaz olduğu ve bu katkılarla yeni halkevleri ve odaları açıldığıdır. Derginin 40. Sayısında ise tam manası ile bu kavramın işlevinden bahsedilmiştir: İdeal bu evlerden doğdu hayat bu evlerden fişkırdı (4 Eylül,1941:1) denmiştir. Derginin son sayılarına kadar kavram güncelliğini korumuş, her fikrin her idealin kaynağı millettir. Dışardan millete ideal empoze edilemez” (4 Eylül,1941:8) derken kavramı millete bütünleştirmiş ikisinin ayrı düşünülmemeyeceği vurgulanmıştır.

2.1.6 İhtilal:

İhtilal köken olarak Arapça bir kelimedir ve “halel” kökünden gelmektedir. Çoğulu ihtilal at olan kelime bozukluk, bozulma, karışıklık ve düzensizlik anlamlarına gelmektedir. Lügat anlamı ise bir devletin siyasi teşkilatını, kanuna uyulmadan, zor kullanılarak yapılan bir halk hareketidir (Öztürk, 2010: 17). Orta Yaylanın 3. Sayısında “Kürşad İhtilali” başlıklı yazıda “40 Türk bu ihtilal cemiyetine girdiler, 681’deki istiklâl Kutluk Kağan’ın 17 erle dağa çıkması ile başlayan Göktürk istiklâl savaşının temelleri atılmış oldu (Orta yayla, 1937:6-7).

Derginin 4 ve 5. Sayılarında ise İsmet İnönü’nün “Büyük Şef Atatürk” adlı yazısında Atatürk için; “Bir harp ve ihtilalin ortasında bir milletin işleri, bir meclisin yardımı ile yürütmek kolay bir iş değildir” (Orta Yayla, 1937:3) diyerek Atatürk’ün yaptıklarının herkesin başarabileceği bir durum olmadığını ifade etmiştir. 4 Eylül’ün 20. Sayısında ise “19 Mayıs” başlıklı yazıda “Mukaddes Türk ihtilalinin başladı, öldü zannedilen büyük Türk ulusu ayağa kalktı. Tek bir vücut gibi Ebedi Atasının arkasında zaferden zafere koştu (Orta yayla, 1939:3). Derginin vurgulamak istediği şey bu ihtilalin baş aktörünün Atatürk olduğu ve milleti de arkasına alarak bu halk hareketini başarıyla tamamladığıdır. Atatürk’ün ölümünden sonra dergi 26. Sayısında “Büyük Kayıp” başlığına yer vermiş “Atamız gözü arkada kalan ölümlerden değildir. Düşündüklerini yaptı. Eserlerini bizzat gördü. Ve çok müsterih öldü. Bin bir çeşit zorluklarla yarattığı Cumhuriyet ulusunun gönlünde ölümsüzleşti ve bir gençlik yetiştirdi ki bu gençlik yeni Türk ihtilalinin eseridir” (4 Eylül,1939:5).

Aynı sayıda yine Atatürk’ten şöyle bahsedilmiştir: İhtilâlin ve İnkılâbın projelerini çizen bir kafa ise; İsmet İnönü bu projeleri en iyi anlayan ve en mükemmel realize eden çelik koldur” burada da inkılabın süreklilik arz edeceğinden ve Atatürk’ün misyonunu İsmet İnönü’nün üstlendiğinden dergi bizi haberdar ediyor. Samsun bir gaye değil, bir başlangıçtır diyerek Türk ihtilalinin hareket noktası bize gösterilmeye çalışılmıştır.

4 Eylül dergisinin 30. Sayısında 23 Nisan başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. 23 Nisan bu mutlu gün Türk ihtilâlinin teşkilatlandığı gündür (4 Eylül,1940:3). Dergide dikkat çekici diğer bir özellik ise İstiklâl Harbi döneminde Türk milletine mal olmuş önemli günleri dergi dönüm noktası olarak kabul ediyor ve bu anlamlı günlere ihtilâl özelliği kazandırıyor. Yine 4 Eylül Dergisinin 46 ve 47 olarak iki

sayıyı birden çıkardığı diğer bir sayısında “4 Eylül’ün İhtilâl Tarihimizdeki Rolü” başlıkta “Tek bir adam bunları başarmış ve biz bu başarının sonunda Cumhuriyete nail olduk. Bu bakımdan Sivas’ın Türk ihtilâl ve inkılabında yeri büyüktür” (4 Eylül,1941:4). Aynı sayıda “İhtilalle Atatürk; tam bir halk adamı olarak karışmış, buraya kadar ve bundan sonra diktatör olmak için tüm imkânlarla malik iken millî iradeyi tam olarak hâkim kılmıştır. Her aksiyon bir reaksiyonu tevhit eder. İhtilalci daima uyanık bulunmaya ve tedbirlerinde müsamaha etmemeye mecburdur. Her fikrin her idealin kaynağı millettir. Dışarıdan millete ideal empoze edilemez. İsyân ile ihtilal arasındaki fark budur. İsyân mahdut gayeli bir şahıs hareketidir. İhtilal ise mudil gayeli ve tam bir millî harekettir (4 Eylül,1941:8).

2.1.7 Demokrasi:

Grekçede halk anlamına gelen demos ve iktidar anlamına gelen kratos kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuş bir terimdir. Böylece demokrasinin kelime anlamı halk iktidarı, halkın yönetimi veya halkın kendi kendisini yönetmesi şeklinde özetlenebilir. Eski Amerika devlet başkanlarından Abraham Lincoln, demokrasiyi “halkın, halk tarafından ve halk için yönetimi” olarak tanımlamıştır (Ercan, 2010: 26). Hilmi Ziya Ülken’e göre ise demokrasi, siyasî kontrolün halk tarafından yapıldığı toplum olgunlaşmasıdır ki, iktidarın belirli bir devre için seçilen kendi temsilcilerine bırakır. Bu tarif tam gerçekten ziyade ideal bir norma karşılıktır (Ülken,1969: 75).

Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında Halkevleri başlıklı yazıda halkevlerinin işlevlerinden bahsedilmiş ve “evlerde demokrasi esasları en geniş anlamı ile yürümekte olduğu bu çatının altında çalışanlar arasında derin içtenlik ve arkadaşlık duyguları beslenir, herkese bir şekilde davranılır, merasime ve ayrıcalığa yer verilmez (Orta Yayla, 1936:1). Dergi temel prensibini burada ortaya koyuyor: demokrasiye verdiği önem, eşitlik ve samimiyet dergi böylece insanlar arasında da tesis etmeye çalıştığı kavramları gözler önüne seriyor. Derginin 4 ve 5. Sayılarında ise bu kavram “Bizde Çocuk Meselesi” başlıklı yazıda ele alınmış; “Çocuğun hayat içinde hatırı sayılır bir varlık oluşu bizde cumhuriyetle başlar. Çocuğu yetiştirmek yolunda hazırlanmış, plânlı hareketler her husustaki ilerlemeleri temin edecek. Dün hayli geri idik. Fakat Türk demokrasisinin temeli atıldıktan sonra çocuk meselesi

ciddi inceleme ve uğraşma söz konusu oldu ve böylece Türk devrimi için hazırlanması gereken unsurun çocuk olduğu anlaşıldı (Orta yayla, 1937: 20). Orta yaylanın yine aynı dergi altında çıkan 8 ve 9. sayılarında ise Cumhuriyetimizin 14. yılı şerefine Fikri Gürsel'in yazdığı yazıda "Büyük Türk Milleti demokrasinin vazii olmak şerefi ile mübahidir. Demokrasi bir hakikattir, bir kuvvettir ve nihaî bir zaferdir. Bizim için demokrasi ve cumhuriyet bir mağlubiyetin intikamı, ölümden kurtuluşun hatırası, istiklâlin, halâsın, namus ve şerefimizle yaşamanın bir remzidir (Orta yayla,1937:2-3). Atatürk'ün vefatından sonra çıkmaya başlayan 4 Eylül dergisinin 36. Sayısında ise bu kavrama şu şekilde rastlanmıştır: "Cumhuriyet bir hükümet şekli değil bir devlet şeklidir. Bizim Cumhuriyetimiz lâiktir, inkılâpçıdır, demokratiktir, milliyetçidir, devletçidir" (4 Eylül,1940:2). 4 Eylül Dergisi'nin 48. Sayısında ise Behram Altay'ın "Cumhuriyet Bayramı" adlı yazısında Türk Demokrasisinin en bariz sembolü olan Cumhuriyet, Türk kanının tüllemiş akisleri ile Türk kalbine nüfus etmiş; Türk ruhuna sarılmış bir bütündür (4 Eylül:1941:1).

2.1.8 Lâiklik:

Lâik kelimesi, dilimize Fransızcadan geçmişse de aslında bu kelime Latince **laicus**'dan, o da Grekçe lâikos sıfatından gelmektedir. Grekçede laos halk; lâikos din adamlığı sıfat ve yetkisini taşımayan dinle ilgili olmayan, halkla ilgili olan anlamlarında kullanılmıştır. Buna göre lâik kimse, halktan olan, ruhban sınıfına mensup olmayan kimse demektir (Fığlalı vd. ,1999: 215). Buna göre lâiklik, ortak bir tanımla ve egemenliğin kaynağının beşeri irade oluşundan hareketle, dinî ve dünyevî otoritelerin birbirinden tamamen ayrılmasını; devletin ülkede mevcut maruf ve müesses dinleri tanımasını; bunlara ve mensuplarına karşı tamamen tarafsız olmasını; kamu düzenine, genel âdâb ve erkâna aykırı olmamak kaydıyla her dine mensup kişilerin kendi dinlerini serbestçe öğrenmelerini, yaymalarını, ibadet ve ahkâmını yerine getirmelerini, böylece din hürriyetinin sağlanmasını, teokratik devlet eğilimlerine yer verilmemesini gerektiren bir kuraldır (Fığlalı vd., 1999:218). Ayrıca lâiklik, devrimci zihniyetle uygulamaya konulan idealleştirilmiş siyasal sistemin yerleşme araçlarından biridir (Bıçak, 2010:256).

Orta Yayla dergisinin 1. Sayısında " inkılabımızın doğurduğu ulusal Halkevleri Cumhuriyetçi, halkçı, lâik, devrimci, devletçi ülküleri çalışma alanında bu kurumun ana prensipleridir" denmiştir (Orta yayla, 1936:1). Derginin 3. Sayısında

ise “İçinde şüphesi bulunan her Türk bilmelidir ki Türk olmak, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, halkçı, devletçi, lâik ve inkılapçı olmak demektir” denmiştir. (Orta Yayla, 1937: 20) Buradan hareketle dergi lâikliği ayrı bir parça gibi değil de diğer ilkelerin de bir tamamlayıcısı gibi görmekte ve bize sunmaktadır. 1925’ten 1935’e kadar lâiklik alanında önemli reformlar yapılmış ve bu çalışmalarda hedefler doğrultusunda aksamalar olsa da başarı sağlanmıştır.

2.1.9 Kuvâ-yı Milliye:

Sözlük anlamı bilindiği üzere “millî kuvvetler” veya “milis kuvvetler” demektir. Ancak Millî Mücadele sırasında “Kuvâ-yı Milliye” kavramı dar ve geniş olmak üzere iki anlamda kullanılmıştır. Dar anlamda Kuvâ-yı Milliye, düzenli ordu birlikleri dışında bir türlü gerilla savaşı mücadelesi veren, sevk ve idareleri merkezî bir komutanlığa bağlı olmayan silahlı gruplardır. Geniş anlamda ise Kuvâ-yı Milliye, Millî Mücadele’nin bütününe ifade eder (Köstüklü,1999:4-5). Kuvayı Milliye kavramına Orta yayla Dergisinin hiçbir sayısında rastlanmamakla beraber 4 Eylül Dergisinin sadece 2 sayısında rastlanmıştır. 4 Eylül’ün 24. Sayısında “Erzurum ve Sivas Kongreleri” (Tarihin ender ve en büyük eserleri) başlıklı yazıda “ Kuvayı Milliye’yi amil ve İrade-i Milliyeyi hâkim kılmak esastır” (4 Eylül,1939:9) denmiş, Milli Mücadele döneminde bu milis kuvvetlerin işgallere karşı aktifleştirilmesi amaçlanmıştır. 4 Eylül’ün 31. Sayısında ise dergi bu kavramı farklı bir isimle adlandırmış, “ Kıymetli ve karakteri herkesçe bilhassa düşmanlar tarafından anlaşılmış olan bir generalden millî gerillayı yok etme vazifesi isteniyor” (4 Eylül, 1940:2). Atatürk’ün Samsun’a çıkacağı zaman işgallere karşı adeta tepki niteliğinde olan Kuvâ-yı Milliyecilerin dağıtılması yönünde kararlar alındığı gözler önüne serilmiştir.

2.1.10 Millet (Özgen) ve Milliyetçilik:

Millet, dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların oluşturduğu siyasal ve sosyal bir birliktir. Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir (İnan, 2010: 26). Bahaddin Ögel’e göre ise millet, “budun” bugünkü millet kavramını karşılayan bir deyimdir. O da milleti belli bir bölgede yaşayan müşterek dil, kültür ve tarih bağları ile birlikte uzun yaşantılara sahip olan insan topluluğu olarak tanımlamıştır (Ögel, 2001: 22). Millet fikri daha çok soy fikri,

birlik fikri, değişmeyicilik fikridir (Baltacıoğlu, 1943: 22). Millet ve milliyetçilik ancak müşahhas bir şekilde, bir coğrafya ve tarih içinde mana ifade eder (Baltacıoğlu, 1943:150). Bu tanımlar incelendiğinde, bir milleti oluşturan insanların ilişkilerindeki kıymet, kuvvet ve vicdan hürriyeti ile insancıl duyguya gösterilen saygı kendiliğinden anlaşılır. Buna göre aynı kültüre sahip olan insanlardan oluşan topluma millet denir dersek kısa bir tanım yapmış oluruz. Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünleyici ya da ana ilkelerden birisi de milliyetçiliktir. Milliyetçiliğin alanı sınırları Misak-ı Milli ile belirlenmiş Türkiye'dir. Milliyetçilik adeta millet sevgisidir (Öztürk, 2009: 306-311). Milliyetçilik ulusların kendi öz bilinçlerinin uyanma süreci değildir; ulusların var olmadığı yerde onları icat eder (Anderson, 2009: 21). Onun için bugünkü kültürlü milletlerde görmeyi arzu ettiğimiz milliyetçiliğin özelliklerini şöyle hülasa edebiliriz:

1. Bugünkü milliyetçilik rasyoneldir, mantığa ve akla uygundur.
2. Bugünkü milliyetçilik sosyolojik ve psikolojik esaslara dayanır: kan tahlili ile uğraşmaz, kafatasları ile ilgilenmez.
3. Bugünkü milliyetçilik hürriyetçidir, liberaldir.
4. Bugünkü milliyetçilik bütün milletleri gelişme kabiliyeti bakımından eşit olduklarına inanır.
5. Bugünkü milliyetçilik barışçıdır, saldırcı harplerin aleyhindedir (Arsal, 1975:190).

Orta Yayla dergisinin 3. Sayısında “ Teşkilat-ı Esasiye Kanununun değişen 2. Maddesi Türklük ve medeniyet tarihi adına yazdıran büyük insanın her yaptığının ve her işaretinin doğruluğuna Türk Milleti'nin kat'i ve sarsılmaz bir imanı vardır. Atatürk yolundan sapacak olanlar aynı zamanda milletin öz dileklerinden uzaklaşmış ve millete fenalık etmiş bulunacaklarından bunların önüne geçmek ve CHP'nin umdelerinden 5 esası adeta tescil etmeğe millete faideli ve zaruri görmüştür”. Aynı sayının bir başka sayfasında “ İçinde şüphesi bulunan her Türk de bilmelidir ki Türk olmak Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâik ve İnkılapçı olmaktır” (Ortayayla,1937: 19-20).

Yine Orta Yayla'nın 8 ve 9. Sayılarında Cumhuriyetimizin 14. Yıl Dönümü adlı başlığında “ Cumhuriyet idaresi 14 sene evvel bugün kuruldu. 14 senelik devri canlandırmak ne güç bir iştir. Bu devrin en hakiki manasını rakamlarda bulamayız. O mana Türk Milleti'nin yüksek şahsiyetinde bulunup ulu rehber seciyesinde mekruz bulunuyor (Orta yayla, 1937:1). Buradan şu yoruma ulaşabiliriz ki dergi Türklük ve Milliyetçilik kavramlarını aynı anda kullanıyor birbirinden ayrılmaz iki parça halinde konuların içinde ele almıştır. Derginin ilerleyen sayılarında artık millet kavramı ulus kavramı ile beraber kullanılmaya başlanmıştır. “ Ulusal Ekonomi Haftasının Açılış Gününde Cemal Gültekin tarafından verilen söylev” de Türk Milleti (ulus) sarayın bir eğlencesiyle hilafet sevdasının hicaz yollarına döşettiği demir parçalarına akıp giden bu yabancı paralarını kara sapanın üzerinde iki büklüm olarak çoluk çocuğu ile birlikte ödemeye zorlamıştır. Yüce Türk Ulusu İnönü ve Sakarya'da yalnız siyasal erkinliğini değil uzun yüzyıl yaşamak zorunda kaldığı ekonomik istiklalini de kazanmak ve pekiştirmek için savaştı (Orta Yayla, 1937: 6).

Gelenek devam etmiş, 4 Eylül dergisinde de ulus kavramından sık sık bahsedilmiştir. Atatürk'ten “Türk ulusunu ölümlerden kurtaran yüce kahraman” diye anılmıştır (4 Eylül, 1939:2). 4 Eylül Dergisi'nin 20. Sayısında “19 Mayıs” başlıklı yazıda “ Bugün Türk ulusu üzerinde eşsiz varlığını seyre dalarken gözlerimi bir an için maziye çeviriyorum; Ne korkunç günlerdi, bir taraftan meş'um bir mütarekenin felaketi beri taraftan koskoca bir ulusun idam hükmünü taşıyan ağır bir muahede” (4 Eylül, 1939:1) diyerek vatanın ve ulusun içine düştüğü durum resmedilmiştir. Derginin 24. Sayısında “4 Eylül” başlıklı yazıda “ Halkevlerimiz dergiler, broşürler gibi bol ışıklı eserlerle güzel bir yayma ve yaratma yolu tutmuş bulunuyor. Azlık fakat heyecanlı bir kadro ile çıkarılan bu mecmuaların en karakteristik yönü “mahallilik” dir. Çünkü milliyetçilik ve inkılapçılık görüşleri ile bu dergilerin hemen hepsi de kendi muhitlerinin aynası olmaya çalışıyor, yaprakları arasında o muhitlerin dünü, bugünü ve yarını yaşıyor (4 Eylül,1939: 6). Derginin 26. Sayısında Atatürk'ün ölümü münasebeti ile “ Büyük Kayıp” adlı başlıklı yazıda Türk ulusu bütün tarihi boyunca ebediyen akıp gidecektir. Atatürk ebediyete göç eden ulusunun ilk müjdecisidir (4 Eylül, 1939: 5). Atatürk'ün ölümünden sonra ise İsmet İnönü tarih sahnesine çıkıyor ve dergide Atatürk Ebedi şef unvanını alıyor görevi İsmet İnönü'ye

bırakıyor. Derginin 44. Sayısında “ Ne mutlu ki Türk Milletinin başında İsmet İnönü bulunuyor” denmiştir (4 Eylül, 1941:1).

Derginin 47. Sayısında “Milliyet Din midir Niçin? Başlıklı yazı ile Milliyetçiliğe çok farklı bir bakış açısı getirilmiştir. Örneğin “ Milliyetçiliği müteasip bir dindarın inandığı dine verdiği kıymet kadar üstün görerek lazım geldiğini birçok kimseler tasdik edebilirler, fakat milliyet denilen idealin aynen bir din rolü oynadığını herkes kolay kabul edemez. İşte dünyada mevcut bütün dinlerin mutlaka ihtiva ettikleri bu kıymetlerden bilhassa baktığımız zaman görülüyor ki milliyetçilikten maksat aynen dinlerde olduğu gibi geleceği emniyet altına alarak bugünü huzurla yani korkusuzca yaşatabilmektir. Nitekim her milliyetçilik kendi milletine bu gayeyi mal ederek yüksek milletler seviyesine çıkmak suretiyle tehlikeden korumak, yükseltmek ve refaha kavuşmak istenmiyor mu? , Müminlere dinleri öğretecek basit şekilde din kitaplarının adına mesela bizde ilmihâl denirken bizde bugün milleti milliyetçiliği sevdirek öğretmek, fertlere nasıl iyi bir vatandaş olabileceklerini hatta mekteplerde yurt bilgisi veya medeni bilgiler kitapları aynı fayda ve güzelliğe çalışmıyor mu? (4 Eylül, 1941: 23) denilerek milliyetçilik ile din bağlantısına ayrı bir bakış açısı getirilmiştir.

2.1.11 Turancılık (Türkçülük):

Osmanlı İmparatorluğu dışında yaşayan Türklerle birleşme isteği olan Pantürkizm, sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi politikasına karşı olmayıp aynı zamanda imparatorluğa daha fazla baskı yapılmasına yol açabilecek nitelikteydi. Bilindiği üzere II. Abdülhamid'in tahta çıkmadan hemen önceki yıllarda ve Türk-Rus savaşları sırasında basında Orta Asya Türklerine yardım ve hatta bir çeşit birleşme için kampanya açılmıştı. Osmanlıcılık görüşünün başarısızlığı da Türklerin birleşmesi fikrinin doğmasına yol açmıştı. İşte bu noktada Pan- Türkizm duyguları tomurcuklarını vermeye başlamıştı. Gerek imparatorluk içinde gerekse Avrupa'da sürgünde bulunan Jön Türkler arasında bu fikirler yayılıyordu (Kushner, 2009: 97). Türk birliği fikri çok yenidir. Tarihte örneği yoktur. Türk birliğinde en büyük rolü Osmanlılar oynamıştır. Bu rol Japonya'nın sarılar âleminde oynamakta olduğu rolün, beyazlar arasında benzeri olacaktır. Türk birliğinin sağlayacağı yararlar yanında kimi zararlarının da olması doğaldır. Özellikle Osmanlı halkından Türk olup da Müslüman

olmayan ve Türkleştirilmesine olanak bulunmayan toplumlar Osmanlıdan ayrılmak isteyeceklerdir. Hatta yoğun Türk halkına sahip olan Rusya'nın da Türk birliğine engel olmak isteyeceği aşikârdır (Akçura, 2005: 19). Nitekim bilindiği üzere I. Dünya Savaşı'nda Kafkas cephesi'nde yaşananlar Turancılık fikrinin yitirilmesine sebep olmuş kanımızca bu fikir siyasi bir faaliyetten ziyade kültürel manada tarihte yerini alarak savunularda bir ülkü halini almıştır.

Orta Yayla Dergisi'nin 4 ve 5. Sayılarında “ Büyük Şef Atatürk” başlıklı yazı İsmet İnönü'den bahsedilmiştir. İnönü'nün Turancılık ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir: “Zaferden sonra da Atatürk milli tezine sadık kalabilmek ve millî hudutlarına münhasır bir Türkiye siyaseti sonraları da gütmek ancak Atatürk kadar büyük bir insandan beklenecek bir iştir. Bu görüş bizi birçok yanlıştan korumuş ve takip edilecek doğru yolu göstermiştir. Panislamizm ve Panturanizm siyasetlerini tamamı ile reddettik. Düşmanımız olmayan memleketlerle her biri sağlam ve samimi bir dostluğa sağlam bir siyasete girişmek bizim için tabii bir siyaset hali almıştır (Orta Yayla,1937: 6). Derginin 6 ve 7. Sayılarında ise Celal Gültekin'in “ Hâmid İçin” adlı başlıklı yazısında “ Hâmid'de Türkçülüğün daha ihtişamlı bir şuurla genişlediğini görüyoruz. Eserinin yazılışı İstiklâl Savaşı'na tesadüf ediyor. Atatürk'ün yüce önderliği altında şahlanan millî inan Hamid'in ruhunda da ümit ve övünç dalgaları yaratmıştı (Orta Yayla,1937:6). “Ruhlar” adlı eserinde şairin Türkçülüğünü yine görmekteyiz:

Sen; Türk namını anıyorken biraz eğil,
Türkün sebebi sukutuna Türk olması değil,
Gözyaşları ile çamur olmuş diyarı Türk
Tayifler geçidinde ise Timurlengi

diyerek Büyük Turan kurmak isteyen Türk ve Tatarı birleştirerek emellerini fiil sahasına çıkarmaya çalışan bir Türk idealisti olarak tasavvur ediyor. (Orta Yayla,1937:8) Bu bilgiler dışında derginin kalan sayılarında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

2.1.12 Kemalizm:

1930'larda ortaya çıkan Kemalizm ya da Atatürkçülük kavramlarını birlikte oluşturan düşünceler ya da ülküler bütünü, bir süreç içerisinde doğal şekilde ve yavaş

yavaş gelişti. Kemalizm asla tutarlı ve her şeyi kapsayan bir ideoloji halini almadı. Kemalizm bir tutum ve kanılar bütünüydü (Zürcher,2014:269). Kemalizm diye tanımlana gelen bu ideoloji, Cumhuriyet Halk Fırkasının 1931'deki kongresinde açıklığa kavuşmuştu. Kemalizm, o tarihten sonra Türk Milleti'nin kaderine yol gösterecek olan altı ilke; milliyetçilik, cumhuriyetçilik, halkçılık, lâiklik, devletçilik ve devrimcilik ilkeleriyle tanımlanacaktı. Bu ilkeler önce parti programına geçirilmiş, daha sonra 1937'de anayasaya konularak kurumsallaştırılmıştı. Kemalizm, yalnızca devrimci milliyetçilik kavramıyla bir kişilik sunmakla kalmamış, öbür beş ilkesiyle de yaratmayı amaçladığı yeni rejimin ve toplumun temelini oluşturmuştu. Özgür karakterine karşın Kemalizm'in, hem düşünce hem de toplumsal temel bakımından öncelleri vardı. Böyle bir ideolojiyi Mustafa Kemal'in geliştirdiği bazı fikirlerin ilk kez ortaya atılıp tartışıldığı Genç Türk döneminin (1908-1918) katkısını göz ardı ederek ele almak tarih dışı bir tutum olur (Ahmad,2014: 217-218).

Özellikle Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp gibi önemli aydınların Mustafa Kemal'in ideolojisinin oluşmasına katkıları yadsınamaz. Atatürk çok yönlü bir lider olduğu gibi, Kemalizm de çok yönlü "plüralist" bir görüştür. Prof. Enver Ziya Karal'ın dediği gibi " Atatürkçülük bir ruhtur, bir espridir, bir dinamizmdir, bir faaliyettir, bir açık ufuktur". Netice olarak Kemalizm; aşırı sağ ve aşırı sola ödün vermeyen, kişi haysiyet ve onuruna inanan, millî, akılcı, insancıl ve statükoculuğu reddeden hamleci bir görüştür. Kemalizm'in ana felsefesi Atatürk'ün deyimi ile " Memleketi mamur etmek ve milleti zengin ve müreffeh ve mesut etmektir. Yani bir gruba, bir sınıfa veya tabakaya veya şahsi çıkarlara değil", Türk ulusu ve ülkesine hizmet etmektir (Giritli,2004: 44-45)

Bu kavramdan bahsederken Kemalizm'in önde gelen ideologlarından ve aksiyon adamlarından Recep Peker'den bahsetmemek olmaz.1923'te Halk Fırkası Genel Sekreterliğine getirilir. Mayıs 1931'de toplanan CHP'nin üçüncü Kurultayında genel sekreterliğe yine seçilir. Böylece Genel Başkanlık Kurulunun Atatürk ve İnönü ile üçüncü adamı olur.1946 çok partili dönemin ilk hükümetini kurmuştur. 10 Eylül 1947 tarihinde Hasan Saka hükümetinin kurulmasıyla Başbakanlık görevi sona erer. Recep Peker 1934-1935 eğitim döneminde Ankara Hukuk Fakültesi'nde ve İstanbul Üniversitesi'nde gençlere Türk inkılabını anlatmak için İnkılâp Tarihi Dersleri ortaya

çıkıştır. Recep Peker'in Kemalizm ideolojik harcı ve diğer külliyyatları ile ilgili şu noktalara değinebiliriz:

1. Kemalizm bir ideolojidir.

2. Kemalizm her ne kadar kendisini döneminin önde gelen ideolojik akımlardan soyutlama çabasında olsa ve hiç kimseye ve hiçbir akıma öykünmeyen tamamıyla özgün bir öğreti olduğunu iddia etse de genel hatlarıyla korporatizmin solidarist alt türüyle çakışan bir ideolojik örüntüye sahiptir.

3. En net ve kapsamlı ifadesini Kemalizm'in altı okundan biri olan Halkçılık ilkesinde hareket noktası bireyciliktir. Bu açıdan hem liberal bireyciliğe hem de sınıf mücadelesine karşıdır (Özçetin, 2015:3-5)Kısacası yukarıdaki açıklamalardan yola çıkarak Kemalizm'i Korporatist solidarist düşünce ile açıklamaya çalışmak bir nevi üçüncü yolu oluşturmaktır. Yani Korporatizm ne Kapitalizme benzer ne de Sosyalizme benzer. Çünkü Kemalizm Kapitalizmin yarattığı bireyselciliğe karşıdır, sosyalizmin ise sınıf mücadelesine karşıdır. Bu ideoloji tamamıyla özgün de değildir; fakat bu kavramlara tamamıyla da benzememektedir. Orta Yayla dergisinin 1936'da çıkan ilk sayısında " İnkılâbın Psikolojik Anlamı" adlı başlığında Kemalizm rejimini Cumhuriyeti ne müthiş hayat ve ölüm kavgaları cidali sayesinde kazandığımızı unutmazsak, geçirdiğimiz korkunç imtihanları hatırlayarak nail olduğumuz nimeti takdir edersek mevcudiyetimiz mutlak bir hakikat kıymeti ile yükselecektir. (Orta Yayla, 1936: 4) denerek bu rejimin kolay kazanılmadığını milli mücadele sırasında var olma yok olma noktasını her zaman hafızalardan silinmemesi gerektiğini dergi önemle vurgulanmıştır. Ayrıca derginin aynı ada çıkan 8 ve 9. Sayılarında " Ticari, İktisadî, Sınaî alandaki zaferlerimiz" adlı başlıklı yazıda Kemalizm davası Türk İstiklâli ve Türk Milleti'nin milletler ailesi içinde layık olduğu yüksek mevkiye çıkarılması davasıdır. Bu davanın en belli başlı davası da sanayileşmektir. Milli kültürün ve millî hayatın yükselmesi, memleketin iktisaden kalkınmasına ve teşkilatlanmasına bağlıdır (Orta Yayla, 1937: 12). Bu açıklamalardan hareketle dergi devletin millî kaynaklara dayanarak iktisadi kalkınmayı Türkiye'yi dünya devletleri arasında yer almasını sağlamayı Kemalizm davasının bir parçası olarak saymıştır.

Atatürk'ün ölümünden sonra yayınlanmaya başlayan 4 Eylül dergisinin 21.sayısında " Kemalist Türkiye'nin Sağlık Durumu" başlıklı yazıda Kemalist

Türkiye yalnız sağlık işlerinde değil, siyasi, ziraî ve kültürel cephelerde de aynı kalkınmayı yaptı ve istenilen amaca ulaştı (4 Eylül,1939: 11). Yani o güne dek yapılmış ve yapılmakta olan Kemalist devrimleri tek cepheli olarak ele almamak gerektiğini gelişmelere geniş bir perspektiften bakılması gerektiğini dergi vurgulamıştır. Yine bu açıklamalarımızı teyit eden bir diğer sayıda ise “ Cumhuriyet İnkılâbımız” adlı başlıklı yazıda Kemalist prensiplerle yepyeni bir cemiyet kuruldu. Bu yeni ve şuurlu yapıda bütün cepheleri on altı yıl içinde yükseldi. İşte yeni bir siyaset, yeni bir iktisat, yeni bir hukuk, yeni bir ahlâk, yeni bir estetik kısacası yeni bir hayattır. Bu yeni hayat, yeni bir görüş, yeni bir düşünüş, yeni bir yaşayıştır (4 Eylül,1939:3).

Derginin 28. Sayısında “Halkevleri” adlı başlıklı yazıda Kemalist rejim ve inkılâbının kökleşmesi yükünü üzerine almış bulunan halkevlerimiz bu vazifelerini yapabilecek kudrettedir. Asırlarca ihmal edilmiş yurdun ıssız köşelere kültür ve medeniyet kaynağı vazifesi gören bu ileri müesseselerimizi hakkı ile övebiliriz (4 Eylül, 1940: 2). Bu açıklamalardan da hareketle Halkevlerinin misyonuna dikkat çekilmek istenmiştir. Derginin Ekim sayısının 36. Sayısında ise sayfanın en alt köşesine “ Kemalizm Bayrağımızdır” sloganı düşülmüştür, aynı sayfanın başlığı “ Cumhuriyeti Kutlarken” yazısında ise Kemalistlere göre Cumhuriyet sadece politik bir inkılâbın ifadesi değildir. Belki bütün inkılâplar bu kelimedede hülâsa edilebilmiştir. Cümlelerin devamında ise “ Kemalizm’in saadet telâkkisi dinamik bir telakkidir. Canana kavuşmak saadetsen cananı korumak daha büyük bir saadettir” (4 Eylül, 1940:2-3) denilerek artık Atatürk’ün ölümünden sonra Kemalizm’e Türkiye Cumhuriyeti’nin her bir ferdinin koruması, sahip çıkması tavsiye edilmiştir. Derginin kalan diğer sayılarında bu kavrama rastlanmamıştır.

2.1.13 Pozitivizm (Nasılcılık):

Fransız filozofu Auguste Comte ’un ortaya attığı isbatıyeci doktrinin adı. Buna göre; insan zihin tabiatın mahiyetini ve eşyanın gerçek sebeplerini tanımak için kabiliyetli değildir; zihnin bilimde hiçbir kurucu ve yapıcı bir rolü yoktur. Zihin tabiatın bir aynasıdır. Bu sebeple biz, pozitif olayların ve gözlemlenen fenomenlerin tespitine dayanan tecrübi (pozitif) bilgiyi elde edebiliriz. Dolayısıyla doğrudan doğruya deneyle sağlanamayan her bilgi teolojik veya metafizik; hayal mahsulüdür. Pozitivizm sebeplerin bilinemeyeceğini iddia ettiği için eski teolojik izahları ve

metafiziği reddeder. Esas amacı, fizik-matematik bilimlerinin birliğini fiziko-matematik metot ile sağlamak ve metafiziği yok etmektir (Bolay, 2013: 265). Toplumsal araştırmaları ilk önce “ toplumsal fizik” olarak ifade eden Comte, daha sonra ‘sosyoloji’ terimini kullanmayı tercih etmiş ve bu terim yeni bilim dalını adı olarak kalmıştır. Comte sosyolojiyi fizik, kimya, biyolojiden sonra gelişecek olan ve bütün bilimlerin en önemlisi olarak olacak bir disiplin olarak görmüştür. Bir başka deyişle, insan ve toplumsal konular gözlem, deney ve karşılaştırmalı yöntemle göre incelenmelidir. Bu pozitif bilim yöntem anlayışına göre sadece gözlenebilen somut olgular inceleme alanı içine girebilir. Comte, bilim sınıflaması yapar ve en son gelişen bilim olarak sosyolojiyi gösterir. Ona göre sosyoloji, pozitif bir bilimdir ve bilimlerin kraliçesidir. Comte’a göre insan düşüncesi, tarihsel süreç içinde sırasıyla üç halden geçer. Teolojik aşamada, insan düşüncesi tanrı merkezli olarak şekillenmiştir. Evrendeki her olay ve olgu, doğaüstü varlıklarla açıklanır. Metafizik aşamada, insan düşüncesi bazı soyut kavramlara göre işler. Erdem, özgürlük, eşitlik gibi soyut ifadeler insan düşüncesinde derinlikli bir öneme sahiptir. Pozitif aşamada ise insan düşüncesi somuta, görünür olana, nesnel olana göre şekillenir. Böylece Comte, insan düşüncesinin, bilginin ve bilimin üç zorunlu aşamadan geçtiğini savunmakta toplumsal yapının da bu gelişim çizgisine göre yapılandığını ileri sürmektedir (Merter ve Talas, 2010: 28-29).

Türkiye’de Genç Osmanlılarla başlayan, Jön Türkler, İttihat ve Terakki döneminde devam eden Modernleşme sürecinde “ Pozitivizm” yeni bir ideoloji olarak giderek önem kazanmaya başladı. Jön Türk ideolojisinin Cumhuriyet yöneticileri tarafından devralınan zihinsel mirasının en önemli unsurlarından biri yöneticilerin benimsediği pozitivist anlayıştı. Cumhuriyet dönemi başında hedef olarak gösterilen “ muasır medeniyet” idealinin asli ögesi olarak karşımıza çıkan bilim ve teknolojiyi amaçlayan pozitivist anlayış genel ve özel bazı sonuçlar doğurmuştur. Genel sonuçlardan en önemlisi, pozitivizmin sosyal düşünce bakımından gösterdiği içerikte yer alır. Çağdaş dünyayı nesnel olarak kavrayabilen, bilimsel yöntemler çerçevesinde çözümler üreten eğitimli insanların toplumun önderliğini yapmaları ve yönetimde söz sahibi olmaları pozitivizmin doğal sonucu olarak kabul edildi. Pozitivizmin başlıca özelliklerinden olan değişim fikri Osmanlı-Türk aydınları üzerinde de beklenen etkisini göstermiştir. Pozitivizmin yarattığı özel

sonuçların ekonomik, kültürel ve siyasal alanlarda ayrı ayrı ele alınması gerekir. Ekonomide sürekli kalkınma başlı başına bir hedefti. Diğer yandan sermaye birikimini sağlamanın yanında pozitif bilimin ve teknolojinin hızlı transferini gerçekleştirmek de amaçlar arasındaydı. Böylece, Batıya üstünlük sağlayan araçların elde edilmesi amaçlanmıştır. Bir diğer ifadeyle bilim ve teknoloji kullanılarak Batıyı yakalamak ve çağdaş uygarlıkta uyum içinde ilerleme düşüncesi kökeni aydınlanma felsefesini referans alan bir anlayıştı. Cumhuriyetin kurucu kadrolarınca da benimsenen çağdaş uygarlık idealine ulaşma bağlamındaki pozitivist anlayış, Tanzimat sonrasının bir ürünü olan otokrasi ve merkezileşme eğilimlerini sürdürücü ve merkezden çevreye doğru gelişen eski reformcu geleneği devam ettirici bir siyasal sürecin devam ettiğini gösterir.

Cumhuriyet'i kuran kadronun paylaştığı diğer bir ortak düşünce de toplumsal dayanışmaydı. Pozitivizm ve dayanışmacılık, Jön Türklerde olduğu gibi, Cumhuriyet döneminde de özgürlüklerle bir ilişkisi olmayan kuramlarla vatanperverlik ve aktivizmin birleştiği otoriter sayılabilecek bir ideoloji oluşturmuştur. Bu ideolojinin Türk toplumunun geleceği için ortaya koyduğu ve benimsediği hedefler arasında bir öncelik ve sonralık ilişkisi de bulunmaktaydı. Öncelik sanayileşme ve toplumun kültür alanında modernleştirilmesiydi. İkinci hedef ise halkın siyasal katılımıydı. Bu anlamda başlangıçta demokrasi, gerektiğinde ve toplumun hazırlık düzeyine bağlı olarak izin verilebilecek, sınırlı bir hedef olarak algılanmaktaydı. Cumhuriyetin kuruluş aşamasında demokrasi düşüncesinin ulaşılacak bir hedef olarak konmuş olması dönemin Türk aydınlarının beslendikleri Fransız Devrimi ilkelerinden biriydi. Demokrasi, daha doğrusu halkın iradesinin önemini fark etmek dönemin Türk aydınlarının bir bakıma yaşayarak öğrendikleri bir deneyim durumundaydı. Türk aydınlarının da bir bakıma yaşayarak öğrendikleri bir deneyim durumuydu. Çünkü demokrasi ve özgürlük fikirleri Hristiyan azınlık tebaa için muazzam bir enerji üretmişti. Bu enerji Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını körükleyen en önemli nedenlerdendi (Doğan, 2007, 1-3).

Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Suçlu İnsan” adlı başlıklı yazıda “Bir insan niçin sosyal nizamı aykırı hareketler yapar, suç sayılan şeyleri işler? Bu hususlardaki amiller nelerdir? Her şeyden evvel bu sorulara karşılık vermek icap eder. Zira hastalık teşhis edildikten sonra onu iyi etmek için kullanılacak ilaçların,

alınacak tedbirlerin tayini daha kolay olur. Bu alanda gerek klasik mektebi gerekse yeni mektebi (Ecole Pozitiviste) müntesipleri pek çok çalışmışlar, ortaya birçok teoriler koymuşlardır. Pozitiviste okulun metodu ise müşahede ve tecrübedir. Klasik mektebin aksine olarak suçu mücerret bir şekilde gözden geçirmez. Herhangi bir hadise dolayısıyla huzuruna gelen suçluyu uzun bir müşahedeye tabi tutar (Orta Yayla, 1936: 7).

2.1.14 Realizm – Realite (Gerçekçilik):

Soyut manada, gerçek olanın, gerçeği olduğu gibi kabul edenin, gerçeğe uygun karakteri demektir (Bolay, 2013:145).

Orta Yayla dergisinin ilk 17 sayısında bu kavrama rastlanmamıştır. Fakat 4 Eylül dergisinde bu kavrama rastlanmıştır. 23. Sayıda “30 Ağustos 1922” adlı başlıklı yazıda “ Yunanistan zahiren Megalo İdeayı hakikatte Türklüğün imhası projesini realize emeli ile 15 Mayıs 1919 da İzmir’i işgal etmiştir (4 Eylül, 1939:1). Yine 4 Eylül Dergisinin 26. Sayısında “Bir Millet Yaratan ve Şef Kemal Atatürk” adlı başlıklı yazıda “ihtilalin ve inkılabın projelerini çizen bir kafa ise, İsmet İnönü bu projeyi en iyi anlayan ve en mükemmel realize eden çelik koldur” (4 Eylül, 1939: 11) ifadesine yer verilmiştir. Buraya kadar olan yazılardan hareketle Atatürk hayatı boyunca devlet ile ilgili bütün projeleri kafasında tasarlayan kişi olarak karşımıza çıkıyor, İsmet İnönü’yu de bu projelerin tamamlayıcısı olarak dergi yansıtmıştır. 4 Eylül’ün 38. Sayısında ise “Ekonomi Haftamız” adlı başlıklı yazıda “ Hiç şüphesiz ki Balkanların ve yakın şarkın en istikrarlı devleti Türkiye Cumhuriyeti’dir. Buna rağmen egoist bir arzunun esiri olan realiteyi görmekten aciz olan garp idare adamları Türkiye’yi kaçırılmış bir avantaj olarak görmekte onu tekrar ele geçirmek arzusu içlerinde kıvılcımlanmaktadır. Hiç şüphe yok ki bunu varlığımızı emanet ettiğimiz bugünkü büyüklerimiz ve Atatürk entelektüel gençleri çok iyi idrak etmişlerdir (4 Eylül,1940: 14). 4 Eylül’ün 50. Sayısında ise “Halkevlerinde Nasıl Çalışalım?” Başlıklı yazıda yine realizm kavramına değinilmiştir. “Realite olup bitenlerle baş başa kalmış olarak kavramaya çalışalım. Dava büyük, mefkûre aydın, hız ve iman yerinde fakat iş istenilen randımanda değildir. O halde nasıl çalışalım? Çalışmak için her vatandaşa manevi mabetten gelen ses ve vahiy gibi gelmeli, her yurttaş her türlü şahsi işini terk edip vatan ve millet davasına girişilir gibi koşmalıdır” (4 Eylül,1942:4).

2.1.15 Misak-ı Millî:

Atatürk'e göre milletin emel ve gayelerinin kısa bir programının temelini oluşturacak şekilde topluca ifadesi Misak-ı Millî denilen bu programdır (Korkmaz, 2006:247). Misak-ı Millî, Milli Mücadele sırasında Türk Milleti'nin amaçlarını ortaya koyan ve mücadelenin başından sonuna kadar değişmeyen ve ulaşılmak istenen program oldu. Mustafa Kemal Paşa daha öğrencilik yıllarında tespit ettiği ve memleketin kurtuluşu için bulduğu çıkış yolunu bütün zorluklara rağmen ortaya koyduğu bu programın ilk müsveddelerini 1919 yılı Aralık ayı sonunda kaleme aldı. Hazırlanan bu metin Erzurum ve Sivas Kongre kararları ve günün şartları göz önünde bulundurularak hazırlandı (Öztürk, 2009:172). Orta Yayla Dergisi'nin 17 sayısında da bu kavrama rastlanmamıştır.

4 Eylül Dergisi'nin ilk kez çıkan 17. Sayısında Misak-ı Millî kavramından bahsedilmiştir. “ Dergimizin Adı” başlıklı yazıda Orta Yayla Dergisine gelince Büyük Kongrenin toplanması Millî Misak'ın karar altına alınması, Türkiye Cumhuriyeti hudutlarının çizilmesi gibi istiklâlimizi gökleştiren Cumhuriyet tarihimizin temellerini atan; 4 Eylül 1919 gibi tarihsel ve devrimsel bir adımımız... Şan ve şeref dolu, bir sembolümüz olmasaydı Orta Yayla adını bırakamazdık. 4 Eylül'ü benimsemek, onun tarihini onun adını her vesile ile anmak yaşatmak gökleştirmek kültür kaynağı olan halkevimizin başta gelen bir ödevi olduğuna göre; bu kutsal adı dergimizin başına geçirdik (4 Eylül, 1938:1).

4 Eylül'ün 24. Sayısında yine Misak-ı Millî 'den bahsedilmiştir. “ Erzurum Kongresi karar ve prensipleri” adlı başlıklı yazıda;

1) Hudud-u Milliye dâhilinde vatan bir küldür. Yekdiğerinden infikâk kabul etmez (4 Eylül,1939:8). Burada dikkat edilmesi gereken nokta Misak-ı Millî sınırlarından Hudud-u Millî şeklinde bahsedilmiştir.

4 Eylül'ün 26. Sayısında ise “ Bir Millet yaratan ve Bir Medeniyet kuran Şef Kemal Atatürk” adlı başlıklı yazısında 1920 yılının en önemli hadiseleri; Son Meclis-i Mebusanın Atatürk'ün muhalefetine rağmen istida toplanması Misak-ı Millînin ilanını pek az sonra meclisin dağıtılması İstanbul'un askeri işgal altına alınması, Ankara'da I. Büyük Millet Meclisi ve hükümetinin açılması ve kurulmasıdır. Atatürk, demokratik bir şefi, Bu milletinde demokrat rejime lâayık

olduğunu takdir ediyordu. Millet kaynağı kendinde olan irade ile idare etmek emelini ancak 1920’de tahakkuk ettirebildi (4 Eylül, 1939: 12). 4 Eylül’ün son zamanlarında aynı anda çıkan 46 ve 47. Sayılarında Behram Atay’ın “4 Eylül” adlı başlıklı yazıda Misak-ı Milli’den aşağıdaki cümlelerde bahsedilmiştir: Her şey yıkılmış... Sulta bir hiç haline gelmiş... Tarihin büyük bir devleti yıkılmış, parçalanmış... 4 Eylül 1919 yeni devletin kuruluşunu ve Millî Misak’ın tespit ve tarsinini ifade eden bir gün... Öyle bir günkü bir tarih bitiyor, bir tarih başlıyor... Bu bakımdan Sivas Türk tarihinin beşiğidir. Bu beşikte büyütülen fikir, kurtuluş ve kuruluş hamlesinin çerçevelemiş ve ebedileştirilmiş eseridir. Mustafa Kemal bir semboldü, Atatürk onun tamamıdır. Bu tam varlığın anası da Sivas Kongresi’dir” (4 Eylül, 1941:1941).

2.1.16 Terakki (İlerlemecilik- Progressivism):

18.ve 19. Yüzyıllarda teknolojinin ve buna dayanarak sömürgeciliğin artması neticesinde sömürgeci ülkelerin geri bıraktırıp sömürdükleri ülkelere nazaran kendilerinin ileri ve üstün olduklarını ifade eden terim. Dolayısıyla bu terim, aklın seri olarak teknoloji ile bilimsel bilginin toplum alanındaki akislerini ve tezahürlerini de ifade eder. Genel olarak değişmezliğe sabitliğe karşı değişmeyi ve gelişmeyi esas alan görüştür (Bolay, 2013: 177). Demirel’e göre ise Progressivism pragmatik felsefenin eğitime uygulanışıdır. Pragmatik felsefe, değişmeyi gerçeğin esası olarak görür. Bu nedenle eğitimin sürekli bir gelişim içinde olduğu öne sürülür. Eğitimin özü topluma uyum, dış dünyaya uyum ve belli doğruluk, iyilik, güzellik kurallarında uyumda değil; tecrübenin sürekli olarak yeniden inşa edilmesindedir (Demirel, 2010: 23). Bu bağlamda ilerlemeciler için hedefler; “ Sürekli değişmeye açık olma, doğa ve yaşamdaki değişmeyi denetleyip yeniden yaratmayı sağlama, demokrasiyi gerçekleştirme ve yaşatma, hem toplum, hem de kişiyi dengede tutma, bilimsel yöntemi kullanma, deneme yanılmayı kullanma, hiçbir bilgiyi, mutlak doğru kabul etmeme, canlı, özgür, bağımsız, girişken, yaratıcı, sorumluluk alan, hoşgörülü, demokratik insan yetiştirme, toplumun ehliyetli, muktedir ve verimli bir üyesi yapma vb. olabilir (Sönmez,2014: 99).

Orta Yayla dergisinin aynı anda çıkan 4 ve 5. Sayılarında “Büyük Şef Atatürk Yazan: İsmet İnönü” başlıklı yazıda “ Herkes büyük önderin büyüklüğünü yeniden idrak eder ve şu hakikati bir kere daha kavrar ki, ona inanmak yurdun kurtuluşuna, terakkisine inanmak demektir (Orta Yayla, 1937: 4). Yine derginin 16. Sayısında

“Cumhuriyetimizin Evrensel Değeri” başlıklı yazıda “ Her hareket beynelmilel akislere yol açan Türk tarihinde bir mucize tesiri bırakan bu millet ve beşeriyet inkılâbının zirvesi ATATÜRK’TÜR. Bugünün mütefekkeri, yarının filozofu, müverrihi bu zirveye bakmadıkça dün ile bugünü birleştiren bağı ne şarka tekâmül ve terakki ümidi, ne garbe sulh ve muvazene istinat kâh olan hamlenin ruhunu tanıyamayacaktır (Orta Yayla, 1938: 9).

4 Eylül Dergisinde ise bu kavrama rastlanmamıştır.

2.1.17 Rönesans:

Sözcüğün kökeni Fransızca “ yeniden doğuş” tan gelmekte. 19. Yüzyıldan beri de bu terim Avrupa tarihinde Yunan- Roma kültürüne duyulan entelektüel ve sanatsal hayranlığın yeniden canlanışının modern bireyin yanı sıra günümüzde Batı dünyasında onca insanı tanımlayan toplumsal ve kültürel kurumların ortaya çıkmasına yol açtığı dönemi nitelendiriyor (Brotton, 2012: 17).

Orta Yayla dergisinin ilk 16 sayısında bu kavrama rastlanmamıştır. 4 Eylül dergisinin 20. Sayısında ise Feyzi Kutlu Kalkancı’nın “19 Mayıs” adlı başlıklı yazısında “ Bugün Türk mucizesi adıyla anılan Türk inkılâbının Türk Rönesans’ının başladığı gündür (4 Eylül, 1939: 3). Biz Rönesans’ın genel tanımını 15 ve 16. Yyılarda İtalya’da başlayan bilim, sanat, fikir, edebiyat alanında yenilikler diye genellikle veririz. İşte bu noktada dergi de 19 Mayıs gününü adeta Türkiye Cumhuriyeti için yeniden doğuş olarak kabul etmektedir. Zaten Türk İnkılâbı adeta bir fikir, ideoloji inkılâbıdır. Yine 4 Eylül dergisinin 22. Sayısında “Milletimizin Şanına layık Bir Sulh Lozan Sulhu” başlıklı yazıda “ Lozan Konferansı ile bir harbe değil fakat bir devre son vermek istiyorduk. Millî tarihimizde bir dönüm noktası olacaktı. Bu sulh Türk orta zamanı kapanacak, millî Rönesans başlayacaktı. Millî devlet; siyasal, ekonomik, kültürel bütün kayıtları parçalayacak ve Avrupa Devletleri sistemine 1. Sınıf bir devlet olarak girmek azminde idi” (4 Eylül, 1939: 2).

Burada da yeni filizlenmiş bir devletin Osmanlıdan kalan bütün sistemleri parçalayacağı yeni bağımsız bir devlet olarak doğup, batının en üst seviyelerindeki devletlere ulaşma azminde olacağının sinyallerini Rönesans kavramı ile dergi sinyalleri vermiştir.

Derginin 26. Sayısında “Büyük Kayıp” başlıklı yazıda “Anadolu yaylasında Çankaya sırtlarındaki ebedî güneşin nurları ile bütün yurt yıkandı. Türk Rönesans’ının meydana getirdiği bu güneş ülkesinde sağır gökleri de delmek için bacalar yükseldi; rüzgârlar yarış için çelik kartallar uçtular; ırmakları imrendirmek için demir yolları, dağları ovaları geçtiler. Bu yeni Ergenekon’da Atatürk çocuğu doğdu (4 Eylül, 1939: 6). Atatürk’ün vefatı dolayısı yazılmış bu yazıda onun Türkiye Cumhuriyeti’ne kazandırdığı ekonomik gelişmeler yine Rönesans kavramından hareketle edebî bir üslupla yazıldığı görülmüştür. Derginin 30. Sayısında “23 Nisan” başlıklı yazıda “ 23 Nisan bu mutlu gün büyük Türk ihtilâlinin teşkilatlandığı gün. Türk Rönesans’ı 23 Nisanla başlar. Onun için 23 Nisan Türk tarihinde bir dönüm noktasının adıdır (4 Eylül, 1940:3). Dergide dikkatimizi çeken bir diğer nokta da Türkiye Cumhuriyeti için öneme haiz hala da bugün ülkemizde kutlanmakta olan millî günleri derginin Rönesans kavramı ile ilişkilendirmesidir. Derginin 41. Sayısına gelindiğinde “Hümanizma ve Biz” adlı başlıklı yazıda “ Hümanizma bir bakıma Auguste Comte’ın ortaya attığı insanîyetçiliktir. Hümanizmayı bir kalkan gibi kullanarak çarpık bir ideolojilere çalışanların bizden olmadıklarına inanmak lazımdı. Çünkü Türk dünyaya insan olarak gelir. İnsana insanlığını öğretti; insanlığın ilk meşalesi Türk vicdanıdır. Hümanizma bir geriye gidiş midir? Bundan endişe edenler var. Hümanizma; evet geriye gidiştir. Bundan irtica manası çıkarılmamalıdır. Rönesans; Grek ve Roma mitolojileriyle ilk kaynağa inmekle hazırlandı (4 Eylül, 1941:4).

Derginin en son sayısı olan 51. Sayıda ise “Sanat ve Sanatkâr” başlıklı yazı karşımıza çıkar. Bu yazıda ise “ Yüksek Rönesans kuranlardan ziyade onu yaşatan aileyi selamlar ve alkışlar. Yüksek Rönesans ki; üç büyük sanatkârın ömürleri kadar yaşadı ve bitti. Fakat bütün bu kıymetleri okşayan ve yaşatan (Medıcı ailesi) Rönesans’ın mimarları gibi alkışlanır (4 Eylül, 1942: 7).

2.1.18 İstiklâl:

Atatürk istiklâli şöyle tarif eder:

“ İstiklalden ne Murad ettiğimizi anlatayım: Milletimiz, insanî, asrî gayeleri tebcil ve fennî sanayi ve iktisadî hal ve ihtiyacımızı takdir eder. Binaenaleyh devlet ve milletimizin dâhilî ve haricî istiklâli ve vatanımızın tamamîyeti mahfuz kalmak

suretiyle millî hudut dâhilinde milliyet esaslarına riayetkâr olan memleketimize karşı istilâ emeli beslemeyen herhangi devletin fennî, iktisadî, sanayi muavenetini memnuniyetle karşılırsınız. Bu şerait-i âdile ve insaniyeyi muhtevi bir sulhun de acilen takarrürü selâmet-i beşer ve sükûn-u âlem namına ahz-ı âmal-i milliyemizdir (Karal, 1986: 7). Orta Yayla dergisinin 1. Sayısından itibaren İstiklâl kavramına yoğun bir şekilde yer verildiği tespit edilmiştir. “ İnkılâp ve istiklâl dâhili ve harici istismar ve istila tehlikelerinin ulusal bedenimizden yırtılıp, sıyrılması demektir (Orta Yayla,1936: 4). Burada dergi kendisine göre istiklâlin tanımını bizlere sunmuştur.

Derginin aynı anda çıkan 4. ve 5. Sayılarında ise “Sivas Halkevinde” adlı başlıklı yazıda Sivas Halkevinin kültür direktörü ve yayın kolu başkanı Cemal Gültekin’in Dil Bayramı münasebeti ile verdiği konferansta bu kavrama yer verilmiştir. “ Bugün 5. Dil Bayramıdır. Ulusal tarihimize İstiklâl Mücadelesi denilen büyük savaşın başlangıcından bugüne kadar yazılıp gelen; her sayfası başlı başına koskoca bir devir yaratmaya kâfi gelen İnkılâp tarihimizin başladığı günden bugüne kadar önüne çıkan bütün engelleri devirmiş, asırların aşamadığı sert ve yalçın dorukları aşmış; en kötü düşünenleri bile kara düşüncelerini silmiş, süpürmüştü. Türk dünyasını çağdaş ulusları ve devletleri kışkıracak, hayranlıklar içinde bırakacak bir soysallığa erişirmiştir (Orta Yayla, 1937:8). Derginin yine aynı anda çıkan 8 ve 9. Sayılarında “Büyük Bayram” başlıklı yazıda “Genç Cumhuriyetin 14. Yıldönümünü kutlarken, ulusal tarihe Çanakkale zaferi gibi şanlı bir destan bağışladı. Şimdi biz ona sevgimizi vermekte güçlü bir inanışla ona bağlanmakta haklıyız. Şahsı için her yol apaçık dururken o, felâket selleri ile oyularak uçurmuş ulus yoluna girdi. Bu yolda ilk ayak bastığı yer Samsun’du. Bu uğurda hayatını feda edercesine çalıştı. Civanmertliğin güvendiği ulusundan hız alarak ulusal istiklâl için bütün dünyaya meydan okudu (Orta Yayla, 1937: 4).

Yine aynı sayının “Ticari, İktisadî, Sinaî Zaferlerimiz” adlı bir başlığında ise; “Kemalizm davası, Türk İstiklâli ve Türk Milleti’nin milletler ailesi içinde layık olduğu yüksek mevkiye çıkarılma davasıdır” (Orta Yayla, 1937: 12) şeklinde tanım yapılmış Kemalizm’in çıkış noktasının bağımsızlık savaşı ile başlamasına ve savaş dönemi bitip de diplomatik safhada ise Türkiye Cumhuriyeti’ni muasır medeniyetler seviyesine çıkarma amacının güdüldüğünden bahsedilmiştir.

Derginin 10 ve 11. Sayılarında ise “Ulusal Ekonomi Haftasının Açılış Gününde başlıklı yazıda” Türk ülkesi üzerine bir karabulut gibi çökmüş olan sömürge siyasasına son veren bu savaşta en büyük utkusunun zevkini bugün yurdumuzun dört bir yanında kurulmuş olan fabrikaların göklere yükselen dumanlarını seyrederken tadıyoruz. Türkün ekonomik istiklâlini, ekonomik varlığını göklere duyurmaya çalışan bu bacaların sayısı; içimizde derin bir acı, gözlerimizde hasretinin yaşları dolu olarak onu beklediğimiz günler kadar çoktur” (Orta Yayla, 1937: 6). Bu yazıdan da anlaşılacağı üzere dergi İstiklâli yalnızca düşmandan toprakları kazanma sadece siyasal bir mana değil de Yukarıda Atatürk’ün İstiklâl-i Tamm kavramındaki tanımını gibi ekonomik bağımsızlık anlamında da bir mana okuyucularına yüklemiştir.

Orta Yayla dergisinin 16. ve en son sayısında ise “On Beş Yılın Bayramı” adlı başlıklı yazıda “ Ne Mutlu Bizlere! Bugün cumhuriyetimizin 15. Yılı kutluyoruz 15 yılın tarihi her sayfası bin bir zafer, binbir inkılâp, binbir şeref ve övünçle doludur. 1937 yılı sonuna kadar Atatürk ve onun için Almanca yalnızca 493 kitap neşredilmiştir. Fransızca olarak neşredilenlerin sayısı 367 dir. İstiklâl Savaşı’na ait bir Türk zabitanın (İstiklâl Savaşı nasıl oldu?) adlı bir eseri Çinceye çevrilmiştir. Çin elçiliğinde vazifesi olan bir memur, bu kitabın Çinceye tercüme edildikten sonra bugün bir yabancı devlet istilasına karşı mücadele eden Çinin her tarafına dağıldığını söylüyor” (Orta Yayla, 1938:5-6). Bu yazılardan anlaşılacağı üzere dergi bize İstiklâl kavramı ile Atatürk’ün yapmış olduğu inkılâp ve istiklâl mücadelesinin nasıl evrensel bir değer taşıdığını topyekûn verilen bağımsızlık mücadelesinin nasıl diğer uluslara örnek olduğunu verdiği sayısal verilerden yararlanarak da ispatlamaya çalışmıştır.

4 Eylül dergisinin 20. Sayısında “19 Mayıs” adlı başlıklı yazıda “ Vatan parçalanmış, düşmanlar onu yok etmeye uğraşırken Anadolu’nun hür dağları üstünde Mustafa Kemal’in asil sesi dalga dalga aksi sedalar halinde sınırlardan sınırlara ulaştı. Ya istiklâl ya ölüm! Parolası bir şimşek gibi göklerin ebedî boşluğunu dalgalandırdı ve titretti” (4 Eylül, 1939:3). Yine istiklâl kavramına derginin 24. Sayısında “4 Eylül Sivas’ın En Mutlu Günü” adlı başlıkta rastlanmaktadır. “ 4 Eylül bütün Türklük için bir hız ve güven günüdür. Türkün Makûs talihini yenen kuvvet ilk kaynağını buradan aldı. Bugünkü varlığımızın temeli bu gündür. Köylü kadınların

kağnılarını cepheye cephane taşırken şehirli kadınlarımız da orduya giyecek hazırlamakla meşguldüler. Zaten istiklâl savaşımızın en büyük hususiyetlerinden birisi de onda kadın, erkek bütün bir ulusun her türlü maddi, manevi güçlerinin birleşmiş bulunması değil midir? (4 Eylül, 1939: 2). Yine aynı sayıda “Erzurum ve Sivas Kongreleri” adlı başlıklı yazıda “ 3. Madde: Vatan ve İstiklâlin muhafaza ve teminine muktedir olamadığı takdirde, temini maksat için, bu hükümeti muvakkate teşekkül edecektir. Bu hükümet heyeti, Milli Kongrece intihap olunacaktır. Kongre münakit değilse bu intihabı Heyeti Temsiliye yapacaktır (4 Eylül, 1939: 9).

4 Eylül dergisinin 26. Sayısında “Bir Millet Yaratan ve Medeniyet Kuran Şef” adlı başlıklı yazıda “ Atatürk istiyordu ki askeri ve siyasî zaferlerle istiklâlini ve hürriyetini temin ettiği Türk milletine kültür istiklâlini de kazandırdı. 1924 senesini Türk reformunun başı yaptı. İnkılâp davasında tüm kuvvetleri etrafında topladı. Kendisini her harekâtı mihrakı oldu. Yeni bir millet ve yeni bir medeniyet yarattı (4 Eylül, 1939: 13). 4 Eylül dergisinin 31. Sayısında ise“19 Mayıs” başlıklı yazıya da Atatürk’ün Samsun’a çıktığı zaman nasıl bir durum içinde olduğunu gösteren bir cümle ile başlanmıştır. “ Feragati Kâmile ile milletle beraber istiklâli tamımızı istihlal edinceye kadar çalışacağıma yemin ettim. Anadolu’yu terk etmemek azmi kat’isindeyim” K. Atatürk (4 Eylül, 1940: 1). Burada Atatürk’ün Samsun’a çıktığı vakit aklında sadece düşmanı topraklardan atmak için istiklâl kavramını kullanmadığını her alanda ekonomi, siyasi, adlî, harsi istiklâli temin etmek için “İstiklâl-i Tamm” kavramını derginin kullandığı görülmüştür.

4 Eylül dergisinin 32. Sayısında “Milli Birlik” başlıklı yazıda “ Milli birliğimiz ve en büyük kuvvetimiz hamlelerimizin kaynağı ve ölçüsüdür. İstiklâli için Türkün nasıl dövüştüğünü bilenler nasıl doğuşacağını de biliyorlar (4 Eylül, 1940: 1). Dergi bu cümlelerden de Türk Milleti’nin Milli Mücadele’de olduğu gibi bugün de İstiklâli için kanının son damlasına kadar düşmanla başa baş mücadele edecek karakterde bir yapıda olduğunu belirtmiştir. Derginin 35. Sayısında da “Büyük Günümüz” başlıklı yazıda “ Anadolu’muzun hemen her şehri kendine milli bir gün seçmiştir. O gün bütün şehir donanır ve halk bir bayram sevinci içinde şenlik yapar. Bunların ekseni birer kurtuluş gününün zafer hatıraları ya da vesilesidir. Bittabi İstiklâl mefhumunun kavramış bir millet için böyle günlerin manası çok büyüktür.

Bir Anadolu şehri olan Sivas'ımızın da milli bir günü vardır. Bu bir kurtuluş yıldönümü değildir. Bundan 21 yıl önce "4 Eylül 1919" Perşembe günü saat 14'te kuruldu. 2. Büyük kongre, Türk millî varlığının her türlü düşmana karşı şuurlu bir hamlesidir...(4 Eylül, 1940: 1)

Derginin 36. Sayısında ise "Başvekilimizin Cumhuriyetin 17. Yıl dönümü Açılış Nutku (Dr. Refik Saydam)"adlı başlıklı yazısında " Dünya ahvalinin, gittikçe artan vehameti karşısında Türk Milletinin gösterdiği olgun ve asil birlik sükûn ve vakar, istiklâl ve şeref aşkı bugüne kadar olduğu gibi buradan sonra da en büyük emniyet silahımızdır, Bu güvenle istikbale bakıyoruz" (4 Eylül, 1940: 2). Bu cümlelerden de hareketle derginin bir devletin sahip olması gereken milli birlik, beraberlik ve istiklâl kavramlarına çokça değinmesidir. Bu kavramlara sahip olamayan devletlerin şereflerini kaybedecekleri vurgulanmıştır. Derginin 44. Sayısında "Yolumuz" adlı yazıda " Kalplerimizde İstiklâl bir din kutsiyeti taşımaktadır. Verdiğimiz sözü tutabilmek için koca imparatorluğu yok ettik. İstiklâl ordularını durdurabilmek, istiklâle kavuşmak için Anadolu yaylasının çatlak toprağını kanımızla yoğurduk. İstiklâl ve hürriyete âşık bir milletiz. Sulh ve istiklâl politikamıza sadık yolumuzda yürürken varlığını ülkülerimize armağan ettik. Muvaffakiyetlerimizin verdiği rahatlıkla yolumuza devam edeceğiz" (4 Eylül, 1941: 2). Burada da dikkat edilmesi gereken nokta dergi İstiklâl kavramına dini kutsal bir mana yüklemiş ve bu misyonla da devletimizin bekası için çalışılacağına yer verilmiş, Milli Mücadele döneminde istiklâl uğruna çok kan döküldüğünü ve bu yolda da kararlı olunacağı vurgulanmıştır. Derginin 45. Sayısında İstiklâl kavramı son kez görülür. "Montrö" başlıklı yazıda "Türk istiklâl ve hâkimiyetinin kayıtsız şartsız kendi bütünlüğünü tamamladığı 20 Temmuz günü Montrö'de imzalanan yeni boğazlar rejiminin esaslarının atıldığı gündür (4 Eylül, 1941: 2).

2.1.19 Reform (Islahat) :

Arapça "ıslah" kökünden gelen bu kelime; iyi bir hale koyma, iyileştirme, düzeltme, düzenleme anlamlarına gelir. Çağın gereklerine cevap vermeyen kurumları bazı prensipler dâhilinde zamanın gereklerine göre yeniden düzenlemedir. Kademe kademedir, zorlayıcı değildir, iyileştirmeye dönüktür (Öztürk, 2009: 19).

4 Eylül dergisinin 26. Sayısında “Bir Millet Yaratan ve Bir Medeniyet Kuran Şef Kemal Atatürk” adlı başlıklı yazıda Reform kavramına şöyle rastlanmıştır: “Atatürk istiyordu ki askeri ve siyasî zaferlerle istiklâlini ve hürriyetini temin ettiği Türk Milletine kültür istiklâlini de kazandırdı. 1924 senesini Türk Reformunun başı yaptı” (4 Eylül, 1939: 13) Buradan da anlaşıldığı üzere dergi 1924 yılını milat olarak kabul ediyor. Özellikle halifeliğin kaldırılması, 1924 anayasasının yapılması, Tevhid-i Tedrisat Kanunu bu reformun tarihteki en önemli örnekleridir. Reform kavramına diğer sayılarda rastlanmamıştır.

2.1.20 Sebat:

Tasarlanan amaca yetişmeden önce asla durmamak için gereken enerjiyi kendinde bulmaya yardım eden bir mevhibedir. (Orta Yayla, 1936: 23) Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Şans” adlı başlıklı yazıda “Başlanılan bir işi başarabilmek için şanstın önce, muvaffakiyet esasları olarak şunlar gösterilir:

- 1) İrade (İstek)
- 2) Sebat (Direnmek)
- 3) İntizam
- 4) Takip

“Sebat yapılacak bir işi bitirmek veya gözetilen amaca varmak için yapılması gerekli olan işleri yapma isteğidir” (Orta Yayla, 1936: 23-24) Sebat kavramına derginin diğer sayfalarında rastlanmamıştır.

2.1.21 İntizam:

Bütçede olduğu gibi, diğer işlerin sevk ve idaresinde iyi bir muvazenenin kilidi, daha doğrusu hayati muvaffakiyet sırlarının en başta gelenidir (Orta Yayla, 1936: 24). Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Şans” adlı başlıklı yazıda İntizam fikri ile şu cümlelere yer verilmiştir: “İntizam kanununa uyan kimseler ev idaresinde, bütçelerini tanzim ve tatbika yorganlarına göre ayaklarını yatmayı bildikleri için az para ile müreffeh yaşayabilirler. İntizam fikri olmadan yapılan işler, tatsız, sevimsiz sürprizlere çığır açmaktan geri kalamazlar. Neşeli ve asude bir hayat intizam esaslı şarttır. İntizam fikrini bütünlemek için ona takip fikrini de eklemeliyiz. Takip fikri; yapılmasına karar verilen bir işi, sonuna kadar kovalayarak bitirmek ve her şeyi mevsiminde yapma kabiliyetidir (Orta Yayla, 1936: 24).

BÖLÜM III

A) ORTA YAYLA/ 4 EYLÜL DERGİSİ'NİN KULLANDIĞI ÖĞRETİM İLKELERİ, YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1 Dalton Plânı:

4 Eylül Dergisi Dalton Plânını şu şekilde tanımlamaktadır:

Dalton Plânı muhtelif kabiliyette olan çocukları tek ve umumî bir kalıba cebren dökmek isteyen ananevi okul sisteminden esaslı surette ayrı bir sistemdir. Bu plân, pratik öğretmenlerin tecrübelerinden çıkarılmış bir eserdir. Plânın tatbiki için ne kıymetli aletlere ve ne de hususi programlara ihtiyaç vardır (4 Eylül, 1939:7).

Bu iki tanıma bakılarak şu yorumları yapabiliriz; Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri birbirinden farklı olduğu içi, bunları bir sınıfta doldurarak ortak ders yapmak doğru değildir. İnsanların kimi sanata kimi edebiyata kimi de bilime yatkın olabilir. Bazı insanlara baktığımızda kimi bir saatte öğrenir, kimi üç saatte öğrenir. Yani dergi bireysel farklılıklara vurgu yaparak eğitimin de buna göre yapılmasını istemektedir.

Dergiye göre bu planla çocukta oluşması gereken özellikler şunlar olmalıdır:

1) Dalton planı doğrudan doğruya çocuk ruhuna hitap etmekte ve çocuklarda teşebbüs kabiliyetini, atılganlık itiyadını ve mesuliyet fikrini inkişaf ettirmeyi isteyen bir çalışma tarzıdır.

2) Çocuklarda bu tedris ile hürriyet ve yardımlaşma prensibi kazandırılır. Hürriyet prensibi Dalton planının birinci ve esaslı prensibidir. Fakat bununla talebe her aklına geleni yapma imkânı vermek anlaşılmalıdır. Parkhust'a göre bir çocuğa bilgileri kendi mizacına göre benimsemek müsaadesi verilmezse öyle bir çocuk hiçbir şeyi öğrenemez ve benimseyemez. Talebe her ilim üzerinde çalışmak ve işlemekte serbest bırakılmalı onun işine müdahale edilmemelidir. Eğer böyle olursa çocuk her vakit canlı ve uyanık olur. Karşılacağı tüm müşkülleri yener. Diğer bir prensip yardımlaşma prensibidir. Bu suretle de çocuklar çalışma sırasında rastladıkları müşkülleri kendi aralarında halletmekte karşılıklı yardıma alışı ve tecrübe kazanırlar. (4 Eylül, 1939: 7-8)

3) Bu sistemle çalışan talebe yaptığı ve yapacağı işlerin mesuliyetini kendi üzerine almayı öğrenir.

4) Dalton planında disiplin meselesi kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Aynı zamanda bu sistem çocuklardan kendi kendilerini sevk ve idare ile disiplin altına alma hususu vardır (4 Eylül, 1939: 10).

Dergiye göre öğretmenin işlevi ne olmalıdır?

Dalton Plânının tatbik edildiği okullarda öğretmen talebeye kılavuzluk yapmaktadır. Çünkü öğretmen her vakit çalışan ve işleyen talebenin yanındadır. Ona cesaret, gayret veren, yardım eden bir nevi müracaat kitabıdır (4 Eylül, 1939: 7). Dalton planından 4 Eylül dergisinin 7-11. Sayfalarında bahsedilmiştir.

Bireysel öğretim ve laboratuvar yöntemine önem veren bir sistemdir. İlk kez Amerikalı eğitimci Helen Parkhurst (1887-1959) tarafından New York'un Dalton kasabasında bir ortaokulda uygulanmıştır. Bu sistem, bir kimsenin yetenek ve ilgiler bakımından ayrı olan ve “ sınıf” adı verilen büyük grupla öğretim yapılmasına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Konu bakımından eski okullardan bir farkı yoktur; yöntem bakımından ise esaslı yenilikler getirmiştir.

Sistemin felsefesi: Psikolojinin ortaya koyduğuna göre, insanlar arasında her ne kadar benzerlikler varsa da ayrılıklar da çoktur. Özellikle, insanların öğrenme yetenekleri bir değildir. O halde öğretim, öğrencilerin öğrenme yeteneklerine uygun olmalıdır. Bundan başka öğretim süreci edilgin (pasif) olarak yapılacak bir iş değildir. Öğretmenin anlatması, öğrencilerin onu dinlemesi de öğretim olmaz. Öğretimde öğrencinin kendisi önemli rol almalıdır. Öğretmen bütün işlerin oluşumuna yardım eden kimse olmalıdır.

Okul örgütü: Yukarıdaki felsefeyi benimseyen Dalton planında okul, birçok laboratuvara bölünmüştür. Her dersin ayrı bir laboratuvarı vardır. Laboratuvarda o ders ile ilgili bütün araç ve gereçler hazır bulundurulur. Örneğin bir laboratuvarda bir kitaptan onar kitap vardır. Bundan başka, her laboratuvarda o dersin uzmanı olan bir öğretmen bulunur.

Öğretim Programı: Bu sistemde, eski okullarinkinden ayrı bir durum yoktur. Okulda, daha önceden saptanmış bulunan öğretim programındaki konular okutulur.

Yöntem: Bu sistemin en belirgin özelliği öğretim yöntemine getirdiği yeniliktir. Bu sistemde öğrenciye her yıl (10 ay) herhangi bir dersten öğreneceği konular bildirilir. Her ders için, daha önceden hazırlanmış ve basılmış çalışma planları vardır. Bu plan okul yönetimi ile öğrenci arasında imzalanmış bir “anlaşma” sayılır. Bu anlaşmayı alan öğrenci, o ders yılında orada belirtilen konuları öğrenmek zorundadır. Dalton planında öğrenci zamanını istediği gibi kullanmak özgürlüğüne sahiptir. İsterse, bir derse, üst üste üç gün çalışır; isterse 15 dakika. Herhangi bir dersten on aylık işi altı ayda bitiren bir öğrenci, o dersten sınav vererek üst sınıfın derslerini öğrenmeye başlayabilir. Öğrenci hasta olduğu zaman da bir şey kaybetmiş olmaz; nerede kalmışsa çalışmasını oradan sürdürür. Her laboratuvarda bulunan uzman öğretmen, sabahtan akşama kadar masasında oturur, öğrencilere rehberlik eder; zaman zaman da aralarında dolaşarak, öğrencilerin çalışmalarını gözden geçirir. Öğretmen paydos zamanı, her öğrencinin o gün öğrendiği konuları grafik şeklinde düzenlenen laboratuvar kartına işler. Dalton planında öğrenci, okulda her gün üç saat bireysel çalışma, bir saat de toplu çalışma yapar. Öğrenciyi sıkı bir denetim altına aldığı için bu sistem, bazı eğitimciler tarafından eleştirilmiştir. Bununla birlikte, küçük yaşlardan başlayarak öğrenciyi verimli çalışmaya alıştırdığı için de bazı eğitimciler tarafından benimsenmiştir. Dalton planı, özellikle Amerika, İngiltere ve Japonya gibi bazı ülkelerde tutunmuştur. İkinci Dünya savaşından önce, İngiltere’de 1500 kadar Daltonize edilmiş okul bulunduğu kaydedilir (Binbaşıoğlu, 1977:134-136).

3.2 Konferans Yöntemi:

Bir kişinin, belli bir konuda dinleyiciler tarafından sınıf önünde yaptığı konuşmadır. Konferansı genellikle bir forum izlediği ve bu yöntem bir grup tartışması yöntemine zamanla dönüşmektedir. Sınıfta da bu yöntemden yararlanılabilir. Konferans yönteminde davet edilen kişi bu konuyu uzmanı sayılır. 50 dakikalık bir ders saatinde konferansın genel akışı şu şekildedir:
Oturma başkanının konuşmacıyı tanıtması ve konuyu açıklaması (5 dakika)

Konferansının konuyu açıklaması (25 dakika)

Soru sorma ve tartışma (15 dakika)

Kapanış, özetleme, değerlendirme (5 dakika) (T. Oğuzkan, 1963: 12-14'ten Akt: Hesapçıoğlu, 1998:215)

Orta Yayla ve 4 Eylül dergilerinde Konferans yöntemine başvurulmuştur. Aşağıdaki tabloda konferansın konusu ve konuşmacılar verilmiştir:

*Tablo 1. Ortayayla/4 Eylül Dergisindeki Konferansların Dağılımı

DERGİNİN ADI, SAYI	KONUSU	KONUŞMACI
Orta Yayla (8-9) 1937	Dil Bayramı	Sivas Halkevi Kültür Direktörü, yayın kolu başkanı Cemal Gültekin
Orta Yayla (10-11) 1937	Kış Konferansları	Dil Tarih Edebiyat şubesi
4 Eylül (17-1) 1939	Altı ok	Öğretmen okulu direktörü Raşim Baş göz
4 Eylül (17-1) 1939	Kapitülasyonlar	Ortaokul tarih öğretmeni Zühtü Melek
4 Eylül (2-18) 1939	Türk İnkılâbı ideolojisi	Lise direktörü Faik Dıranas
4 Eylül (2-18) 1939	Namık Kemal	Kültür Direktörü Cemal Gültekin
4 Eylül (2-18) 1939	Zehirli Gazlar	Lise Kimya Öğretmeni Celâl Akın
4 Eylül (2-18) 1939	Sivas Halk şairleri	Ortaokul Türkçe öğretmeni Feyzi Kalkancı

*

4 Eylül (2-18) 1939	Halk edebiyatımız	Ortaokul Türkçe öğretmeni Vehbi Cem Aşkun
4 Eylül (3-19) 1939	Zehirli Gazlar	İlk tedrisat müfettişlerinden Baki Urcan

4 Eylül (3-19) 1939	Gazetecilik	Ercüment Ekrem Talu
4 Eylül (4-20) 1940	Jön Türkler	Adı bilinmiyor
4 Eylül (4-20) 1940	Milli Edebiyat	Ahmet Hamdi Tanpınar
4 Eylül (4-20) 1940	Cemiyet	Ankara siyasal bilgiler öğretmeni Bedi Ziya
4 Eylül (17-33) 1940	Harp silahlarından paraşüt eğitimi	CHP
4 Eylül (22-38) 1940	Ruhi hastalıklar	Lise felsefe öğretmeni Belkıs Fındıkoğlu
4 Eylül (22-38) 1940	Ruhiyet felsefesi karşısında kabiliyetler	Lise felsefe öğretmeni Şefik Özbey
4 Eylül (22-38) 1940	Zekânın mahiyeti	Maarif müdürü Fevzi Erdem
4 Eylül (22-38) 1940	Madde hakkında tecrübe	Kimya öğretmeni Cemal Akın
4 Eylül (24-40) 1941	Fuzuli'den bu yana Türk şiiri	Nurullah Ataç
4 Eylül (25-41) 1941	Modern ilim karşısında ahlâk ve ideal	Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi felsefe doçenti Necati Akter
4 Eylül (25-41) 1941	Bugünkü dünya vaziyetine göre petrol, infilaklı maddeleri, pike bombardımanları	Lise kimya öğretmeni Celal Akın

Yukarıdaki tabloya bakılarak şu yorumları yapabiliriz:

1) Tabloda verilen konuları sosyolojik ve fen grubunda toplarsak sosyolojik olarak CHP bu konferanslar sayesinde vatandaşa Altıok bilincini kazandırmaya çalışmakta milliyetçi, bağımsızlığına düşkün, cumhuriyetin temel ilkelerine sahip çıkacak idealist vatandaş kimliği oluşturulmak istenmiştir. Fen grubunda verilen konferanslar incelendiğinde ise II. Dünya Savaşı yaklaşırken o dönem Türkiye'sinin alacağı tedbirler noktasında halk bilinçlendirilmektedir. Özellikle Avrupa'da savaş rüzgârları eserken 1940'lı yıllarda halkımızın ruhsal yönden rahatlatılması amaçlanarak bir takım psikolojik anlamda da konferanslar felsefe öğretmenleri tarafından verilmiştir. Edebiyat alanında da yine verilen konferansların konusuna bakıldığında mahallilik ve millîlik göze çarpar.

2) Konferansları veren kişilere baktığımız zaman ise halkevinin kültür direktörü, dönemin maarif müdürü, dil tarih coğrafya doçenti yani akademik manada Türkiye Cumhuriyeti'ne o dönemde mal olmuş insanlardır. Yine alanlarında uzman, branşlarına hâkim öğretmenler de yeri geldiğinde dergiye destek amaçlı konferanslar vermişlerdir. Nurullah Ataç ve Ahmet Hamdi Tanpınar gibi dönemin ünlü edebiyatçıları da yine Sivas'a davet edilerek CHP adına konuşmacı olmuşlardır. Tek parti dönemi olmasını da işin içine katarak vatandaşa tek millet, tek bayrak, tek cemiyet oluşturulmasını amaçlandığını da rahatlıkla görebiliyoruz.

3.3 Yapararak Yaşayarak Öğrenme İlkesi:

Orta Yayla Dergisinde yapararak yaşayarak ilkesine rastlanılmamıştır. Fakat 4 Eylül Dergisi'nin 17. Sayısında "Birinci Sınıfta Çocuğa Göre Mektep" adlı başlıklı yazıda "Çocuk çantasını taşımamasını, kullanmasını, defter açmasını, kalem tutmasını, defterle kalemin ilgisini ve daha birçok ihtiyaçlarını tekrar ettikçe yapararak öğrenecektir. Öğretmenin kelimeyle yapacağı nasihatler, tembihler, azarlar neticesiz ve tesirsizdir. Bunların hepsi tam yerinde ve zamanında yapılarak kazanılır. Bu sınıfta çocuk talebe olmayı bizzat iş ve yaşam içinde yapararak yaşayarak öğrenecektir. Öğretmen ise çocuk için bilgili, görgülü bir arkadaştır" (4 Eylül, 1939: 15).

Çocuklar, görmek ve işitmekten çok yapararak yaşayarak öğrenirler. Bu ilke de herhangi bir konunun öğretim planını yaparken öğrencilere hangi etkinlikleri yaptırmalıyız ki, bu vesile ile öğretmek istediğimiz şeyleri öğretebilelim? Diye

düşünmemiz gerekir. Bu nedenle öğretim planı, yapılabildikçe bir “etkinlikler planı” olmalıdır (Binbaşoğlu, 1977:105-106)

Bu ilkenin diğerk bir adı da İş Aktivite (Uygulanabilirlik) ilkesidir. Örneğin; Bir şoförün otobüsü kullanarak şoförlüğü öğrenmesi, Bir öğrencinin öğrendiği konuları kullanarak test çözmesi (Dilci, 2011:109).

Orta Yayla Dergisinde yaparak yaşayarak ilkesine rastlanılmamıştır. Fakat 4 Eylül Dergisi'nin 17. Sayısında “Birinci Sınıfta Çocuğa Göre Mektep” adlı başlıklı yazıda “Çocuk çantasını taşımasını, kullanmasını, defter açmasını, kalem tutmasını, defterle kalemin ilgisini ve daha birçok ihtiyaçlarını tekrar ettikçe yaparak öğrenecektir. Öğretmenin kelimeyle yapacağı nasihatler, tembihler, azarlar neticesiz ve tesirsizdir. Bunların hepsi tam yerinde ve zamanında yapılarak kazanılır. Bu sınıfta çocuk talebe olmayı bizzat iş ve yaşam içinde yaparak yaşayarak öğrenecektir. Öğretmen ise çocuk için bilgili, görgülü bir arkadaştır” (4 Eylül, 1939: 15).

3.4 Somuttan Soyuta İlkesi:

4 Eylül Dergisi'nde Somuttan Soyuta İlkesinden bahsedilmiştir:

“Çocukları karşılarken dershanenin renkli resim levhaları ve sonbahar çiçekleri ile süslenmesi lazımdır. Sıralar eski kışla mekteplerinde olduğu gibi arka arkaya dizilmemiş; yan yana karşılıklı kümeler halinde içe ferah verici bir şekilde konulmuştur. Öğretmen çocukları birbirlerine tanıştırdıktan sonra bir sene evvel hazırlanmış makaralar, çöpler, kestanelerle istediği şeyleri yaptırır. Sonra evlerde işittikleri masallar üzerinde konuşulur. Halk ve çocuk masallarının şen ve güldürücü olması çok hareketi ihtiva etmesi lazımdır. Çocuk sayıları körü körüne ezberlemiştir. Devamlı sayı saymadan çocuk sayıları eşyaya bağlamaya ve sayı ile arasındaki ilgiyi sezmeye başlar. Hesap ameliyeleri haftalık hayat konusunun icabına göre önce müşahhas eşya sonra ona ait basitleştirilerek şekiller üzerinde yapılır. Bu yapılan ameliye (uygulama) rakamla tekrar edilir. Bu yolda yürürken çocukların rakamları eşyadan ayırdıkları görülünce yavaş yavaş adet ve rakamlarla ameliyeler yapılmaya başlar. Okuma ve yazmaya gelince; ikisinin hazırlığı beraber başlar. İlk öğrenilen kelime kendi adlarıdır. Daha sonra çocuklara ilgi çeken bir hikâyeye anlattırılarak içinde geçen basit kelime ve cümleler öğretilir. İkinci konu oyuncaklarımız olur.

Adları öğretilir. Sonra dershanedeki eşyalar adları üzerinde ekzeyler (essai) yapılır. (4 Eylül, 1939: 15-17)

Bireyde zihinsel gelişim somuttan soyuta olmaktadır. Birey, somut olarak gördüklerini ve dokunabildiklerini daha kolay öğrenir. Bu nedenle, öğrenci ders konusu olan eşya ve nesnelere doğrudan karşı karşıya getirilmeli; bu mümkün olmadığında o nesne veya olayın modeli, fotoğrafı veya başka bir simgesi gösterilerek araç gereçlerden etkili olarak yararlanılmalıdır. Özellikle ilköğretim düzeyinde yani Piaget'e göre somut işlemler döneminde olan öğrencilere gözüyle görüp, eliyle tuttuğu gerçek eşyalar daha anlamlı gelir. Bu somutlaştırma işlemi, araç gereçlerden yararlanılarak sağlanabileceği gibi öğrencinin soyut konuları ve kavramları somutlaştırmasını sağlayacak olan çarpıcı örneklerle de gerçekleştirilebilir. Görsel işitsel araçlar ve özellikle bilgisayar teknolojisindeki son gelişmeler (bilgisayar destekli öğretim, elektronik öğrenme) bu ilkenin her öğretim kademesinde uygulanmasını kolaylaştırmıştır (İhtiyaç, 2015:7).

3.5 Yakından uzağa ilkesi:

Orta Yayla dergisinde yakından uzağa ilkesinin kullanımına rastlanmazken, 4 Eylül dergisinin 17. Sayısında bu ilkedan bahsedilmiştir: “Yeni gelen çocuklar muhitlerindeki eşya ile canlı münasebetler içinde kalmak isterler. Hayat bilgisine dersine bu ihtiyacı hesaplayarak başlanmalıdır. Çocuğu mümkün olduğu kadar o muhitte o hayata götürülmelidir. Konuşulan her şey sınıfa getirilerek değil, çocuğa mümkün olduğu kadar o muhite yaklaştırarak incelettirilmelidir. Çocuklarda her yaşadığı şeyi anlatmak büyük bir ihtiyaçtır. Onlara ilk geldiği günden konuşma serbestisi verilmelidir. İlk sınıftaki çocukların konuşması mahalli şivedendir. Çünkü çocuk bizzat yaşadığı şeyler üzerinde konuşur. Yaşadığı şeyleri öğrenebilir (4 Eylül, 1939: 16-17). Burada dikkat etmemiz gereken husus bu ilkede anahtar kavramın yakın çevre olmasıdır. Buraya kadar işlenen ilkelere bakarak Orta Yayla dergisinde bu metotlara fazla rastlanmamış, fakat 4 Eylül dergisinin biraz daha eğitim ilkelerine yatkın olduğunu ve dönemin çok ilerisinde çağdaş metotların kullanıldığını görmekteyiz.

Konuların seçilmesinde, işlenmesinde bulunan yerden ve zamandan başlanılmalıdır. Bu ilke, öğretimde “güncellik” (aktüalite) ve yakından uzağa

ilkesinin bir gereğidir. Çocuğun çevresi, ilkokulda, özellikle birinci dönemde duyu organları ile sınırlıdır. Bu dönemde, en çok duyu organlarına hitap eden konular, öğretim konusu olur. İkinci dönemde çocuğun zihni gelişmiş olacağından, onlar yine bu temel üzerine daha uzaklardaki ilgi duydukları konuları öğrenebilirler. “Çocuklara kazandırılacak bilgilerin kendi görgü ve tecrübelerine dayanması zorunludur” (Binbaşoğlu, 1977:105) .

3.6 Çevre ve Veli ile İlişkiler (Okulla aileyi kaynaştırma gayesi):

Orta Yayla dergisinin 1936 yılında çıkarılan 2. Sayısında Aile ve Okul başlıklı yazısında Fikri Gürsel rehberliğin temel ilkesi olan çevre veli ilişkilerini kaleme almıştır: “Ailelerle okul arasında faydalı surette bir elbirliği temini için müracaat olunacak tedbirleri iki takıma ayırıyorum:

1) Birinci takıma giren tedbirlere Genel Tedbirler denir. Bunlardan biri okul ile aileyi yakınlaştırmak ve kaynaştırmak gayesini yöneten ve talim heyetlerinin yüksek bir okul ve meslek şahsiyetini muhafaza etmelerine bağlıdır. Eğitim ve tezhip ne bir münakaşa ne bir mücerret iddia mevzu gibi değil, tamamı ile Şen’i ve şey’i bir mesele olarak telakki edilmelidir. Bundan dolayı aileyi okula yaklaştırmak bunları bir tarzda çalıştırmak için yönetim ve talim heyetlerinin yüksek bir meslek şahsiyeti kazanmaları zarurîdir.

2)Hususî tedbirler: Müsamereler, müsabakalar, konferanslar, çaylar, gezintiler... Bütün bu tedbirlerin tatbikinde ilim en şerefli mevkiye getirilmelidir. Talebede vatanî ulusal hissi kuvvetler direkt için genel tedbirleri hatırlanacak kadar kolaydır. Tarih, yurt bilgisi, coğrafya tedrisatı ulusal günlerde yapılacak törenler ve bu törenler vesilesiyle irad olacak söylevler öğretmenlerin telkini meyandadır.

4 Eylül dergisinin 17. sayısında ise okulla aileyi kaynaştırma ilkesini ile ilgili Fikri Gürsel’in “Aile ve Okulun Terbiyedeki Rolü” başlıklı yazıda görmekteyiz. “Aile yarının dâhisinin olduğu kadar, yarının en büyük mücriminin hazırladığı yuva da olabilir. İyi ve fena itiyatları kazandıran ve ferde moral ve immoral fikirler veren bu ocaktır. Aileye lakayt kalan cemiyetler okulları ne kadar yüksek pedagojik metotlara uygun olarak idare ederlerse etsinler, alacakları randıman istenilen faideyi temin edemez. Aile müessesesi günün ihtiyacına uyan bir yuva mıdır? Yüksek fikirlerin ve hislerin kaynağı olabilecek prensiplere uygun mu teşekkül etmiştir? İşte

halledilmesi icap eden mühim meselelerden biri de budur. Hastalığı tedavi etmek için tabibin yapacağı şey hastaya teşhis koymaktır. Eğer aile geri fikirlerin beslendiği bir yuva ise keza aile immoral hislerin inkişafına yol açmış ise bu takdirde çocuk ilk terbiyesini aldığı bu yerde tamamen cemiyete elverişli olmayan bir ruhla yetişecektir. Ve şayet okulda gencin ruhunu değiştirmeye vakit bulamadan onu cemiyetin sinesine atacak olursa menfi ruhlu insanlardan kendimizi kurtaramayız. Şu halde yapılacak iş aile terbiyesine önem vermek ve onu önde bulundurmadır (4 Eylül, 1939: 21-22).

Rehberlik hizmetlerine okul öncesi eğitimden üniversite sonuna dek, eğitimin her düzeyinde gereksinim vardır. Ancak okulun yapısı, niteliği, eğitim düzeyi, koşulları, olanakları, sınırlılıkları, hedefleri gibi yönler dikkate alınarak rehberlik programlarında değişiklik yapılabilir. Bazı hizmet alanlarına kısmen daha çok önem verilebilir, diğer bazı alanlardaki hizmetler sınırlandırılabilir. Önemli olan okulun, kendi kapasitesi ölçüsünde öğrencilerin gelişimi ve uyumuna yönelik olarak sunabileceği hizmetleri iyi organize edebilmesidir (Yeşilyaprak, 2005: 16).

Binbaşıoğlu'na göre ise bu ilkede okul, çeşitli bayram ve okul- aile birliği toplantıları gibi vesilelerle çalışmalarını çevreye yönelmeli, onları çeşitli yönlerden etkilemelidir (Binbaşıoğlu,1977:106). Yeni anlamda okul, yalnızca öğrencilerin okulu değildir. Okul aynı zamanda, çevrenin de okulu olmak zorundadır. Çevrenin her hangi bir sorunu çözümünde okul da rol almalıdır. Okul yaptıklarını çevresine duyurmalı, çevre de sorunlarını okula iletmelidir. Böylece okul- aile ve çevre üçlüsü, çocuğun eğitiminde ortak bir sorumluluk taşımaktadır. Bu kolayca kavranamayan ve kabul edilmeyen bir görüştür. Herkes kendi günlük işlerini yaparak ödevini yaptığını sanır. Oysa özellikle eğitim gibi insanı adeta yeniden yapılama işinde okul kadar aile ve diğer yakın çevre ilgililerinin yardımını gerektirir. Bu düşüncelerle ilk ve orta dereceli okullarımızda ilk kez 1946-1947 öğretim yılında Okul-Aile Birlikleri kurulmuştur. Bu birlikler o zaman büyük bir ilgi ile karşılandı. Hatta Eğitim Bakanlığı tarafından "Okul- Aile Birliği" adıyla yılda 4 kez yayımlanan bir dergide Okul- Aile ile ilgili sorunları içeren yazılar yayımlanmıştır. Her çevrede Okul- Aile Birliği kurulduktan sonra iş bölümü yaparak komiteler oluşturulur. Her komite de bir yıllık program hazırlanır ve uygulanır. Başlangıçta işe her okul büyük bir coşku ile katılmıştır. Kimi okullarımızda çok başarılı olarak uygulanmıştır. Fakat kimi meslektaşlar Okul- Aile Birliklerini okula gelir sağlamada bir araç gibi

kullanmışlardır. Okul- aile ilişkilerinin normal olması da yeterli değildir. Okul çevresinde buluna resmi kuruluşlarla da iyi ilişki kurulmalıdır (Yılmaz ve Üre, 2002: 61-62).

BÖLÜM IV

1936-1942 YILLARI ARASINDA NASIL BİR KİMLİK İNŞA EDİLECEĞİ NOKTASINDA TARTIŞMA KONULARI

4.1.Dergide kullanılan kavramlar çerçevesinde oluşturulan kimlik

Şef: Esasen mevcut bir mefkûreye hizmet ederler yahut da yepyeni mefkûreler etrafında kütleleri toplarlar. Bu insanlar tek cepheli değil, çok cephelidirler. Millî Şef Millî muhabbetin millî hürmetin ve millî itimadın mihrakıdır (4 Eylül,1939: 9). Dergi şefin tanımını böyle yapmakla beraber diğer sayılarda şefin özelliklerine değinilmiştir.

Derginin 10 ve 11. Sayılarında Mustafa Kemal Atatürk'ün Şef sıfatıyla bir konuşmasına yer verilmiştir. “Şef daima yükselen ekonominin mimarıdır” (Orta Yayla, 1937:7) sözleriyle bir yandan yeni bir devlet inşa sürecinde aynı anda ekonomik kalkınmanın da gerekli olduğunu ve bu hedefin de yine şef tarafından gerçekleştirildiğine dergi yer vermiştir. Orta Yaylanın en önemli sayılarından bir diğeri ise 29 Ekim 1938'deki 16. Sayısıdır: “Bu bayram günü kutlanırken İnönü Sakarya, Dumlupınar, Lozan Ulu Şefin bütün dünyaya tanıttığı ve taptığı eşsiz harikalardır. Bu bayram gününde biricik Şefimiz Atatürk'ü anmak ve birbirimizi kutlamalıyız” (Orta Yayla, 1938:6). Buraya kadar açıklananlardan hareketle Şef kavramından yola çıkarak kimlik inşası oluşturma sürecinde bu kişilikte bulunması gereken özellikler idealistlik, çok yönlülük, ekonomik gelişmelerin hazırlayıcısı değildir. Çevre düzenlemesi diye nitelendirilebilecek üst yöneticiler arasındaki değişiklikler İnönü zamanında değişik nedenlerle Atatürk'e ve kendisine karşıt düşükleri için yönetim dışında kalan Kurtuluş Savaşı arkadaşlarını yanına almayı buna karşılık Atatürk'ün yakın çevresindeki karşıtlarını etkisiz duruma sokmaya karar vermiş görünüyordu... Ancak bunu gerçekleştirebilmek için öncelikle Atatürk'ün ölümüyle boşalan CHP genel sanını da alıp partiye egemen olması gerekiyordu. Bu amaçla Parti Olağanüstü Kurultayı yeni başkanını seçmek ve hazırlanan tüzük değişikliğini görüşmek amacıyla 26 Aralık 1938'de toplantıya çağrılmıştı. Yapılan değişiklikle Atatürk partinin **Ebedi Başkan'ı** olarak nitelendirilmiş, İsmet İnönü de **Değişmez Genel Başkan** kabul edilmiştir. 1938'de Bugün gazetesindeki yazısında ilk kez Ali Naci Karaca'nın kullandığı

anlaşılmaktadır: “ Millet Meclisi Atatürk'ten sonra onun eserini en iyi koruyacak devam ettirecek halefini ittifakla seçti. Ve Atatürk'ün en yakın zafer ve inkılap arkadaşı İsmet İnönü'yü en yüksek vazifesi başına getirerek yeni Milli Şef ini tayin etti” (Turan, 1999: 20-21). Derginin ilk çıktığı sayıdan itibaren Şef kavramına yüklenen manalar çeşitlenmiştir. “Ulu” ve “biricik” kavramları adeta onun tek olduğunu ve eşsiz bir insan olduğunu, bu noktada vatana adeta bir ömür adayan bu insanı Orta Yayla (4 Eylül) Dergisi en iyi şekilde anlatmıştır.

4 Eylül dergisinin 18. sayısında Halkevlerinin açılış yıldönümü münasebeti ile bir konuşmaya yer verilmiş “ Bilirsiniz ki büyük Türk Milleti Ebedi Şefin önderliği altında şahlanan bir arslan gibi gerine gerine ayağa kalktı. Başını göklere yükseltip bastığı yerler sarsıldı. Milletler tarihinde daha eşine rastlanmayan bu yüksek kalkınma Türklüğün Tanrısal, köksel bir silkinme ile kendi üstüne çöken kara bulutların arasından bir güneş gibi tekrar doğmuştur” (4 Eylül, 1939:1)

Dergide dikkat çeken diğer bir unsur ise “Milli Şef” unvanının artık İsmet İnönü de kullanılmaya başlanmasıdır. Kuruluş yıldönümü münasebeti ile aynı sayıda “Halk İçin Halkla Beraberiz Biz, Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti Yaşasın Milli Şef İnönü” (4 Eylül, 1939:3) cümleleri bu tespitimizi doğrulamaktadır. İlerleyen sayfalarda ise Türk Milletinin ebedi şeften sonra yerini dolduracak insanı bulmakta hiç zorlanmadığı ve bu konuma en layık kişinin de İsmet İnönü olduğu diğer tespitlerimiz arasındadır. Dergide bir diğer göze çarpan husus özellikle baş kapaklarda artık İsmet İnönü'den Reiscumhurumuz diye bahsedilmesi Milli Şef Unvanı bu yetki ile tam anlamı ile pekişmiş halkın İsmet İnönü'ye bağlılığı arttırılmış dergi de bu noktada önemli bir misyon yüklenmiştir. Ayrıca aynı derginin 16. sayfasında Lozan'da İsmet İnönü'nün başarısına değinilmiş ve Cumhuriyetimizin 16. Yılı münasebeti ile bir parola benimsettirilmeye çalışılmış: “Genç ve dinç Cumhuriyetimiz 16 yaşında Genç Cumhuriyetimizin kalbinde ideal Mustafa Kemal, damarlarındaki enerji Milli ve eşsiz şef İsmet İnönü” (4 Eylül, 1939: 16) denilerek artık şef kavramının İsmet İnönü ile daha da farklı manalar yüklendiği görülmüştür. Derginin 44. Sayısı tamamen İsmet İnönü'ye ayrılmış artık dergide ilerleyen sayılarda şef kavramı tamamen İnönü'ye atfedilmiştir. “Bugün nefes alışımızı şefe borçluyuz, bayrağımızın renginde onu görürüz, o insanüstünde yaratılan bir dehadır ne mutlu ki Türk Milleti'nin başında Milli Şef İnönü bulunuyor”

(4 Eylül,1941:1).Buraya kadar anlatılanlardan hareketle dergi Şef kavramıyla kazandırmak istediği kimlik sevgi, hizmet, samimiyet, sabırlı, neşeli, idealist özelliklerine sahip sade vatandaş yetiştirmektir.

Ergenekon: Ergenekon kavramına Orta Yayla 'da rastlanmamakla beraber 4 Eylül dergisinde daha çok edebi ve tarihsel yıllarda karşımıza çıktığı tespit edilmiştir. 4 Eylül'ün bir diğer sayısında (26. Sayı) ise "Atatürk" adlı bir başlıktaki yazıda ondan şöyle bahsedilmiştir: Anadolu Yaylasında Çankaya sırtlarında ebedî güneşin nurlarıyla bütün yurt yıkandı. Türk Rönesans'ının meydana getirdiği bu güneş ülkemizde sağır gökleri delmek için bacalar yükseldi; rüzgârlarla yarış için çelik kartallar uçtular, ırmakları imrendirmek için demir yolları, dağları, ovaları geçtiler. Bu yeni Ergenekon'da Atatürk çocuğu doğdu. Bu yarı uykudan kalkış, direniş yoktan var olan Atatürk'ün eseridir (4 Eylül, 1939: 6). Bu açıklamalardan hareketle Atatürk tıpkı bu destanlarda kurt gibi Türk milletinin içine düştüğü durumlarda adeta yol gösterici olup var olma yok olma mücadelesinde Türk Milletini adeta sırtlayıp çöken bir Osmanlı ardından yepyeni filizlenen bir Türkiye Cumhuriyeti oluşturmuştur. Bu yeni devletle beraber oluşturulmak istenen kimlik profili Ergenekon kavramından yola çıkarak eski düzeni yıkan devrimci, ekonomik kalkınmayı bağımsızlık sembolü sayan ve bu yolda hızla ilerleme kaydeden çağdaş insan tipidir. İşte bu düşünceyle yola çıkarak derginin de yetiştirmek istediği insanlarda bu özellikleri oluşturmayı amaçlamaktadır.

Halkçılık: 1938'de 12 ve 13 sayılı Orta Yayla dergisinde halkevlerinin fikri borcu olarak halk kütlelerine bildiklerimizi öğretmek olduğunu belirtilmiş ve dergide halkçılık tanımını şöyle bulmuştur: "Halkçı, halk için halkla beraber yürüyen demektir. Halkı hayvan sürüsü gibi sevk ederek devleti idare etmek değil; halkın iştiraki ile halkın ortaklığı ile halkın severek ve bilerek birlikte iş yapması demektir. İşte halkevleri de çalışanların ödevi ereği ve amacıdır" (Orta Yayla, 1938:3). Ayrıca derginin ismi 18. Sayıdan itibaren 4 Eylül olmuş 18. Sayısında halkçılık kavramı Orta Yayla'nın 12 ve 13. Sayısında vurgulanan cümlelere ek olarak halkevlerinin arkadaşlık hevesi ile ısınan çatısı milleti tek tek olmaktan çıkarmaktan cemiyeti kaynaştırmak katılmak bir granit oluşturmaktır (Orta Yayla,1939: 2).

Bu cümlelerden hareketle dergi şahısları tek tek değil bir bütün halinde belli bir amaç doğrultusunda birbirine kenetlenmiş bir toplum ortaya çıkarma

çabasındadır. Derginin 50. Sayısında “Halkevlerinde Öğretim Meselesi” adlı başlıkta “halkevlerinde eğitim ve öğretimin birinci derecede ehemmiyeti haiz bir konu olduğunu bunun da halkçılık prensibine uyarak halkın fikri ve bedeni kabiliyetini inkişaf ettirmek ve onu yurda daha faydalı bir unsur haline getirmek bu kültür müesseselerinin vazifeleri arasındadır”.

(Orta Yayla,1942:5)

Derginin halkçılık kavramı ile oluşturmak istediği kimlik profili, birlikte yaşamaktan zevk alan, bireyden ziyade bütüncüllük anlayışı ile hareket eden yurduna faydalı iyi insan iyi vatandaş olabilmektir.

Devletçilik: Orta Yayla Dergisinin 1. Sayısında “Orta Yayla Dergisi Niçin Çıkıyor?” adlı başlıkta Derginin ana başlıklarından birisi de ekonomik ve finansal yazılardır, Ekonomide de devletçilik benimsenmiştir” (Orta Yayla, 1936:1) denilmiştir. Bu yazılardan hareketle derginin devletçilik kavramı ile vatandaşlarında oluşturmak istediği kimlik tipi ekonomide teşebbüs hürriyetine sahip, Cumhuriyetin altı okundan biri olan ilkeyi sahiplenen siyasi bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıktan da geçtiğinden haberdar olan ekonomisine sahip çıkan kişiler yetiştirmektir.

Ülkü (İdeal, Mefkûre): Orta Yayla'nın ilk sayısında “Orta Yayla Büyük Türk Ulusunun sinesinden doğan Büyük Şefin yarattığı inkılâp ve ulusal rejim ülkülerini yaymak için çıkıyor. Orta Yayla bir ülkü dergisi olduğu için onda her çeşit yazı çıkmayacaktır” (Orta Yayla, 1936:1). Buradan hareketle derginin işlevi de gözler önüne serilmiştir. Dergi Atatürk'ün Millî Kimlik bağlamında bir ulus ortaya çıkarma gayesinde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle ilkeler inkılaplar doğrultusunda bir ulus inşası dergi kanalı ile tamamlanmaya çalışılmıştır. 4 Eylül dergisinde ise Halkevlerinin 7. Yıl Dönümünde yayın komitesi başkanı Cemal Güntekin'in söylevinde “17 milyon gönül şimdi birer halkevi, gözümüzün ferinde ülkümüzün alevi, bu çatının altında odur ışıtan yurdu, bu kültür yapısını onun ülküsü kurdu, bu ülküyle burada bir nesildir işleyen yalnız duygu değil kafadır genişleyen” (4 Eylül, 1939: 4-5) diyerek Türk milletini oluşturan yapının ülkü olduğunu Türk Milletinin bu ortak değerlerden ideallerden doğduğunu dergimiz ispatlamaya çalışmıştır. Dergi 20. Sayısında ise 19 Mayıs'ın yıldönümü münasebeti ile şu cümlelere yer vermiştir: “Yarı sömürge Osmanlı İmparatorluğu'nu ferde kıymet vermeyen bozuk sosyetaesi yerine, cemiyetin yüksek menfaatlerini esas tutan idealist vatandaşlardan müteşekkil

varlık kurduk. Bu varlığı genç omuzlar üstünde yarınlar intikal ettireceğiz” (4 Eylül, 1939:3) Derginin 28. Sayısında ise halkevlerinin ilk açıldığı zamanki gayesinin milleti şuurlu, birbirini anlayan, seven, ideale bağlı bir halk kütlesi halinde teşkilatlandırmak (4 Eylül, 1939:1) olduğundan bahsedilmiştir.

Dergi aslında gelecek nesillerde nasıl bir kimlik inşası oluşturacağını hemen hemen yazılarında dile getirmiştir. Bugün olduğu gibi gelecekte de birlikte yaşama arzusu duyguda düşüncede bir olma ideal gençler yetiştirme, milli şuura sahip, milletini seven sayan nesiller oluşturmak. Özellikle diğer bir tespitimiz de dergi Osmanlıyı sert bir şekilde eleştirmiş, Osmanlının daha çok bütüncül yapıyı koruma çok ulusluluk vasfına sahip olma özelliğinden çıkamadığından bundan dolayı aynı ideal doğrultusunda tek tip vatandaş yetiştirilemediğinden bahsedilmiştir. Cumhuriyetin daha çok ferde önem vermesi gençlerin tek bir ideal ülkü doğrultusunda yetiştirilmesi bu kavramın milli kimliği inşa etme yönünde ne kadar önemli olduğunu bize gösterir.

İhtilâl: Derginin 4 ve 5. Sayılarında ise İsmet İnönü'nün“ Büyük Şef Atatürk” adlı yazısında Atatürk için; “Bir harp ve ihtilalin ortasında bir milletin işleri, bir meclisin yardımı ile yürütmek kolay bir iş değildir” (Orta yayla, 1937:3) diyerek Atatürk'ün yaptıklarının herkesin başarabileceği bir durum olmadığını ifade etmiştir.4 Eylül'ün 20. Sayısında ise “19 Mayıs” başlıklı yazıda “ Mukaddes Türk ihtilalinin başladı, öldü zannedilen büyük Türk ulusu ayağa kalktı. Tek bir vücut gibi Ebedi Atasının arkasında zaferden zafere koştu (Orta yayla, 1939:3). Derginin vurgulamak istediği şey bu ihtilalin baş aktörünün Atatürk olduğu ve milleti de arkasına alarak bu halk hareketini başarıyla tamamladığıdır. Atatürk'ün ölümünden sonra dergi 26. Sayısında “Büyük Kayıp” başlığına yer vermiş “Atamız gözü arkada kalan ölümlerden değildir. Düşündüklerini yaptı. Eserlerini bizzat gördü. Ve çok müsterih öldü. Bin bir çeşit zorluklarla yarattığı Cumhuriyet ulusunun gönlünde ölümsüzleşti ve bir gençlik yetiştirdi ki yeni Türk ihtilalinin eseridir. Aynı sayıda yine Atatürk'ten şöyle bahsedilmiştir: “İhtilâlin ve İnkılâbın projelerini çizen bir kafa ise; İsmet İnönü bu projeleri en iyi anlayan ve en mükemmel realize eden çelik koldur” (4 Eylül,1939:5)

Bunlardan hareketle ihtilâlin gayesi olan bir halk hareketi olduğu herkesin başarabileceği bir durum olmadığı açıklanarak derginin istediği kişilik tipi düşünen, düşündüğünü harekete geçirebilen, ne istediğini bilen bilinçli şuurlu gençler yetiştirmektir.

Demokrasi: Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Halkevleri” başlıklı yazıda halkevlerinin işlevlerinden bahsedilmiş ve “evlerde demokrasi esasları en geniş anlamı ile yürümekte olduğu bu çatının altında çalışanlar arasında derin içtenlik ve arkadaşlık duyguları beslenir, herkese bir şekilde davranılır, merasime ve ayrıcalığa yer verilmez. (Orta Yayla, 1936:1) Derginin aynı anda çıkan 4 ve 5. Sayılarında ise bu kavram “Bizde Çocuk Meselesi” başlıklı yazıda ele alınmış; “çocuğun hayat içinde hatırı sayılır bir varlık oluşu bizde cumhuriyetle başlar. Çocuğu yetiştirmek yolunda hazırlanmış, plânlı hareketler her husustaki ilerlemeleri temin edecek. Dün hayli geri idik. Fakat Türk demokrasisinin temeli atıldıktan sonra çocuk meselesi ciddi inceleme ve uğraşma söz konusu oldu ve böylece Türk devrimi için hazırlanması gereken unsurun çocuk olduğu anlaşıldı (Orta yayla, 1937: 20).

Orta yaylanın yine aynı dergi altında çıkan 8 ve 9. sayılarında ise Cumhuriyetimizin 14. yılı şerefine Fikri Gürsel’in yazdığı yazıda “Büyük Türk Milleti demokrasinin vazii olmak şerefi ile mübahidir. Demokrasi bir hakikattir, bir kuvvettir ve nihaî bir zaferdir. Bizim için demokrasi ve cumhuriyet bir mağlubiyetin intikamı, ölümden kurtuluşun hatırası, istiklâlin, halâsın, namus ve şerefimizle yaşamanın bir remzidir (Orta yayla,1937: 2-3). Demokrasi kavramından hareketle derginin temel prensibinin halkın egemenliğini savunan, eşitlik ayrıcalığa yer vermeyen içten samimi birlik ve beraberliğe önem veren kimlik tipi karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca diğer bir tespitimiz ise bu kavramın yerleşmesi için derginin çocuk eğitime önem vermesi temelden demokrasi eğitiminin verilmesi için çalışmalara ağırlık vermesidir. Böylece çekirdekten milli iradeye önem veren temel hak ve özgürlükleri benimseyen nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Lâiklik: Orta yayla dergisinin 1. Sayısında “ inkılabımızın doğurduğu ulusal Halkevleri Cumhuriyetçi, halkçı, lâik, devrimci, devletçi ülküleri çalışma alanında bu kurumun ana prensipleridir” denmiştir (Orta yayla, 1936:1). Orta Yayla Dergisi’nin

3. Sayısında ise “İçinde şüphesi bulunan her Türk bilmelidir ki Türk olmak, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, halkçı, devletçi, lâik ve inkılapçı olmak demektir” denmiştir.(Orta Yayla, 1937: 20) Lâiklik kavramından hareketle derginin oluşturmaya çalıştığı altı okun tamamlayıcısı olan ve Atatürk’ün dediği gibi temel ve vazgeçilemez ilkelerden biri olan din ve vicdan özgürlüğüne saygılı kimlik tipi ortaya çıkarmaktır.

Kuvayı Milliye: Kuvayı Milliye kavramına Orta yayla Dergisinin hiçbir sayısında rastlanmamakla beraber 4 Eylül Dergisinin sadece 2 sayısında rastlanmıştır. 4 Eylül’ün 24. Sayısında “Erzurum ve Sivas Kongreleri (Tarihin ender ve en büyük eserleri)”başlıklı yazıda “Kuvayı Milliye’yi amil ve İrade-i Milliye’yi hâkim kılmak esastır” (4 Eylül,1939:9) denmiş, Milli Mücadele döneminde bu milis kuvvetlerin işgallere karşı aktifleştirilmesi amaçlanmıştır. 4 Eylül’ün 31. Sayısında ise dergi bu kavramı farklı bir isimle adlandırmış, “Kıymetli ve karakteri herkesçe bilhassa düşmanlar tarafından anlaşılmış olan bir generalden millî gerillayı yok etme vazifesi isteniyor” (4 Eylül, 1940:2) Buraya kadar yazılanlardan hareketle Kuvayı Milliye kavramının dergide oluşturmak istediği kimlik vatanını çok seven yeri geldiğinde canı pahasına topyekûn düşmana karşı direnebilecek cesaretli vatandaş kimliğidir.

Millet (Özgen) ve Milliyetçilik: Orta Yayla dergisinin 3. Sayısında “Teşkilat-ı Esasiye Kanununun değişen 2. Maddesi” Türklük ve medeniyet tarihi adına yazdıran büyük insanın her yaptığı ve her işaretinin doğruluğuna Türk Milleti’nin kat’i ve sarsılmaz bir imanı vardır. Atatürk yolundan sapacak olanlar aynı zamanda milletin öz dileklerinden uzaklaşmış ve millete fenalık etmiş bulunacaklarından bunların önüne geçmek ve CHP’nin umdelerinden 5 esası adeta tescil etmeğe millete faydeli ve zaruri görmüştür”. Aynı sayının bir başka sayfasında “ İçinde şüphesi bulunan her Türk de bilmelidir ki Türk olmak Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâik ve İnkılapçı olmaktır” (Ortayayla,1937: 19-20)

Derginin ilerleyen sayılarında artık millet kavramı ulus kavramı ile beraber kullanılmaya başlanmıştır. “Ulusal Ekonomi Haftasının Açılış Gününde Cemal Gültekin tarafından verilen söylev ”de Türk Milleti (ulus) sarayın bir eğlencesiyle hilafet sevdasının hicaz yollarına döşettiği demir parçalarına akıp giden bu yabancı

paralarını kara sapanın üzerinde iki büküm olarak çoluk çocuğu ile birlikte ödemeye zorlamıştır. Yüce Türk Ulusu İnönü ve Sakarya’da yalnız siyasal erkinliğini değil uzun yüzyıl yaşamak zorunda kaldığı ekonomik istiklalini de kazanmak ve pekiştirmek için savaştı (Orta Yayla, 1937: 6). Derginin 24. Sayısında “4 Eylül” başlıklı yazıda “ Halkevlerimiz dergiler, broşürler gibi bol ışıklı eserlerle güzel bir yayma ve yaratma yolu tutmuş bulunuyor. Azlık fakat heyecanlı bir kadro ile çıkarılan bu mecmuaların en karakteristik yönü “mahallilik” dir. Çünkü milliyetçilik ve inkılapçılık görüşleri ile bu dergilerin hemen hepsi de kendi muhitlerinin aynası olmaya çalışıyor, yaprakları arasında o muhitlerin dünü, bugünü ve yarını yaşıyor” (4 Eylül,1939:6). Bu yazılanlardan hareketle derginin vatandaşlarda oluşturmak istediği kimlik daha çok soy birlikteliğine inanan birliktelik değişmeyiciliğe inanan aynı tarihi yaşamaktan zevk alan aynı coğrafyada yaşamaktan gurur duyan kıymet bilen kuvvetli vicdanlı insancıl ama geleceği emniyet almaya çalışan korkusuz, siyasi bağımsızlığa düşkün esareti kabul etmeyen kişiliktir.

Turancılık (Pantürkizm): Orta Yayla Dergisi’nin 4 ve 5. Sayılarında “ Büyük Şef Atatürk” adlı yazısı İsmet İnönü Mustafa Kemal Atatürk’ten bahsetmiştir: “Zaferden sonra da Atatürk milli tezine sadık kalabilmek ve millî hudutlarına münhasır bir Türkiye siyaseti sonraları da gütmek ancak Atatürk kadar büyük bir insandan beklenecek bir iştir. Bu görüş bizi birçok yanlıştan korumuş ve takip edilecek doğru yolu göstermiştir. Panislamizm ve Panturanizm siyasetlerini tamamı ile reddettik. Düşmanımız olmayan memleketlerle her biri sağlam ve samimi bir dostluğa sağlam bir siyasete girişmek bizim için tabii bir siyaset hali almıştır (Orta Yayla,1937:6). Bu yazılanlardan hareketle derginin Turancılık fikrini savunan ama fikirde edebiyatta daha çok kültürel manada kullanan kimlik tipi üzerinde durmuştur. Orta Yayla- 4 Eylül siyaseten bu fikrin pek kullanılmasından yana değildir. Türkçülüğü övünç kaynağı olarak kullanan milli şuura sahip fakat bunu siyasete bulaştırmadan bir ideoloji şeklinde yaşayan sağlam ve samimi dostluklar kuran kimlik tipi hedeflemektedir.

Kemalizm: Orta Yayla dergisinin 1936’da çıkan ilk sayısında “ İnkılâbın Psikolojik Anlamı” adlı başlığında Kemalizm rejimini Cumhuriyeti ne müthiş hayat ve ölüm kavgaları cidali sayesinde kazandığımızı unutmazsak, geçirdiğimiz korkunç

imtihanları hatırlayarak nail olduğumuz nimeti takdir edersek mevcudiyetimiz mutlak bir hakikat kıymeti ile yükselecektir (Orta Yayla, 1936: 4).

Ayrıca 8 ve 9. Sayılarında “ Ticari, İktisadî, Sınaî alandaki zaferlerimiz” adlı başlıklı yazıda Kemalizm davası Türk İstiklâli ve Türk Milleti’nin milletler ailesi içinde layık olduğu yüksek mevkiye çıkarılması davasıdır. Bu davanın en belli başlı davası da sanayileşmektir. Milli kültürün ve millî hayatın yükselmesi, memleketin iktisaden kalkınmasına ve teşkilatlanmasına bağlıdır (Orta Yayla, 1937: 12). Atatürk’ün ölümünden sonra yayınlanmaya başlayan 4 Eylül dergisinin 21.sayısında “ Kemalist Türkiye’nin Sağlık Durumu” başlıklı yazıda Kemalist Türkiye yalnız sağlık işlerinde değil, siyasi, ziraî ve kültürel cephelerde de aynı kalkınmayı yaptı ve istenilen amaca ulaştı (4 Eylül,1939: 11).Yine bu açıklamalarımızı teyit eden bir diğer sayıda ise “Cumhuriyet İnkılâbımız” adlı başlıklı yazıda Kemalist prensiplerle yepyeni bir cemiyet kuruldu. Bu yeni ve şuurlu yapıda bütün cepheleri on altı yıl içinde yükseldi. İşte yeni bir siyaset, yeni bir iktisat, yeni bir hukuk, yeni bir ahlâk, yeni bir estetik kısacası yeni bir hayattır. Bu yeni hayat, yeni bir görüş, yeni bir düşünüş, yeni bir yaşayıştır (4 Eylül,1939:3). Kemalizm dergimizin en çok üzerinde durduğu ve çok geniş bir perspektiften incelenmesi gereken bir kavramdır. Özellikle 1931’den sonra netleşmeye başlayan bu kavramdan sıkça bahsedilmesi derginin okuyucuları başta olmak üzere bir kimlik arayışı içinde olduğunun en açık kanıtıdır. Kemalist bir kişi sadece devrimlere sahip çıkan milliyetçi bir kişi demek değildir, altı okun bütün kavramlarına sahip olan hem düşüncede hem çağdaşlaşmada aynı hedef doğrultusunda çalışan, milli, akılcı, insani değerlere sahip, insan onurunu her şeyin üstünde tutan, bir gruba ya da bir sınıfa asla ait olmayan sadece Türk ulusuna hizmet etmeye kendini adanmış, her alanda muasırlaşmayı çağdaşlaşmayı hedefleyen tek cepheli değil çok cepheli kimlik tipidir.

Pozitivizm: Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Suçlu İnsan” adlı başlıklı yazıda “Bir insan niçin sosyal nizama aykırı hareketler yapar, suç sayılan şeyleri işler? Bu hususlardaki amiller nelerdir? Her şeyden evvel bu sorulara karşılık vermek icap eder. Zira hastalık teşhis edildikten sonra onu iyi etmek için kullanılacak ilaçların, alınacak tedbirlerin tayini daha kolay olur. Bu alanda gerek klasik mektebi gerekse yeni mektebi (Ecole Pozitiviste) müntesipleri pek çok çalışmışlar, ortaya birçok teoriler koymuşlardır. Pozitiviste okulun metodu ise müşahede ve tecrübedir.

Klasik mektebin aksine olarak suçu mücerret bir şekilde gözden geçirmez. Herhangi bir hadise dolayısıyla huzuruna gelen suçluyu uzun bir müşahedeye tabi tutar (Orta Yayla, 1936: 7). Dergide yazılanlardan hareketle derginin pozitivism kavramından hareketle ortaya çıkarmak istediği kimlik somut, gözleme dayalı gerçeği arayan müşahade ve tecrübeye önem veren olayları olduğu gibi kabullenmeyen bilime, deneye ve gözleme önem veren aydınlanmacı ve bu felsefesini eğitime taşıyacak yeni nesilleri de bu mantıkla yetiştirecek ileride bizi modernliğe götürececek kişilikler ortaya çıkarmaktır.

Realizm (Realite): Orta Yayla dergisinin ilk 17 sayısında bu kavrama rastlanmamıştır. Fakat 4 Eylül dergisinde bu kavrama rastlanmıştır. 23. Sayıda “30 Ağustos 1922”adlı başlıklı yazıda “ Yunanistan zahiren Megalo İdeayı hakikatte Türklüğün imhası projesini realize emeli ile 15 Mayıs 1919 da İzmir’i işgal etmiştir. (4 Eylül, 1939:1) Yine 4 Eylül Dergisinin 26. Sayısında “Bir Millet Yaratan ve Şef Kemal Atatürk” adlı başlıklı yazıda “ihtilalin ve inkılabın projelerini çizen bir kafa ise, İsmet İnönü bu projeyi en iyi anlayan ve en mükemmel realize eden çelik koldur” (4 Eylül, 1939: 11) 4 Eylül’ün 38. Sayısında ise “Ekonomi Haftamız” adlı başlıklı yazıda “ Hiç şüphesiz ki Balkanların ve yakın şarkın en istikrarlı devleti Türkiye Cumhuriyeti’dir. Buna rağmen egoist bir arzunun esiri olan realiteyi görmekten aciz olan garp idare adamları Türkiye’yi kaçırılmış bir avantaj olarak görmekte onu tekrar ele geçirmek arzusu içlerinde kıvılcımlanmaktadır. Hiç şüphe yok ki bunu varlığımızı emanet ettiğimiz bugünkü büyüklerimiz ve Atatürk entelektüel gençleri çok iyi idrak etmişlerdir (4 Eylül,1940: 14).

4 Eylül’ün 50. Sayısında ise Halkevlerinde Nasıl Çalışalım? Başlıklı yazıda yine realizm kavramına değinilmiştir. “Realite olup bitenlerle baş başa kalmış olarak kavramaya çalışalım. Dava büyük, mefkûre aydın, hız ve iman yerinde fakat iş istenilen randımanda değildir. O halde nasıl çalışalım? Çalışmak için her vatandaşa manevi mabetten gelen ses ve vahiy gibi gelmeli, her yurttaş her türlü şahsi işini terk edip vatan ve millet davasına girişilir gibi koşmalıdır” (4 Eylül,1942:4). Bu yazılanlardan hareketle derginin Realizm kavramı ile oluşturmak istediği kimlik somut gerçekçi aydın idealist davası uğruna çalışan hızlı vatan ve millet aşkı her şeyin üzerinde tutarak kendisini milletine adanmış vatandaş tipidir.

Misak-ı Milli: 4 Eylül Dergisi'nin ilk kez çıkan 17. Sayısında Misak-ı Milli kavramından bahsedilmiştir. “ Dergimizin Adı” başlıklı yazıda Orta Yayla Dergisine gelince Büyük Kongrenin toplanması Millî Misak'ın karar altına alınması, Türkiye Cumhuriyeti hudutlarının çizilmesi gibi istiklâlimizi gökleştiren Cumhuriyet tarihimizin temellerini atan; 4 Eylül 1919 gibi tarihsel ve devrimsel bir adımımız... Şan ve şeref dolu, bir sembolümüz olmasaydı Orta Yayla adını bırakamazdık. 4 Eylül'ü benimsemek, onun tarihini onun adını her vesile ile anmak yaşatmak gökleştirmek kültür kaynağı olan halkevimizin başta gelen bir ödevi olduğuna göre; bu kutsal adı dergimizin başına geçirdik (4 Eylül, 1938:1).

4 Eylül'ün son zamanlarında aynı anda çıkan 46 ve 47. Sayılarında Behram Atay'ın “4 Eylül” adlı başlıklı yazıda Misak-ı Milli'den aşağıdaki cümlelerde bahsedilmiştir: Her şey yıkılmış... Sulta bir hiç haline gelmiş... Tarihin büyük bir devleti yıkılmış, parçalanmış... 4 Eylül 1919 yeni devletin kuruluşunu ve Millî Misak'ın tespit ve tarsinini ifade eden bir gün... Öyle bir günkü bir tarih bitiyor, bir tarih başlıyor... Bu bakımdan Sivas Türk tarihinin beşiğidir. Bu beşikte büyütülen fikir, kurtuluş ve kuruluş hamlesinin çerçevelemiş ve ebedileştirilmiş eseridir. Mustafa Kemal bir semboldü, Atatürk onun tamamıdır. Bu tam varlığın anası da Sivas Kongresi'dir (4 Eylül, 1941:1941). Derginin bu kavramla oluşturmak istediği kimlik istiklâlimizin adeta sembolü olan bağımsızlık andımız programımız olan Misak-ı Milli kavramından hareketle milletin iradesine önem vermiş fikren, kalben bağımsızlık duygusunda taviz vermeyen demokratik vatandaş kimliğidir.

Terakki (İlerlemecilik- Progressivism): Orta Yayla dergisinin aynı anda çıkan 4 ve 5. Sayılarında “Büyük Şef Atatürk Yazan: İsmet İnönü” başlıklı yazıda Herkes büyük önderin büyüklüğünü yeniden idrak eder ve şu hakikati bir kere daha kavrar ki, ona inanmak yurdun kurtuluşuna, terakkisine inanmak demektir. (Orta Yayla, 1937: 4) Yine derginin 16. Sayısında “Cumhuriyetimizin Evrensel Değeri” başlıklı yazıda “ Her hareket beynelmilel akislere yol açan Türk tarihinde bir mucize tesiri bırakan bu millet ve beşeriyet inkılâbının zirvesi ATATÜRK'TÜR. Bugünün mütefekkeri, yarının filozofu, müverrihi bu zirveye bakmadıkça dün ile bugünü birleştiren bağı ne şarka tekâmül ve terakki ümidi, ne garbe sulh ve muvazene istinat kâh olan hamlenin ruhunu tanıyamayacaktır (Orta Yayla, 1938: 9). Bu yazılardan hareketle Terakki kavramını derginin kullanarak ulaşmak istediği kimlik akılcı,

bilimsel bilgiye önem veren sabitliğe durağanlığa tahammülü olmayan sürekli kendini geliştirme potansiyelinde olan değişime açık demokrasiyi yaşatma idealine sahip dogmatik olmayan canlı, dinamik, özgürlüğüne düşkün, sorumluluk alan ve bunun bilincine sahip, hoşgörülü verimli bir vatandaş kişiliği ortaya çıkarmaktır.

Rönesans: 4 Eylül dergisinin 20. Sayısında ise Feyzi Kutlu Kalkancı'nın "19 Mayıs" adlı başlıklı yazısında " Bugün Türk mucizesi adıyla anılan Türk inkılâbının Türk Rönesans'ının başladığı gündür (4 Eylül, 1939: 3). Biz Rönesans'ın genel tanımını 15 ve 16. Yıllarda İtalya'da başlayan bilim, sanat, fikir, edebiyat alanında yenilikler diye genellikle veririz. İşte bu noktada dergi de 19 Mayıs gününü adeta Türkiye Cumhuriyeti için yeniden doğuş olarak kabul etmektedir. Zaten Türk İnkılâbı adeta bir fikir, ideoloji inkılâbıdır. Yine 4 Eylül dergisinin 22. Sayısında "Milletimizin Şanına Layık Bir Sulh Lozan Sulhu" başlıklı yazıda " Lozan Konferansı ile bir harbe değil fakat bir devre son vermek istiyorduk. Millî tarihimizde bir dönüm noktası olacaktı. Bu sulh Türk orta zamanı kapanacak, millî Rönesans başlayacaktı. Millî devlet; siyasal, ekonomik, kültürel bütün kayıtları parçalayacak ve Avrupa Devletleri sistemine 1. Sınıf bir devlet olarak girmek azminde idi" (4 Eylül, 1939: 2).

Derginin 26. Sayısında "Büyük Kayıp" başlıklı yazıda "Anadolu yaylasında Çankaya sırtlarındaki ebedî güneşin nurları ile bütün yurt yıkandı. Türk Rönesans'ının meydana getirdiği bu güneş ülkesinde sağır gökleri de delmek için bacalar yükseldi; rüzgârlar yarış için çelik kartallar uçtular; ırmakları imrendirmek için demir yolları, dağları ovaları geçtiler. Bu yeni Ergenekon'da Atatürk çocuğu doğdu. (4 Eylül, 1939: 6) Derginin 30. Sayısında "23 Nisan" başlıklı yazıda " 23 Nisan bu mutlu gün büyük Türk ihtilâlinin teşkilatlandığı gün. Türk Rönesans'ı 23 Nisanla başlar. Onun için 23 Nisan Türk tarihinde bir dönüm noktasının adıdır (4 Eylül, 1940:3).

4 Eylül Dergisi Rönesans kavramını kullanarak bu kavramdan hareketle oluşturmak istediği kimlik bilim, sanat, kültür edebiyattan anlayan aydınlanmacı hümanizmayı hayatının merkezine alan eskiyi keşfedip ikinci adımında eskiden dersler çıkarıp, muasır medeniyet seviyesine çıkma gayesi olan entelektüel, insana önem veren ölçülü, sade tabilik vasıflarına sahip vatandaş yetiştirmektir.

İstiklâl: Orta Yayla dergisinin 1. Sayısından itibaren İstiklâl kavramına yoğun bir şekilde yer verildiği tespit edilmiştir. “ İnkılâp ve istiklâl dâhili ve harici istismar ve istila tehlikelerinin ulusal bedenimizden yırtılıp, sıyrılması demektir (Orta Yayla,1936: 4). Derginin aynı anda çıkan 4. Ve 5. Sayılarında ise “Sivas Halkevinde” adlı başlıklı yazıda Sivas Halkevinin kültür direktörü ve yayın kolu başkanı Cemal Gültekin’in Dil Bayramı münasebeti ile verdiği konferansta bu kavrama yer verilmiştir. “ Bugün 5. Dil Bayramıdır. Ulusal tarihimize İstiklâl Mücadelesi denilen büyük savaşın başlangıcından bugüne kadar yazılıp gelen; her sayfası başlı başına koskoca bir devir yaratmaya kâfi gelen İnkılâp tarihimizin başladığı günden bugüne kadar önüne çıkan bütün engelleri devirmiş, asırların aşamadığı sert ve yalçın dorukları aşmış; en kötü düşünenleri bile kara düşüncelerini silmiş, süpürmüş. Türk dünyasını çağdaş ulusları ve devletleri kısıktırarak, hayranlıklar içinde bırakacak bir soysallığa erişirmiştir (Orta Yayla, 1937:8).

Orta Yayla’nın 8 ve 9.sayılarında “Ticari, İktisadî, Sinaî Zaferlerimiz” adlı bir başlığında ise; “Kemalizm davası, Türk İstiklâli ve Türk Milleti’nin milletler ailesi içinde layık olduğu yüksek mevkiye çıkarılma davasıdır” (Orta Yayla, 1937: 12).

Derginin 10 ve 11. Sayılarında ise “Ulusal Ekonomi Haftasının Açılış Gününde” başlıklı yazıda “ Türk ülkesi üzerine bir karabulut gibi çökmüş olan sömürge siyasasına son veren bu savaşta en büyük utkusunun zevkini bugün yurdumuzun dört bir yanında kurulmuş olan fabrikaların göklere yükselen dumanlarını seyrederken tadıyoruz. Türkün ekonomik istiklâlini, ekonomik varlığını göklere duyurmaya çalışan bu bacaların sayısı; içimizde derin bir acı, gözlerimizde hasretinin yaşları dolu olarak onu beklediğimiz günler kadar çoktur” (Orta Yayla, 1937: 6). 4 Eylül dergisinin 20. Sayısında “19 Mayıs” adlı başlıklı yazıda “ Vatan parçalanmış, düşmanlar onu yok etmeye uğraşırken Anadolu’nun hür dağları üstünde Mustafa Kemal’in asil sesi dalga dalga aksi sedalar halinde sınırlardan sınırlara ulaştı. Ya istiklâl ya ölüm! Parolası bir şimşek gibi göklerin ebedî boşluğunu dalgalandırdı ve titretti” (4 Eylül, 1939:3). Yine istiklâl kavramına derginin 24. Sayısında “4 Eylül Sivas’ın En Mutlu Günü” adlı başlıkta rastlanmaktadır. “ 4 Eylül bütün Türklük için bir hız ve güven günüdür. Türkün Makûs talihini yenen kuvvet ilk kaynağını buradan aldı. Bugünkü varlığımızın temeli bu gündür. Köylü kadınların kağnılarını cepheye cephe taşıırken şehirlî kadınlarımız da orduya giyecek

hazırlamakla meşguldüler. Zaten istiklâl savaşımızın en büyük hususiyetlerinden birisi de onda kadın, erkek bütün bir ulusun her türlü maddi, manevi güçlerinin birleşmiş bulunması değil midir? (4 Eylül, 1939: 2) 4 Eylül dergisinin 26. Sayısında “Bir Millet Yaratan ve Medeniyet Kuran Şef” adlı başlıklı yazıda “ Atatürk istiyordu ki askeri ve siyasî zaferlerle istiklâlini ve hürriyetini temin ettiği Türk milletine kültür istiklâlini de kazandırdı. 1924 senesini Türk reformunun başı yaptı. İnkılâp davasında tüm kuvvetleri etrafında topladı. Kendisini her harekâtı mihrakı oldu. Yeni bir millet ve yeni bir medeniyet yarattı (4 Eylül, 1939: 13). Derginin 36. Sayısında ise “Başvekilimizin Cumhuriyetin 17. Yıl dönümü Açılış Nutku (Dr. Refik Saydam)” adlı başlıklı yazısında “ Dünya ahvalinin, gittikçe artan vehameti karşısında Türk Milletinin gösterdiği olgun ve asil birlik sükûn ve vakar, istiklâl ve şeref aşkı bugüne kadar olduğu gibi buradan sonra da en büyük emniyet silahımızdır, Bu güvenle istikbale bakıyoruz” (4 Eylül, 1940: 2).

Derginin 44. Sayısında “Yolumuz” adlı yazıda “ Kalplerimizde İstiklâl bir din kutsiyeti taşımaktadır. Verdiğimiz sözü tutabilmek için koca imparatorluğu yok ettik. İstiklâl ordularını durdurabilmek, istiklâle kavuşmak için Anadolu yaylasının çatlak toprağını kanımızla yoğurduk. İstiklâl ve hürriyete âşık bir milletiz. Sulh ve istiklâl politikamıza sadık yolumuzda yürürken varlığını ülkülerimize armağan ettik. Muvaffakiyetlerimizin verdiği rahatlıkla yolumuza devam edeceğiz” (4 Eylül, 1941: 2). Orta Yayla - 4 Eylül Dergisi'nin İstiklâl kavramına önem verdiği ve konularda yer verdiği tespit edilmiştir. Başlangıçta Milli Mücadeleye dayanan Türk milletini yüksek mevkilere çıkarma idealinde olan Kemalizm davasını devletin bekası için çalışan kararlı, vatanı gerekirse kanyla yoğurabilecek hürriyete âşık kimlik tipidir.

Reform: 4 Eylül dergisinin 26. Sayısında “Bir Millet Yaratan ve Bir Medeniyet Kuran Şef Kemal Atatürk” adlı başlıklı yazıda Reform kavramına şöyle rastlanmıştır: “Atatürk istiyordu ki askeri ve siyasî zaferlerle istiklâlini ve hürriyetini temin ettiği Türk Milletine kültür istiklâlini de kazandırdı. 1924 senesini Türk Reformunun başı yaptı” (4 Eylül, 1939: 13) Buradan da anlaşıldığı üzere dergi 1924 yılını milat olarak kabul ediyor. Özellikle Halifeliğin Kaldırılması, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Osmanlı Hanedanının yurt dışına çıkarılması gelişmeleri daha çok bu kavramın altında yatan Lâiklik ilkesi ile yakından alakalıdır. Çünkü 15 ve 17. Yüzyıl boyunca Avrupa'yı derinden etkileye Katolik kilisesine karşı yapılmış dinsel hareket

olan Reform 'un öncüsü olan Martin Luther'in savunduğu temel görüş Tanrı ile kul arasına kimsenin girmemesi idi. Tabii ki İncilin milli dillere çevrilmesi de herkesin kendi kaynağını kendi okuması diğer bir gelişme arasındadır. Bu kavramdan hareketle yapılan devrimler neticesinde derginin ulaşmak istediği kimlik kişisel ve vicdani kanaatlerini hiçbir kuruma ya da kişiye mal etmeyen, din ve vicdan özgürlüğüne sahip, dogmatik olmama, akılcı, çağdaş, bilimselliği bir yaşam tarzı olarak benimseyen vatandaş tipidir.

Sebat: Tasarlanan amaca yetişmeden önce asla durmamak için gereken enerjiyi kendinde bulmaya yardım eden bir mevhıbedir. (Orta Yayla, 1936: 23)Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Şans” adlı başlıklı yazıda “Başlanılan bir işi başarabilmek için şanstın önce, muvaffakiyet esasları olarak şunlar gösterilir:

- 1) İrade (İstek)
- 2) Sebat (Direnmek)
- 3) İntizam
- 4) Takip

“Sebat yapılacak bir işi bitirmek veya gözetilen amaca varmak için yapılması gerekli olan işleri yapma isteğidir” (Orta Yayla, 1936: 23-24). Derginin bu kavramdan hareketle oluşturmak istediği kimlik sözünden kararından dönmeyen, başladığı bir işi sonuna kadar sürdüren, güçlülere ve engellere yılmadan direnebilen istikrarlı kişilik tipi oluşturmaktır.

İntizam: Bütçede olduğu gibi, diğer işlerin sevk ve idaresinde iyi bir muvazenenin kilidi, daha doğrusu hayati muvaffakiyet sırlarının en başta gelenidir. (Orta Yayla, 1936: 24) Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Şans” adlı başlıklı yazıda İntizam fikri ile şu cümlelere yer verilmiştir: “İntizam kanununa uyan kimseler ev idaresinde, bütçelerini tanzim ve tatbiki yorganlarına göre ayaklarını yatmayı bildikleri için az para ile müreffeh yaşayabilirler. İntizam fikri olmadan yapılan işler, tatsız, sevimsiz sürprizlere çığır açmaktan geri kalamazlar. Neşeli ve asude bir hayat intizam esaslı şarttır. İntizam fikrini bütünlemek için ona takip fikrini de eklemeliyiz. Takip fikri; yapılmasına karar verilen bir işi, sonuna kadar kovalayarak bitirmek ve her şeyi mevsiminde yapma kabiliyetidir (Orta Yayla, 1936: 24).

Derginin bu kavramdan hareketle oluşturmak istediği kimlik düzenli, yerli yerinde tertipli muntazam nizami olan vatandaş tipidir.

4.2 Dergide ismi geçen ve tarihe yön veren şahsiyetler etrafında oluşturulan kimlik

Auguste Comte: Auguste Comte, 19 Ocak 1789'da Montpellier'de doğdu. Okul hayatının ilk yıllarını şehir kolejinde geçirdi. Boş zamanlarında felsefi eserleri okuyordu (Levey ve Bruhl, 1970: 271). İlerleyen zamanlarda hayatını temin için bir taraftan hususi matematik dersleri veren Comte felsefi hazırlığa başlamıştır. Comte, insanlık tarihi, avamî astronomi alanında dersler verdi. Comte, Avrupa cemiyetleri için düşündüğü insanlığın merkezini Paris'te tasarladı. Fakat böyle bir şey gerçekleşmedi. Ölümünden sonra Paris şehri onun namına bir büst dikti ve abidenin üstüne başkası için yaşamak, nizam ve terakki, aile, vatan, insanlık gibi kavramlar yazıldı. (Levey ve Bruhl, 1970:274) Orta Yayla dergisinde Auguste Comte ile ilgili bir bilgiye rastlanmazken 4 Eylül dergisinin 41. Sayısında "Hümanizma ve Biz" adlı başlıklı yazıda "Hümanizma bir bakıma yani Auguste Comte 'un ortaya attığı insanîyetçiliktir. Hümanizmayı bir kalkan gibi kullanarak çarpık ideolojilerine çalışanların bizden olmadıklarına inanmak lazımdır" (4 Eylül, 1941:4) şeklinde bahsedilmiştir.

Auguste Comte, merkeze insanı alan ve insana önem veren bir anlayış sergilemektedir. Bu insanîyetçilikten kasıt insanın yeteneklerini araştırması ve bu yeteneklerini ileri bir insanlık için geliştirme amacı gütmesidir. Rönesans hümanizması öncelikle dinsel bir hareketle çıktı. Yani insanı ve dünyayı ikinci plana atan bir Hristiyan ahlakı. Fakat yavaş yavaş katı din anlayışının yerine Auguste Comte "insanlık dini" kavramını geliştirdi insanın vazgeçilmez bir değer olduğunu benimsemiştir. Dergi de bu düşüncelerden hareketle insana değer veren bir kişilik yapısının oluşmasına katkı sağlamıştır diyebiliriz.

Aristo: Yunan düşünür Stagira'da (Makedonya'da) doğdu.18 yaşında Atina'ya giderek Platon'un öğrencisi oldu ve 20 yıl süreyle onun akademisinde okudu. Platonun ölümünden sonra M.Ö 347 yılında Assos'a ve 3 yıl sonra da Lesbos'a yerleşti. Makedonyalı Büyük İskender'in hocası oldu. (M.Ö 343) M.Ö 335'te Atina'ya döndü ve Liseyi kurdu (Lykeion) Bu okul aynı zamanda Peri patetik

Okul olarak da bilinir. Bu ad, Aristoteles'in derslerini yürüyerek anlattığı için gezinmek anlamında Eski Yunanca peripatos sözcüğünden kaynaklanır. Aristoteles bilimleri 3 öbekte toplar; Kuramsal, pratik ve üretici (Akarsu, 1986) Orta Yayla dergisinin 10 ve 11. Sayılarında "Tabiat ve Eşya Derslerinin Tedris Usulü" başlıklı yazıda "Tabiatı ilk defa incelemeye çalışan Yunan filozofları ise de tabiat âlimleri hak nazari dikkati celbeden Aristo olmuştur. Fakat bu bilgi şubesi ilmî usullerin inkişafını edememiş, senelerce terakki edememiştir. Ancak 17. Asırda yaşayan Descartes, Bacon gibi büyük usulcülerden sonra tekâmül başlamıştır (Orta Yayla, 1937: 15).

4 Eylül dergisinde ise Aristo ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır.

Orta Yayla (4 Eylül) dergisinde anlatılanlardan hareketle Aristo'nun metot konusunda çağının oldukça ilerisinde olduğu fakat terakki açısından ilmin devamlılığını getirememiş olmasından bahsedilmiştir. Geniş ve kapsamlı bilgileri açısından pedagojiyi anlayan Aristo; aile bağlarının geliştirilmesine önem veriyor ve "sevgi ve kardeşlik toplumsal yaşayışın temelidir" diyordu. Aristo çocukların eğitimini sadece anneye, babaya bırakmaz hükümetin de eğitim meseleleri ile uğraşmasını söylemiştir (Kansu,1945: 27-28). Orta Yayla - 4 Eylül Dergisi'nde yazı yazan Kemalizm'in takipçileri olan yazarlar, aydınlar, münevverler pedagoji tarihinden yoksun değildirler.

Ahmet Mithat Efendi: Ahmet Mithat Efendi 1844 yılında İstanbul'da doğdu. Küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Önceleri okuma yazmayı çalıştığı dükkânda bir esnaftan öğrenen Ahmet Mithat daha sonraları Galata'da ticaretle uğraşan bir yabancından Fransızca dersler almaya başladı. Ahmet Mithat Efendi ilerleyen yıllarda tüm çabası kalemini halkın eğitimi için kullanmak olmuştur. Tanzimat döneminin en popüler yazarıdır ve nesrin bütün türlerinde ve konularında yazılmış 200'den fazla eseri vardır. Kalemini halkın eğitim ve öğretimine adanmıştır. Halk çocuğu idi, halk adamı oldu ve bütün hayatı boyunca halkı için çalıştı. (Ahmet Mithat Efendi, 2005: 4-5) Ahmet Mithat Efendi anayasa süreçlerini doğal hukuk anlayışından hareketle açıklamıştır. Ona göre bazı toplumsal kurallar, insanlığın başlangıç aşamasında aileyle birlikte ortaya çıkmıştır. O, doğa durumu ile istibdat düşüncesi arasında bağ kurarak, istibdattan kurtulmanın yolu olarak anayasalı, meclisli bir yönetimin gerekliliğinin önünü açmıştır. Ona göre Osmanlı Devleti'nin

kuruluş ve genişleme dönemine ilişkin olumlu resim 19. Yüzyıl başlarından itibaren bozulmuştur. Söz konusu bozulmanın önüne geçmek için yapılan ıslahatların en önemlilerinden biri Kanun-i Esasi, yeni devletin temel taşlarından biri olarak öne çıkmıştır.

Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında “Romancılığımızın Romanı” başlıklı yazısında Ahmet Mithat’tan şöyle bahsedilmiştir: “Romancılığımızın en büyük babası Ahmet Mithat telakkisi idi. Onun eserlerinde his yok, bilgi vardır. Ben Mithat’ın romanlarına Tanzimat devrinin ansiklopedisi gözü ile bakarım, öyle bir ansiklopedi ki hem okuma zevkini veriyor hem de öğretiyor”. (Orta Yayla, 1936: 10-11) 4 Eylül dergisinde ise Ahmet Mithat ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Orta Yayla Dergisi Ahmet Mithat’ın bilgisini vurgulamak için ansiklopedi benzetmesi yapmıştır. Ahmet Mithat Tanzimat döneminin en güçlü yazarlarından olduğunu, kalemini halkın eğitime ve öğretime adanmıştır. Zaten hukukla ve anayasa ile ilgili çalışmaları, bilgilerini topluma basın yayın yoluyla aktarmaya çalışması bunun en bariz örnekleridir. İşte bu noktadan hareketle dergi Ahmet Mithat’ın toplumu değiştirmeye yönelik bir kişilik olduğunu toplumda da her daim toplumu aydınlatmaya çalışan insanların olması gerektiğini bize hissettirmiştir.

Francis Bacon: Bacon, 28 Ekim 1561’de Dublin’de doğmuştur. 1914’te I. Dünya Savaşı patlak verdiğinde babası savaş bürosunda çalışmaya başlayınca, aile için İngiltere ve İrlanda arasında gidip gelen uzun bir serüven başlar. Durmadan yer değiştiriliyor, bir evde en fazla 1 yıl kalına biliniyordu. Bacon bu yer değiştirmeler ve yakalandığı astım hastalığı yüzünden evde özel dersler aldı. Formal bir eğitimden geçmemiş olması dünyayı algılayışında onu son derece özgür bıraktı. Bu yetiştirilme tarzı sonucunda marjinal bir kişiliği oluşmuştur (Asiltürk, 2006: 13). Rönesans’ın yeni bilgilere vardırarak yöntem araştırmaları dizisinde önemli yeri olan Francis Bacon’un değeri yeni doğa bilgisinin insan yaşamında nasıl temelden bir değişikliğe yol açmakta olduğunun sezinlenmesidir. “ Bilmek egemen olmaktır” anlayışı onun ana düşüncesidir. Doğaya egemen olmak için onu doğru olarak bilmek gerekir. Bu yolda yapılacak ilk şey de önyargılardan (doğuştan olsun, sonradan edinilenlerden olsun) kurtulmaktır (Gökberk, 1979: 48-49).

Orta Yayla dergisinin 10-11. Sayılarında “Tabiat ve Eşya derslerinin tedris usulü” adlı başlıklı yazıda “Tabiatı ilk defa incelemeye çalışan Yunan filozofları ise

de tabiat ilimleri hakkında nazarı dikkati celbeden Aristo olmuştur. Fakat bu bilgi şubesi ilmî usullerin inkişaf idaresinde senelerce terakki edememiştir. Ancak 17. Asırda yaşayan Dekart, Bacon gibi büyük usulcülerden sonra tekâmüle başlanmıştır (Orta Yayla, 1937: 15). 4 Eylül dergisinde Bacon'la ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır.

Bacon'dan “büyük usulcu” yani metotçu şeklinde bahsedilmiş, tekâmülün onunla başladığı ve Descartes'le devam ettiği söylemiştir. Bacon yeni gerçekçi okulun bir babası sayılabilir. O Aristo'nun usavurmaları yerine kanıtları ortaya koymak istiyordu. Büyük eserinin adı “ Büyük Devrim” dir. Bu hem bir ansiklopedi, hem de bir felsefe kitabıdır. İkinci kısımda da onun yeni bilim metodu vardır. Bu yöneme göre tabiatı kitaptan incelememek gerekir. Yazarlar eserlerinde çevremizde bulunan taşların, bitkilerin, hayvanların ve olayların ne olduğunu okuyoruz; fakat bunlardan ne birini ne de ötekini gözlerimizle gözden geçirmiyoruz. Bacon, gerçeği usa vurma ile göremez; o önce dener ve kuramlarını deneye dayatırdı (Kansu, 1945: 72-73). Buraya kadar anlatılanlardan hareketle derginin Bacon'dan yola çıkarak çıkarmaya çalıştığı kimlik daha çok doğa bilimlerine önem veren, gözlem deney yaparak gerçekçi kanıtlar bulmaya çalışan insan tipidir. Bu durumda Osmanlı Devleti'nin 17. Yy dan dan itibaren eğitim sisteminin bozulması medrese müfredatından pozitif bilimlerin çıkarılıp yerine sadece dini eğitim verilmesi Osmanlıyı eğitimde dünyaya göre geride bırakan olumsuz sonuçların başında gelir. Dergi de eğitim felsefesi olarak idealizmden daha çok realizmin benimsendiğini bize gösterir.

Cengiz Han: Yesügey'in büyük oğlu, bir gün Cengiz Han diye anılacak olan Temuçin 1167 yıllarına doğru şimdiki Rus topraklarında dünyaya gelmişti. Gençliğinde karşılaştığı heyecanlı olaylar, en korkunç soğuklara karşı olduğu gibi en boğucu sıcaklara karşı direnme gücü, duyulmamış sabır ve tahammülü, yaralara olduğu kadar, bozgun, geri çekilme veya esarete maruz kaldığı kötü muamelelere karşı itidali, ufak yaşlardan itibaren en kötü mahrumiyetler, berbat bir iklim, en kötü şartlar altında sertleşmiş vücudu ile başlangıçtan beri tecrübeyle işlenmiş zekâsı onu dünyayı titreten demir adam yapacaktı. Cengiz Han 18 Ağustos 1227'de ölmüştür (Grousset, 1999: 195-196). Orta Yayla dergisininin 12- 13. Sayılarında “Büyük Türk Kadınları” adlı başlıklı yazıda Cengiz Han'dan şöyle bahsedilmiştir: “Onun adı Ulan Hatun'dur ve Cengiz Han denilen büyük cihangiri doğurmuştur.

Fakat bu hatunun büyüklüğü salt Cengiz’i doğurmasından değildir. Cengiz küçük olduğu için Moğollar dağılıyorlardı. Ulan birçok tedbir alarak dağılmalarına engel oldu. Cengiz’i de cihangir olacak bir terbiye ile yetiştirdi. Türk urukları Cengiz’in ve oğullarının bayrağı altına girdiğinde o büyük imparatorluğunu kurdu” (Orta Yayla, 1938: 8).

4 Eylül dergisinde 18. Sayısında ise Atatürk’ün kişilik yapısını Cengiz Han’la özdeşleştirdiğinden bahsedilir. “Atatürk aynı zamanda büyük bir diplomat ve politikacıdır. Bu bakımdan binlerce kilometre geriden orduları idare etmiş olan Cengiz’e ve Timur’a benzer (4 Eylül, 1939:4). Burada 4 Eylül Dergisi Atatürk’ün liderlik ve askeri yönünün vurgulanmaya çalışıldığını anlamaktayız ve bu yönünün de Moğolların ünlü lideri Cengiz Han ve yine Timurlenk’e benzetmiştir. Yine aynı derginin 37. Sayısında Vehbi Cem Aşkun ’un “Halkevleri” adlı başlıklı şiirinde:

Bunlar hepsi Türklüğü bildiren ve gösteren
Bunlar değil mi Türk’e bu üstünlüğü veren
Oğuz, Attila, Cengiz adından hızlanan Türk
Sonunda yarattı koskoca bir Atatürk
Bu çatının altında odur ışıtan yurdu

Bu kültür yapısını onun ülküsü kurdu (4 Eylül, 1940:9).

Bu şiirden hareketle Mustafa Kemal’in kurduğu Türk ülküsüne katkı sağlayanlardan birinin de Cengiz Han olduğu vurgulanmıştır.

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle derginin vurgulamaya çalıştığı kimlik yapısı Cengiz Han’dan yola çıkılarak aslında ülkü uğruna Türk kültürü ile yetişmiş, cesaretli, idareci ruhu ön plana çıkan, liderlik vasfına sahip bireyler yetiştirmektir. Dergi bu özelliklerin geçmişten gelen tarihsel kişiliklerin Atatürk’ü nasıl şekillendirdiğini anlatırken aslında bunu devamının geleceğini ve arkadan yetişen Türk neslinin de bu vasıflara sahip olması vurgulanmıştır.

Descartes: Büyük Fransız düşünürü Rene Descartes 31 Mart 1596’da La Haye’de doğdu. 11 Şubat 1650’de kendisinin “ayılar, buzlar ve kayalar ülkesi” diye tanımladığı Stockholm’ da doğdu. Onun hayatı, düşünceleri arasında büyük bir ilişki vardır. 1604’te Kral IV. Henry’nin açılmasına izin verdiği Cizvitler tarafından yönetilen Fleche kolejine gönderildi. Koleji bitirdikten sonra Paris’e geldi. Kısa bir

süre sonra içinin sesini dinleyecek, St. Germain'de bir eve kapandı. Amacı kendisini bilime vermektir. Ona göre; insan görüşleri çeşitlidir ve hiç kimse de doğruyu söylememektedir. Ancak herkes doğruyu bildiğini sanmaktadır. Ona göre şüphe etmek, düşünmek demektir (Minareci,2004:7). Orta Yayla dergisinin 10 ve 11. sayılarında Descartes'ten "Tabiat ve Eşya Derslerinin Tedris Usulü" başlıklı yazıda bahsedilmiştir: " Tabiatı ilk defa incelemeye çalışan Yunan filozofları ise de tabiat âlimleri hak nazari dikkati celbeden Aristo olmuştur. Fakat bu bilgi şubesi ilmî usullerin inkişafını edememiş, senelerce terakki edememiştir. Ancak 17. Asırda yaşayan Descartes, Bacon gibi büyük usulcülerden sonra tekâmül başlamıştır. Descartes, Lamark, Klod Bernard, Spencer gibi büyük tabiat, âlim ve filozoflar bu ilmin her bir şubesinde ayrı ayrı terakkiye sevk etmekte âlim olmuşlardır. Bilhassa natüralist şair ve filozoflara tabiata dikkat etmek zaruretinde ve lüzumunu öğretiler (Orta Yayla, 1937: 15).

4 Eylül dergisinde Descartes ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır.

XVII. Yüzyılın büyük özelliği bu yüzyılda gözleme, denemeye değer veren ve felsefelerini bu ilkeye dayatan gerçekçi filozoflarla beraber akla daha üstün bir yer veren bilginlerin yetişmiş olmasıdır (Kansu,1945: 72).

Bacon da bahsedildiği gibi Descartes de 17. Yy.ın önemli filozoflarından. Yine deney ve gözleme önem veren realist kimlik tipi metot çağı dediğimiz dönemin genel özelliğidir. Dergi bu kişiliklerden hareketle doğa bilimlerine önem veren gözlem deney yaparak gerçekçi kanıtlar bulmaya çalışan kimlik profilini hedeflemiştir.

E. Durkheim: Emile Durkheim sosyoloji alanındaki başarılı çalışmaları sebebiyle camia da büyük ün kazanmış ve sosyolojinin kurucuları arasında değerlendirilebilir. Sosyolojinin öbür kurucuları gibi, Fransız düşünür Durkheim da toplumu dönüştüren değişmelerle ilgilenmiştir. Durkheim sosyolojik çözümlemelerde iş bölümü ve dayanışma terimlerine vurgu yapmıştır (Merter ve Talas, 2010: 30) .

Orta Yayla dergisinin 10-11. Sayılarında "Okulda İnzibat Meselesi" başlıklı yazıda Durkheim'den Fikri Gürsel şöyle bahseder: Büyük içtimaiyatçı Durkheim inzibat meselesini tetkike girişmeden evvel ahlâkî tetkike girişmeden evvel ahlaki

terbiyenin mahiyetini mütalaa ediyor. Evvela Durkheim çocukluğu iki kısma ayırıyor: Ana kucağında veya anaokulunda geçen yaşlar I. Devreyi teşkil eder. İlkokuldaki zaman 2. Devrenin kadrosuna girer. I. Devrede fikrî ve ahlaki terbiye istenilen tarzda verilemez. Bu devre 2. Devre için bir hazırlık olabilir. Ana kucağında ve anaokulunda uyanan sosyal istidatla büyütür. “Okullar millî terbiyenin nazım bir makinesidir ve olmalıdır” der (Orta Yayla, 1937: 12-13).

Fransız bir düşünür aynı zamanda sosyolojinin kurucusu olması nedeniyle dergi bu kişiliğe de ayrı bir önem vermiştir. II. Bölümde anlatılanlardan hareketle Durkheim’ in disipline çok önem verdiğini, ahlaki terbiyenin öncelikli olarak okullarda verilmesi gerektiğini öne sürer ki bir toplum tasarımı bahsedebiliriz. İşte dergi de Durkheim ’in iş bölümü, dayanışma, ahlâk, disiplin kavramlarından yola çıkarak toplumu dönüştürme tasarımı örnek alan bir anlayışla kimlik oluşturma yoluna gitmiştir.

Jean Jacques Rousseau: Atatürk’ün, Fransa devriminin düşünsel hazırlayıcıları arasında en çok durduğu, eserlerini okuduğu ve kendi düşünce ağının oluşmasında en çok yararlandığı düşünürlerin başında J. J. Rousseau gelmektedir. Aslında Rousseau daha yeni Osmanlılar döneminden başlayarak Türk aydınlarını etkilemişti. Onun ünlü Contrat Social’i Ziya Paşa tarafından Türkçeye çevrilmiş, Ahmet Mithat İttihat gazetesinde yeni bir çevirisini yayınlamaya başlamıştır. Bu yayınlar nedeniyle daha okul çağlarında J. J. Rousseau’yu bilen ve okuyan Mustafa Kemal için önemli olan, bu Fransız düşünürün kişi için özgürlükçü, toplumda siyasal rejim olarak ta cumhuriyetçi olması idi. Mustafa Kemal’in özgürlük anlayışının temelinde doğal haklar kavramına dayanan J. J. Rousseau’nun görüşleri ile 26 Ağustos 1789 tarihli Fransız Yurttaş ve İnsan Hakları Bildirisi’ndeki hükümlerin bulunduğu görülmektedir. Öte yandan Atatürk’te özgürlük kavramı, Fransa Devriminden sonra kazandığı anlamla, düşünce ve siyasal alandaki özgürlükler kadar vicdan özgürlüğünü de içerir (Turan, 2010: 13-14). Bu bilgilerden anlaşıldığı üzere Atatürk’ün en çok fikirsel anlamda etkilendiği kişilikler arasında J. J. Rousseau gelmektedir.

Orta Yayla dergisinin 3. Sayısında “ Kadının Sosyal ve Hukuki Sahada Mevki” adlı başlıklı yazıda J. J. Rousseau’dan şöyle bahsedilmiştir: Fransız Büyük İhtilali’nin nüfusuna tabi olan J. J. Rousseau’nun yazıları arasında kadının hürriyeti

aleyhine fikirler serdetmekte olduğu ve eski aile muhitini zevce tabiiyetini istemekle bulunduğunu görürüz. Bu rağmen Fransız ihtilalcileri kadınların lehine bir takım tedbirler ittihaz etmişlerdir (Orta Yayla, 1937: 14). Orta Yayla'nın 8-9 sayılarında "Cumhuriyetimizin 14. Yılı Dönümü" başlıklı yazıda: Rousseau ne diyordu? Rousseau evvela medeniyetin zevahiri ile mağrur olanlara hücum ediyordu. Açıkça ilan ediyordu ki insanî esaslara ihanet eden medeniyet vasıtaları birer cinayet aletidir ve beşeriyetin hakiki saadetini bu sahte aletlerin altında çürümektense vahşiliğe fakat tabiatın kanunlarına uyan sade ve saf devre rücu etmekte bulunuyordu. Bununla beraber Rousseau basit surette vahşeti methetmiyordu. Onun maksadı tamamıyla başkadır. Rousseau 18. Yydaki medeniyetin iğrençliğini, adiliğini tasvir ettikten sonra tahripkârlığı, ihtilâli telkin ediyordu. İsyân etmek, bozmak, yıkmak ve her şeyi yeniden kurmayı tavsiye ediyordu. Rousseau bu kaideyi şöyle tayin ediyordu: Hâkimiyet nereden geliyorsa haddizatında hangi kaynaktan doğuyorsa yine oraya aittir. Hiçbir surette başka bir yere nakledilemez. Hâkimiyet bilakaydüşart milletindir. Onu kimse milletten alamaz (Orta Yayla, 1937:2). 4 Eylül dergisinde J. J. Rousseau'ya dair bilgiye rastlanmamıştır.

Rousseau'nun en büyük emeli insanlığı iyileştirmektir. Çünkü dergide yazılanlara göre o zamanki topluluk hayatını pek bozuk bulmuştur. Saray entrikaları, istibdat, halkı ikiyüzlülüğe, göz kamaştıran şeylere alıştırmıştı. Rousseau bütün bu kötülükleri aşarak doğal bir hayat oluşturmak istiyordu. Buraya kadar anlatılanlardan yola çıkarak derginin bu kadar Rousseau'ya önem vermesi onun öncelikle tabiat sevgisi, yapmacıklığa karşı net bir duruş, adaletli bir yönetim isteği, temeli çocukluğa dayandırılması gereken köklü bir eğitim sistemi, bireye saygı gibi maddelerdir. İşte dergide bu kişilik tipini oluşturmak istemektedir.

Fuzuli: Türk şairi. Hayatı hakkında bilinenler, kaynaklar ve birbirini tutmayan bilgilerle eserlerinden çıkartılanlara dayanmaktadır. En büyük lirik şairimiz olan Fuzuli'nin doğum yeri kesinlikle bilinmemektedir. Ondan Fuzuli-i Bağdadî diye bahsetmeleri onun Bağdat havalisinden yetişmiş olmasındandır. Fuzuli'nin iyi bir tahsil görüş ve devrinin bütün ilimlerini öğrenmiş olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. Arapça ve Farsça olarak eserler yazmış, üç dilde de şiirler söylemiştir. Küçük yaşta şiirler yazmaya başlamıştır. O ilimsiz şiiri temelsiz duvara benzeterek ilim tahsil etmeyi bırakmamış, ömrü boyunca ilim kazanmak için

uğraşmıştır (Mazıoğlu,1969).

Orta Yayla Dergisinde Fuzuli'ye rastlanmamıştır. 4 Eylül Dergisi'nin 49. Sayısında ise "Büyüklerimiz Milli Benliğimizdir" başlıklı yazıda "Fuzuli, Nedim, Baki, Abdülhak Hamid ayrı ayrı birer abidedir. Türk sanatının ebediliğini onların ruhundan çıkarıyoruz "denilmiştir (4 Eylül, 1941:1).

Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olan Fuzuli hakkında dergide kısa bilgiler verilmiştir. Orta Yayla Dergisinde Fuzuli'ye rastlanmamıştır. 4 Eylül Dergisi'nin 49. Sayısında ise "Büyüklerimiz Milli Benliğimizdir" başlıklı yazıda "Fuzuli, Nedim, Baki, Abdülhak Hamid ayrı ayrı birer abidedir. Türk sanatının ebediliğini onların ruhundan çıkarıyoruz. "denilmiştir (4 Eylül, 1941:1). Burada vurgulanmak istenen Türk milliyetçiliğidir. Derginin de üzerinde durduğu bu ilke ırkçılığa dayanmayan kendisinden olmayanı aşırı derecede ötekileştirmeyen kimlik tipidir.

Karamanoğlu Mehmet Bey: Karaman oğlu Mehmet Bey babası Kerimüddin Karaman Bey'in öldürülmesinden sonra 8 yıl kardeşlerinden uzak yaşamış, 21 yaşında beyliği toplayarak beyliğin başına geçmiştir. Kerimüddin Karaman Bey'in en büyük oğludur. 1261-1277 yılları arasında beyliği idare etmiştir. Onun zamanında Niğde, Aksaray, Kayseri, Sivas, Ankara, Konya, Akşehir, Afyon ve Kütahya Karaman oğlu hâkimiyetine katılmıştır. Karaman oğlu Mehmet Bey, 13 Mayıs 1277 tarihinde Konya'da ünlü dil fermanını yayınlarak Türkçenin yeniden devlet dili olmasını sağlamıştır. "Şimden geru, divanda, dergâhta, bargahta, mecliste meydanda Türkçeden gayri dil kullanılmaya.... Uymayanların boynu vurula..." diyerek Türkçenin ve Türklüğün Anadolu'da ve yeryüzünde ebediyen yaşamasında öncü olma şerefine erişmiştir. (<http://www.Kmu.Edu.tr/>, 11.12.2015)

Mehmet Bey, Moğol ve Selçuk kuvvetleriyle yaptığı bir müsademede maktul düşmüştür (1278) (Uzun çarşılı, 1988: 44).

Orta Yayla dergisinde Karaman oğlu Mehmet Bey'den bahsedilmemiştir.

4 Eylül dergisinin 51. sayısında ise "İrk ve Milliyetçilik" adlı başlıklı yazıda "Karaman oğlu Mehmet Bey Ermenek'te ilk beyliğini kurduktan sonra yavaş yavaş büyümeye başlayan beyliğini kuvvetlendirmek için Türkçülüğü esas alarak almış hatta Konya Selçuk sarayları ile diğer Selçuk sultanları saraylarında Arapça ve

Farsçanın resmi lisan olarak kullanıldığını protesto mahiyetinde olarak kendi beyliği dâhilinde resmi lisanın Türkçe olduğunu ilan etmiştir. Bu suretle Mehmet Bey'i hürmetle anmak bize bir borç olur" (4 Eylül, 1942:9).

Karamanoğlu Mehmet Bey de tarihimizde çok önemli yere sahip bir tarihsel şahsiyettir. Moğol istilasından sonraki Anadolu'da kurulan en büyük en güçlü beyliklerden olup Osmanlı Devleti'ni de bu bağlamda en çok uğraştıran beylik olmuştur diyebiliriz. Siyasi mücadeleler bir yana dursun konumuz itibarıyla önemli katkıları kuruldukları Konya ve Karaman'da Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olan bölgede kendilerini tanıtmaları yani Türkiye Selçuklularının varisi olarak kendilerini görmüşlerdir. Dolayısıyla devletin asıl iskeleti olan Türklüğe ve Türkçeye sahip çıkmışlardır. Özellikle de Karamanoğlu Mehmet Bey'i bu misyonu üstlenmiş olarak görmekteyiz. Buradan hareketle Fuzuli'de bahsettiğimiz gibi Karamanoğlu Mehmet Bey de Türk milliyetçisi olarak ve dergide bahsedilen kişilik tipi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kanuni Sultan Süleyman: Kanuni Sultan Süleyman Trabzon'da doğdu. Şehzade Süleyman asrın şehzadeleri gibi, en üst düzeyde öğrenim ve eğitim gördü. Kendisine devrin ilimleri ve edebiyatıyla beraber dilleri yanında askerlik sanatının her türlü nazârî ve uygulamalı incelikleri öğretildi. Sultan Süleyman, 2.373.000 kilometre kare topraklar üzerinde uzanan bir imparatorluğu devralıp 8 yıl içinde bunu 2,5 misline ve yaklaşık 6. 557.000 kilometre kareye çıkaran babası Yavuz Sultan Selim'den devleti devralıyordu (Öztuna, 1989:4-5). Kanuni Sultan Süleyman 1566'da Zigetvar kalesi kuşatması sırasında vefat etmiştir.

Orta Yayla dergisinin 4 ve 5. Sayılarında "Mimar Sinan" başlıklı yazıda Kanuni Sultan Süleyman'dan şöyle bahsedilir: "Yavuzun orduları ile Çaldıran, Mısır seferlerinde bulunmuş, Kanuni ordularıyla Rodos, Belgrat, Budin, Mohaç ve İran seferlerine girmiş askerliğe olan sevgisini bu seferlerde yaptığı fedakârlıklarda göstermiştir" (Orta Yayla,1937: 12).

4 Eylül dergisinde ise Kanuni Sultan Süleyman'la ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır.

Orta Yayla -4 Eylül) Dergisi, sadece Osmanlı Devleti'nin yükselme dönemine ait askeri yönü ön plana çıkmış, bugün dünyanın tanıdığı padişahlardan

daha çok bahsedilmiştir. Buna karşın Osmanlının son dönem padişahları kişilikleri de sert bir üslupla eleştirilmiştir. Bu anlatılan cümlelerden kırk altı yıla yakın emrindeki ordularla Tebriz'den Viyana'ya kadar padişah zaferden zafere koşan Kanuni Sultan Süleyman, bütün dünyanın servetini elinin tersiyle iten bütün devlet reislerine emirlerini dikte ettirmeyi başaran bu kişilik ömrünü zevk ve sefa hayatı ile değil savaş meydanlarında cefa ile geçirmiştir. Askeri başarılar diplomatik başarıları da arkasından getirdiği için tüm dünyaya kendini tanıtan bu padişahın kişiliğine dergi yer vermiştir. Burada derginin asıl üzerinde durduğu kavram ise vatan devlet millet sevgisini her şeyi üzerinde tutmaktır. Derginin vatandaşlarında ulaşmak istediği kimlik bu erdemlere sahip olmaktır.

Mehmet Akif Ersoy: 1873'te İstanbul'da doğan Akif ilk din bilgilerini Fatih Medresesinde müderris olan babasından aldı. Mülkiye Baytar Mektebi'nde okurken edebiyatla ilgilenmeye başladı. Okulu bitirdikten sonra Ziraat Nezaretinde müfettiş olarak çalıştı. 1908'de Darülfünunda Edebiyat-ı Umumiye müderrisi oldu. Sırat-ı Müstakim ve Sebillürreşat dergilerinde şiirler, din ve edebiyat üzerine makaleler yazdı. İslam birliği idealini savundu. Milli Mücadele başlayınca Anadolu'ya geçti, verdiği vaazlarla halkı mücadeleye çağırdı. I. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Burdur Milletvekiliydi. 1921'de ulusal marş güftesi seçmek için açılan yarışmayı Akif'in " İstiklâl Marşı" oybirliği ile kazandı. Akif şiirlerini Safahat başlığı adı altında 7 ciltte yayımladı. Toplum sorunlarına da eğilen Akif, şiirlerinde yoksul halka yer veren ilk şairlerimizdendir (Tunçay ve Oktay, 2002). Orta Yayla dergisinde Mehmet Akif Ersoy'la ilgili bir yazıya rastlanmazken 4 Eylül dergisi 49. Sayısında "Mehmet Akif Ersoy" başlıklı yazıda şairimize oldukça geniş yer vermiş ana başlıklar altında onun hayatı, edebi hüviyeti, sanatı hakkında okuyucuya aydınlatıcı bilgiler verilmiştir. Yaklaşık 9 sayfayı bulan bu yazıda dergi hemen hemen bu sayısını Mehmet Akif Ersoy'a ayırmış gibi gözüküyor. "Akif, senelerce baytarlık vazifesi ile memleketin birçok yerini dolaşıyor. Bu dolaşmalar Akif'in şahsiyetinin olgunlaşmasında mühim tesirler yapmıştır. Memleketin iç durumu, fertlerin içtimaî hayat telakkilerini, maddi ve manevî sefaleti yerinde tetkik etmek fırsatlarını seyahatlerinde bulmuştur. İtalya, Balkan ve umumi harpte heyecanlı tezahürleri

muhtelif şiir ve nazımlarıyla ortaya koymuştur. Balkan Harbindeki hücumu karşı şu kükreyişe bakın:

Medeniyet denilen maskara mahlûku görün

Tükürün maskeli vicdanına asrın tükürün.

Akif her şiir ve nazımda olduğu gibi samimi ve içtendir. Çanakkale'deki kahraman Mehmetçik için tasavvur ettiği şu mezar tavrının büyüklüğüne bakın:

Sana dar gelmeyecek makberi kimler yapsın

Gömelim gel seni tarihe desem sığmazsın

İzmir civarında düşmanın ilerleyişini duyduğu zaman yazdığı şu iki mısra:

Ey benim her taşı bir mabedi iman yurdum

Seni er geç bana mutlak verecek mabudum

Ve nihayet millet meclisinde zamanın maarif vekili Hamdullah Suphi'ye 4 defa tekrar ettirilerek ayakta dinlenen İstiklâl Marşı'nda memlekete bağlılığına bakın:

Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak

O benim milletimin yıldızıdır parlayacak

O benimdir o benim milletimindir ancak (Orta Yayla,1941:2-3)

Akif birçok münevverimizin anlayışından daha kuvvetli garbçi idi. Kuvvetli Fransızcası ile ona göre garbsiz yaşamak memleket için mümkün değil, hatta geriliğin ifadesi idi.

Veriniz hem de mesainize son süratlisini

Çünkü kabil değil artık yaşamak onlarsız

Akif'te din ve vatan karışmıştır. Akif'te din ve vatan müşterek bir komplekstir. 31 Mart'ın şeriat isteyen softaları Akif'in hayatında en kuvvetli nefretleri yarattı; o da isyanın başı sarıklı softasıyla Derviş Vahdeti'yi kast ederek şöyle bağırdı:

Vahdeti mahlasınız, elde asa çıktı herif

Bir alay zabiti kestirdi, sebep; “şer'i şerif”

Hulasa; Akif mutekit olduğu kadar din propagandasından uzak memleket duygusunu ancak kendine yakıştıran ilme meftun bir Türk vatandaşdır. (Orta Yayla, 1941: 5)

Orta Yayla (4 Eylül) Dergisi Akif'in çeşitli özelliklerine değinmiş ve bizim ilgilendiğimiz kişilik özelliklerinin ipuçları da verilmiştir. Akif birçok münevverimizin anlayışından daha kuvvetli garbçi idi. Kuvvetli Fransızcası ile ona göre garbsiz yaşamak memleket için mümkün değil, hatta geriliğin ifadesi idi. Akif'te din ve vatan karışmıştır. Akif'te din ve vatan müşterek bir komplekstir. İşte derginin de tam istediği kişilik tipi bir yandan iskeletimiz Türklüğü savunan, bir yandan İslam'ın bayrağını sömürgeci devletlere karşı şiddetle savunan, yoksul halka şiirlerinde yer vererek vatanın o dönemde içinde bulunduğu duruma kayıtsız kalmayan yani toplumcu, İstiklâl Marşı'nı yazarak vatanperverliğini ön plana çıkaran bir kimlik tipi. Aynı zamanda gericiliğe karşı duruşu ve garpçi bir yönünün olması derginin asıl amacı olan muasır medeniyet seviyesine çıkma amacının göstergesi olmuştur.

Mimar Sinan: Sinan 1489'da Kayseri'de doğdu. Babasını adı Abdül Mennan'dır. Anadolu ve Rumeli'de herkes Sinan'ı bir Türk sanatkârı olarak tanımıştır. Sinan 20 yaşında iken Yavuz'un İstanbul'da Yeniçeri Ocağına alındı. Yavuz'un ordularıyla Çaldıran, Mısır seferlerinde bulunmuş. Kanuni'nin ordularıyla Rodos, Belgrat, Budin, Mohaç ve İran seferlerine girmiş, askerliğe olan sevgisini bu seferlerde yaptığı fedakârlıklarla da göstermiştir. Esasen Sinan'ı Sinan yapan da asker ocağı olmuştur. Çünkü Sinan bir taraftan er meydanlarında savaş yaparken, diğer taraftan da o zamanın usulünce istihkâm yapan köprü kuran mimarların başında çalışmaları olur. Orduda 30 yıl çalışmıştır. Sinan kahraman bir muharip olmakla beraber bütün askeri harekâtlarda mühim istikşaf lar yapmak, köprüler salları kurmak suretiyle de dehasının ilk eserlerini ortaya koyuyordu. Sinan'ın ilk eseri İstanbul'daki Şehzade Camiidir. Bu cami tam 5 yılda yapılmıştır. Süleymaniye'yi 6 yılda bitirmiştir. 90 yaşında olmasına rağmen Selimiye'yi inşa etmiştir (Orta Yayla, 1937: 11-12). Orta Yayla dergisinin 4. Sayısında Mimar Sinan'dan şöyle bahsedilmiştir: “ 4-5 bin ameleye, yüzlerce ustaya bir arada iş vermek, muhtelif noktalardan başlanan kısımları imtizaç etmek suretiyle eser meydana getirmek bilhassa zaman itibariyle her kafanın işi değildir. Bu ancak Türk dehasının Türk varlığının eseridir (Orta Yayla, 1937: 14).

4 Eylül dergisinin 3. Sayısında ise “Büyük Dahi Mimarımız Koca Sinan'ın ölümünün 351. Yıl dönümü” başlıklı yazıda Mimar Sinan için şiir yazılmıştır.

KOCA SİNAN

Ey büyük Türk artisti, ey ünlü Koca Sinan

Topraklarda değilsin, kalbimizdesin inan!

Her şey çöker yok olur, yalnız bir tarih ölmez

Yüzyılların dehası topraklara gömülmez

İşte Turfan ve Selçuk, işte Sinan eseri

Bunlar Türkün en yakın bilinen örnekleri

Demir Türkün elinde nasıl geldiyse cana

Ey büyük Türk artisti, ey ünlü Koca Sinan

Topraklarda değilsin kalbimizdesin inan (4 Eylül, 1939: 9). Mimar Sinan'dan Baltacı oğlu ise şu şekilde bahsetmiştir: “Koca Sinan! Sen büyük bir Türk ustasıdır. Büyüksün; tek, yalnız, orijinal olmadığın için ulusun; mimaride başlangıcı önsüzlüğe ve karanlıklara saplanan üniversal oluşun bir lahzası, hatta bir anı olduğu için. Yeşil cami, Fatih, Beyazıt camilerini yaratan koca Türk mimarlarının sülalesindensin. Sende onlar var; sen onlarda yoksun. Eskisin, ananeye girdikçe; yenisin, yarattıkça ve yeni ananeler kurdukça! Ne de olsa Türk'sün, yapıcısın, yaratıcısın. Sinan sen bir mimar değilsin, bir âlemsin: oluşları hamleleri, sürprizleri, önsüzlüğü, artsızlığı ile bir Türk âlemi! (Baltacıoğlu,1943: 67-68)

Burada daha çok Mimar Sinan'ın memleketi bayındır hale getirmek için hizmetlerinden bahsedilmiştir. Aslında dergi onun Yavuz döneminden itibaren yeniçeri ocağına alındığını ama daha sonra mimari işlere daha çok yöneldiğinden bahsetmiştir. Yaptığı eserlerle Türk sanatına da oldukça katkı sağlayan bir kişilik olan Mimar Sinan aynı zamanda tüm dünyanın tanıdığı evrensel bir kişilik olmuştur.

Namık Kemal: 1256 senesi Şevval'inin 26. Pazartesi günü sabah Tekirdağ'da doğmuştur. Namık kendisinin şiir mahlasıdır (Ekrem,1998:9). Namık Kemal, İstanbul'a avdet edince edebî ve ilmî iki muhit karşısında buluştu; eskiler ve yeniler. Kemal'in İstanbul'da yalnız edebî muhitte kalması mümkün değildi. Onda vatan aşkından sonra öğrenmek aşkı da hâkimdi (Ekrem,1998: 33-34). Namık Kemal'in fikirleri, devleti korumakla ve devamını sağlamağa yönelik olduğundan, eyleme yöneliktirler. Namık Kemal, Aydınlanma düşünürlerinden Montesquieu'nün hukuk görüşlerinden etkilenmiştir. Aydınlanma düşünürlerinin hukuk görüşleri genellikle doğal hukuk temeline dayandığından, bu görüş Namık Kemal üzerinde

etkili olmuştur. Namık Kemal İbn Haldun'un devletlerin geçirdiği doğum, büyüme ve ölüm aşamaları görüşünü kabul etmemiş, tabiat kanunlarının gereklerine göre gidildiği takdirde "terakki" kapısının açılacağını devletin çağdaş hayatın akışına katılabileceği düşüncesini ileri sürmüştür (Bıçak, 2010: 150-151). Namık Kemal'in vefat tarihi 20 Teşrinisani 1304, miladi 2 Kânunuevvel 1888 Pazar günüdür. (Ekrem,1998:118) Orta Yayla dergisinde Namık Kemal ile ilgili bir bilgiye rastlanmazken 4 Eylül Dergisinin 38. Sayısı bu tarihsel kişiliğe oldukça geniş yer vermiştir. Dergi 38. Sayısında "Namık Kemal'in Hayatı ve Eserlerini" I. Bölüm şeklinde, "Namık Kemal'i Gençliğe Tanıtalım" başlığını da II. Bölüm olarak işlemiştir. Özellikle dergi ondan şu şekilde giriş yaparak bahsetmiştir. "Namık Kemal zamanının ileri şahsiyetlerindedir. Şairlik, ediplik, muharrirlik gibi 3 büyük meziyeti şahsında ve nefsinde toplamıştır. En büyük hususiyeti bu üç meziyetten de üstün olan idealistliğidir" (4 Eylül, 1940:1). İşte bu noktadan hareketle en çok derginin vurguladığı kavramlardan biri olan idealistlik her sayıda, Mustafa Kemal'i etkileyen tarihsel kişiliklerde olduğu gibi burada da vurgulanmıştır.

Derginin en çok üzerinde durduğu ve İkinci bölümde bahsedildiği üzere Atatürk'ün en çok etkilendiği kişiliklerin başında gelen Namık Kemal, Montesquieu'den etkilenmiş, özellikle hukuk görüşlerini kabul etmiş, her şeyin doğal olmasını savunarak doğal hukuk kavramını benimsemiştir. Böylece doğa bilimleri de gelişecek bilim kültür başta olmak üzere her sahada terakki sağlanacak böylece içinde yaşanılan devlet muasır medeniyet seviyesine çıkacaktır. Dikkat edilirse dergide örnek alınan kişilikler genellikle hep geri kalmışlıktan kurtulup daima ilerlemeyle çağdaş medeniyetleri yakalama projesinin ürünüdür. Dergi bu kişiliği bize tanıtarak o dönem Türkiye'sinde oluşturmak istediği idealist kimlik inşasını oluşturmak istemektedir.

Napolyon Bonapart: 1769'da doğmuştur. Bonapart'ı doğduğu Korsika adası önce Cenevizlilerin elinde olup ada bir yıl sonra Fransa'ya geçmiştir. Bu bakımdan doğum tarihi ile ilgili tartışmalar yaşanmaktadır. 1768'de doğduysa Cenevizli, 1769'da doğduysa Fransız'dır. Gençliğinde tam bir Korsikalıydı. Genç Bonapart'ın okul zamanları pek de parlak değildi. Sanat ve edebiyatta parlamadı ama matematik ve geometride bariz bir çabukluk ve yatkınlık gösterdi. Doğuştan ve sağlam otoritesiyle de diğer taraftan birçok öğretmenini etkiledi. 1784'te Brienne'den

Paris'teki asker akademisine gönderildi. 12 ay Paris'te kaldı ve sonra topçu sınıfındaki asteğmen görevine getirildi. 3 yıl sonra Fransız Devrimi çıktı ve on yıl daha Korsikalı topçu asteğmeni Fransa'nın yöneticisi oldu. Bu mükemmel yükselişin sebebi; Napolyon'un olağanüstü özellikleri, içine atıldığı durumun özellikleridir (Johnston, 2012: 12-13). Napolyon 5 Mayıs 1821'de mide kanserinden ölmüştür (Johnston, 2012:162). Orta Yayla dergisinin 4. Sayısında "Akka Savaşı" başlıklı yazıda Napolyon'dan bahsedilmiştir. "100 parça harp gemisi ile 400 silah ve mühimmat yüklü nakliye gemisi 19 Mayıs 1798'de Tulon limanından demir aldılar. Fransız cihangiri Napolyon'un kumandanı altındaki bu güçler, İngilizlerin Hindistan'daki vaziyetini baltalamak gayesi ile yolculuğa çıkmış, Napolyon'un ilk hedefi ise Mısır'dır. Zayıf ve idaresiz ellerde bulunan Osmanlı İmparatorluğu'ndan Mısır'ı koparmak pek de kolay olmayacaktı. Az sonra Bonapart Akka önlerinde görüldü. Günler geçiyor fakat Bonapart'ın ordusu beklediği muvaffakiyeti göremiyordu (Orta Yayla,1937: 23-24).

Napolyon her muvaffakiyetsizlikten sonra ordusunu daha şiddetle hücumla geçiriyordu. Akka 'ya kadar mühim bir engele rastlamazken burada durulması Napolyon'a ağır geliyordu. Cezzar Ahmet Paşa tehlikenin büyümekte olduğunu görünce iki yerden lağımlara ateş verdi. Bir kısım Fransızların kolları, bacakları havada uçtu. Perişan kaçıştılar. Fransızların çeliği, Türkün azmi karşısında boyun eğdi. Napolyon artık Akka'da tutunamayacağını anlamıştı. Nizam-ı Cedit karşısında bir iş yapmasına imkân kalmamıştı. Fransız askeri dehasına Türkün efe ruhu önünde baş eğdiren bu savaş aynı zamanda Napolyon'un hayatında yediği dayakların 1. si olarak tarihe geçiyordu (Orta Yayla, 1937: 25-26). 4 Eylül dergisinde Napolyon ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır.

Orta Yayla dergisi bir sayısında bahsettiği Napolyon'un daha çok askeri yönüne vurgu yapmış öğrencilik hayatından itibaren yetenek ya da sözel derslerden daha çok matematik ve geometri alanlarında çok başarılı olduğundan bahsetmiştir. Otoriter bir kişi olduğundan ve emrindeki orduları da bu şekilde idare etmeyi başardığından bahsetmiştir. Derginin bize Napolyon'dan bahsederek oluşturmak istediği kimlik tipi düzenli, disiplinli, askeri yönden idare yönünün çok mükemmel olması gereken bir askeri kişilik tipidir.

Tevfik Fikret: Asıl adı Mehmet Tevfik olan şair, 1 Ocak 1867’de İstanbul’da doğdu. Fikret önce Mahmudiye Valide Rüştiyesine verildi, bu okulun kapatılmasından sonra Galatasaray sultanisine devam etti. Fikret, Fransızca ve Fransız edebiyatı ile beraber Muallim Naci, Muallim Fevzi ve Recai zade Ekrem’den edebiyat dersleri gördü. Müsabaka ile Galatasaray Sultanisine Türkçe öğretmeni olarak giren Fikret, maaşından kesinti yapılıncaya istifa etti. 1896 yılı sonlarında 500 kuruş aylıkla Robert Koleji’ne girdi.(Kaplan, 1986:7-8)1901 yılında yazılan fakat II. Meşrutiyet’in ilanına kadar yayınlanmayarak elden ele dolaşan “Sis” adlı şiiri Fikret’in sanat hayatında olduğu kadar içinde yaşadığı topluma karşı takındığı tavırda da derin değişiklik ifade eder. 1908 inkılâbını büyük bir sevinçle karşılayan ve onu şiiriyle öven Fikret yeni bir fikir hareketine girişmek istedi. Hüseyin Cahit ve Hüseyin Kazımla birlikte adını kendisinin koyduğu TANİN gazetesini çıkardı (Kaplan,1986: 10-11).

1912’deMeclis-i Mebusan ‘ın kapatılması üzerine “ Doksan Beşe Doğru” ile “ Hân-ı Yağma” şiirlerini yazdı. Fikret, Türkiye’nin I. Dünya Savaşına girmesini genellikle savaşın karşısında idi. Sekiz yıldan beri gizli şeker hastalığına tutulan Fikret, ilaç tedavisinden kaçındığı için süratle kötüleşmiştir. 18-19 Ağustos 1915 gecesi dünyaya gözlerini kapadı (Kaplan,1986: 12).

Orta Yayla dergisinde Tevfik Fikret ile ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.

4 Eylül dergisinin 38. Sayısında “Büyük Şair Tevfik Fikret” başlıklı yazıda bilgi verilmiştir: “Edebiyatımızın mümtaz siması hakkında çok sözler söylenmiştir ve hala da lehinde aleyhinde söz söyleyenler vardır. Bu sanatkârı ölümsüzleştiren şüphesiz ki eserleri ve hizmetleridir. Bu bakımdan Fikret bahtiyardır. O bir taraftan Türk şiirinin mayasını hazırlarken diğer taraftan da mısralarıyla içinde bulunduğu devrin ağırlığını yenmeye yetişen nesle:

Ferda senin senin bu teceddüt, bu inkılâp

Her şey senin değil mi ki zaten ey şebap

Bazı dar görüşlüler Fikret’e milliyetsiz, vatansızdır derler;

“Vaktiyle baban kimseye minnet mi ederdi

Yok, hâşâ kalmadı zillet sana pederinden

Millet yoludur, hak yoludur tutturduğumuz yol,

Ey halk ey sevgili millet yaşa var ol”

Şair herhalde ona milliyetsiz diyenlerden daha çok milliyetperverdir. Yalnız muhakkak ki Abdülhamit milliyetçilerinden değildi. Netice itibarıyla Tevfik Fikret, Türk edebiyatının bir büyüğüdür” (4 Eylül, 1940: 8).

Orta Yayla (4 Eylül) dergisi, Tevfik Fikret’in kişiliğinden yola çıkarak hem onun ne kadar vatanperver olduğunu okuyucularına ispatlamaya çalışmış, bir yandan da çağdaşlaşmayı savunan bu kişilik yapısını oluşturmaya çalışıyor. Bunun en güzel örneği Osmanlı Devleti’nde 1908’de II. Meşrutiyet’in ilanı ile padişahın yetkilerinde sınırlamalar getirilmesi, tekrar meclisin etkin olması, milli iradenin etkili olması onun en çok sevinçle karşıladığı durumlardır. Tevfik Fikret, I. Dünya Savaşı’na girilmesine karşı çıkmıştır. Derginin en çok vurguladığı yer ise Tevfik Fikret’in Abdülhamit milliyetçilerine karşı takındığı tutumdur. Yani dergi bu kişilikle çağdaşlaşmayı savunan milletle beraber olan halkın iradesine dayanan bir kimlik tipi çizmiştir.

Timur: Aksak Timur, 8 Nisan 1336’da Semerkant’ın güneyinde şimdiki Keş şehrinde dünyaya gelmiştir. Timur devrinin tarihçileri onu Cengiz Han’ın bir silah arkadaşının sülalesinden hatta doğrudan Cengiz soyundan gelmiş gibi göstermişlerdir. Ancak onun Moğollarla hiçbir ilgisi yoktu, Çünkü Türk’tü. Timur belli bir zamana kadar Çağatay Hanlığına bağlılık yolunda ilerlemişti. Zamanla Türkistan’ı Moğollardan kurtarmış, Çağataylıların otoritesini kırmıştı (Rene Grousset, 1999:449). Timur ve Kaşgarya ve Güney Rusya Cengiz oğullarını ve Hint sultanını mağlup etmişti. Mısır sultanını onun yanında ne kadar hafif kaldığını da yukarıda görmüş oluyoruz. Onun karşısında bir tek kuvvetli iktidar olarak Osmanlı İmparatorluğu kalmıştı. Osmanlı sultanı Bayezid (1389-1402) İmparatorluğu kudretin zirvesine çıkarmıştı. İlk defa olarak Timur, kendi ölçüsünde bir rakiple karşı karşıya geliyordu. Her ikisi de bunu hissediyor, karşılıklı birbirlerini inceliyor, gözlüyor ve talihin bir cilvesi ile biri Asya’daki fütuhatin, diğeri de Balkanların fütuhatinı neticelerinin tehlikeye girmesini istemiyordu. Kesin muharebe Ankara’nın Çubuk ovasında 28 Temmuz 1402’de meydana gelmiştir. Osmanlı ordusu mağlup edildikten ve 3 sultan esir alındıktan sonra Batı Anadolu’nun fethi Timur için askeri

bir geziden başka bir şey değildi. Timur Türkistan'a 1404 yılında dönmüş, şimdilerde Çin'in fethini tasarlıyordu fakat Timur Otrar'da hasta düşerek 71 yaşında 19 Ocak 1405'te hayata gözlerini kapamıştır (Grousset,1999: 492).

Orta Yayla Dergisi'nde Timur'dan bahsedilmemiştir."4 Eylül Dergisi'nin 37.sayısında "Onun İçin" başlıklı yazıda Timur'la Atatürk'ün ortak yönlerine değinilmiştir. "Komutan Atatürk müstesna bir askerdir. Yeni bir fikrin ifade edilmediği iddia edilmediği iddia edilen mavi kubbe altında hangi komutan arkadaşlara "size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum!" demiştir. Sakarya Savaşı onun ağzından taktik'e yeni bir kaide kazandırdı. Hatt-ı Müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır, O sath bütün vatandır. Atatürk aynı zamanda büyük bir diplomat ve politikacıdır. Bu bakımdan binlerce kilometre geriden orduları idare etmiş olan Cengiz ve Timur'a benzer (4 Eylül, 1940: 9).

4 Eylül Dergisi'nin 37.sayısında "Onun İçin" başlıklı yazıda Timur'la Atatürk'ün ortak yönlerine değinilmiştir. "Komutan Atatürk müstesna bir askerdir. Yeni bir fikrin ifade edilmediği iddia edilmediği iddia edilen mavi kubbe altında hangi komutan arkadaşlara "size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum!" demiştir. Sakarya Savaşı onun ağzından taktik'e yeni bir kaide kazandırdı. Hatt-ı Müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır, O sath bütün vatandır. Atatürk aynı zamanda büyük bir diplomat ve politikacıdır. Bu bakımdan binlerce kilometre geriden orduları idare etmiş olan Cengiz ve Timur'a benzer (4 Eylül, 1940: 9). Bu cümlelerden hareketle Timur'un da Cengiz Han kadar askeri yönü ön plana çıkarılmış, Atatürk'ün orduları idare etme noktasında dergi aralarında bir bağ kurmuştur. Buraya kadar anlatılanlardan hareketle derginin vurgulamaya çalıştığı kimlik yapısı Cengiz Han'dan yola çıkılarak Timur'la devam eden aslında ülkü uğruna Türk kültürü ile yetişmiş, cesaretli, idareci ruhu ön plana çıkan, liderlik vasfına sahip bireyler yetiştirmektir. Dergi bu özelliklerin geçmişten gelen tarihsel kişiliklerin Atatürk'ü nasıl şekillendirdiğini anlatırken aslında bunu devamının geleceğini ve arkadan yetişen Türk neslinin de bu vasıflara sahip olması vurgulanmıştır.

Victor Hugo: Besançon (Bözanson'da doğmuştur.) Babası generaldi. Küçük yaşta ailesiyle birlikte İtalya ve İspanya'da bulundu. Şiire küçük yaşta başlamış, on beş on altı yaşlarında iken Fransız Akademisi'nin açtığı şiir yarışmasına katılarak dikkati çekmişti. Yazar 1841'de Fransız akademisine üye seçilmiştir. Daha sonra Ayan

meclisine girdi ve siyasal yaşama atıldı. İlk tutucu ve kralcı iken sonraları demokrasiye, liberal düşüncelere yönelmiş, cumhuriyetçi olmuştur. 1851’de III. Napoleon hükümeti devirip imparatorluğunu ilan edince ona şiddetle karşı koymuş, fakat Fransa’dan uzaklaşmak zorunda kalmıştır. 1870 Fransız- Alman savaşı, III. Napoleon’un düşüşü ve cumhuriyetin yeniden kuruluşuyla yurduna döndü. Millet meclisine üye seçildi. Öldüğünde 83 yaşındaydı. (Balkır, 1978: 375-376) Victor Hugo’dan Orta Yayla dergisinin 2. Sayısında Seniha Turhan’ın “Romancılığımızın Romani” başlıklı yazıda bahsedilmiştir. “Ben Victor Hugo ile Namık Kemal arasında büyük benzerlikler bulurum;

A) Hugo, henüz 10 yaşında iken şiir yazmaya başlamış.

B) Hugo 19 yaşında gazeteciliğe atıldı.

C) Hugo, tiyatro muharrirliği ile büyük bir şöhret kazandı. Hatta (Luarece Borgia) adlı eseri oynadıktan sonra seyircilerin heyecanlı çağırışları ve şiddetli alkışları üzerine Hugo, sahneye çıkmaya mecbur olmuştur.

D) Hugo, Fransız romantizmasının babasıdır.

E) Kanuni Esasi’yi kaldırarak kendisini III. Napolyon unvanıyla imparatorluğunu ilan eden Louis Napolyon Bonapart karşı halkı kıyama teşvik edici mahiyette yazılar yazdığı için Hugo, vatanından tard edilmişti.

F) Hugo, bir vatan şairi idi, coşkundu ve saire...

Hugo için sıraladığımız bu maddeler Namık Kemal için de sayabiliriz:

A) Namık Kemal de 10 yaşında edebiyata merak ve şiirler yazmaya başlamıştır.

B) Kemal, 19 yaşında gazeteciliğe atıldı.

C) Kemal, tiyatro muharrirliğe büyük bir şöhret kazandı. (Vatan yahut Silistre) oynadığı gece seyircileri heyecanlı haykırışları ve şiddetli alkışları ve yaşasın büyük Namık Kemal, yaşasın Vatan!) sesleri üzerine Namık Kemal sahnede görünmeye mecbur olmuştu. Halk çılgın gibiydi. Kemal, onların büyük bir nümayiş yapmalarına meydan vermemek için bir kolayını bularak sıvışmaya muvaffak oldu.

D) Namık Kemal, Türk romantizminin babasıdır.

E) Kanun-i Esasiyi kaldıran II. Abdülhamit’e karşı geldiği için Kemal muhtelif vesilelerle sürgün edildi.

F) Namık Kemal, bir vatan şairi idi. Coşkundu ve... (Orta Yayla, 1936: 11-12)

4 Eylül’de Victor Hugo’dan bahsedilmemiştir.

Aydınlanma, demokratikleşme, millet iradesi, çağdaşlaşma, monarşiye karşı net duruş daha çok Fransız edebiyatçılar, felsefecileri etkisinde kalınarak başlamıştır dersek doğru bir tespit yapmış oluruz. Orta Yayla (4 Eylül) Dergisi'nde Namık Kemal ile Victor Hugo'nun bu benzerliğinin bir tesadüf olmayacağını bize ispatlama noktasına gelmiştir. İkisinin de ortak yönlerinden biri vatansever olmaları ve hiçbir tahakküm altına girmemeleridir. Bu uğurda kral ve padişah tarafından sürgün bile edilen bu kişilikleri derginin anlatma sebebi vatani uğruna bağımsızlık uğruna gerekirse sürgün de olsa aydınların halkını uyarma noktasında kararlı davranmalarıdır, hiçbir zaman eleştiri noktasında geri çekilmemeleridir.

Yunus Emre: Türk şairi XIII. Yy sonu ile XIV. Yy başında yaşamış son yarım yüzyıl içinde kendisinden en çok söz ettiren şairimizdir. Araştırmacılar şairin 1240'da doğduğunu Taptuk adlı bir şeyhe intisap ettiğini birçok yerleri (Anadolu, Suriye, Azerbaycan) gezip dolaştığını, sonunda şeyhliğe yükseldiğini söylemişlerdir. 1307'de Risaletü-n Nushiye'yi yazdığını çok yaşadığını ve 1320'de öldüğünü kabul etmektedirler. Osmanlı Devleti 1299'da kurulduğuna göre ancak çocukluk ve gençlik yılları Selçuklular döneminde yaşamış olabilir (İlaydın, 1984). Orta Yayla dergisinde Yunus Emre'den bahsedilmemiştir. 4 Eylül Dergisi'nin 49. Sayısında ise Büyüklerimiz Milli Benliğimizdir başlıklı yazıda "Yunus Emre bir membadır; Türkün kökü onunla filizlenmiştir" denilmiştir (4 Eylül, 1941:1).

Orta Yayla (4 Eylül) dergisi Yunus Emre'den pek fazla bahsetmemiştir. Yunus Emre'nin yaşadığı dönem Anadolu Selçuklu Devleti'nin en buhranlı zamanları olup Moğolların Anadolu'daki yağma, saldırı, istila hareketlerine denk gelmiştir. Burada baskı altında kalan Anadolu halkını yazdığı eserlerle milli birlik ve beraberlik çatısı altında toplamaya çalışmıştır. İşte derginin bu kişiliğe önem verme sebebi Türklüğün en buhranlı dönemlerinde pes etmeyen, mücadeleye gerek askeri gerek edebi, gerek sanat kültür alanında gayret eden kişiliktir.

Ziya Gökalp: Cumhuriyet ülküsünün yerleşmesinde ve Atatürk devrimlerinin gerçekleşmesinde düşünceleri en büyük esin kaynaklarından biri olan Ziya Gökalp 1876'da Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Mehmet Ziya'dır; Gökalp adı, düşüncelerine uygun olarak daha sonra edindiği ve ilk kez "Altın Destan" şiirinde kullandığı öztürkçe takma adıdır. Orta Öğrenimini Mekteb-i Rüştîye-i Askeriye 'de

tamamladıktan sonra 1886'da Mekteb-i İdadi-i Mülkiye (sivil lise) girdi; ancak beş yıllık olan bu okul son sınıfta iken yedi yıla çıkarıldığı için 1894'te okuldan ayrıldı. Daha önce amcası müderris Hacı Hasip Efendi'den Arapça ve Farsça dersleri almış; yine amcasının etkisiyle İslam felsefesi ve tasavvuf konularında çalışmıştı. Lisede iken okul müdüründen Fransızca dersleri aldı ve deneysel bilimlere tutkunluk derecesinde ilgi duydu (Bek, 2004: 7-8). İdeolog, sosyolog ve hatta şair Ziya Gökalp (1876-1924) en etkili ve sistematik modern Türk düşünürlerinden biri olarak kalıcı miras bıraktı, İttihat ve Terakkide merkez komite üyeliği yapan Gökalp, erken ölümü sebebiyle Türkiye Cumhuriyeti'ne uzun süre hizmet edemedi. Gökalp'ın Türkiye'de sosyolojinin kurucusu haline gelmesini sağlayan, herkesten çok Fransız sosyolog Emile Durkheim'den (1858-1916) aldığı ilhamdı. Gökalp 1910 yılı civarında Durkheim'i keşfedene dek, on dokuzuncu yüzyıl liberalizmi, Osmanlıların ekonomik ihtiyaçlarına ve cemaatçi değerlerine uygun olmamasına karşın, Osmanlılar tarafından yaygın olarak benimsenen en ileri Avrupa kaynaklı siyasal ideoloji olarak kaldı. Avrupalı düşünürlerin liberalizmi sorguladıkları bir zamanda, Gökalp, Durkheim'in dayanışmacı korporatizminde yeni bir seçenek keşfetti. Ardından "Türkiye'nin... İmparatorluktan... Ulus devlete geçişi için tek akla yatkın ve kapsamlı kavramsal harita" haline gelen bir "Türkçülük, İslamcılık ve Modernlik sentezi" yarattı (V. Findley, 2014: 236-237). Ziya Gökalp'tan Baltacıoğlu da şöyle bahseder: "Ziya Gökalp kimdir? Türk aklının ulu manzaralarından biri! Manevî, sosyal bilimler âlemimizde Orta Çağı kapayan, Rönesans'ımızı açan anahtar! Parçasız ve eksiksiz bir Tanzimat! Türkün XIX'uncu asır felsefî romantizmasını yaratan! Türkün tükenmez ve ölmez hayatına aklıyla inanan! Bir aksiyon adamı değil, bir fikir adamı! O, Türkü İnkılâp Tarihinde her şey değildir; fakat küçük büyük veya pek büyük bir şeydir. Millî oluş bütün bu küçük, büyük şeylerden doğar. (Baltacıoğlu, 1943: 80) Orta Yayla dergisinin 8-9. Sayılarında "Cumhuriyetimizin 14. Yıl dönümü" adlı başlıklı yazıda Ziya Gökalp'tan bahsedilmiştir. "Bizim millî hâkimiyet sarsılmaz bir abide şeklinde tesisimize takaddüm eden uzun bir tefekkür ve mücadele devamımız vardır. Bazen dine, bazen skolâstiğe bir isyan halinde meydana çıkan demokrasi fikri ve aşkı Namık Kemal'in şiirlerinde, Fikret'in manzumelerinde, Hamid'in piyeslerinde ve nihayet filozof Ziya Gökalp'ın içtimaî etütlerinde kendisini gösterir (Orta Yayla, 1937: 3).

4 Eylül dergisinin 41. Sayısında ise millî sosyete ve millet kavramlarının karşılaştırılması yapılmıştır: Burada millî sosyete ile millet kavramını karıştırmamak lazımdır. Millî sosyete; esas karakteri hâkim unsurun teşkil ettiği içtimaî vasıflar olan ve içinde diğer ırk ve milletlere mensup insanların bulunduğu bir cemiyete millî cemiyet diyebiliriz: Hâlbuki millet, antropolojik, etnolojik testlerin tespit ettiği bedenî ve kültürel esaslardan gelen duyuş, seziş, tarihin seyrince ve müşterek vasıflarla birlikte seyreden has bir topluluktur. Renan, Baltacıoğlu, Ziya Gökalp'ın millet tariflerinde oldukça mühim farklar vardır. Fakat aşağı yukarı millî cemiyet ile millet mefhumunu karıştırmışlardır (4 Eylül, 1941: 3).

4 Eylül dergisinin 49. Sayısında ise “Büyüklerimiz Millî Benliğimizdir” başlıklı yazıda Ziya Gökalp'tan şöyle bahsedilmiştir. “Atatürk bir dehadır ve o deha Türkün tam kendisidir. Namık Kemal bir varlıktır, vatan mefhumu onunla izah edilir. Ziya Gökalp bir bütündür. Türk camiası onunla kendini tanımıştır” (4 Eylül, 1941: 1).

Dergide birçok sayıda sıkça yer verilen Cumhuriyet ülküsünün yerleşmesi ve Atatürk devrimlerinin gelişmesinde çığır açan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ideoloğu olan Ziya Gökalp'i dergi şöyle tanımlamıştır: 4 Eylül dergisinin 49. Sayısında ise “Büyüklerimiz Millî Benliğimizdir” başlıklı yazıda Ziya Gökalp'tan şöyle bahsedilmiştir. “Atatürk bir dehadır ve o deha Türkün tam kendisidir. Namık Kemal bir varlıktır, vatan mefhumu onunla izah edilir. Ziya Gökalp bir bütündür. Türk camiası onunla kendini tanımıştır” (4 Eylül, 1941: 1). Dergi Ziya Gökalp'in kişiliğini bir bütün olarak ele alıp sadece tek açıdan değil Onu Türkiye Cumhuriyeti'ne olan katkısını bir bütün olarak vermek istemiştir. Bu yorumu şu cümlelerle temellendirebiliriz: “ Ziya Gökalp'in felsefi sisteminin merkezi onun teşkilatçı bir yapıya dayanmasındandır. Bu teşkilatçılık materyalist, determinist bir teşkilatçılık değil, idealist bir teşkilatçılıktır. Felsefesinin bu baskın tarafı onun tüm yazılarının ana karakterini oluşturmaktaydı. Ziya Gökalp bir ilim adamı, şair, edebiyatçı ve filozoftur (Kansu, 2016: 201). Dergi bu kişilikten yola çıkarak idealist, kültür milliyetçisi, toplumunu iyi tanıyan ve ona yol gösteren çok yönlü kendini geliştirmiş kimlik tipi arayışı içinde olmuştur.

Ziya Paşa: Yazar, gazeteci. Asıl adı Abdülhamit Ziyaeddin'dir. Bir süre Kandil'deki Mahalle Mektebi'ne daha sonra Bayezid Rüştüyesi 'ne devam etti. Lalası İsmail ağanın özendirmesi ve çabalarıyla küçük yaşta Arapça ve Farsça öğrendi. 1861'de Abdülaziz'in tahta çıkması ile sunduğu kasideler sayesinde padişahın teveccühünü kazandı ve bu durum onda bir anda siyasi mevkilere yükselme ümidini doğurdu. Bir süre sonra saraydan uzaklaştırılıp Atina elçiliğine atandı. 1865'ten sonra yazı yazmalarını hızlandırdı ve özellikle Muhbir gazetesinde yayınlanan siyasi yazıları ile Bâb-ı Ali'nin dış siyasetini ağır bir dille eleştirmeye başladı. 1867'de ise Namık Kemal ile birlikte gizlice Paris'e kaçtı. Firarı kesinleşince devlet tarafından verilen paşalık rütbesi geri alındı. Ancak Abdülaziz'in Avrupa gezisi dolayısıyla Fransa hükümetinin uyarısı üzerine diğer arkadaşları ile birlikte Avrupa'yı terk ederek Londra'ya geçti. 1868'de Namık Kemal ile birlikte Londra'da Hürriyet gazetesini çıkarmaya başladılar. II. Abdülhamit'in tahta geçmesi ile tekrar İstanbul'da bazı görevlerde bulundu. Daha sonra tiyatro kurmuş, ancak yıllar evvel Kıbrıs'ta başlayan ve Amasya'da ciddi bir şekilde nükseden hastalığı yeniden ortaya çıkmasıyla öldü. Türk edebiyat tarihinde Şinasi'den sonra Namık Kemal ile birlikte Ziya Paşa, Tanzimat'ın ilanında sonraki dönemde gelişmeye başlayan Batı etkisi altındaki yeni Türk edebiyatının kurucularından biri olarak kabul edilmektedir. (Nazif ve Toros, 2010) Ziya Paşa, yönetim tarzı açısından cumhuriyeti savunmuştur. Halkın seçtiği vekillerden Millet Meclisi oluşur. Herkes medeni hukukun tanıdığı serbestliği yaşar. Mahkemeler bağımsızdır. Egemenlikten feragat etmeme düşüncesi ise onu Rousseau'ya yaklaştırır (Bıçak, 2010: 158-159). Ziya Paşa'dan Orta Yayla dergisinde herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

4 Eylül dergisinin 38. Sayısında “Namık Kemal'in Hayatı ve Eserleri” başlıklı yazıda Namık Kemal'den bahsederken Ziya Paşa'dan da bahsetmiştir: “siyasi bir teşekkül olan yeni Osmanlılar cemiyetinde de çalışıyordu. Makale ve manzumeleriyle sarayın nazar-ı dikkatini celp etmekte gecikmedi. Kuşku ve kuruntu içinde yaşayan saray Namık Kemal'in İstanbul'dan uzaklaşması için vesile arıyordu. Bunu bulmakta sıkıntı çekmedi. Namık Kemal'i Erzurum vali muavinliğine Ziya Bey'i “Ziya Paşa'yı da Kıbrıs mutasarrıflığına tayin etti. Sarayın kurduğu tuzağa düşmek istemeyen bu iki Türk entelektüeli Avrupa'ya kaçmayı en iyi yol olarak buldular. Paris'te dâhil, buldukları siyasi cemiyetin çerçevesi içinde faaliyetlerine

hız verdiler. Fakat Abdülaziz'in Avrupa seyahati onların da Paris'ten Londra'ya gitmelerine sebep oldu. Ziya Paşa ile Namık Kemal iki dost Londra'da baş başa vererek Hürriyet gazetesini çıkarmaya başladılar” (4 Eylül, 1940: 4-5). Bu verilen bilgiler dışında Ziya Paşa ile ilgili dergide bir bilgiye rastlanmamıştır.

Türk edebiyatının kurucularından birisi olan Ziya Paşa Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemine damgasını vurmuş bir yazar, gazetecidir. Yazılarının çoğunda Osmanlıyı eleştiren yapısı, cumhuriyeti savunan fikirleri, millet iradesini, meclis düşünceleri onun Rousseau'dan etkilendiğinin en açık kanıtıdır. Orta Yayla- 4 Eylül Dergisi'nde çok az bilgi verilse de Namık Kemal'le sürgüne uğramaları vatan için mücadele etmeleri rahat çalışabilecekleri ülkelere gidip oradan fikirlerini ateşli bir şekilde savunmaları bize bu kişilik hakkında ipuçlarını veriyor. Kararlı, azimli, milletin menfaatlerini her şeyin üstünde tutan otorite monarşiye boyun eğmeyen, idealist kişilik tipidir.

4.3 Dergide Altıok ile ilgili yazılar ve kimlik inşası:

4.3.1 Cumhuriyetçilik:

Öncelikle dergideki tanımları ele almadan Atatürk'ün kurmuş olduğu pek çok kurum gibi Halkevleri aracılığıyla çıkan Orta Yayla dergisinin ve arkasından isim değişikliğine gidilerek çıkan 4 Eylül dergisinde **Cumhuriyetçilik** ve **Lâiklik** temel ilke olmak üzere altı okun doğrultusunda yeni bir toplum, yeni bir kimlik oluşturma aşamasına gelinmiştir. Bu noktadan hareketle dergi ekibi öncelikle ilkeleri biçimlendirecek zaten aynı anda parti de kendi kanalı ile meclise sunacak ve en son bu kurumların yayın organları aracılığıyla halka bu ilkeler benimsetilecekti. Zaten Halkevleri de kuruluş amaçlarının temel prensibine Cumhuriyetçiliği ulusa dayanan bir yönetim şeklini koymaktadır. Bu durum derginin tüm sayılarının adeta hücrelerine işlenmiştir ki okuyucuda ulaşmak istenen noktaya varmak esas amaçtır.

Cumhuriyetçilik ilkesi ilk olarak Orta Yayla'nın 2. Sayısında “Cumhuriyet Maliyesi” adlı başlıkta açıklamaya başlanmıştır. “Evlerde demokrasi esasları ile geniş anlamı ile yürümekte olduğu bu çatı altında çalışanlar arasında bir içtenlik, refah ve saadet, kültür ve medeniyeti içine alan kafanın derin düşüncülerinden ulusal varlığından çıkmış ve az zamanda memlekete yayılmıştır” (Orta Yayla, 1936: 8).

En başta dikkat edilmesi gereken nokta derginin demokrasiye ve halkın birbirine olan dayanışmasına önem vermesidir. Çünkü Milli Mücadele zamanı düşmanlara karşı milletle hareket edilmiş artık yönetimde dâhil tüm alanlarda halkın ön planda olduğu bir yaşayış şekli temel prensip olarak benimsenmiştir. Orta Yayla'nın 8 ve 9. Sayılarında "Cumhuriyetimizin XIV. Yıldönümü" adlı başlıklı yazıda Fikri Gürsel Cumhuriyeti şöyle tanımlamıştır: "Cumhuriyet nedir? Bu suale verilecek cevap bir fikrin siyasi manasını ortaya koymak değil, tarihi bir tabloyu gözler önüne sermek olacaktır. Cumhuriyet idaresi tarihe yabancı yeni bir icat, bir keşif mahsulü sayılamayacak kadar eskidir. İlkçağlardan itibaren idarenin muhtelif tecellilerine tesadüf ediyoruz. 18. yy kan bağı esasına dayanan yönetim şekillerini başta Jean Jacques Rousseau olmak üzere birçok filozof karşı çıkmıştır. Jan Jacques Rousseau: hâkimiyet nereden geliyorsa haddizatında hangi kaynaktan doğuyorsa yine oraya aittir. Hiçbir suretle başka bir yere nakledilemez, onu kimse milletten alamaz. Fransız inkılâbı işte bu içtimaî felsefî davanın tecellisidir. Kendi tarihimize bakalım: Nazarımıza çarpan hadise hep aynıdır. Başta bir taç dar; her şeyi yapmaya mezun ve salâhiyettar arkasında mükemmel bir kuvvet fakat hakan her şeyi millete danışmaksızın yapmaktan çekinmiyor. Demokrasi bir hakikattir, bir kuvvettir ve nihaî bir zaferdir. Bizim için demokrasi ve cumhuriyet bir mağlubiyetin intikamı, ölümden kurtuluşun hatırası istiklâlin hâlâsı, namus ve şerefi ile yaşamının bir remzidir. Artık yurdumuzda mağrur ve müstebit taçdarlar yoktur. Başımız göklerde. Önümüzde aydınlık bir yol var. Türk milleti; Atatürk'ün gösterdiği bu yolda yürüyerek cihana medeni kabiliyeti ispat edecek ve milletlerin hürriyet ve şeref davasına ebedî bir model olarak kalacaktır (Orta Yayla, 1937:2-3).

Bu anlatılanlardan hareketle cumhuriyetçilikten çıkardığımız sonuçlar şunlardır: Öncelikle cumhuriyetçilik ilkesi kan bağına dayanan hanedan sistemini reddediyor. Yani saltanat sisteminin kesinlikle ulus devlet anlayışı ile çeliştiğini görmekteyiz. Burada monarşilerin sonunu Fransız İhtilâli'nin getirdiğini Orta Yayla (4 Eylül) başlangıç noktası olarak almış bunun bize etkisini kısa zamanda hazırlayan aydınlarımız olmuş bu durumu mukayese ederek padişahlık sistemini şiddetli bir şekilde eleştirmiştir. Özellikle Cumhuriyet rejiminin kalıcılığı önemle vurgulanmıştır. Orta Yayla'nın 16. Sayısında ise "Cumhuriyetimizin Evrensel Değeri" başlıklı yazıda Fikri Gürsel Cumhuriyetin iki manada mühim olduğundan

bahsetmiştir: “Evvela bu hareket millî tarihimize ait bir dönüm noktasıdır. Sonra da cihan tarihi içinde esaslı bir hamle ve bir devri temsil eder. Kendimize şu soruyu soralım: Cumhuriyetimizin gerek cihan gerek milli tarihimiz açısından manası nedir? Millî olarak mana çifttir:

1) Cumhuriyet Türk milleti için bir istiklâl bir kurtuluş abidesidir. Dâhilde mazinin muzur ve köhne yükünden, hariçte ecnebi istilasının siyasi ve iktisadi esaretinden kurtulduk. Saltanatı, haksızlık, istibdat, tagallübün ve hurafelerin heyulası idi. Onu devirmekle idare hayatımızda halkçılığı, kanun sevgisini, ilim ve hakikat davasını kazandırdık. İstîlâ bizi müstemleke olmak felaketine sürüklüyordu. İkinci mana ise daha şümullüdür.

2) Cumhuriyet bir fikir ve zihniyet inkılâbıdır. Cehlin ve taassubun pençesinde tereddi ettirilen dinî zihniyet yerine vicdanların harimindeki kutsiyetin hayatına hürriyet ve haysiyetini iade eden bu inkılâp kıyafetimizden başlamak üzere ta dil ve ekonomik alanlara yayıldı. Mazinin ilminden ürken mistik zihniyetin yerine ilmin ve modern felsefenin esaslarını bize cumhuriyet getirdi. Eski mektep sistemini yıktık, okul ve modern okul usulleri koyduk. Bankalar kuruldu, şimendiferler yollar tesis ettik. Anlaşılmaz Osmanlı lisanı yerine her türlü inkişafa namzet saf, asil Türkçe, yalan yanlış ve eksik tarih yerine bizi kendimizden haberdar eden hakikat ve şeref destanını yani Türk tarihini tanıdık (Orta Yayla, 1938: 8).

4 Eylül dergisinde ise genel olarak baktığımızda artık rejim iyiden iyiye yerleşmiş toplumun bütün kanallarına sirayet etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümü onu Ebedi Şef yapmış, inkılâpların devamlılığını Milli Şef adını alan İsmet İnönü üstlenmiştir. Özellikle dergi Cumhuriyet Bayramı gibi önemli gün ve haftaların kutlanmasına dikkat etmiş milli hassasiyetler çok sıkı bir şekilde topluma işlenmiştir. Feyzi Kutlu Kalkancının “Cumhuriyetimizin XIV. Yıldönümü” başlıklı yazısında bu durumu en açık şekilde görebiliriz: “Milli iradenin mukadderatına vahim olduğu en büyük günün yıl dönümünü kutluyoruz. Gözlerimizin önünde vahşet dekorlarının hududunu çizen yangınlar. Muhakkak bir ölüm, sonu gelmeyen bir ümitsizlik yurdu baştanbaşa yakıp yıkmakta, şerefli bir mazi kara bir istiklâle yerini terk etmektedir. Bugün yangınlar ortasından gül gibi bir vatan yükseldi, ıstırap, felaket, ümitsizlik dolu günlerden uzağız, asırları yıllara sığdırmanın sırrına

erdik. Ebedi atamızın yolunda Kahraman İnönü'nün izinde ufuklara akıyoruz (4 Eylül, 1939: 2).

Derginin kastettiği vahşet dekoru yangınlardan kastedilen I. Dünya Savaşı sonrası Osmanlının içine düştüğü durum işgalci devletlerin topyekûn ülkemize saldırması Batı Anadolu'da Yunana karşı verdiğimiz var olma yok olma savaşları, I. İnönü, II. İnönü, Kütahya- Eskişehir, Sakarya, Büyük Taarruz 'dur. Öncelikle dergi yeni devletin nasıl merhalelerden geçtiğini anlatır. Eflatun Cem Güney'in "Cumhuriyet Bayramımız" başlıklı yazısında ise yavaş yavaş devletin inşa sürecinden sonra kurumlar vasıtası ile kimlik inşası süreci başlamıştır. "Cumhuriyet Türk Milleti'nin yaratıldığı gün, bir kurtuluş, yeniden doğuş inkılâbıdır. Gerçek, bu inkılâpla sadece bir idare mekanizması değişmedi, içtimai bünyesinde de kökten yenileşti. Çünkü Cumhuriyetin getirdiği yeni ideal ve yeni anlayış karşısında eski içtimai müesseseler birer dal gibi kuruyup döküldü. Kemalist prensiplerle yepyeni bir cemiyet kuruldu. Yeryüzü inkılâpları arasında bizimkinin bir eşi bir benzeri yoktur. YARATMAK işte budur" (4 Eylül, 1939: 3). 4 Eylül Dergisi'nin 48. Bölümünde ise artık temel ilkelerden biri olan Cumhuriyetçiliğin kökleştiğinden artık halkın iyice bu rejimi sindirdiğinden Behram Atay "Cumhuriyet Bayramı" başlıklı yazısında edebi bir dille bahseder: "Türk devriminin en verimli gününü severek, sevindirerek, heyecan duyarak kutluyoruz. Türk varlığını, Türk seciye ve yaratıcılığını cihan muvacehesinde izah ve ispat eden bugün, Türk kalbinde Türk ruhunda sarsılmaz inanının canlı tezahürüdür. Türk demokrasisinin en bariz sembolü olan cumhuriyet; Türk kanının tullenmiş akisleriyle, Türk kalbine nüfuz etmiş; Türk ruhuna sarılmış bir bütündür. 18. Yılın bize verdiği refah ve saadete müftehir ve mesuduz. Kıskançlıkla sarıldığımız cumhuriyeti kalbimize sindirdik. Dünyanın boğazlaştığı, milyonlarca insanın öldüğü bu kan ve ateş âleminde Türkün birliğine güvenerek Cumhuriyetten ördüğümüz granit çerçevenin, sarsılmaz ve kımıldamaz hududu içinde kendi benliğimize has vakarla yaşıyoruz. Bu varlığı temin eden Milli Şefimizle ne kadar övünsek azdır (4 Eylül, 1941:1). Bu yazıdan hareketle cumhuriyetimizin omurgası Türklüğe dayandırılmıştır. Bu rejim milliyetçilik ilkesini de ön plana çıkarmış olup altı okun kimlik inşasında ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermiştir. Öncelikle Osmanlı gibi monarşi ile yönetilen teokratik bir düzenden ulusalcı yapısıyla ön plana çıkan cumhuriyet rejimine artık halkın geçen on

sekiz senelik süre zarfında içine sindirdiğinden bahsedilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta 1941 yılı içinde dünyada yaşanan olaylara dergide yer verilmiş o dönem dünya konjonktürü içinde Türkiye'nin takındığı tavırdan bahsedilmiştir. Birlik beraberlik sarsılmaz bir irade güç ve bu iradenin sözcüsü konumunda İsmet İnönü'nün dış politikada takındığı tavır dergide olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

4.3.2 Devletçilik:

Derginin ilk sayısından itibaren Saib İncemen tarafından kaleme alınan bir yazıda Devletçilik ilkesinin temelleri ve Türkiye için gerekliliği üzerinde durulmuştur: “Bu yazıda prensibini, bilhassa “devletçiyiz” teşkil eden ekonomik değişmeden umumi surette bahsedilecektir. Ferdi mesai ve faaliyeti esas tutmakla beraber mümkün olduğu kadar az zaman içinde milleti refah ve memleketi mamuriyete erdirmek için milletin umumî ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği işler bilhassa iktisadi sahada devleti fiilen alakadar etmek mühim esaslarımızdır. Bu maddeden pekiyi anlaşılıyor ki fertlerin çalışması ve çalışmalarının semerelerine malik olmak serbesttir. Şimendifer, fabrika ve daha sonra fertler bizzat yapacakları işlerde kendileri için daha faydalı ve muvaffak olarak çalışacakları şartlar tanzim etmek iş kanunları gibi devlet için vazife oluyor. Yani bugünkü rejimde devletin iktisadi bir rolü bulunuyor Atatürk: “ Türkiye'nin tatbik ettiği devletçilik sistemi 19. Asırdan beri sosyalizm nazari yatçıların ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu Türkiye'nin ihtiyacından doğmuş Türkiye'ye has bir sistemdir. Hulasa; vazifesi dâhilde emniyet ve asayiş, hariçte vatan müdafaası ve ecnebi devletlerle münasebeti tanzim etmekten ibaret olan basit, liberal devlet telakkisi kalkmış yerine yukarıda anlatılan devlet telakkileri kesin olmuş, işte devlet ideolojisindeki değişme. Dün bir sosyete vardı ki onda cereyan eden şartlardan bazıları; rasyonel sanayi yok, tesis etmek fikri bile yok, himaye yok, her şey dışarıdan alınıyor, Bugün ise... (Orta Yayla, 1936: 2-3)

İ. Gürsan tarafından kaleme alınan “Ticari, İktisadi, Sınaî Alanlardaki Zaferlerimiz” başlıklı makalelerde ise, ulusal iktisadın her alanında gerçekleştirilen başarılar, istatistikî bilgilerle kaleme alınmış ve kısa sürede gerçekleşen bu iktisadi kalkınma hamleleri şu şekilde özetlenmiş “Hudutlarımızı birbirine ulaştıran,

şehirlerimizi birbirine bağlayan demirden ağılarıyla, üzerinde yer yer tüten bacalarıyla verimli toprağı üzerinde refaha ulaşmış, sapanı neşeyle süren çiftçisiyle maden ocaklarında, fabrika atölyelerinde, ticarethanelerinde bütün enerjisi ile çalışan işçi ve amelesiyile, milletin milyonlara varan tasarrufu ile bu yurt bu gün iktisaden de yükselmiştir... Yükseliyor... Ve daha da yükselecektir” (Orta Yayla, 1937: 16) Orta Yayla dergisinin 10-11. Sayısında Cemal Gültekin tarafından verilen “Ulusal Ekonominin Açılış Gününde” başlıklı yazısında ekonomik bağımsızlığın mücadelesini savaş yıllarından başlatarak günümüze kadar gelen süreci değerlendirmiştir: “Yüce Türk ulusu İnönü ve Sakarya’da yalnız siyasal istiklâlini erkinliğini değil, uzun yıllar uzak yaşamak zorunda kaldığı ekonomik istiklâlini de birlikte kazanmak ve pekiştirmek için savaştı. Türk ülkesi üzerine bir karabulut gibi çökmüş olan sömürge siyasasına son veren bu savaşların en büyük utkusunun zevkini bugün yurdumuzun dört yanında kurulmuş olan fabrikaların göklere yükselen dumanlarını seyrederken tadıyoruz. Özetle, ulusal ekonomi ve arttırma alanında büyük bir kalkınma vardır. Bu kalkınmanın hızı gidiş ve yürüyüşü Türk ulusu çağdaş ulusların düzeylerine ulaştıracak ve onla geçecektir”. (Orta Yayla, 1937:6) 4 Eylül dergisinde ise Zühtü Güleç tarafından kaleme alınan “Ekonomi Haftamız” başlıklı yazıda da II. Dünya Savaşı esnasında dünyanın genel durumu ve durum karşısında Türkiye Cumhuriyeti’nin ekonomik durumu değerlendirilmiştir. “Bütün Avrupa âleminin sefalet içinde kıvrandığı şu sırada Türk Milleti asude kendi yağıyla müreffeh bir tarzda yaşamaktadır. Esasen kendi yağıyla kavrulmak Türk Milleti’nin en büyük şiarıdır. İstikbalde bugünkünden büyük şeyler yapacağımıza savaş tarihinde olduğu gibi, ekonomi tarihimizde de gıpta sahifeleri kaydedeceğimize bütün memleketçe samimi bir surette inanmış ve and içmişizdir (4 Eylül, 1940: 15).

Özetle Kemalizm’in altı okundan biri olan Devletçilik, uygulamaya alındığı ilk dönemlerden itibaren cumhuriyet rejiminin kendi yapısını kendi otoritesini sağlamlaştırmak için kullandığı en önemli vasıta olmuştur. Devletçilik ilkesinin yukarıda anlatılanlar doğrultusunda ekonomik yönü yadsınamaz bir gerçektir. Fakat dergiye bakıldığı zaman devletçiliğin hem siyasal yönü hem de toplumsal yönünün bunun da ötesine geçtiğini söyleyebiliriz.

Yine cumhuriyetçilik ilkesinde de olduğu gibi altı okun temel hedeflerinden birisi de muasır medeniyetler seviyesine çıkmak olduğu gibi aslında devletçilik ilkesi

de bir toplum oluşturma sürecidir. Bu bağlamda devletçiliği tek parti döneminin siyaset- toplum-ekonomiye yönelik bakış açılarının kesişme noktası olarak görmemiz gerekir. Bir de dergide dikkati çeken diğer durumsa devletçiliğin dünyadaki diğer ekonomik modellerden oldukça farklı telakki edilmesidir. Atatürk özellikle bizdeki ekonomik modelin sosyalizmle karıştırılmaması gerektiğini savunmuş bizdeki modelin tamamen kendi bünyemize uygun olduğu görüşünü dergide savunmuştur. Bu açıklamalardan şu sonuca ulaşabiliriz: Türkiye Cumhuriyeti'nin devletçiliği milliyetçi prensiplere dayanan devletçiliktir.

4.3.3 Halkçılık:

Orta Yayla dergisinde “Halkevlerinin açılış münasebetiyle” Cemal Gültekin'in konuşmasında halkçılık ile ilgili önemli tespitlerde bulunulmuştur: “Bizim fikri borcumuz; halk kütlesine bildiklerimizi öğretmektir. Halkçı, halk için, halkla beraber demek; halkın iştiraki ile halkın ortaklığı ile beraber halkın severek ve bilerek birlikte iş yapması demektir. İşte halkevlerinde çalışanların ödevi, halkevlerinde çalışanların ereği ve amacı!... Halkevlerinde muvaffak olmak behemehâl mukadderdir. Çünkü onlar Kemalist rejimin halk terbiyesi ve halkın kültürel, sosyal yükselmesi bakımından en esaslı sosyal kurumlardır (Orta Yayla, 1938:3). Dergide anlatılanlardan hareketle Halkçılıkla ilgili şu yorumlar yapılır:

Atatürk devlet yaşamında ve toplumsal hayatta halkı bir bütünlük içerisinde görmüştür. O, toplumdaki tüm farklı grupları, önce Milli Mücadele esnasında sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti etrafında toplayabilmiştir.

Orta Yayla- 4 Eylül Dergisi'nin de Halkçılık ilkesinden hareketle ortaya çıkarmak istediği kimlik tipi kendi kendisini idare edebilen, milli egemenlik ilkesine göre demokratik bir rejim içerisinde yaşayan eşit, milli birlik ve dayanışma içerisinde yaşayanıdır.

4.3.4 İnkılâpçılık:

Dergide Türk inkılâbı çeşitli açılardan ele alındığı gibi bazı yazarlar tarafından Türk inkılâbı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Derginin birinci sayısında Fikri Gürsel tarafından inkılâp şu şekillerde tanımlanmıştır: “İnkılâp asırlardan beri tehlikeli geçitlerden geçen ulusal istiklâlimizin kat'i kurtuluşu demektir. İnkılap, manda ve saltanat faciaları, mevhumeleri önünde ulusal şuuru enerji ve Şen'i yet

¹kazanması demektir bu şe'niyet bizzat Türk ulusunun varlık ve kuvvetidir” (Orta Yayla, 1936: 3-4).

Orta Yayla Dergisi'nin aynı sayısında Seniha Turhan'ın “Romancılığımızın Romani” başlıklı yazısında İnkılâp, “eskiyi yıkar, ortadan kaldırır demagojiyi yok eder. Yerlerine göre yeniyi kendi ölçüsüne göre yapar. Eski duyusu eski görüşü eski anlayışı... Kısaca kendinden evvelki ruh ve kafayı sınır dışı ederek yeni ruh ve insan telakkisini hayal âleminde alır ve hakikat kabı içine döken güç” olarak tanımlamıştır (Orta Yayla, 1936: 9). Bu iki tanıma bakarak şu yorumlara ulaşabiliriz:

1) Dergi Türk milletinin inkılâpçı özelliğine değinerek Türkiye topraklarında gerçekleşen başarıları millete mal etmektedir.

2) Dergi Osmanlıdan kalan uygulamaların kaldırılarak yerine daha çağdaş daha modern uygulamaların hayata geçirileceğinin işaretini vermektedir. Bu bağlamda Türk milletini yine her ilkede vurguladığımız gibi modernleşmenin bir gereği olarak muasır medeniyet seviyesine çıkarmak ideali vurgulanmıştır.

3) Dergi inkılâpçılığımızı realizm kavramıyla açıklar hayalperestliğe yer vermeden gerçekçi adımlar atarak büyük devlet olma idealini gerçekleştirmeyi esas alır.

4) En önemli tespit ise bu maddemizdedir. Dergiye göre inkılâpçılık, iki mana içerir: Biri yeni gelişmeler karşısında toplumun ve devletin tüm yeniliklere ayak uyduracak şekilde yenilenmesi, diğeri ise geçerliliğini sürdüren devrimleri korumak kollamak gayesi...

4.3.5 Milliyetçilik:

Orta Yayla dergisinin 3. Sayısında “Teşkilat-ı Esasiye Kanununun değışen 2. Maddesi” başlıklı yazıda “Türklük ve medeniyet tarihine adına yazdıran büyük insanın her yaptığının ve her işaretinin doğruluğuna Türk Milleti'nin kat'i ve sarsılmaz bir imanı vardır. Atatürk yolundan sapacak olanlar aynı zamanda milletin öz dileklerinden uzaklaşmış ve millete fenalık etmiş bulunacaklarından bunların önüne geçmek ve CHP'nin umdelerinden 5 esas adeta tescil etmeğe millete faydeli ve zaruri görmüştür”. Aynı sayının bir başka sayfasında “İçinde şüphesi bulunan her

---

¹ Şe'niyet: Objektiflik

Türk de bilmelidir ki Türk olmak Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâik ve İnkılâpçı olmaktır” (Orta Yayla, 1937: 19-20)

Derginin 46-47. Sayılarında Milliyet Din midir Niçin? Başlıklı yazıda “Milliyetçiliği mutaassıp bir dindarın inandığı dine verdiği kıymet kadar üstün görmek lazım geldiğini birçok kimseler tasdik edebilmeli fakat milliyet denilen idealin aynen bir din rolünü oynadığını kolaylıkla herkes kabul edemez. Nitekim her milliyetçilik kendi milletine geleceği emniyet altına alarak bugünü huzurla yani korkusuzca yaşatmak gayesini mal ederek, bütün milletin fertlerini bu uğurda çalıştırarak milletini en yüksek milletler seviyesine çıkarmak suretiyle tehlikeden korumak, yükseltmek ve refaha kavuşturmak istemiyor mu? Her dini ortaya koyan bir peygamber olduğu gibi her milliyetçiliği de milletine getiren bir millî kahraman ve bu kahramanın kıymetini millete karşı çok yüksek gösteren üstün bir zümre yok mudur? Bu milli kahramanlarımız o milletin peygamberleri değil midir? Bu milli kahramanlar aynıyle Peygamberler Allah’ı sevdirmesi gibi fertlere milleti sevdirmeye çalışmazlar ve milleti vatan ile beraber bir ilah derecesine çıkartmazlar mı?

Her dinin ayinleri ve bu ayinlerin yapılacağı mukaddes mekânlara karşı her milletin tıpkı dinlerin kilise ve camileri gibi fertleri bir araya toplamak istediği içtima mahaller ve bu mahallerde yapılan spor, hitabe, konferans, temsil, konser gibi ayinler yok mudur? Mesela Türkiye’de insanlar cemederek cami rolünü üstlenen bu içtimai mahalleri; halkevleri, mahfel, kulüp, sinema, kıraathane, kütüphane, stadyum şeklinde görmüyor muyuz? Müminlere dinlerini öğretecek basit şekilde din kitaplarının adına mesela bizde ilmihal denirken bugün milleti, milliyetçiliği sevdirek öğreten ve fertleri millete nasıl iyi bir vatandaş olabileceklerini hatta ilk mekteplerde bile okutularak anlatmaya çalışan yurt bilgileri veya medeni bilgiler aynı rolü oynamıyor ve aynı fayda ve güzelliği temine çalışmıyor mu?

Gayesinden itibaren en pratik noktalarına kadar bir din ile elde edilmek istenen bütün iyilik ve güzellikler kafasını ve benliğini müspet ilimlerle kültürle aydınlatarak yükseltmeye muvaffak olanlar için, bu medenî devirde de ancak milliyetçilik idealiyle temin edilmekte ve edilebilmektedir (4 Eylül, 1941: 21-22).

4 Eylül dergisinin Dr. Sırrı Alıçlı tarafından kaleme alınan “İrk ve Milliyet” başlıklı yazıda milliyetçilikte ırk esasının aranmaması üzerinde durulmuştur. “Milliyetle ırk esası üzerinde durmak oldukça önemlidir. Dil mi, duyuşta, anlayışta birlik mi? Kültürel olgudaki beraberlik mi? Yalnız dilde, kültürde, düşünüşte bir olmak tasnifi bizi bizim istediğimiz tarife götürmez, bir milletin olgunlaşmasında irsî gelişiminde daha başka amilleri aramak lazımdır” (4 Eylül, 1942:9-10). Atatürkçülüğün en önemli ilkelerinden biri olan milliyetçilik, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti’nin dayandığı en önemli unsurdur. Yukarıda anlatılanlardan hareketle de Orta Yayla- 4 Eylül Dergisi ırkçı olmayan bir milliyetçilik anlayışına sahip olduğu görülür. Dergi ayrıca idealist, milliyetçi kişilik çizmiştir. Dergiye göre çizilmeye çalışılan milliyetçi profil akılcı, çağdaş, medeni, ileriye dönük, birleştirici ve yücelticidir. Yalnız yüceltmekten kasıt kendini sevmek kendi ırkdaşını sevmek yanında başka milletleri aşağılamamak, insaniyet duygularını hiçe saymamak kastedilir. Derginin vatandaşlarına aşılacak istediği milliyetçiliği rehber edinen aynı zamanda müspet ilimlerle alakalı ileriye dönük, çağdaş kişilikler yetiştirmektir.

4.3.6 Lâiklik:

Orta Yayla dergisinin 1. Sayısında Orta Yayla Niçin Çıkıyor? Başlıklı yazıda “inkılabımızın doğurduğu ulusal Halkevleri Cumhuriyetçi, halkçı, lâik, devrimci, devletçi ülküleri çalışma alanında bu kurumun ana prensipleridir” denmiştir. (Orta Yayla, 1936:1) Derginin 3. Sayısında ise “İçinde şüphesi bulunan her Türk bilmelidir ki Türk olmak, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, halkçı, devletçi, lâik ve inkılapçı olmak demektir” denmiştir (Orta Yayla, 1937: 20). Atatürk’ün vefatından sonra çıkan 4 Eylül dergisinde ise “bugün bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan lâik, millî, halkçı, inkılâpçı, devletçi Cumhuriyet bize bütün evsafıyla Atatürk’ün en kıymetli emanetidir” (4 Eylül, 1939:1) denmiştir.

Türk toplumunun çağdaşlaşmasında lâikliğin iki temel görevi vardır: Biri devlet yaşamında akıl ve bilimsel yollarla çağdaşlaşmanın önünü açmak, diğeri ise kişilerin vicdan özgürlüğü çerçevesinde din egemenliğinden kurtararak, akılcı bir toplum ve özgür bireyler oluşturmaktır. İşte derginin oluşturmak istediği lâik kişilik profilidir. Bu açıdan Türk inkılâplarının sosyal sistemin çağdaş toplum yapısına

geçmek olan asıl hedefine ulaşması için ön şart devletin lâik bir yapıya sahip olmasıdır. İşte dergi gerek Orta Yayla gerek devamı olan 4 Eylül Dergisinde olsun yazılarında Lâikliğe ayrı bir önem vermiş ve altı okun hepsini içine alarak devletin lâiklik anlayışını yerleştirmeye çalışmıştır. Böylece başarılı bir Lâik yönetim arkasında sosyal yapıda da değişikliği getirecektir. Bu sosyal yapı değişmesi ise insanlar üzerindeki tesirleri davranış, tutum, aile yaşamı, kadın erkek ilişkilerinde çağdaş medeni yaşam modeline uygun değişmeleri kapsayıcı nitelikler olacaktır. Kemalizm toplumcu bir fikirdir. Yapılanların topluma mal edilmesi Kemalizm'in en önemli amaçlarından. Burada Lâikliğin ya da altı oku oluşturan diğer ilkelerin hepsinin bir kişide toplanması o kişinin Türk olması ile bağlantı kuran dergi Türklük altı ok ilişkisini okurlarına bu şekilde aşılama çalışmıştır.

4.4 Kadınların Sosyal ve Hukuksal Haklarına ilişkin yazılar ve kimlik inşası

Orta Yayla ve 4 Eylül dergilerine genel olarak bakıldığında kadınların cemiyet hayatı içinde en az erkekler kadar yer alması gerekliliğine değinilmiş, çağdaş Batı toplumlarında kadının toplum içindeki yeri ve öneminden bahsedilmiştir. Türk kadınının Cumhuriyet'in ilanına dek hiçbir alanda hakkının olmadığından ve kadınların ancak Cumhuriyetin getirdiği hak ve özgürlükler kapsamında haklarını kazandığından bahsedilmiştir. Belkıs Aydınoglu tarafından kaleme alınan Orta Yayla dergisinin 6-7. Sayılarında "Kadın ve Yüksek Tahsil" başlıklı yazıda Yüksek tahsil kadın için lüks müdür değil midir? Sorusu tartışmaya açılmış bunun üzerine şu analiz yapılmıştır: "Henüz on iki seneden beri yüksek tahsil hayatına atılan Türk kadını erkekleri aç bırakacak derecede mevki almış değildir. Bence bu telakkiye bağlı bir meseledir. Eğer tahsil eden genç kız yüksek tahsil hayallerinin peşinde ailesinden tevarüs ettiği servetle üniversitede müstesna bir yer işgal etmek, muhakkak olan istikbalde güzel bir mevki edinerek iyi bir izdivaç yapmak istiyorsa bu tahsil onun için bir lüksten ibarettir. Fakat diğer bir üniversiteli idealist kız, kendi hayatından feragat ederek her şeyin fevkinde idealini görür, çünkü o tahsille hayatı öğrenecek bizden evvel ilim hayatına atılan devletlerin metodunu tanıyacak ve bu hayatta tutturduğu yolda muvaffak olur ve bir erkekten üstün çalışır. O halkının ızdırabını halkının sesini kendi vicdanı içinde duyar. Yurdun bütününlü uluslararası alanda yüksek görmeye çalışır. Eğer benliğini kaybetmeden büyük bir idealle yurduna ailesine ve kendine nafi bir vücut olarak yetişirse kadınlarımız kızlarımız okusunlar.

İlim önüne geçilemeyen bir geçit, tatmin olunamayan bir ihtiras, maveralara sığmayan bir engindir. İnsan içinde derinleştikçe cehlini anlar. Cehlini anlayan tahsilini en iyi hazmeder. Hayat kızı, kültür kızı bin bir itina ve ahenk içinde yaşayan süslü salonlar şaşalı apartmanların malı değildir. Türk kızı her şeyden evvel yurdunun ve ulusunun kızıdır”. (Orta Yayla, 1937: 26-27) Burada dikkatimizi çeken durum kadın haklarına ilişkin tarihsel başlangıcı derginin Cumhuriyet olarak almasıdır. Yani milat olarak cumhuriyetin ilanı sayılmış, sanki bu tarihten evvel kadınlara her hangi bir siyasi sosyal hukuksal eğitimle alakalı hiçbir şey yapılmamış gibi gösterilmektedir. Burada derginin Osmanlı gibi olmak istemediğini geriye dönüş çabası içinde olmadığını söyleyebiliriz.

Orta Yayla dergisinin 12-13. Sayılarında Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi Yönetim kurulu üyesi olan Bedia Tan’ın Halkevinde vermiş olduğu “Büyük Türk Kadınları” konulu konferansın metni yayınlanmıştır. Bedia Tan, bu konferansta; “Türk tarihinde kadının yerini daha iyi kavramak için eski günlerde başka ulusların kadına karşı nasıl davrandıklarını göz gezdirmek gerekir. Yeryüzünde denizcilik bakımından en ileri seviyede olan Fenikeliler kız çocuklarını kendi elleri ile tunçtan, taştan ve ağaçtan yapıp taştan ve ağaçtan tapındıkları cansız tanrılara sunarlardı ve onların yüreğini yumuşatıp yardımını kazanmak için o taş tanrının önünde beş yüz çocuk birden kesmişlerdir. İlkçağda yeryüzüne sığmayacak kadar şişmanlamış sağa sola yayılmış uluslardan Roma’da da tanrılara adam kurban etmek geleneği vardı. Romalılar kızlarını Vesta tapınağına kapayıp ölünceye kadar orada bir suçlu gibi hapis tutulurlardı. Araplarda kız çocuk, düpedüz yıkım sayılıyordu. Araplar kız çocuklarını 5-6 yaşlarını doldurunca yünden bir hırka giydirebilirler deve ve koyun çobanı yaparlardı. Bu onların ölümden kurtulduklarını gösteren bir devredir. Kız çocuğunun yaşamasını istemeyen babalar onunla hiç ilgilenmezlerdi. Onun altı yaşını doldurmasını beklerdi. O da kızını çöle doğru götürür önceden hazırladığı derin bir çukurun yanına gelir gelmez bir tekme vurup, yavrucağız düşürür, üzerine kumla örtülü kızını diri diri gömüp geri dönerdi. İşte yeryüzünde şu ulus bu ulus kadınlığı bu kadar alçak tutarken katı yürekli babalar kız çocuklarını kendi elleri ile diri diri gömerken Türk ülkelerinde kadının yeri gayet yüksekti. Hatta Türklerin ilk tutumlu dini olan Şamanlıkta kadınlar erkeklerden üstün sayılırdı. Fakat bugün iş değişti. Neden? Çünkü Atatürk geçmiş günlerin bin bir yanlışlığını düzelttiği gibi kadınlara

yapılan haksızlığı ortadan kaldırdı. Ve Türk kadınını yükseltti". Bu iki yazıdan anlaşılacağı üzere dergi Cumhuriyet'in getirdiği eşitlikçi anlayışla kadın haklarının oluşumundan bahsetmiştir, Osmanlıda yenileşme hareketlerine bağlı olarak kadınlara verilen haklar söylenmemiştir. Örneğin Osmanlı'da II. Mahmut (1808-1839) döneminde ilkokul eğitimi İstanbul'da karma eğitime geçilmiştir. Yine Abdülmecit döneminde kız rüştiyeleri açılmış(1858), Abdülaziz döneminde ise 1871'de kız idadileri açılmış olup II. Abdülhamit döneminde ise sadece kızların eğitim gördüğü yüksekokullar açıldı. Yani kadınlar görüldüğü üzere özellikle eğitimle ilgili hakların çok önceden kazandığı görülmüştür. Meslek edinmeye yönelik Darül Muallimat (kız öğretmen okulu) 1870'de, Kız sanayi mektepleri (1868) de faaliyete geçmiştir.

Kadınlara ilişkin ise dikkati çeken bir diğer ilginç yazı ise "Medeniyet Kadınlaşıyor" başlıklı yazıda Behram Atay'ın kaleme aldığı yazıdır. Altay yazısında, "mevzu enteresan olmakla beraber, hakikaten düşündürücüdür. Kadın tahakkümü, erkeğin hâkimiyetini tepeledikten sonra Avrupa'da acınacak ve ağlanacak bir rahle açıldı. Erkek varlığından tecerrüt etti. Vasıflarının birçoğunu kaybetti, uyuştu; evin sağlam ve otorite durumu sarsıldı. Erkeğin otoritesinin hiçe düşmesi neticesi olarak ortada bir yokluk ve boşluk meydana geldi. Çocuk azdı, terbiye aksadı, anane yıkıldı, ev başsız, ocak hamisiz kaldı. Kocanın nüfuzundan kurtulan kadın zembereği kopmuş bir yelkovan gibi gayr-ı şuuri dönmeye başladı. Bu dönüşler adına da medeniyet maskesi takıldı. Aile bağı çözüldü, evin mutfağı kapandı, ev ekonomisi unutuldu. Dirlik düzen bozuldu, eve kumar, içki, dans hayali bir mikrop gibi musallat oldu. Kız evden uzaklaştı, eğlenceye daldı, delikanlı mektebi bıraktı, dersini ihmal etti, kendini akıntıya saldı. Bu sel tufanı içinde medeniyetin maskesi altında evi yıktığı gibi cemiyeti de kemirdi. Ey Türk, kanında mevcut asaletinle, erkek vasfınla öğünebilirsin, medeniyet istediği kadar kadınlaşsın sen erkek doğdun, erkek kalacaksın, işte istiklâlinin temeli budur" (4 Eylül, 1941: 1).

Behram Atay da bu yazısında kadının kazanmış olduğu haklara ve bu hakları kullanma durumunu incelemiş sosyolojik tespitler yapmıştır. Kadının kazandığı hakları farklı şekilde harcadığını olumsuzlukları bu durumun da cemiyete olumsuz yansımaları anlatılmıştır. Bu üç anlatım tarzı kadın hakları konusunda kırılma noktasıdır. Sebebine gelince bayanların Cumhuriyet'ten sonra kazandıkları haklar konusunda gayet durumdan memnun oldukları tespit edilmiş, fakat erkeklerin bu

durumdan rahatsız oldukları gözlenmiştir. Nitekim bu durum derginin bu konu ile alakalı yazılarına da sirayet etmiştir. Kemalizm yeni bir medeniyet projesidir. Bu toplum projesi hayata geçirilirken hızlı bir geçiş yaşanmıştır. Dergi bu noktada toplumda erkeklerde travma yaratmış diyebiliriz; çünkü dergide yazı yazan bir kişinin bile kadınlara verilen hakları eleştirmesi bunun en açık göstergesidir. Bu konu o kadar hassastır ki günümüz Türkiye'sinde bile hala tartışılmaktadır.

4.5 Hüseyin Nihal Atsız-Vehbi Cem Aşkun 'un Kimlik Tartışması:

Dergide en fazla dikkati çeken yazılar arasında bazı yayınlara ve yazarlara yönelik yapılan sert eleştiriler gelmektedir. Mesela Vehbi Cem Aşkun tarafından Atsız'ın "İçimizdeki Şeytanlar" adlı eseri tahlil edilerek Atsız'ı romantik milliyetçilikle, âdâb-ı muaşeret kurallarına uymamakla ve Falih Rıfkı Atay ile Afet İnan'ı hiç hak etmedikleri bir üslupla eleştirmekle itham etmiştir. 4 Eylül Dergisi'nin 34. Sayısında Tenkit mi Düello mu? Başlıklı yazıda şu cümlelere yer verilmiştir:

"Türk olsan olmasan sen Türk düşmanı" çünkü parti prensiplerinden olan ve esas teşkilatımıza giren milliyetçiliğimizi çiğniyorsunuz. Siz ise iflas etmiş bir dava ile bu bütünü bozmaya çalışıyorsunuz ve bilmeden "Nazizm" propagandası yapıyorsunuz. Biraz romantik değil, realist olalım. Falih Rıfkı memleket edebiyatının medar-ı iftiharıdır. Afet'e gelince biraz senin gibi ilkokul imlasını bilemeyenlerin ilkokul hocalarını küçük görmesi küçüklüğünün vesikasıdır. Afet çalışmış, bilgisiyle, zekâsıyla temayüz etmiş bir Türk tarihçisidir ki iftihar ederiz. Zaten tilkinin üzümüne eli yetişmezse ekşi dermiş" (4 Eylül, 1940: 13-14)

Buraya kadar yapılan tartışmalardan şu tespitleri çıkarılabilir: Hüseyin Nihal Atsız Vehbi Cem Aşkun'u komünist olmakla soyunun Çerkez'den geldiğini Türk olmadığını ve milliyetçiliği savunamayacağı görüşündedir, Falih Rıfkı Atay gibi dönemin güçlü kalemlerinden biri olan bu edebiyatçımızı milliyetçi geçinmekle suçlamıştır. Afet İnan ise en çok hakaret edilen kişiler arasında yer almış, onu da şu anki unvanı ne olursa olsun ilkokul mezunu olmakla suçlamış, küçük görmüştür. "Ayrıca Tenkit mi Düello mu?" Başlıklı yazının yazarı Ahmet Yılmaz olup bazı kaynaklarda bunun basım hatası olduğu belirtilse de ²aslında çoğu edebiyatçı büyük olasılıkla Vehbi Cem Aşkun' un müstear dediğimiz takma ad kullandığı görülmüştür.

---

² Bkz. Selçuk Duman Modern Türkiye'nin İnşasında Halkevleri ve Sivas Halkevi Örneği

Bunun amacı ya dikkat çekmemek için ya da kişi söylemek istediklerini topluma aktarmak istediği şeyleri bilgileri daha keskin daha cesurca vermek için siyasi fikirleri, kişilerarası girdiği polemiklerde daha rahat davranmak için olabilir. Zaten Türk Medeni Kanunu'nun 26. Maddesi kapsamında korunur unvan ve lakattan farklıdır.

Aşkun' un bu eleştirisine Atsız da kayıtsız kalmamış Bozkurt gazetesinde yayınlanan şahane bir Türkçe öğretmeni adlı yazısında yine Aşkun'u cehaletle, komünist ruhlu olmakla, ulusçuluk hakkında yanlış değerlendirmelerde bulunmakla itham etmiştir.

(Duman, 2013: 298). “Atsız’ın Bir Hezeyanamesi Daha’dan” “Şimdiye kadar adımı bazı günlük gazetelerin neşriyat sütunlarında görüp te okuyamadığım (Bozkurt) elime geçti. Derhal karıştırmaya başladım. Güzel bütün mevzular Türklük üzerinde cereyan ediyor. Nihayet birkaç sayfa çevirdikten sonra Şahane Bir Türkçe Öğretmeni başlığını taşıyan yazıya geldim, merak ettim, okumaya başladım. İnsanın böyle anlarda sinirlenip kızması gerekirken ben kahkahalarla güldüm. Hakikaten bu (Atsız)atlı muharrir çok komik bir adam. Bana (Tenkit mi Düello mu?)makalemi görenler, yahu bırak şu adamı, bunlar senin muhatabın değil, bunlar çirkeftir, taş atmaya değmez dediler. Gelelim hezeyanlarına;

I) Mecmuamızın garipliği ve benim Çerkez olmam

II) İmlâ hatalarım dolayısıyla cehaletim

III) Ulusçuluk hakkında mütalaamın yanlışlığı

Ben Sivas’ın yerlisiyim. 20 yıldan beri ailem burada yaşıyor. Annem, babam, ninem Sivaslı. Sivas üstüne üstlük yağma, istila görmemiştir. “Biraz bunu ancak kanı bozuk, beyni bozuk, alçak bir ırkın veled-i zinası söyleyebilir” kelimelerindeki harfleri zayi etmeden aynen size iade ediyorum. Siz beni ayna yapmış, kendinizi seyretmişsiniz. Türkçe öğretmeniyim. Bunu yaldızlı üniversite diplomama dayanarak söylemiyorum,15 yıllık edebi, fikri mesaimle muallimliğime dayanarak söylüyorum. Komünist değilim, hiçbir siyasi kisvem yoktur. Uluorta herkese aynı damga vurulmaz. Ulus ve ilkokul kelimelerini ben uydurmadım. Bunlar memleketin bu sahada bilgi sahiplerinin ortaya koyduğu esaslardır. Değiştirmeye bozmak salahiyetine haiz değiliz. Ulusun tarifine gelince bu da benim tarifim değil, partinin dördüncü büyük kurultayı münasebetiyle 1935’te çıkan maddesinde alınmıştır.

Binaenaleyh siz beni değil CHP'yi tenkit ediyorsunuz. Gereken cevabı ben değil partinin size vermesi lazım. Biraz adab-ı muaşeret öğrenin, ben size yumruğumla meydan okumadım. Siz Türkçülüğü ve Türklüğü yalnız sözle şarlatanlıkla yapmaya çalışıyorsunuz. Bu sizi küçültür. Bu davanızı sükûnla ve herkesin kalbini kazanarak yaparsanız yolunuzda muvaffak olursunuz. Asrımız söz değil, iş istiyor iş...” *Sivas Cami-i Kebir mahallesinin kütüphane çıkmazında Şekeroğlu Ömer Lütfi oğlu, Türkoğlu Türk Vehbi Cem Aşkun* (4 Eylül, 1940: 13-14)

Sonuçta 2016 Türkiye'sinde bile tartışma konusu olabilen Kemalizm evrensel olmamakla beraber kaynağını Türklükten alan fakat İslamiyet'i yumuşak bir şekilde arka plana alan bir toplum projesidir. O dönemde dergi milli kimlik oluşturmaya çalışırken yukarıda anlatıldığı üzere çok sayıda eleştiriler de almıştır. Bunun sebebi Osmanlıdan Cumhuriyete geçildiğinde hızlı bir geçişin olmasıdır. Toplumun her alanda değiştirmeye çalışırken yine toplumun bu hızlı değişime ayak uyduramamasından kaynaklanmıştır denilebilir. Şuanda bile günümüzde bu kavramın tartışılıyor olması hem Kemalizm'e verilen önemi gösterir, hem de ona karşı direnci gösterir.

4.6 1936-1942 yıllarında Atatürk odaklı kimlik inşası:

Orta Yayla ve devamında yayınlanan 4 Eylül Dergilerini inceledikten sonra Mustafa Kemal Atatürk odaklı kimlik projesinde Cumhuriyet Halk Partisinin ulaşmaya çalıştığı kimlik şu olmuştur: *Altı okun tüm özelliklerine sahip olan ve bunu hayatına yaşam tarzına devletin tüm kurumlarına uygulayan, idealist, ihtilâlcî, milletin iradesini her şeyin üstünde tutan, bağımsızlığından ödün vermeyen, vatanına sınımsız bağlı, bütünleştiren, hümanist, çağdaş muasır medeniyet seviyesi üzerine çıkmayı hedef haline getiren, realist, reformist, ilerlemeci, Turancı (fakat siyasette değil, fikren ve kültürel olarak), sabırlı, demokratik* kişilik tipi karşımıza çıkmaktadır. CHP bu kavramlardan yola çıkarak gelecek nesillerde de bu vasıflara sahip vatandaş tipi oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.7 1936-1942 yıllarında İsmet İnönü odaklı kimlik inşası:

Orta Yayla ve devamında yayınlanan 4 Eylül dergilerini inceledikten sonra İsmet İnönü odaklı kimlik projesinde Cumhuriyet Halk Partisinin ulaşmaya çalıştığı kimlik şu olmuştur: *Öncelikli olarak devrimlere bağlılık (Altıok'a bağlılık), çağdaş,*

vatan sevgisi, hizmet, ulusal birliğe önem veren, vatandaşlar arasında huzur sükûneti sağlayan, adalete önem veren, bilgisizliğin giderilmesine çalışan ve önem veren okuma yazma seferberliğinin devamlılığını sağlamaya çalışan, kişisel ve ülke sorunlarına duyarlı, muasırlaşmayı ülkü haline getirmiş, irade sahibi, sabırlı, düzeni ve tertibi yaşam felsefesi yapmış, eşitliğe önem veren demokratik bir kişilik tipi karşımıza çıkmaktadır. CHP bu kavramlardan yola çıkarak gelecek nesillerde de bu vasıflara sahip vatandaş tipi oluşturulmaya çalışılmıştır. Özellikle derginin en çok dikkatimizi çeken özellik İsmet İnönü'yu daha çok *devamlılık, kararlılık, istikrarlılık* kavramlarıyla eşleştirmesidir. “Atatürk devrimin dehası, İnönü yapıcısıydı” (Turan,1999: 17) cümlesi herhalde İnönü'yu bu kavramlar açısından en iyi şekilde özetlemektedir. “İsmet İnönü diye insan diye vasıflandırdığımız mevcudun çok üstünde yaratılmış bir dâhidir. Allah'a inandığımız kadar ona inanıyoruz, Allah'a bağlandığımız kadar ona bağlanıyoruz ki ve inanıyoruz ki onun dehası Türk vatanını cennet yapacak” (4 Eylül,1941: 1)

4.8 Demokrat Parti'ni Kimlik Oluşumuna Bakışı

1950-1960 tarihsel aralığında yaşanan Demokrat Parti iktidarı dönemin Türkiye'de siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda önemli etkiler ortaya çıkarmıştır. Demokrat Parti özgürlükçü demokratik düzen ve liberal ekonomi söylemleri ile tarih sahnesine çıkmıştır ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti döneminde önemli bir dönüm noktası teşkil etmesine rağmen zamanla söylemleri ve tutumları açısından çelişkili davranması partinin programında sapmaya neden olmuştur. Tek parti iktidarına son veren Demokrat Parti tek partinin özellikle tabana inemediğini varsayan toplum açısından kabul gören bir zihniyetin içine girmiştir. Bilindiği üzere II. Dünya Savaşı sürecinde Türkiye'de başlayan ekonomik sıkıntılar, 1942'de tüccarlardan alınan Varlık Vergisi, 1940'da çıkan Milli Korunma Kanunu gibi sıkı tedbirler Türkiye'nin içine düştüğü genel durum, sosyal sorunları da akabinde getirmiş ve tek parti yönetimini derinden sarsmıştır. Başlarda sıkı tedbirlerle kontrollü olmaya çalışan CHP ilerleyen zamanlarda daha da sıkıntı yaşamaya başlamıştır.

Demokrat Parti'nin iki ana görüşe vurgu yaptığı söylenebilir. Partinin siyasi hedefi ülkede demokrasinin evrensel boyutta gerçekleşmesini sağlayarak, temel hak

ve özgürlükleri genişletmekti (Eroğul, 1998: 13). Tek parti dönemine tepki olarak doğan bu parti, modern demokrasiyi yerleştirmeye çalışan bu yolda kişilik tipi ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Seçim özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü, tek dereceli seçim sistemi üzerinde durulan konular olmuştur. Kimlik oluşumu açısından bakıldığında Demokrat Parti CHP'ye oranla sosyal ve kültürel açıdan şehirli ve bürokrasiye yakın kişiliklerden ziyade daha çok kırsala ve köylüye yönelik politikalarından ortaya çıkarılmış kimlik karşımıza çıkar.

Bu döneme uluslararası arenada Soğuk Savaşın iki aktörü ABD ve SSCB damgasını vurmuş, ABD'ye yakınlık ve akabinde gelen Truman ve Marshall yardımları özellikle Türkiye'yi ekonomik bakımdan rahatlatmıştır. Tarım sektöründe ilerleme kaydedilmiş, makinalı tarıma geçilmiş, traktör kullanımı hız kazanmıştır. Kırsal alanda refah artmış fakat hızlı nüfus artışı yatay hareketliliği başlatmış, köyden kente kitlesel göç hareketi başlamıştır. Bu durumda yerli şehir halkından farklı bir sosyal sınıf ortaya çıkmıştır. Demokrat Parti ayrıca dini hassasiyetler üzerinde durmuş, 16 Haziran 1950 de Türkçe ezan yerine Arapça ezan okunmasını sağlamış, din eğitimine oldukça ağırlık vermiş, cami ve imam hatip okullarının sayısının artırılmasında övünçle söz etmiştir. Buraya kadar anlatılanlardan hareketle CHP'nin kimlik profili ile Demokrat Parti'nin ortaya çıkarmak istediği kimlik profilindeki çatışmayı anlamak için Kemalist lâiklik kavramının ne olduğunu hatırlanması gerekiyor. Kemalistler kendilerini önceki İttihatçılar gibi pozitivist dünya görüşüne dayanan bir modernleşme stratejisinin uygulayıcısı idiler ve bu strateji içinde din, devletin ve toplumun modernleştirilmesinde mesafe almaya engel olarak görülmekteydi. Onların lâiklik anlayışı, dini organlarla devletin ayrılmasından çok devlet bürokrasisi içinde bir unsur haline getirilmesi ve kontrol altına alınmasıydı. (Zürcher, 2014: 339)

Kısacası Demokrat Parti bir yandan CHP'yi dinsizlik komünizmle suçlayıp İslam'a daha yakın bir sınıf kimliği inşa etmeye çalışıyordu. Demokrat Parti kimlik oluşumu inşasını bu şekilde oluştururken bir yandan da yaptığı en büyük darbe TBMM'nin aldığı kararla 8 Ağustos 1951'de CHP'ye bağlı örgüt olan Halkevleri ve Halkodalarını devletleştiren yasayı kabul etmesidir (Yeşilkaya, 2003: 80). Ayrıca Demokrat Parti iktidarı CHP'nin son dönemlerinde başlatılmış olan Köy Enstitülerini de yok etme projesini tamamlayarak Şubat 1954'te Enstitüleri klasik öğretmen

okullarına dönüştürmüştür. En ağır tarafı da 1932 yılında CHP milletvekili olarak Aydın Halkevini açarken iyi olarak nitelendirilen bu kuruluş yine aynı kişi tarafından faşist bir kurum olarak nitelenmesidir:“ Bir siyasi partinin kendi siyasi maksatları dışında işlerle uğraşmaması gerekir. Halkevleri, Halkodaları kurmak, gençlik teşkilatını ele almak, faşistvari anlayış ve düşüncelerin ürünü olsa gerektir. Bunlar toplumsal bünyemiz içinde tamamen abes, boş, geri ve yabancı organlar halindedirler... Bunları demokratik düşüncelerin açıklanması ve yaygınlaşması için bir okul haline getirmek hayali yine arkaik, dar bir anlayışın ürünü olmaktan başka bir anlam ifade etmez!” İsmet İnönü ise, aradan yıllar geçtiğinde şu değerlendirmeyi yapmıştı: “Halkevlerinin kapanması gibi muazzam bir kültür yıkımı meydana gelmiştir. Kütüphaneler, halk için toplanma, tedavi ve eğitim salonları çöle dönmüştür!” (Turan, 1999: 95-96).

4.9. Kimlik İnşası Projesi Başarıya Ulaştı mı?

24 Şubat 1933 günü açılan Sivas Halkevi, 1936 yılı Mayıs ayından itibaren Orta Yayla adıyla bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Dergi 17. Sayısından itibaren isim değiştirerek 4 Eylül adını almıştır. 31 Mart 1942 tarihinde 51. Sayısını yayınladıktan sonra yayın hayatına veda etmiştir. Dergide Sivas ili, çevresinin tarihi, çevrede yetişmiş ve tanınmış kişilerin yaşam öyküleri, halk şairlerinin hayatları, eserleri, folklor, sosyal yazılar, ekonomik, sağlık alanında yazılar, spor vb. konular yer almıştır. Verilen Kurtuluş Savaşı'nın ardından Cumhuriyet ilan edildikten sonra yapılan devrimler sonucu batı medeniyeti benimsenmeye çalışılmış, kültürel bir değişim yaşanmıştır. Modernleşme ya da “ muasır medeniyet seviyesine erişme” hedefine sadece maddi ve teknik unsurlar değil, topyekûn bir kalkınma modernleşme esas alınmıştır. (www.atam.gov.tr) Orta Yayla (4 Eylül) yazıları aracılığıyla okuyucusunda yurt sevgisini aşlamaya çalışmış, anayasada yer alan Altıok'a bağlı, şuurlu birbirini seven ideallere bağlı bir kitle ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Kemalist rejime bağlı, inkılâpların kökleşmesini ve yaşatmasını sağlayan bir kimlik tipi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Fakat aile, çocuk terbiyesi, devletçilik, ağaç sevgisi, sağlık, nüfus işleri, spor, beden terbiyesi, özel günler (Lozan, Cumhuriyet Bayramı, 4 Eylül, 30 Ağustos) gibi önemli yazılara imza atıp Türk Milleti'nin kültürünü arttırmaya çalışan entelektüel Orta Yayla - 4 Eylül Dergisi maalesef zamanla maddi sıkıntılar çekmeye başlamıştır, özellikle kâğıt buhranı dergiyi olumsuz etkilemiş, iki sayfadan

uzun yazılar yazılmayacağı belirtilmiştir. Özellikle derginin bel kemiği olan Vehbi Cem Aşkun 'un son sayılarına yakın dergiden ayrılması da projeyi yarım bırakan bir diğer unsurdur. Orta Yayla - 4 Eylül Dergisi'nin söylemek istediği, yapmak istediği çok faaliyet vardı. Özellikle Cumhuriyetin kazanımlarını daha çok yaymak istiyordu, fakat bir yanda da dünyayı kasıp kavuran II. Dünya Savaşı'nın etkisi, Türkiye her ne kadar savaşın dışında gibi görülse de etkileri itibariyle oldukça etkilenmiştir. Örneğin; bazı illerde sıkıyönetim uygulanması, şiddetli ekonomik bunalım özellikle hava saldırılarına karşı savunma harcamaları, tek tip ekmek yapılması, vatandaşa yüklenen ağır vergiler, olağanüstü halin günden güne daha da uzaması derginin hedeflediği amaçların yarım kalmasına neden oldu. Özellikle II. Dünya Savaşı'na giden yolda Alman lider Adolf Hitler ve İtalyan lider Mussolini'nin aşırı ırkçı tutumları ülkemizde o dönemde yavaş yavaş taraftar bulmaya başlamış; bu tarzda yazılar yazan ve dergideki yazarları hedef alan bir kitle ortaya çıkınca dergi bir yandan maddi imkânsızlıklarla boğuşurken, bir yandan da Turancılık-Komünizm tartışmalarına maruz kalmıştır. Bu tartışmalara maruz kalan yazarlar manevi olarak oldukça yıpranmış, derginin amacı Kemalizm ve CHP'nin altı ilkesini insanlara kavratmak iken son sayılara doğru dergi bazı münakaşalarla amacından sapmıştır. Sonuç olarak dergi çıkarılmaya başladığı 1936-1942 yılları arasında anlatmak kavratmak istediklerini yayın hayatı boyunca başarmış fakat kapandıktan sonra tam hedefine ulaşamamıştır. Zaten Demokrat Parti'ni 1950'de iktidara gelmesi ile birlikte 8 Ağustos 1951 tarih ve 530 sayılı yasa ile taşınır taşınmaz tüm malvarlığına el konulması Halkevlerini bir kültür kurumu olarak çalışmalarının devamına olanak vermemiştir.

V. BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

En yaygın ve işe yarar tanımıyla kimlik, “ Kimsin, necisin sorusuna, bilinçli bir varlığın verdiği yanıttır. Kimlik, kişiyi ötekilerle birleştirmedığı gibi, işlevsel olarak ötekilerden ayırmayı amaçlar. Doğum sertifikası, pasaport gibi resmi (ulusal) belgelerse, kişinin hangi aile, toplum ya da devletin üyesi (vatandaşı) olduğunu belgeler. İnsanlar, gruplar ve topluluklar, kimlik sorusu karşısında bireysel ve ulusal belgelerde çok kendilerine yakın oldukları din, dil, kültür gibi tarihi kimliklerini dile getirirler (Güvenç, 1998: 24).

Milli Kimlik ise; Belli bir alanda sınırları belli olan kültürel bir topluluk tarafından taşınan kollektif kimliğin versiyonudur. Tezimizin konusu olan Orta Yayla/ 4 Eylül dergisi Milli Kimlik bağlamında incelenmiştir. Tezimizin zaman aralığı olan 1936-1942 Türkiye’si ulusal kimlik oluşturma meselesi ile uğraşan bir dönemdir. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti Devleti yeni rejimi ile birlikte ulus devlete geçiş süreci yaşamaktadır. Vatandaşlık hukukunda da, ulus devlete geçiş sürecinde böyle bir proje gerekiyordu. Öncelikle Orta Yayla adıyla çıkan daha sonra 4 Eylül adını alan Sivas Halkevi dergisi bu misyonu üstlenmiştir. Bu iş ise tek parti döneminde yapılmıştır. CHP vatandaşlarına ulaşma hedefini sadece sözlü bir şekilde değil bu dergiler gibi yazılı kaynaklar aracılığıyla da başarmak istemiştir. Bu tezde adı geçen 51 sayılı dergi tarafımızca tarandı ve devletin resmi ideolojisinin Altı ok etrafında nasıl şekillendiği araştırıldı. Bu şekillendirmenin Kemalizm’e nasıl dönüştüğü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu dergide yazılanlar bir Kemalist kimlik inşa projesidir. Bu Kemalist proje o dönemde Sivas’ta hem tanımlanmaya hem de tamamlanmaya çalışılmıştır. 1930’larda ortaya çıkan Kemalizm ya da daha sonraki isimlendirmelerle Atatürkçülük kavramlarını oluşturan düşünceler ve ülküler bütünü bu süreç içerisinde doğal bir şekilde ve yavaş yavaş geliştirilmeye çalışılmıştır. Kemalizm bir tutum ve kanılar bütünüydü. Kemalizm, yalnızca devrimci milliyetçilik kavramıyla bir kimlik sunmakla kalmamış, diğer beş ilkesi ile de kurmayı amaçladığı yeni rejimin ve toplumun temelini oluşturmuştur. Kemalizm kapitalizminin bireyselleşmeye karşıdır ve halkçılık ilkesi Kemalizm’in hareket

noktasıdır. Çünkü Kemalizm sınıf ayrımına karşıdır. Bu ideoloji tamamen özgün değildir fakat sosyalizm, kapitalizm gibi kavramlara da benzememektedir. Dergide dikkatimizi çeken bir noktada kapanmasından sonra özellikle dergi ve onun kültür kurumu olan Halkevleri için komünizmi savunduğu ve yaydığı iddialarıdır. Ancak dergide ne Sovyetler modeli bir kavrama ne de Çin'in yönetim şekline benzer kavramlara, sosyalizmi çağrıştıracak cümlelere rastlanmıştır. Dergiye dayanarak yaptığımız diğer bir tespit ise Atatürk'ün ölümünden sonra İsmet İnönü'nün daha çok "Milli Şef" adıyla anılır olmasıdır. Önceleri Atatürk etrafında dönen kimlik örgüsü artık İsmet İnönü etrafında şekillenmeye başlamıştır. Doğal olarak dergide yer alan konular, başlıklar da Atatürk'ten ziyade İsmet İnönü ile ilgili savaşlar, diplomatik meseleler vb. olmuştur. Dergi Atatürk'e ve Kemalizm'e de bağlılıktan vazgeçmemiş, Atatürk'ten artık "Ebedi Şef" diye bahsetmiştir.

Eğitim açısından bakıldığında Orta Yayla/ 4 Eylül Dergisi klâsik temelli bir anlayış yerine deneye, gözleme dayanan, somut olguları incelemeye çalışan pozitivist, tamamen gerçeklere ve maddeye dayanan realist, aynı zamanda pragmatik felsefeye dayanan ve onun eğitime uygulaması olarak kabul edilen Progressivizmi (İlerlemecilik) kendisine ilke edinmiş, bu temelden hareketle de bir eğitim politikası oluşturmuştur. Halkevleri Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını bu ve diğer kültür kurumları aracılığıyla, adı geçen eğitim felsefeleriyle aktarmaya çalışılmıştır. Çalışmamızın kavramsal çerçevesini bunlar oluşturmuştur. Dergi bu şartlar altında yayın hayatına devam etmiş, yerel kültüre ve tarih eğitimine katkı sağlamıştır. Böylece Kemalizm'in simgesi olan "Altıok" siyasette, ahlakta, görüşte, düşünüşte, yaşayışta Ebedi Şef'in önderliğinde kazandırılmaya çalışılmıştır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan insanlar yeni bir hayat tarzına ulaştırılmak istenmiş, İsmet İnönü aracılığıyla ülkü ve idealler doğrultusunda Kemalizm projesi tamamlanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak Avrupa'dan daha üstün teknik, bilim, kültür, medeniyet seviyesine ulaşması istenen muasır medeniyet seviyesini yakalamak amaçlanmıştır.

Orta Yayla -4 Eylül Dergisi'nin yayın hayatı boyunca bu Kemalist kimlik oluşumuna önemli bir katkısı olmuştur. Bu katkı özellikle 1936-1942 yılları arasında gerçekleşmiştir. Demokrat Parti 1950'de iktidara gelmeden dergi kapandığı için aslında bu kimlik inşası da yarım kalmıştır. Bilindiği üzere 1933- 1936'lı yıllarda dünyada Nasyonalizm, Faşizmin güçlenmiştir. Buna

bağlı olarak ırkçılık tırmanmıştır. II. Dünya Savaşı'nın çıkması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan özellikle ekonomik sorunlar dergiyi ve yazar kadrosunu bir hayli yıpratmıştır. Dergi 1942'de maddi imkânsızlıklar yüzünden kapandığında en azından Sivas ölçeğinde Kemalizm projesi yarıda kalmıştır. Bu çalışma sürdürülürken Sivas'ın eğitim tarihine ilişkin çalışmaların da yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Bu çalışmanın ileride yerel tarih çalışmalarına katkı sağlayacağı, bu konuda çalışmalar yapacak araştırmacılara kaynaklık edeceği kanaatindeyiz. Çünkü Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı Sivas şehrinin 1950'lere kadar Türk Milli Kimliğine ve Milli Kültüre önemli bir katkı sağladığı bilinmektedir. Günümüzde milli kimlik oluşumuna değer veren bu tür yayın organların Sivas'ta yeniden yayınlanabilmesi kimliği tamamlayıcı etki yapabilir, diye düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- AHMED, Feroz. (2014). **İttihatçılıktan Kemalizme** (Çev. Fatmagül Berktaş)
İstanbul: Kaynak Yayınları
- AHMET MİTHAT EFENDİ. (2005). **Jön Türk** (Haz. Kerim Çetinoğlu). İstanbul:
Beyaz Balina Yayınları
- AKARSU, Bedia. (1994). **Çağdaş Felsefe (Kant'tan Günümüze Felsefe Akımları)**, İstanbul: İnkılâp Yayınları
- AKARSU, Bedia. (1986). **Aristo**. Büyük Ansiklopedi İçinde. (c. II, s. 798). İstanbul:
Milliyet Yayınları
- AKÇURA, Yusuf. (2005). **Üç Tarz-ı Siyaset**, Ankara: Lotus Yayınları
- AKYÜZ, Yahya. (2013). **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara: Pegem Yayınları
- ALBAYRAK, Mustafa. (1994). Millet Mektepleri Yapısı ve Çalışmaları. **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, (c.29), sayı-10http: // www. Atam.gov.tr/ dergi/ sayı 29/ Millet- Mekteplerinin-yapısı- ve- çalışmaları-1928-1935 adresinden 10. Kasım. 2014 tarihinde erişilmiştir.
- ARMAOĞLU, Fahir. (2005). **20. YY Siyasi Tarihi (1914-1995)**. (15. Baskı).
İstanbul: Alkım Yayınları
- ARSAL, M. Sadri. (1975). **Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları**, İstanbul:
Ötüken Yayınları
- ASİLTÜRK, Metin. (2006). **Fotoğraf ve Resim İlişkisi Bağlamında Francis Bacon ve Fotoğrafın Gerçeklik Alanı Olarak Kullanılmasına Dayalı Uygulama Çalışmaları**. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ATATÜRK, M. Kemal. (2006). **NUTUK (1919-1927)** (Bugünkü dile çev. Zeynep Korkmaz). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- ANDERSON, Benedict. (1995). **Hayali Cemaatler Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması**, İstanbul: Mert Yayınları

- AYDEMİR, Ş. Süreyya. (2012). **Tek Adam Mustafa Kemal (1881-1919)**, c.I, İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları
- BALKIR, İ. Y. (1975). **Victor Hugo** İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri
- BALTACIOĞLU, İ. Hakkı. (1943). **Türke Doğru**, İstanbul: Kültür Yayınları
- BAYKARA, Tuncer. (2006). **Türk İnkılâp Tarihi ve Atatürk İlkeleri**. İstanbul: Kültür Sanat Yayınları
- BAYRAKTUTAN, Yusuf. (1996). **Türk Fikir Tarihinde Modernleşme ve Milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931)** . Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- BERİŞ, H. E. (2015). **Tek Parti Döneminde Devletçilik** İstanbul: Tezkire Yayıncılık
- BIÇAK, Ayhan. (2010). **Türk Düşüncesi II Kaygılar**, İstanbul: Dergâh Yayınları
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit. (1977). **Genel Öğretim Bilgisi**, Ankara: Binbaşı oğlu Yayınları
- BOLAY, S. Hayri. (2013). **Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü**, Ankara: Nobel Yayınları
- BORATAV, Korkut. (1983). **Devletçilik**. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi İçinde. (c. II, s.412). İstanbul: İletişim Yayınları
- BROTON, J. (2012). **Rönesans**, Ankara: Dost Yayınları
- CARTER, F. V. (2014). **Modern Türkiye Tarihi (1789-2007)**. İstanbul: Timaş Yayınları
- ÇEÇEN, Anıl. (2000). **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**. İstanbul: Çağ Yayınları
- DEMİREL, Özcan. (2010). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- DESCARTES, Rene.(2004). **Yöntem Üzerine Bir Konuşma** (Çev. Regaip Minareci), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

- DİLCİ, Tuncay. (2011). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: İdeal Kültür Yayınları
- DOĞAN, İlyas. (2007). **Türkiye’de Tek Parti Döneminde Sivil Toplum**. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi , 9,1-3.
- DUMAN, Selçuk. (2013). **Modern Türkiye’nin İnşasında Halkevleri ve Halkevi Örneği**, Ankara: Berikan Yayınları
- DUMOULIN, Daniel. (2000). **Atatürk’ten Düşünceler**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- EKREM, Ali. (1998). **Namık Kemal**. Ankara: MEB Yayınları
- ERARSLAN, Cezmi. (2003). **Yakın dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk**. İstanbul: Kum Saati Yayınları
- ERCAN, Recep. (2010). **İnsan Hakları ve Demokrasi**. İstanbul: Lisan Yayıncılık
- EROĞLU, Hamza. (1998). **Atatürk ve Cumhuriyet**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- ERÖZDEN, Ozan. (2008). **Ulus Devlet**. İstanbul: Levha Yayınları
- FEYZİOĞLU, Turhan.(1999). **Türk Milli Mücadelesinin ve Atatürkçülüğün Temel İlkelerinden Biri Olarak MİLLET EGEMENLİĞİ**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- FIĞLALI, E. Ruhi. (1999). **Atatürk Düşüncesinde Din ve Lâiklik**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- GELLNER, Ernest. (2006). **Uluslar ve Ulusçuluk**. İstanbul: Hil Yayınları
- GİRİTLİ, İsmet. (2004). **Bir Ulusal Modernleşme İdeolojisi Olarak Atatürkçülük**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- GÖKALP, Ziya. (2014). **Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak**. İstanbul: Ötüken Yayınları
- GÖKALP, Ziya. (2004). **Türkçülüğün Esasları**. (Haz. Kemal Bek) İstanbul: Bordo-Siyah Yayınları
- GÖKBERK, Macit. (1979). **Felsefenin Evrimi**. İstanbul: MEB Yayınları

- GROUSSET, Rene. (1999). **Bozkır İmparatorluğu**, (Çev. M. Reşat Uzmer),
İstanbul: Ötüken Yayınları
- GÜNGÖR, Erol. (2011). **Tarihte Türkler**. İstanbul: Ötüken Yayınları
- GÜNGÖR, Erol. (2004). **Türk Kültürü ve Milliyetçilik**. İstanbul: Ötüken Yayınları
- GÜNGÖR, Erol. (2007). **Dünden Bugüne Tarih Kültür ve Milliyetçilik**. İstanbul:
Ötüken Yayınları
- GÜRSEL, M. ve Hesapçıoğlu M. (2005). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, (2. Baskı)
Konya: Eğitim Kitabevi
- GÜVENÇ, Bozkurt. (2007). “Tarihi Perspektifte Kimlik Sorunu Özdeşimlerini
Belirleyen Bazı Etkenler” 2. Uluslararası Tarih Kongresi. **Tarih Eğitimi
ve Tarihte Öteki Sorunu**. (2. Baskı) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- HESAPÇIOĞLU, M.(1998). **Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve
Öğretim**. İstanbul: Beta Yayınları
- İHTİYAÇ(Komisyon). (2015).**Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: İhtiyaç
Yayınları
- İLAYDIN, H. (1984). **Yunus Emre**. Türk Ansiklopedisi İçinde. (c. XXXIII. s.465).
Ankara: MEB Yayınları.
- JOHNSTON, R. Matteson. (2012). **Napolyon**. İzmir: İlya Yayınları
- KAFESOĞLU, İbrahim. (2000). **Türk Millî Kültürü**, (20. Baskı) İstanbul: Ötüken
Yayınları
- KANSU, N. Atuf. (2016). **Türkiye Eğitim Tarihi**. (2. Baskı), Ankara: Nobel
Yayınları
- KANSU, N. Atuf. (1945). **Pedagoji Tarihi**. İstanbul: MEB Yayınları
- KAPLAN, Mehmet. (1986). **Tevfik Fikret**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yayınları
- KARAL, E. Ziya. (1986). **Atatürk'ten Düşünceler**. İstanbul: MEB Yayınları
- KARPAT, Kemal.(2014). **Osmanlı Modernleşmesi Toplum Kuramsal Değişim ve
Nüfus**, (2. Baskı), İstanbul: Timaş Yayınları

- KARPAT, Kemal.(1996). **Türk Demokrasi Tarihi (Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller)**. İstanbul: Alfa Yayınları
- KILIÇ, Nermin. (2006). **Atatürk'ün Türk Ocaklarındaki Konuşmaları**. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KİLİ, Suna.(2000). **Türk Devrim Tarihi II**.İstanbul: Çağdaş Yayıncılık
- KOCATÜRK, Utkan. (2005). **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- KÖSTÜKLÜ, Nuri. (1999). **Milli Mücadele'de Isparta ve Burdur Sancakları**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- KUSHNER, David. (2009). **Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu (1876-1908)**, (2. Baskı) İstanbul: Kesit Yayınları
- LEWIS, Bernard. (2000). **Modern Türkiye'nin Doğuşu**. Ankara: TTK Yayınları
- LEVEY, L ve BRUHL. (1970). **Auguste Comte Felsefesi ve Sosyolojisi**, (Çev. Z.F. Fındıklıoğlu), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları
- MARDİN, Şerif. (2013). **Türkiye'de Din ve Siyaset** (18. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları.
- MAZIOĞLU, Hasibe . (1969). **Fuzuli**. Türk Ansiklopedisi İçinde. (c. XVII. s.76-78). Ankara: MEB Yayınları.
- MERTER, F ve TALAS M. (2010). **Sosyoloji**. İstanbul: Lisans Yayınları
- ÖGEL, Bahaddin. (2001). **Türk Kültürünün Gelişme Çağları II**. İstanbul: MEB Yayınları
- ÖĞÜN, S. Seyfi. (2000). **Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik**. İstanbul: Alfa Yayınları
- ÖZTUNA, Yılmaz. (1989). **Kanuni Sultan Süleyman**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- ÖZTÜRK, Ayhan. (2009). **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi** (2. Basım), Kayseri: Arka Oda Yayınları

- SAFA, Peyami. (1996). **Türk İnkılâbına Bakışlar**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları
- SÖNMEZ, Veysel. (2014). **Eğitim Felsefesi** (12. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- SUN YAT-SEN. (2011). **Halkçılık Üzerine** (Haz. Ve Çev. Sadık Usta). İstanbul: Kaynak Yayınları
- SÜLEYMAN, Nazif ve TOROS, T. (2010). **Ziya Paşa**. Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi İçinde. (c. II, s.1164-1166). İstanbul: YKY Yayınları
- TANÖR, Bülent.(2004). **Osmanlı- Türk Anayasal Gelişmeleri**. İstanbul: YKY Yayınları
- TDK**, (1969). Ankara: TDK Yayınları
- TUNÇAY, M. ve OKTAY, A. (2002). **Mehmet Akif Ersoy**. Cumhuriyet Ansiklopedisi İçinde. (5. Baskı, c. II, s. 266). İstanbul: YKY Yayınları
- TURAN, Şerafettin. (2010). **Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar**. Ankara: TTK Yayınları
- TURAN, Şerafettin. (1999). **Türk Devrim Tarihi (Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (1938-1950))**. Ankara: Bilgi Yayınları
- TURHAN, Mümtaz.(1965). **Atatürk İlkeleri ve Kalkınma Sosyal Bir Psikoloji Bakımında Bir Tetkik**. İstanbul: Altınordu Yayınları
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı. (1988). Osmanlı Tarihi I. Cilt (15. Baskı). Ankara: TTK Yayınları
- ÜLKEN, H. Ziya. (1969). **Sosyoloji Sözlüğü**. İstanbul: MEB Yayınları
- ÜSTEL, Füsun. (2010). **İmparatorluk'tan Ulus Devlete Türk Milliyetçiliği ve Türk Ocakları (1912-1931)**. İstanbul: İletişim Yayınları
- ÜLKEN, H. Ziya. (2013). **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

YEŞİLYAPRAK, Binnur. (2005). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Gelişimsel Yaklaşım**. Ankara: Nobel Yayınları

YILMAZ, H. ve ÜRE Ö. (2002). **Rehberlik**. Konya: Çizgi Yayınları

YÜCEL, H. Ali. (2011). **İyi İnsan İyi Vatandaş** (7. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

YÜKSELİMAN, Nihan. (2002). **Parti- Devlet Bütünleşmesi**. İstanbul: Gelenek Yayınları

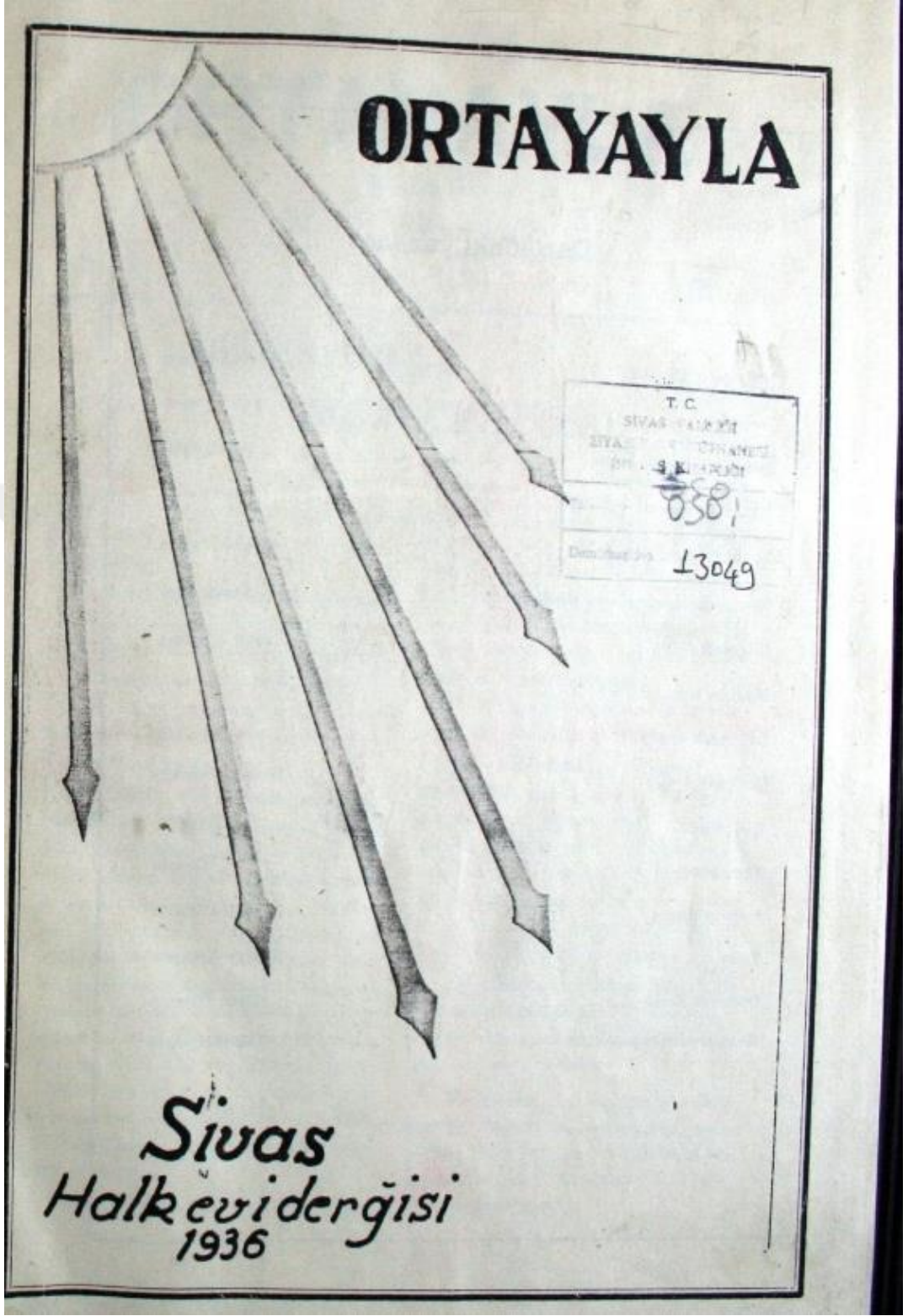
ZÜRCHER, E, Jan. (2014). **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi** (Çev. Yasemin Saner). İstanbul: İletişim Yayınları

(Erişim) [http:// www. Kmu. Edu.tr/Karamanoğlu Mehmet Bey.aspx](http://www.Kmu.Edu.tr/Karamanoğlu%20Mehmet%20Bey.aspx)/11.12.2015

(Erişim) [www. Atam. gov.tr/ dergi/ sayı-53/ sivas- halkevi-dergi-ortayayla-4](http://www.Atam.gov.tr/dergi/sayı-53/sivas-halkevi-dergi-ortayayla-4) Eylül/30.09.2016

(Erişim) [http:// www.edebiyat. Fakültesi.com/ Vehbi-cem-aşkun.htm](http://www.edebiyat.fakültesi.com/Vehbi-cem-aşkun.htm)/ 26.05.2016

(Erişim) [http://psi520.cankaya.edu.tr/uploads/files/ Ozdetin%20 Peker'in / İnkılâp%20 Ders%20 Notları.pdf](http://psi520.cankaya.edu.tr/uploads/files/Ozdetin%20Peker'in%20İnkılâp%20Ders%20Notları.pdf) /14. 03. 2016

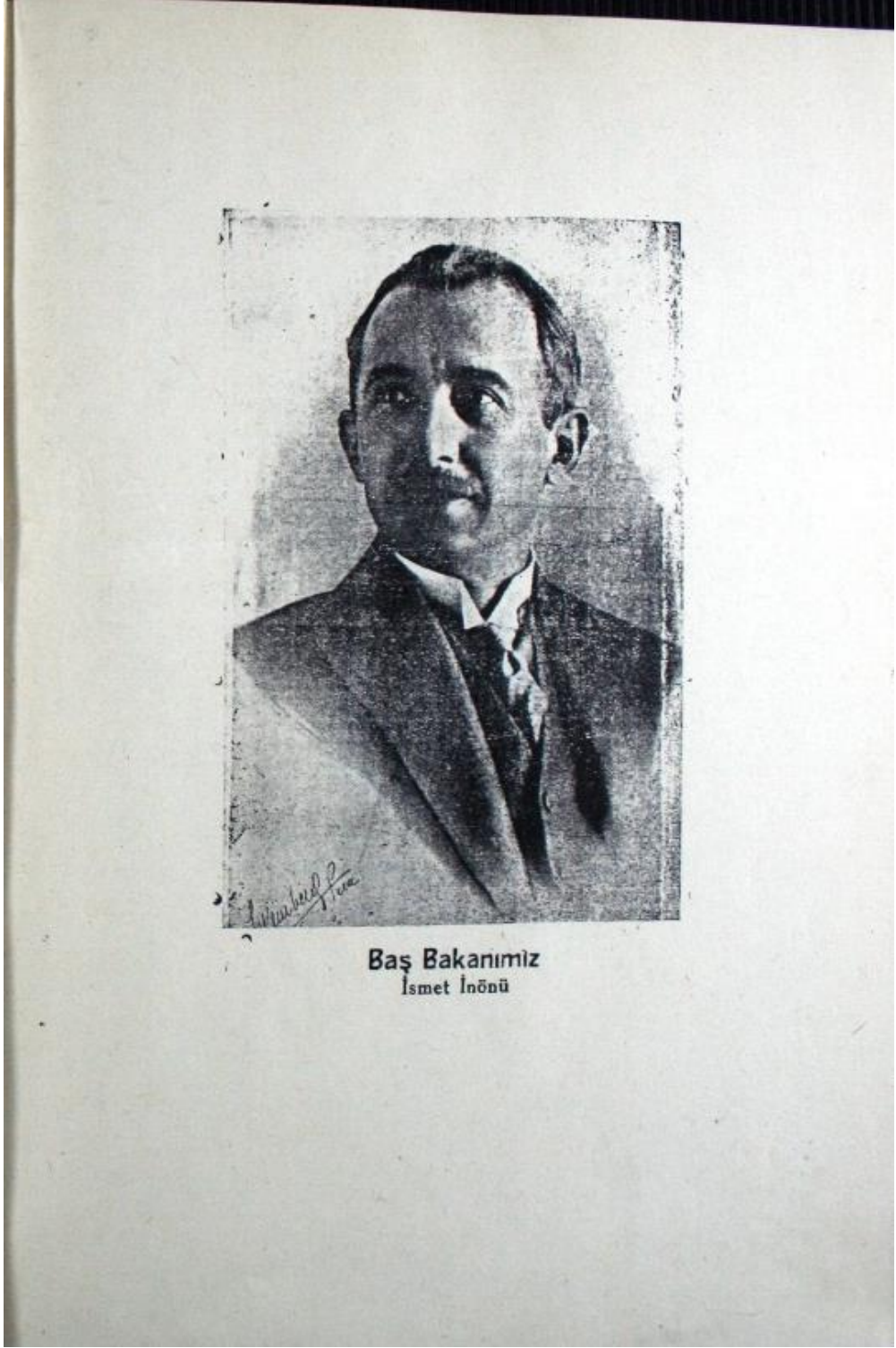

Resim 1. Orta Yayla Dergisi'nin 1936 tarihli ilk baskısının kapağı

Resim 2. Orta Yayla Dergisi'nin 3. Sayısının kapak fotoğrafı

Resim 3. Orta Yayla Dergisi'nin 3. Sayısının iç kapak fotoğrafı

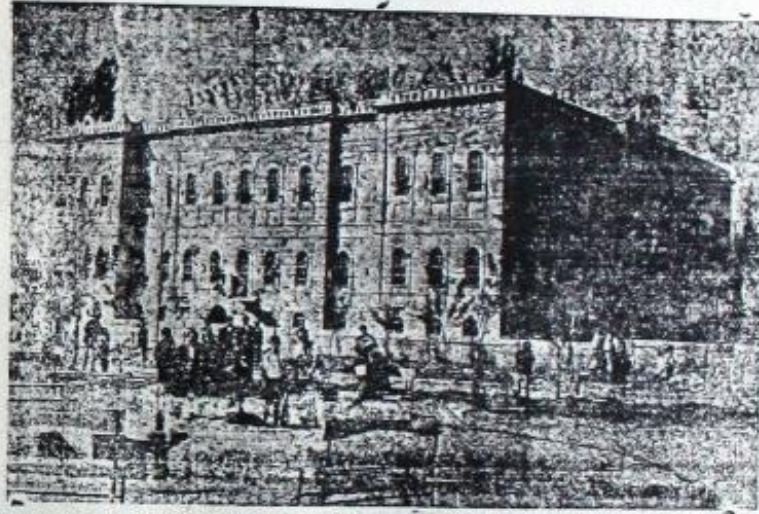
Ortayayla

SIVAS HALKEVİ AYLIK DERGİSİ

No. 8-9

Eylül - 1. Teğrin - 1937

Yıl 2

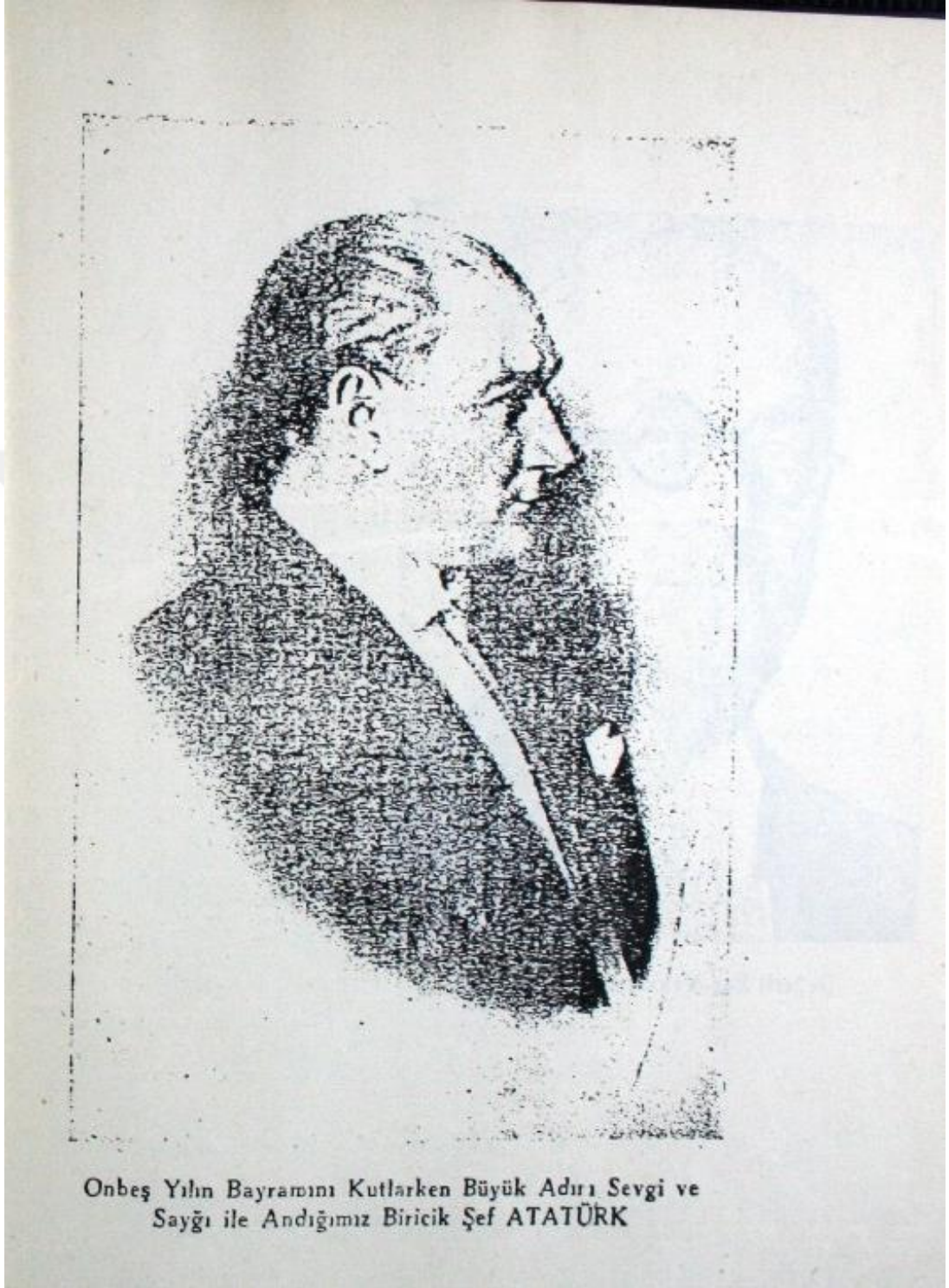
İstiklâl ve Cumhuriyetimizin Doğduğu Lise Kuruluşumuz

İÇİNDEKİLER

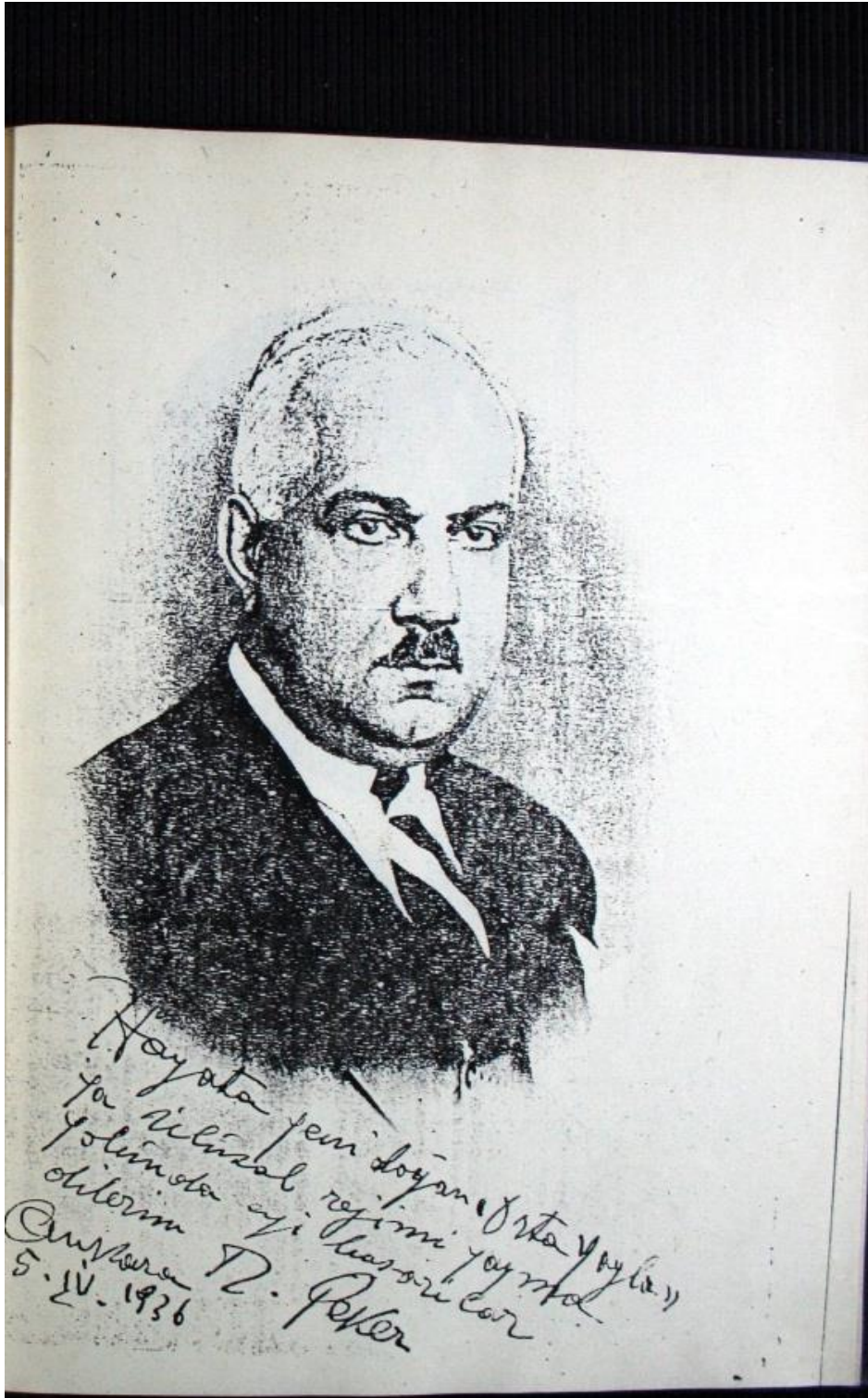
Cumhuriyetimizin 14 üncü yıl dönümü	— Fikri Gürsel
Büyük bayram	— M. Yener
Cumhuriyet bayramımız	— N. Özkiper
Dil inkılabımız hakkında konferans	— C. Gültekin
Ticari, İktisadi, Sınai alandaki zaferlerimiz	— İ. Güsan
Soya fasulyası	
Menfi haberler	— Ortayayla
Ankara yolunda	— Behçet Kemal
Tarih kurultayı üzerinde	— Ulustan
Ruhsatiden parçalar	— H. Nezih
Folklor sayfası	

Resim 3. Orta Yayla'nın 8 ve 9. Sayılarının başkapağı bir okul

Resim 4. Mustafa Kemal Atatürk

Resim 5. Recep Peker

Değerli Dahiliye Vekilimiz ve Partimizin Genel
Sekreteri Bay Şükrü Kaya

Resim 6. Sekreter Şükrü Kaya

Değerli Baş Vekilimiz Celâl Bayar

Resim 7. Celal Bayar

Halkevi Yönetim Kurulu

Resim 8. Derginin yayınlandığı yıllarda Sivas'taki çalışmalar

Vilâyet Basımevi

Cumhuriyetimizin inkılabı vasfı her sahada olduğu gibi Matbaamızda da esaslı ve derin değişiklikler yapılmıştır. Eskiden insan gücü ile çevrilen ve adeta kurumu vütaî bir gerilik arzeden makinelerimiz bu gün medeniyetin en ileri bir cerezî vasfını olan Elektrikle işlemeye başlamıştır. Bunun neticesi olarak iş hacmi günden güne artmış, verim miktarı da yitirilmiş olduğu bir safhaya girmiştir.

Yurdumuzda haftada üç defa çıkan Sivas ve Kızılirmak gazeteleri Matbaamızda basılmakta ve her birinden 600 ser nüsha muhtazamın Kaza, Nahiy ve Köylerimiz gönderilmektedir.

Yine halkımızın ilmi, iktisadi kalkınması için Halkvî Yayın kolu tarafından Ayda bir - Ortayayla - Mecmuası intişar etmektedir.

Valimiz nazmî Toker tarafından bilhassa küllümüze çok gerekli ve faydalı yazıları muhtevî - Öğüt - leri neşredilmektedir.

Hemen yok denecek derecede olan hurafat ve diğer mâlememiz oldukça tekemmül etmiş bir vaziyettedir.

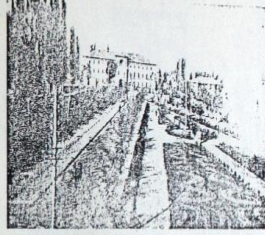
Büyük ve küçük Tap Makinelemizimiz bekleri yemiyeye 12 şer bin adet iş yapmaktadır.

Memleketimizde mevcut devairi resmîyeye ait evrakı matbu ihtiyacının kısmi azamı matbaamız tarafından temin edilmektedir.

Hollâs: Cumhuriyetimizin ilânından bu güne kadar geçen 15 yıl içinde matbaamız her sahada tekemmül etmiş ve iyi neticelere varılmıştır.

Sivasımızın Cumhuriyette Kazandığı :

Tamamen Parkelenmiş olan İsmet İnönü caddesi

Şehri Aydınlatan Elektrik Santrali

Resim 9.Sivas Halkevi yönetim kurulu

Halk dersane ve kursları Yönetim Kurulu

Halkevi Kitap Saray ve Yayım Kolu Yönetim Kurulu

Halkevi Gösteri Kolu Yönetim Kurulu

Halkevi Sosyal Yardım Kolu Yönetim Kurulu

Resim 10. Sivas Halkevi sosyal, kültürel, eğitsel aktivitelerden sorumlu ekip

Halkevi Dil, edebiyat, tarih şubesi Yönetim Kurulu

Halkevi Ar Kolu Yönetim Kurulu

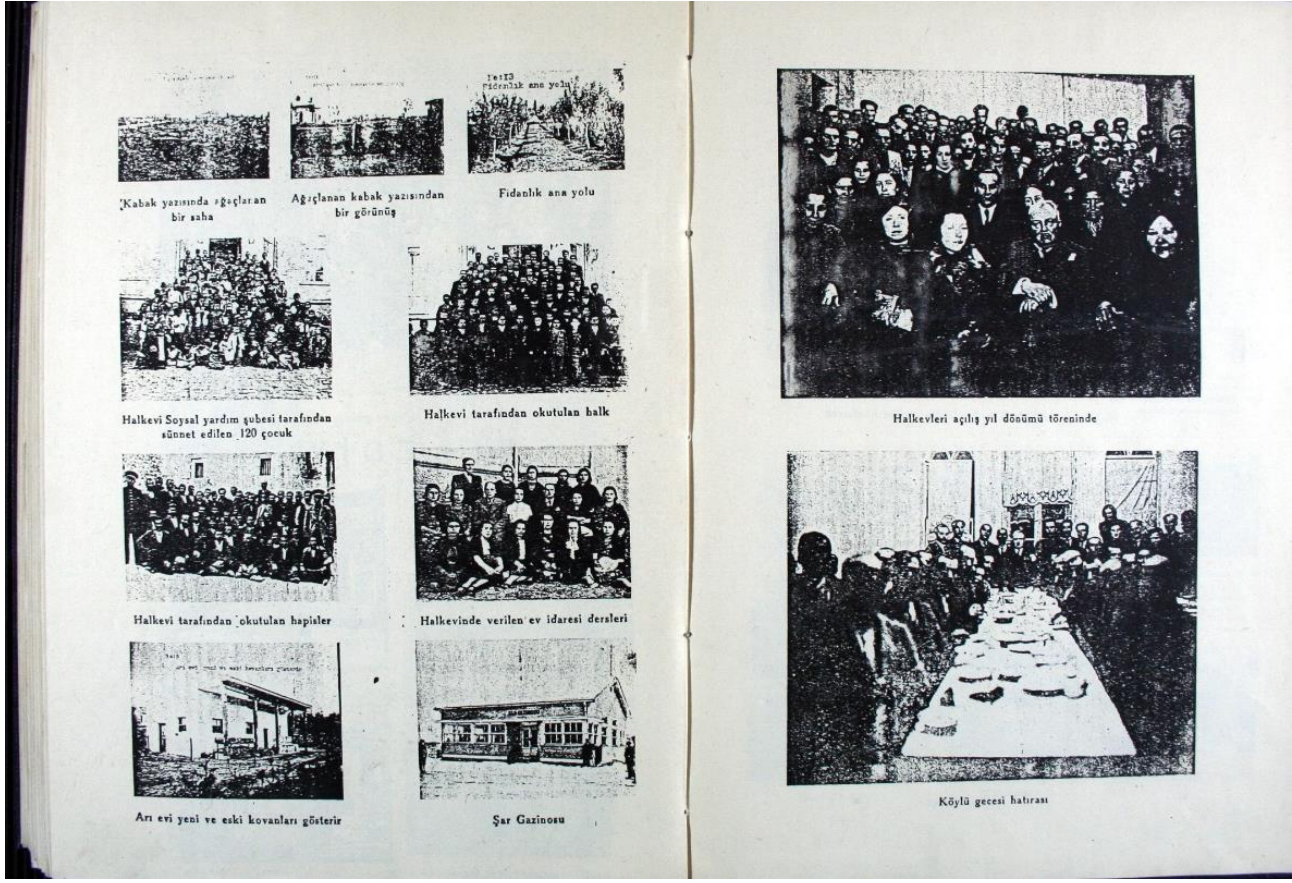

Halkevi Spor Kolu Yönetim Kurulu

Halkevi Köycüler Şubesi Yönetim Kurulu

Resim 11. Halkevinin diğer etkinliklerinden

Resim 12. Halkevlerinde sanatsal, kültürel çalışmalar ve belediyenin sosyal hizmetleri

HALKEVİNDE SPOR

Köycü şubesinin geziye hazırlığı

Atlı spor

Erciyeş Spor Kulübü şerefine
verilen bir ziyafet

Erciyeş Spor Kulübü bir
ziyafette

Halkevi Spor Kulübü

Erciyeş Spor kulübüyle Sivas Halkevi
Spor Kulübü

Elma maktat

İsfendan maktat

Ağlı elma maktat

Fideliğin bir armut maktat

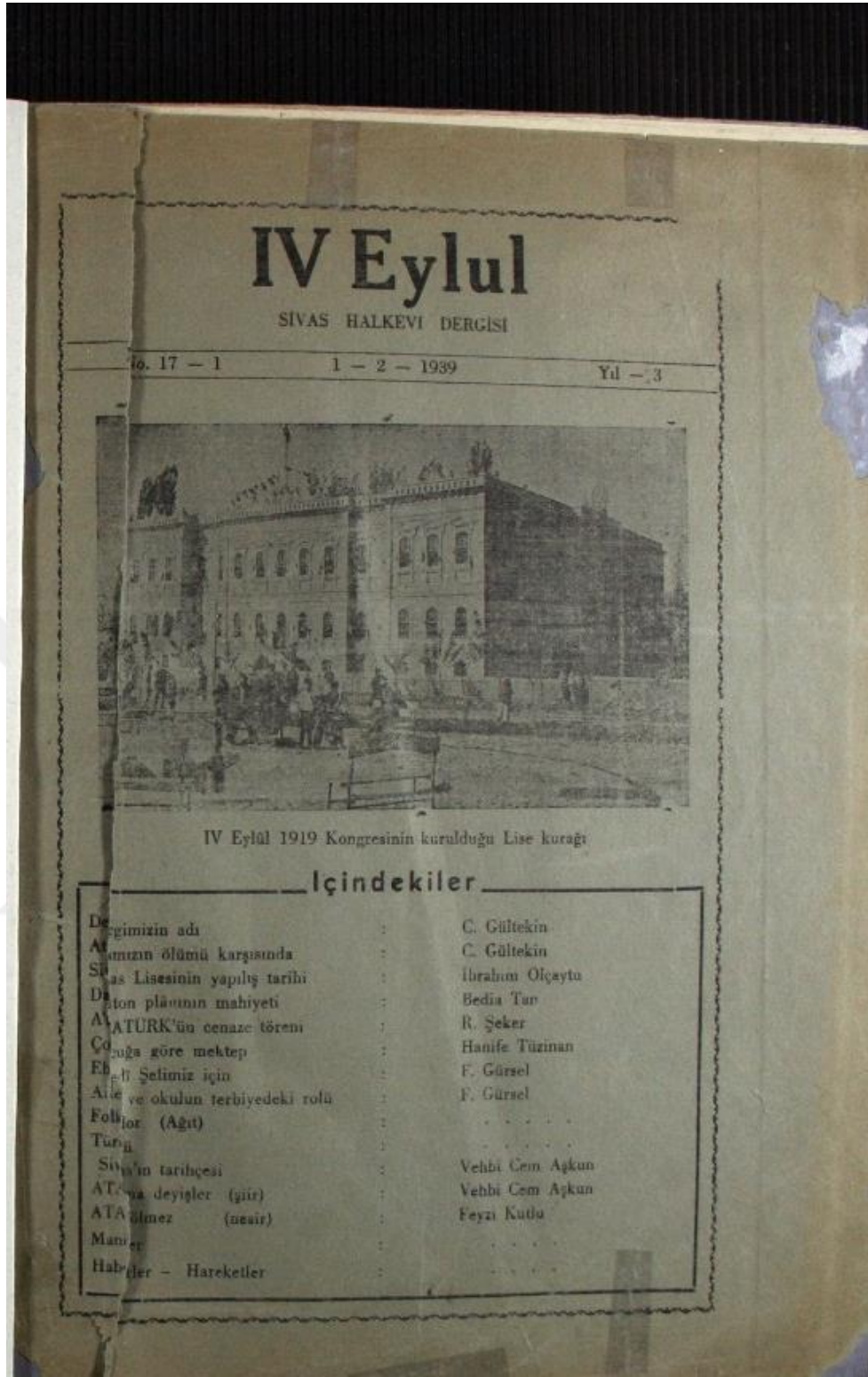

Ziraat İdaresi tarafından

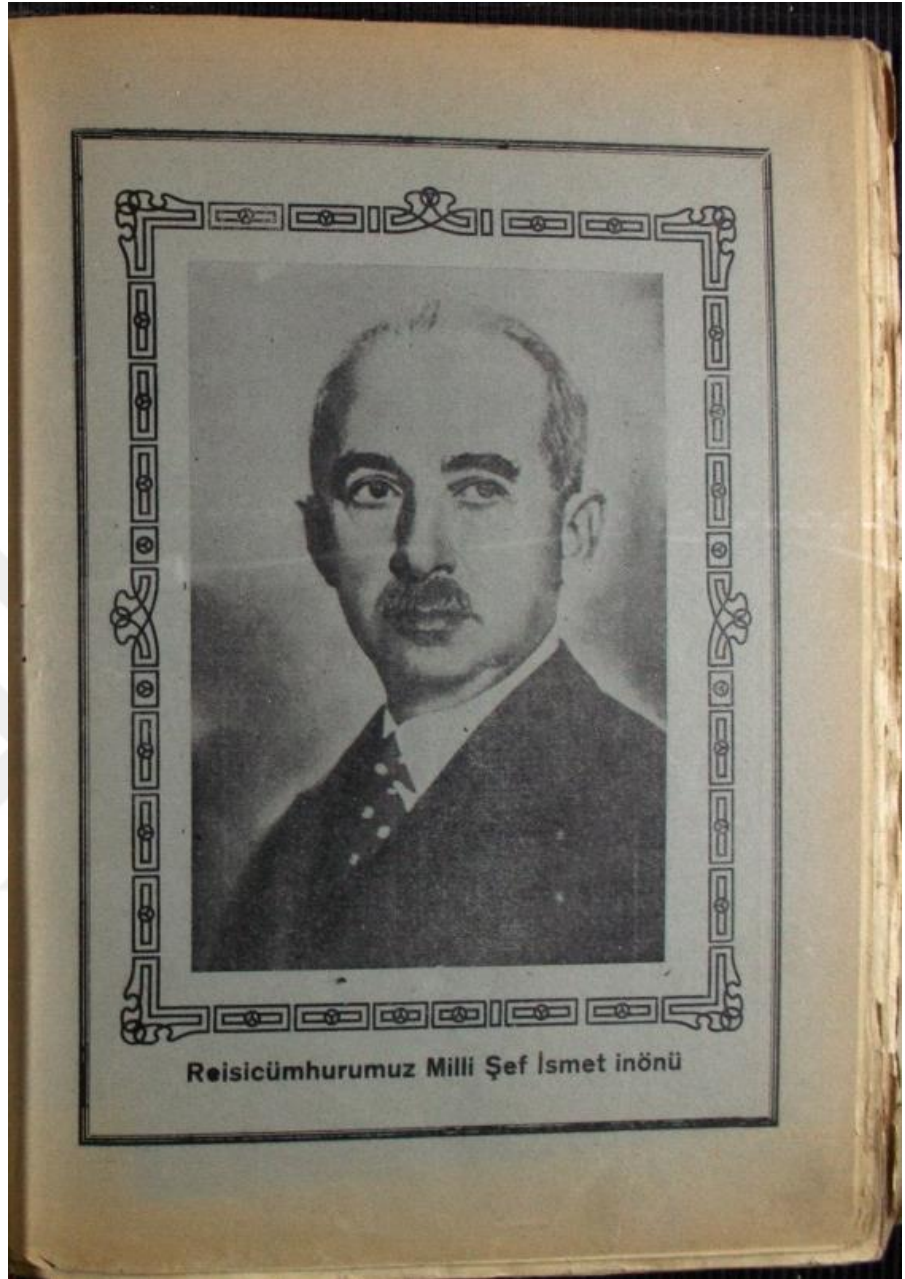

İsmetpaşa Caddesi

Resim 13. Sivas Halkevinde spor etkinliklerini gösteren fotoğraf

Resim 14. Orta Yayla dergisinden sonra 4 Eylül adıyla çıkan derginin kapağı

Resim 15. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü

4EYLÛL

Sivastan Güzel bir görünüş

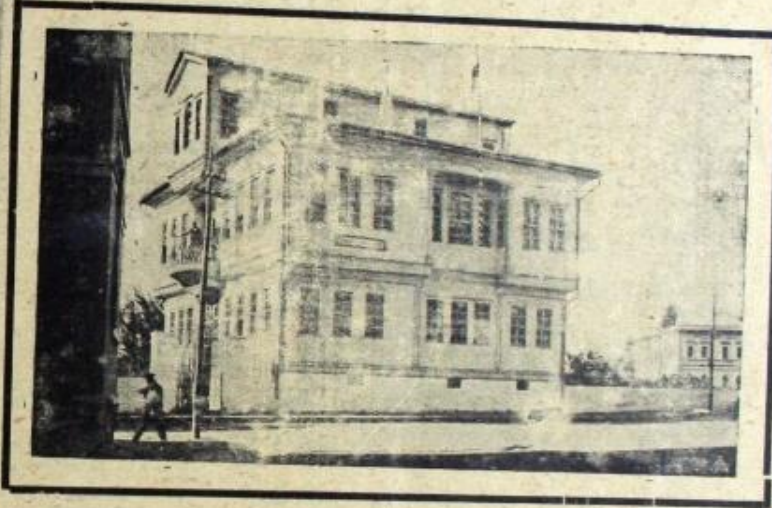
SİVAS 10 Kuruş SAYI : 11-27
1 — Son Kânun — 1940

*Resim 16.
1940 lı
yillarda*

Sivas'tan görüntü

4EYLÜL

Halkevimiz

SİVAS

10 Kuruş

SAYI : 12 - 28

1 — Şubat — 1940

Resim 17. Sivas Halkevi binasından bir fotoğraf

Resim 18. Feyzi Kutlu Kalkancı

Resim 19. Halkevinin sanatsal ve sosyal çalışmaları

Resim 20. Vehbi Cem AŞKUN (Ortaokul Türkçe Öğretmeni)

Tablo 2.Ortayayla/4 Eylül Dergisindeki Sayılarla Konuların Dağılımı

SAYI	YAZAR	KONU
MAYIS 1936 ORTA YAYLA	CEMAL KÖSEOĞLU	ORTA YAYLA NİÇİN ÇIKIYOR?
	SAİB İNCEMEN	DEVLETÇİYİZ
	FİKRİ GÜRSEL	İNKİLÂBIN PSİKOLOJİK ANLAMI
	BAHA SOYSAL	İNKİLÂP HUKUKÇULARI
	SENİHA TURHAN	ROMANCILIĞIMIZIN ROMANI
	LEMAN ESAD	RÜYA CENNETLERİNDE ALTI YIL SABAHLADIM
	COŞKUN ERTEPİNAR	DALGALARLA (ŞİİR)
	MUSTAFA GÜLTEKİN	KIZILIRMAK(ŞİİR)
	S. VURAL	KARA MUSA
	İ. OLCA YTO	AĞAM BİLİR
	CEMAL KÖSEOĞLU	ATALARSÖZLERİ
	COŞKUN ERTEPİNAR	TALİBİ
	KADRİ ÖZYALÇIN	DARENDELİ REMZİ
	NUREDDİN ARDA	SİVAS ÇEVRESİNDE MEYVACILIK

2)HAZİRAN 1936	CEMAL KÖSEOĞLU	HALKEVLERİ
	FİKRİ GÜRSEL	AİLE VE OKUL
	MUKADDER SOYSAL	KUMAR VE KADIN
	EYYUB SABRİ ERMAN	SUÇLU İNSAN
	İ. GÜRSAN	CUMHURİYET MALİYESİ
	SENİHA TURHAN	ROMANCILIĞIMIZIN ROMANI
	CEMAL KÖSEOĞLU	ATALARSÖZLERİ
	KAMURAN BOZKIR	HALKEVLERİ(ŞİİR)
	COŞKUN ERTEPİNAR	AKŞAM(ŞİİR) , NEŞE(ŞİİR)
	İ. OLCA YTO	İÇKİ(ŞİİR)
	HAMDİ ERTEKİN	HAYAT ÇEŞMESİ(ŞİİR)
	ŞERMİN HOŞGÖR	GÜN BATARKEN(ŞİİR)
	MUSTAFA GÜLTEKİN	ŞANS
	KADRİ ÖZYALÇIN	DARENDELİ REMZİ
	NUREDDİN ARDA	ZİRAATTE BİYOLOJİK MÜCADELE

3)NİSAN 1937	CEMAL GÜLTEKİN	DERGİMİZ YENİDEN ÇIKIYOR
	FALİH RIFKI ATAY	YAYLA
	NEJDET SANÇAR	KÜRŞAT
	EKREM AKMAN	SANAT VE GÜZELLİK
	BEHRAM ATAY	SİVAS'TAN SAMSUN'A
	FİKRİ GÜRSEL	KADININ SOSYAL VE HUKUKİ SAHADA MEVKİİ
	FAİK DIRANAZ	KAZANIRKEN KAYBETTİKLERİMİZ
	BAHA SOYSAL	TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNUNUN DEĞİŞEN 2. MADDESİ
	HİKMET ÖKTEM	BİR KÖY BİR MEZAR
	ŞAHAP EROL	MEHTAP "HİKÂYE"
	N.T	HALK EDEBİYATI SAYFASI
4-5) MAYIS/HAZİRAN 1937	GENERAL İSMET İNÖNÜ	BÜYÜK ŞEF ATATÜRK
	C. ABBAS GÜNER	TARİHİ KONFERANS
	CEMAL GÜLTEKİN	MİMAR SİNAN
	MUKADDER SOYSAL	UMUMİ KADINLAR
	FİKRİ GÜRSEL	BİZDE ÇOCUK MESELESİ
	FAİK DIRANAZ	KAZANIRKEN KAYBETTİKLERİMİZ
	NEJDET SANCAR	AKKÂ SAVAŞI
	NEZİHİ	ÂŞIK RUHSATI'DEN PARÇALAR
	EKREM AKMAN	SANAT VE GÜZELLİK
	TARİH EDEBİYAT DİL KOLU NEŞRİYATI	SİVAS TARİHİ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR
6-7 TEMMUZ AĞUSTOS 1937	FAİK DIRANAZ	ÇELEBİLER KÖYÜNDE
	CEMAL GÜLTEKİN	HAMİT İÇİN
	İ. GÜRSAN	TİCARİ, İKTİSADİ SİNAİ ALANDA ZAFERLERİMİZ
	COŞKUN ERTEPİNAR	ŞİİR
	E. BAYRAK	KÖY GEZİNTİLERİ
	BAHA SOYSAL	SİVAS'TA MEŞHUR SUÇLARIN TATBİKİ
	KEMAL GÜRPINAR	DELİKTAŞLI RUHSATI
	H. NEZİHİ	RUHSATI'DEN PARÇALAR
	BELKİS AYDINOĞLU	KADIN VE YÜKSEK TAHSİL
	N. ÖZTÜRK	KOŞMA
	N. BAŞYILMAZ	MANİ
	HİLMİ ERKESKİN	YILDIZELİNİN KÖYLERİNDE
8-9)EYLÜL I. TEŞRİN 1937	FİKRİ GÜRSEL	CUMHURİYETİMİZİN 14. YILDÖNÜMÜNDE
	M. YENER	BÜYÜK B
	N. ÖZKİPER	CUMHURİYET BAYRAMIMIZ
	CEMAL GÜLTEKİN	DİL İNKİLÂBIMIZ HAKKINDA KONFERANS
	İ.GÜSSAN	TİCARİ, İKTİSADİ, SİNAİ ZAFERLERİMİZ
	ORTA YAYLA	MENFİ HABERLER

	BEHÇET KEMAL	ANKARA YOLUNDA
	ULUS'TAN	TARİH KURULTAYI ÜSTÜNE
	H. NEZİHİ	RUHSATI'DEN PARÇALAR
10-11) 2. TEŞRİN 1 KÂNUN 1937	ATATÜRK	BÜYÜK ŞEFİMİZİN ULUSUMUZA YENİ AMAÇLARLA VERDİĞİ YÜKSEK DİREKTİFLER
	CEMAL GÜLTEKİN	ULUSAL EKONOMİ'NİN AÇILIŞ GÜNÜNDE DİL BAYRAMI KONFERANSI
	FİKRİ GÜRSEL	OKULDA İNZİBAT MESELESİ
	H. DÜLGER	TABİAT VE EŞYA DERSLERİNİN TEDRİS USULU
12-13) 2. KÂNUN 1- ŞUBAT- 1938	CEMAL GÜLTEKİN	HALKEVLERİNİN 6. YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE
	DİL-TARİH EDEBİYAT KOLU YÖNETİM KOLU YÖNETİM KURULU ÜYESİ	BÜYÜK TÜRK KADINLARI
	C. O	SİVAS ŞAİRLERİ
14) MART- NİSAN 1938	CEMAL GÜLTEKİN	19 MAYIS 1919
	DR. ŞEFİK ATAKAN	VEREM HASTALIĞINA GENEL BİR BAKIŞ
	G. O	MUR ALİ BABA
15) 20- AĞUSTOS 1938	NECİP ERDEM	HARPUT TARİHİ ÜZERİNE BİR KAÇ SATIR
	İBRAHİM OLCA YTO	SİVAS KALESİNDE SAAT
	CEMAL GÜLTEKİN	MALATYA ELAZIĞ TUNCELİ DİYARBAKIR GEZİSİ
16) 29 BİRİNCİ TEŞRİN 1938	CEMAL GÜLTEKİN	ONBEŞ YILIN BAYRAMI
	FİKRİ GÜRSEL	CUMHURİYETİMİZİN EVRENSEL DEĞERİ
17-1) 1 ŞUBAT 1939 4 EYLÜL	CEMAL GÜLTEKİN	DERGİMİZİN ADI ATAMIZIN ÖLÜMÜ KARŞISINDA
	İBRAHİM OLCA YTO	SİVAS LİSESİNİN YAPILIŞ TARİHİ
	BEDİA TAN	DALTON PLANININ MAHİYETİ
	R. ŞEKER	ATATÜRK'Ü CENAZE TÖRENİ
	HANİFE TÜZİN AZ	ÇOCUĞA GÖRE MEKTEP
	FİKRİ GÜRSEL	EBEDİ ŞEFİMİZ İÇİN AİLE VE OKULUN TERBİYEDEKİ ROLÜ
	VEHBİ CEM AŞKUN	SİVAS'IN TARİHÇESİ ATAMA DEYİŞLER (ŞİİR)
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	ATA ÖLMEZ (NESİR)
18-2) 1 NİSAN 1939	CEMAL GÜLTEKİN	SÖYLEV
	NECİP ERDEM	MİLLİ ŞEFİN ROLÜ
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	BİR BAHAR AKŞAMI(ŞİİR) ALTIK
	VEHBİ CEM AŞKUN	HALKEVLERİ(ŞİİR) SİVAS'IN TARİHÇESİ HALK EDEBİYATI'NIN BUGÜNKÜ DURUMU
	RIZA POLAT	KIŞ VE UZLET(ŞİİR)
	FERİT RAGİP	RUHUMU ÖZLEDİĞİ(ŞİİR)
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	YAKUP KADRİ VE ANKARA

		ROMANI
	İBRAHİM OLCA YTO	ŞAİR İHYA EFENDİ
3-19) MAYIS 1939	BEHRAM ATAY	GÖRÜNMEYEN KUVVET
	AHMET KUTSİ TECER	İHTİYAR AŞIK (ŞİİR)
	4 EYLÜL	DAHİ MİMARIMIZ
	VEHBİ CEM AŞKUN	KOCA SİNAN (ŞİİR) SİVAS'IN TARİHÇESİ HALKEVLERİNİN BUGÜNKÜ DURUMU
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	ÖZLEYİŞ (ŞİİR) FİNTEN VE OTELLO'DA KISKANÇLIK
	RIZA POLAT	BEN VARIM
	E. MAHİR YALNIZ	O SİYAH GÖZLERİN (ŞİİR)
	AHMET YILMAZ	BÜYÜK ŞAİR ABDÜLHAK HAMİT
	FERİT RAGİP	İLKÖĞRETİM
4-20) 1 HAZİRAN 1939	AHMET YILMAZ	19 MAYIS
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	19 MAYIS
	İ.R. ALTIOK	BİR TAHASSÜR
	RIFAT NECDET	BU TEPE DEN (ŞİİR)
	VEHBİ CEM AŞKUN	SİVAS FOLKLORÜ HALK EDEBİYATI'NIN BUGÜNKÜ DURUMU
	RIZA POLAT	BÜLBÜL (ŞİİR)
	FERİT RAGİP	MAYIS ŞARKILARI
	E. MAHİR YILMAZ	KAPAT PENCERELERİ (ŞİİR)
	A.ÇAĞATAY	19 MAYIS (ŞİİR)
	BELKİS AYDINOĞLU	AİLE VE OKULUN TERBİYEDEKİ ROLÜ
	FERİDE TEZAŞAN	DERTLİ KÖY KAĞNISI
	KADİRCAN KAFLI	BİR MÜNKAŞA (HİKÂYE)
5-21) 1 TEMMUZ 1939	FEYZİ KUTLU KALKANCI	HATAY HATAY (ŞİİR)
	VEHBİ CEM AŞKUN	MİLLİ ŞEFİ DİNLERKEN (ŞİİR) SİVAS FOLKLORÜ HALK EDEBİYATI'NIN BUGÜNKÜ DURUMU
	AHMET YILMAZ	BİZİM HATAY
	ULUS'TAN	TARİHSEL BİR HATIRA
	FERİT RAGİP	TESELLİ
	RIZA POLAT	BİR ŞARKI
	EBE BEHİRE AŞKIN	KEMALİST TÜRKİYE'NİN SAĞLIK DURUMU
	FERİDE TEZAŞAN	GARİP KÖY IRMAKLARI (ŞİİR)
	İBRAHİM OLCA YTO	KADI BURHANEDDİN
6-22) 1 AĞUSTOS 1939	NECİP ERDEM	LOZAN SULHU
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	ANADOLU TEKİN DEĞİLDİR İÇİME BİR ATEŞ DÜŞTÜ (ŞİİR)
	VEHBİ CEM AŞKUN	DENİZE HASRET (ŞİİR) SİVAS FOLKLORÜ HALK EDEBİYATIMIZI BUGÜNKÜ DURUMU
	EFLATUN CEM GÜNEY	DERLEME
	FERİT RAGİP	SAÇLARIN (ŞİİR)
	EBE BEHİRE AŞKUN	ÇOCUK SEVGİSİ

7-23) 1 EYLÜL 1939	NECİP ERDEM	30 AĞUSTOS
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	ABAT
	VEHBİ CEM AŞKUN	SİVAS FOLKLORÜ O GÜN (ŞİİR) HALK EDEBİYATININ BUGÜNKÜ DURUMU
	EBE BEHİRE AŞKUN	BİZDE ÇOCUK VEFİYATI
	İ. RÜŞTÜ ALTIOK	BİR SÖYLEV
8-24) 1 EKİM 1939	VEHBİ CEM AŞKUN	SİVAS'IN MUTLU GÜNÜ 4 EYLÜL (ŞİİR)
	FEYZİ KUTLU KALKANCI	YARI YOL(ŞİİR) 4 EYLÜL (ŞİİR)
	EFLATUN CEM GÜNEY	4 EYLÜL
	İ. RÜŞTÜ ALTIOK	4 EYLÜL(ŞİİR)
	NECİP ERDEM	ERZURUM VE SİVAS KONGRELERİ
	İBRAHİM OLCA YTO	SİVAS'IN 4 EYLÜL GÜNÜ
	OSMAN ATTİLÂ	GENÇLİĞİN ANDI
	HABERLER-ÇALIŞMALAR	
9-25) 1 KASIM 1939	FEYZİ KUTLU KALKANCI	CÜMHURİYETİMİZİN XIV. YILDÖNÜMÜ BİZİM ŞARKIMIZ (ŞİİR)
	VEHBİ CEM AŞKUN	BUGÜN (ŞİİR) HALK EDEBİYATIMIZIN BUGÜNKÜ DURUMU SİVAS FOLKLORÜ
	EFLATUN CEM GÜNEY	CÜMHURİYET İNKILÂBIMIZ
	LEBİBE OLCA YTO	İKİ DUYGU
	O. ATTİLA	TÜRK, ÖĞÜN, ÇALIŞ, GÜVEN
	ŞÜKRÜ HALİL TUGAL	ÖLÜM(ŞİİR)
	RIZA POLAT	BAŞIM VE GÖNLÜM (ŞİİR)
	İBRAHİM OLCA YTO	KADI BURHANEDDİN
	HABERLER- ÇALIŞMALAR	
10-26) 1- İLK KÂNUN 1939	REİSİ CUMHUR İSMET İNÖNÜ	BÜYÜK TÜRK MİLLETİNE
	BEHRAM ATAY	ATAMIZI KAYBETTİK
	F. KUTLU KALKANCI	ATATÜRK
	VEHBİ CEM AŞKUN	ATAMA AĞIT(ŞİİR) BÜYÜK KAYIP İNKILÂP TARİHİMİZİ HATIRLATAN BİR HATIRA
	RIZA POLAT	NEDEN (ŞİİR)
	OSMAN ATTİLÂ	10 İKİNCİ TEŞRİN(ŞİİR)
	İBRAHİM OLCA YTO	KADI BURHANEDDİN
	HABERLER ÇALIŞMALAR	
11-27) 1 SON KÂNUN 1940	AHMET GÖZE	ZELZELE MÜNASEBETİYLE
	F. KUTLU KALKANCI	MİLLİ DAVAMIZ
	VEHBİ CEM AŞKUN	AĞIT BÜYÜK ZELZELE (DESTAN) ANADOLU YAZICILARINI TANIYALIM SİVAS'IN BÜYÜK KAYBI
	E. CEM GÜNEY	KARA YAZI
	AŞIK SÜLEYMAN	HALKEVLERİMİZİN ÇALIŞMALARI ÂŞIK DİLİYLE ERZİNCAN

12-28) 1 ŞUBAT 1940	NECİP ERDEM	HALKEVLERİ VE ÜLKÜ
	F. KUTLU KALKANCI	HALKEVLERİ
	E. CEM GÜNEY	SAZ ŞAİRLERİ NASIL YETİŞİYOR?
	AHMET GÖZE	YAŞ TAHSİSİ
13-29) 30 MART 1940	F. KUTLU KALKANCI	İNÖNÜ ZAFERİMİZ
	SADRİ ERDEM	ANADOLU YAZICILARI
	V. CEM AŞKUN	KOŞMA(ŞİİR) EDEBİYATIMIZDA ESKİLİK VE YENİLİK BİR HATIRA
	E. CEM GÜNEY	ÂŞIK MESLEĞİNİN İLK DEYİŞLERİ
	H.R COŞKUN	SAATİM(ŞİİR)
	Ş.H TUĞAL	NAMERT KÖPRÜSÜ (ŞİİR)
	FERİT RAGİP	SEVGİ ŞİİRLERİ
	KERİM YUND	AT ÜSTÜNDE
	NECMEDDİN ESİN	GÖZLER(ŞİİR)
	E. M YALNIZ	SEN (ŞİİR)
	OSMAN ATTİLÂ	YAYLA ZEYBEĞİ(ŞİİR) SIVAS FOLKLORÜ ANADOLU YAZICILARINI TANIYALIM
14-30) 30 NİSAN 1940	FEVZİ ERDEM MAARİF MÜDÜRÜ	23 NİSAN GÜNÜ (NUTUK)
	F. KUTLU KALKANCI	23 NİSAN
	E. CEM GÜNEY	KARACAOĞLAN
	V. CEM AŞKUN	MENEKŞEM(ŞİİR) SIVAS FOLKLORÜ BİR HATIRA
	OSMAN ATTİLÂ	YOL GÖRÜNDÜ(ŞİİR)
	KERİM YUND	YAYLADA (ŞİİR)
	ANKARALI ÂŞIK ÖMER	SUNAM(ŞİİR)
	AHMET YILMAZ	ANADOLU YAZICILARI
15-31) 30 MAYIS 1940	NECİP ERDEM	19 MAYIS
	F. KUTLU KALKANCI	19 MAYIS
	E. CEM GÜNEY	19 MAYIS 19 YAŞ
	V. CEM AŞKUN	HATIRA SIVAS FOLKLORÜ
	AHMET YILMAZ	ANADOLU YAZICILARI TANIYALIM
	KERİM YUND	TÜRKİYE'DE MEŞHUR AĞAÇLAR
ŞİİRLER	V. CEM AŞKUN	DOĞAN HAYAT
	F.KUTLU KALKANCI	AKŞAM ŞARKISI
	OSMAN ATTİLÂ	ÜLKÜYE ANT
	KERİM YUND	ÇİÇEK
	NECMETTİN ESİN	ANKARA
	COŞKUN ERTEPİNAR	KAVRULAN ASIR
16-32) 30 HAZİRAN 1940	F. KUTLU KALKANCI	MİLLİ BİRLİK
	N. ALİ KÜÇÜKA	KONFERANS
	V. CEM AŞKUN	BİR HATIRA SIVAS FOLKLORÜ
	KERİM YUND	TÜRKİYE'DE MEŞHUR AĞAÇLAR
	AHMET YILMAZ	ANADOLU YAZICILARINI TANIYALIM

	BEHRAM LÜTFİ	MUALLİM MEKTEBİ
ŞİİRLER	COŞKUN ERTEPİNAR	KADERİN GÖLGELEDİĞİ ÇEHRE
	FERİT RAGİP	BAHAR
	KERİM YUND	SAPAN BAŞINDA
	V. CEM AŞKUN	BENİM OLSAN
17-33) 30 TEMMUZ 1940	NECİP ERDEM	KIZILAY
	KERİM YUND	MEŞHUR AĞAÇLAR
	V. CEM AŞKUN	HATIRALAR SIVAS FOLKLORÜ
	BEHRAM ATAY	BEYAZ GECE
	O.TEKİN	ANADOLU YAZICILARI
	A.B	DERGİLER
ŞİİRLER	V. CEM AŞKUN	HATIRALAR
	F.KUTLU KALKANCI	ÖZLEDİĞİM BAHAR
	BEHRAM ATAY	ERZİNCAN YOLCUSUNA
	ADİL SAĞIROĞLU	YASLI MİLLETLERE
18-34) 30 AĞUSTOS 1940	F.KUTLU KALKANCI	EN BÜYÜK ZAFER
	NECİP ERDEM	KIZILAY VE SOSYAL YARDIM
	KERİM YUND	TÜRKİYE'DE MEŞHUR AĞAÇLAR
	V. CEM AŞKUN	BİR HATIRA SIVAS FOLKLORÜ
	O.TEKİN	BÜYÜK ŞAİR TEVFİK FİKRET ANADOLU YAZICILARINI TANIYALIM
	COŞKUN ERTEPİNAR	TEK ADAMIN HİKÂYESİ
	AHMET YILMAZ	TENKİT MI DÜELLO MU?
ŞİİRLER	V. CEM AŞKUN	30 AĞUSTOS ÖMÜR
	OSMAN ATTİLÂ	DENİZE HASRET
	M. NECATİ	YEŞİL MEMLEKET HASRETİ
	CEYHUN ATIF KANSU	BU BAŞLA
	FERİT RAGİP	ÇAMAŞIRCI KADIN
19-35) 30 EYLÜL 1940	AHMET YILMAZ	BÜYÜK GÜNÜMÜZ
	A.B	O GÜNLERİ YAŞAYANLARLA BERABER
	V. CEM AŞKUN	DİL BAYRAMI SIVAS KÖYLERİNE BİR HALKEVİ GEZİSİ
	OSMAN ATTİLÂ	BAYRAK KOŞUYOR
20-36)30 I. TEŞRİN 1940	REFİK SAYDAM	BAŞVEKİLİMİZİN CUMHURİYETİN 17. YILDÖNÜMÜ AÇILIŞ NUTKU
	V. CEM AŞKUN	SIVAS KÖYLERİNDE BİR HALKEVİ GEZİSİ
	OSMAN ATTİLÂ	ANADOLU YAZICILARINI TANIYALIM
	A.B	NELER OKUYORLAR?
21-37) 30 II. TEŞRİN 1940	İSMET İNÖNÜ	MİLLİ ŞEFİMİZİN BEYANNAMESİ
	FAİK DIRANAZ	10 İKİNCİ TEŞRİN 1940
	FEVZİ ERDEM	ATATÜRK'ÜN ÖNDERLİK VASIFLARI
	NECİP ERDEM	O'NUN İÇİN
	V. CEM AŞKUN	GÜNEŞ'İN ÖLÜMÜ (ŞİİR)

		ATSIZ'IN BİR HEZEYANAMESİ DAHA
	BEKİR ERGUN	BÜYÜK ACI
	OSMAN ATTILÂ	ANADOLU YAZICILARINI TANIYALIM
22-38) 30 1. KÂNUN 1940	O. TEKİN	NAMIK KEMAL
	NAMIK KEMAL	MURABBA (ŞİİR) VATAN TÜRKÜSÜ (ŞİİR) VAVEYLA (ŞİİR)
	F. KUTLU KALKANCI	NAMIK KEMAL'İN HAYATI VE ESERLERİ
	A.B	NAMIK KEMAL'İ GENÇLİĞE TANITILIM
	FAZULLAH MORAL	BİR HATIRA
	V. CEM AŞKUN	MENEKŞEM MISRALARLA
	ZÜHTÜ GÜLEÇ	GÖKLER (ŞİİR) EKONOMİ HAFTAMIZ
23-39) 30 2. KANUN 1941	ŞEREF ERDOĞDU	BİR KOMPARTIMAN SOHBETİ
	V. CEM AŞKUN	BİR HALKEVİ GEZİSİ BİR MÜNAKAŞA MÜNASEBETİYLE
	KERİM YUND	TİTREK KAVAK VE SALKIM SÖĞÜT
	O. TEKİN	ÂŞIK VEYSEL'İN KOŞMASI
	İ. ASLANOĞLU	TOKATLI HAKİ
	ŞEREF ERDOĞDU	HAFİF MEŞREPLİK
	ÜLKÜ- KOCATEPE	DERGİMİZ HAKKINDA
24-40) 28 ŞUBAT 1941	BEHRAM ATAY	HALKEVLERİMİZ
	REFİK SAYDAM	BAŞVEKİLİMİZİN NUTUKLARI HALKEVİMİZİN 1 YILLIK ÇALIŞMALARI
	V. CEM AŞKUN	HALKEVLİLERE ARMAĞANIM ŞİİR HALKEVİ GEZİSİ
	İ.RÜŞTÜ ALTIÖK	HALKEVİ (ŞİİR)
	BEHRAM ATAY	EDEBİ MUSAHABE
	HABERLER	
25-41) 31 MART 1941	BEHRAM ATAY	MEDENİYET KADINLAŞIYOR
	SIRRI ALIÇLI	CEMİYET AHLÂKI
	OSMAN ATTILÂ	HÜMANİZMA
	V. CEM AŞKUN	GEÇEN GÜNLER (ŞİİR)
	OSMAN ATTILÂ	EDİP ALİ BAKİ
	KERİM YUND	AKINCI TÜRKÜSÜ (ŞİİR)
	BEHRAM ATAY	SİVAS FOLKLORÜ
	AHMET YILMAZ	GÜZEL BİR ESER
	LÜTFİYE DEÇDELİ	DUA İLE TEDAVİ
	FERİT RAGİP	BENİM ŞARKIM (ŞİİR)
	A.B	DERGİLER ARASINDA
26-42) 31 NİSAN 1941	BEHRAM ATAY	AĞAÇ SEVGİSİ
	V. CEM AŞKUN	HALK VE AĞAÇ İNSAN VE HAYAT
	KERİM YUND	TÜRKLERDE AĞAÇ

	M. ALİ GÖKBERK	AĞAÇ BAYRAMI
	MUZAFFER GÖRKTAN	ÇADIR ÇAM
	CEMAL İŞİL	AĞAÇ DİK (ŞİİR)
	İBRAHİM KUTLUTAN	KÖYDE AĞAÇ
	ŞEREF ERBAY	ORMANDA SABAH (ŞİİR)
	KERİM YUND	ÖĞÜT (ŞİİR) ATALARSÖZÜ
	OSMAN ATTİLÂ	ORMANDA GECE(ŞİİR) TOPRAK VE AĞAÇ
27-43) 31 MAYIS 1941	BEHRAM ATAY	KUDURAN DNYA KARŞISINDA BİZ
	V. CEM AŞKUN	BAHAR ŞENLİKLERİ YOLUNUZ AÇIK OLSUN
	DR. SIRRI ALIÇLI	KUVVETLİ CEMİYET MEFHUMU
	SÜREYYA OZAN	NASIL DEVLETİZ?
28-44) 30 HAZİRAN 1941	BEHRAM ATAY	MİLLİ ŞEFİMİZ VE BİZ
	F. KUTLU KALKANCI	YOLUMUZ PAŞA FABRİKASI BU YOLDA (ŞİİR) KAHKİK GEZİMİZ
	FAİK DIRANAZ	KIRIK VAZO (ŞİİR)
	A. ALPAYKAN	BEN (ŞİİR)
	A.C	NUMUNE FİDANLIĞI
	OSMAN ATTİLÂ	CENK YOLUNDA 19 MAYIS YOLU
	A. B	DERGİLER ARASINDA
	KERİM YUND	ASLIM ASLIM DİYE DİYE
	DR. SIRRI ALIÇLI	HALKEVİ KÖY GEZİMİZ
29-45) 31 TEMMUZ1941	BEHRAM ATAY	LOZAN SULHU MİLLİ ŞEFE BAĞLILIĞIMIZ
	ŞEREF ERDOĞDU	MONTRO
	V. CEM AŞKUN	KIZILIRMAK (ŞİİR) SİVAS FOLKLORÜ
	CELAL AKIN	GÜNEŞ SİSTEMİ ENERJİ MEMBAİ
	LÜTFİYE DECDELİ	BİR SİLAH SESİ
46-47) AĞUSTOS EYLÜL 1941	BEHRAM ATAY	4 EYLÜL
	DR. SIRRI ALIÇLI	4 EYLÜL
	NECİP ERDEM	4 EYLÜL'ÜN İHTİLÂL TARİHİMİZDEKİ ROLÜ
	BELKIS AYDINOĞLU	4 EYLÜL
	F. KUTLU KALKANCI	4 EYLÜL
	FİKRİ GÜRSEL	MÜNEVVERİN VAZİFESİ
	ŞEFİK ÖZBAY	MİLLİYET DİN MİDİR NİÇİN?
48) 30 I. TEŞRİN 1941	BEHRAM ATAY	CUMHURİYET BAYRAMI
	KERİM YUND	SAVAŞTA KUVVET
	ZÜHTÜ GÜLEÇ	VEDA (ŞİİR)
	A.BİRKAN	SADIK DERGİLER ARASINDA
	EMİN ÖZKAN	RUHSATİDEN
	OSMAN ATTİLÂ	TÜRK MEVLUDU
	TURAN ELMACIOĞLU	GÜRÜNLÜ ÂŞIK AHMET

	NECMEDDİN NECİP ESİN	KERKÜK KIZLARI
49) SON TEŞRİN 1941	BEHRAM ATAY	BÜYÜKLERİMİZ MİLLİ BENLİĞİMİZDİR
	DR. SIRRI ALIÇLI	M. AKİF ERSOY
	VECİHE KILIÇOĞLU	AKİF'İN EDEBİ HÜVİYETİ
	EMİR ÖZKAN	ÇEPNİLİ İZZET ÖZBEK
	İBRAHİM ÖZAKIN	ATATÜRK'ÜN ŞEHRİMİZDE GEÇEN GÜNLERİNDE
	FERİD RAGİP	BİR SERGİ TENKİDİ MÜNASEBETİYLE KÖYÜMÜN DİLBERLERİNE
	ŞEFİK ÖZBAY	KÂİNATI YÜRÜTEN KUDRET
50) 28 ŞUBAT 1942	BEHRAM ATAY	EVLERİMİZİN 10.YILDÖNÜMÜNDE
	V. CEM AŞKUN	HALKEVLERİMİZİN FOLKLOR ÇALIŞMASI
	ŞEREF ERDOĞDU	HALKEVLERİNDE NASIL ÇALIŞALIM?
	ALİ DURUKOL	HALKEVLERİ VE ÖĞRETİM
	DR. SIRRI ALIÇLI	SOSYAL MÜKELLEFİYET
	MUZAFFER ATEŞ	ANADOLU HALKEVLERİNDE SPOR FAALİYETİ
51)31 MART 1942	V. CEM AŞKUN	MEHMEDİM(ŞİİR) ÖLÜM ADETLERİ
	ŞEREF ERDOĞDU	KILIÇ VE SABAN SİVAS(ŞİİR)
	KERİM YUND	AL GÖTÜR GÖNLÜMÜ (ŞİİR)
	M. ERTUGAY	BENİM (ŞİİR)
	FERİD RAGİP	KIZIM (ŞİİR)
	SADIK DURUSAL	SANAT VE SANATKÂR
	DR. SIRRI ALIÇLI	IRK VE MİLLİYET
	NECMEDDİN ESİR	TAZİYE (ŞİİR)
	F. KUTLU KALKANCI	DÜNDEN BUGÜNE (ŞİİR)
	MUZAFFER ATEŞ	İZCİLİKTE İKİNCİ HAMLE
	TURGUT CAN	MİLLİ BİLMECELER
	NECİP AKÇAY	KAPTAN HARVEY'İN ÖLÜMÜ

Resim 21: Orta Yayla/ 4 Eylül dergisindeki yazarlar ve konuların dağılımları

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM

Derya GÜNER, 1983 yılında Malatya ilinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya ilinde tamamladı. 2002-2007 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği öğrenimini bölüm üçüncüsü olarak tamamladı. 2007-2014 yılları arasında MEB'e bağlı çeşitli özel kurumlarda çalıştı. 2014 yılından itibaren MEB bünyesinde devlet okullarında meslek hayatına devam etmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir.

E-mail: orhangazi1326@hotmail.com

gmail: deryahoca58gmail.com

